

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**DEMOKRASİ EĞİTİMİ VE OKUL MECLİSLERİ PROJESİ'NİN BİR
İLKÖĞRETİM OKULUNDA DEMOKRATİK SİYASAL KÜLTÜR
OLUŞTURMA BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ : BİR DURUM
İNCELEMESİ**

Pınar SAYIN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2010

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**DEMOKRASİ EĞİTİMİ VE OKUL MECLİSLERİ PROJESİ'NİN BİR
İLKÖĞRETİM OKULUNDA DEMOKRATİK SİYASAL KÜLTÜR
OLUŞTURMA BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ : BİR DURUM
İNCELEMESİ**

Pınar SAYIN

Danışman: Dr. Fatma SADIK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2010

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Öğr. Gör. Dr. Fatma SADIK
(Danışman)

Üye : Öğr. Gör. Dr. Birsal AYBEK

Üye : Yrd. Doç.Dr. Özlem KAF HASIRCI

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

..... /..... /.....

Prof. Dr. Azmi YALÇIN
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ÖZET

DEMOKRASİ EĞİTİMİ VE OKUL MECLİSLERİ PROJESİ’NİN BİR İLKÖĞRETİM OKULUNDA DEMOKRATİK SİYASAL KÜLTÜR OLUŞTURMA BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ : BİR DURUM İNCELEMESİ

Pınar SAYIN

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Fatma SADIK

Eylül 2010, 221 Sayfa

Bu araştırma, “Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi”nin uygulandığı bir ilköğretim okulunda, projenin uygulanması sürecini ve projenin demokratik siyasal kültür bağlamındaki işlevlerini ayrıntılı bir şekilde incelemeye yönelik “bütüncül tek durum deseni” ne göre planlanan bir durum (örnek olay) çalışmasıdır. Araştırma için belirlenen okul, DEOMP’nin uygulandığı, Adana Seyhan merkez ilçesine yakın, ulaşılabilirliği kolay, orta gelir düzeyine sahip ailelerin yerleştiği, tipik bir devlet okulu olarak nitelendirilebilecek bir ilköğretim okuludur. Araştırma verilerin toplanmasında üç aşamalı bir desen izlenmiştir. Birinci aşamada X ilköğretim okulunda DEOMP’nin nasıl yürütüldüğünü incelemek amacıyla okul ve sınıf gözlemleri yapılmıştır. İkinci aşamada X ilköğretim okulundaki üç yönetici,yedi öğretmen ve 15 öğrenci ile görüşülerek, okullarında uygulanan Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ nin yürütülme süreci, okuldaki demokratik siyasal kültürün Hoşgörü, Bireye güven, İşbirliği, Empati, Uzlaşma, Hak ve özgürlüklere sahip çıkma, İnsan onuruna saygı ve Farklılıklara saygı boyutlarını geliştirmedeki işlevi, projenin uygulanması sürecinde karşılaşılan sorunlarla ilgili görüşleri ve projenin okulda demokratik siyasal kültür oluşturma yönündeki etkililiğinin arttırılmasına yönelik önerileri incelenmiştir. Üçüncü ve son aşamada ise yönetici/öğretmen ve öğrencilerin DEOMP’nin okulda demokratik siyasal kültür oluşturma yönündeki katkı düzeyine yönelik algılarını belirlemek amacıyla veri toplama aracı olarak nicel veri toplama yöntemlerinden ölçek ve anket kullanılmıştır.Araştırmanın bu aşamasına X ilköğretim okulunda görev alan üç yönetici, 34 öğretmen ve bu okulda okuyan 276 öğrenci katılmıştır.

Araştırma sonucunda 'Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin okuldaki yetişkinlerde ve okul genelinde demokratik ve siyasal kültür oluşturma bağlamında katkıları ile ilgili öğretmen/yönetici algılarının öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha olumlu olduğu görülmüştür. Erkek öğretmen ve erkek öğrenciler projenin okulda demokratik siyasal kültür oluşturma yönündeki katkı düzeyini daha yüksek algılamakta, öğretmenlerin projenin okullarında demokratik siyasal kültürü geliştirmeye katkı düzeyine yönelik algılarında mesleki kıdemlerine, branşlarına ve mezun oldukları okul türlerine göre anlamlı bir farklılık olmamıştır. 13-14 yaş grubundaki 7-8.sınıf öğrencileri ise sınıf temsilcisi ve okul meclisi çalışmalarının okulda demokratik ve siyasal kültür oluşturma bağlamındaki katkılarını en olumlu algılayan öğrenciler olmuştur. Araştırma öğretmenlerin okul idarecilerini, öğrencilerin ise öğretmenlerini DEOMP ile ilgili bilgilendirme ve rehberlik etkinlikleri açısından yetersiz algıladığını göstermiştir. Bununla birlikte öğrencilerin uygulama sürecinde görev alan öğretmen ve yöneticilerin tutum, davranış ve uygulamalarıyla ilgili algıların daha olumlu olduğu görülmüştür. Okulun fiziksel olanaklarının yeterli olduğunu düşünen katılımcılar, DEOMP' nin okullarında herhangi bir baskı ve yönlendirme olmadan, demokratik bir süreç içinde uygulandığı, sandık kurulunda görevli öğretmen ve öğrencilerin objektif, hiçbir öğrenciyi birbirinden ayırmadan eşit mesafede davrandıkları konusunda hem fikir olmuşlardır.

Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' ni okulda demokratik siyasal kültürü geliştirme açısından genel olarak işlevsel algılayan yönetici ve öğretmenler çoğulcu katılımı vurgulayarak, daha planlı ve programlı çalışarak bilgilendirme çalışmalarının yapılmasını, projeye inanılması, yeterli zaman ayrılarak, mekân desteği sağlanmasını ve meclislerin aktif kılınmasını önermişlerdir. Öğrencilerin projenin daha etkili olmasına yönelik önerileri ise; seçim faaliyetlerinin zenginleştirilmesi, seçimlerin ayda bir yapılması, gerçek yaşamda olduğu gibi seçimlerde oy pusulalarının kullanılması, yaşça büyük ve örnek olabilecek öğrencilerin seçilmesi, öğretmenlerin de oy kullanması, temsilcilerin, öğrencilerinde fikirleri alınarak öğretmenler ve yöneticiler tarafından seçilmesi ve her sınıftan mutlaka bir adayın olması yönünde olmuştur. Bu araştırmanın okul ve sınıf gözlemlerinden elde edilen bulgular, genel olarak projenin okulda yürütülme sürecinin DEOMP yönergesi ile uyumlu olduğunu göstermiş, hem seçmenlerin hem de adayların genel olarak heyecanlı olduğu ve seçimlerin olumlu bir havada geçtiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Demokrasi Eğitimi, Demokratik Eğitim. Demokratik Siyasal Kültür, Okul Meclisleri Projesi.

ABSTRACT

ASSESSMENT OF DEMOCRACY EDUCATION AND SCHOOL PARLIAMENTS PROJECT IN A PRIMARY SCHOOL IN THE CONTEXT OF CREATING DEMOCRATIC POLITICAL CULTURE: A CASE STUDY

Pınar SAYIN

Master of Thesis, Department of Educational Sciences

Advisor: Dr. Fatma SADIK

September 2010, 221 Pages

This research is a case (sample incident) study that is planned with respect to “integrated single case pattern” aimed at investigating the application process of the project and its functions in the context of democratic political culture in detail in a primary school in which “Democracy Education and School Parliaments Project” (DEOMP) has been applied. The school detected for research is a primary school that can be characterized as a typical common school where DESPP (DEOMP) is applied, that is close to Adana Seyhan center county, that is easy to reach and where families of median income is placed. In the collecting of research data, a three staged pattern was followed. In the first stage, school and class observations were performed in order to investigate how DESPP is implemented in school X. In the second stage, by interviewing with three directors, seven teachers and fifteen students from primary school X, their opinions about the applied Democracy Education and School Parliament Project in their school, the function of democratic political culture on development of dimensions of Tolerance, Confidence to Individuals, Empathy, Compromise, Conservancy of Rights and Freedom, Respect to Human Honor and Respect to Diversities and their opinions about the problems faced during the application process of the project and their suggestions about increasing the efficiency of the project about construction of democratic political culture in the school were observed. In the third and the last stage, in order to determine the perceptions of directors/teachers and students about DESPP’s contribution level to the construction of democratic political culture in the school, a scale and a questionnaire from quantitative data collecting methods was

used as tool of data collecting. 3 directors, 34 teachers and 276 students who are from this X primary school were attended to this stage of research.

At the end of the research, it was seen that the perception of adults about Democracy Education and School Parliaments Project and construction of democratic and political culture overall the school is statistically significantly more positive than the students. While the male teachers and male students perceive the democratic political culture construction level of the project in the school higher, there was no significant differences in the teachers perceptions about the contribution level of the project on the democratic political culture construction in their school due to their professional seniority, their branches and their schools where they had graduated. 7th and 8th grade students from 13-14 age group were the students that perceive the contributions of class representative and school parliament studies on construction of democratic and political culture in the school most positive. Research showed that teachers perceive their directors and students perceive their teachers inadequately in the view of information and guidance about the DESPP. However, it was seen that the perceptions of students about the manner, behavior and applications of teachers and directors who were assigned in the application process were more positive. The participants who think that the physical possibilities of the school is enough were agreed with DESPP is applied in a democratic process without any pressure in their school, the tasked teachers and students on the poll desk council is objective and they treat equally without discriminate one student from one another.

The directors and teachers who perceive the Democracy Education and School Parliaments Project generally functional about developing democratic political culture in the school highlighted pluralistic attendance and suggested that by studying more planned and programmed, information studies should be performed, the project should be believed and with allowing adequate time, place support should be done and parliaments shall be activated. Students suggestions about the project to be more effective were to enrich election activities, to make the elections once a month, to use voting cards as in real life, to select more elder and pattern pupils, voting of the teachers, selection of representatives by teachers and directors with the help of students opinions and to nominate at least one student from every class. The results of this research collected from school and class observations showed that the implementation

process of the project in the school is generally compatible with the DESPP regulation, it is seen that both voters and candidates are generally excited and elections pass in a positive ambience.

Keywords: Democracy Education, Democratic Education, Democratic Social Culture, School Parliaments Project.

ÖNSÖZ

Bu araştırma, Adana ili Seyhan ilçesindeki bir ilköğretim okulunda “Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi”nin demokratik siyasal kültür oluşturma düzeyini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma sürecinin planlanması, uygulanması ve raporlaştırılması aşamalarında birçok kişinin katkıları olmuştur. Öncelikle çalışmamın her aşamasında bilimsel tutum ve felsefeleriyle bana ışık tutan, her yorumuyla sürekli olarak ufkumu genişleten, beni motive eden, değerli hocam ve danışmanım Sayın Dr. Fatma SADIK, değerli yardımlarından dolayı Sayın Doç. Dr. Ahmet DOĞANAY, Yrd. Doç. Dr. Mahinur COŞKUN, Sayın Doç. Dr. Kamuran TARIM, Yrd. Doç. Dr. Ayten İFLAZOĞLU’na, araştırmayı titizlikle okuyan ve geri bildirimleriyle zenginleştiren, önerileriyle katkıda bulunan Dr. Mediha SARI, kaynaklarını esirgemeyen Sayın Dr. Andaç ÇUHADAR, ayrıca araştırmamın kavramsal kısmında yardımları ve görüşleri için Sayın Recep TEZGEL’e, yardımlarını esirgemeyen Ç.Ü. Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü öğretim üyeleri, öğretim görevlileri ve asistanlarına, araştırmaya katılan değerli öğretmen arkadaşlarıma, sevgili öğrencilere ve desteklerini esirgemeyen okul yönetici ve yardımcılara, araştırmayı destekleyen Ç.Ü. Araştırma Fonu Saymanlığı’na (EF2008YL32), Sosyal Bilimler Enstitüsü çalışanlarına ve ismini saymadığım emeği geçen herkese teşekkür ederim.

Eğitim yaşantımda ve bu günlere gelmemde oldukça önemli paya sahip olan değerli ailem, varlığı ile bana huzur ve güven veren çok değerli eşim Soner SAYIN ve eşimin çok değerli ailesi sizlere minnettarım. Bu çalışmayı zamanlarınızdan çalarak yürüttüm. Sevginizle, sabrınızla ve sağladığınız çalışma ortamıyla her zaman bana destek oldunuz. Her şey için sizlere sonsuz teşekkür ederim. İyi ki varsınız, sizleri çok seviyorum.

Pınar SAYIN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xvi
EKLER LİSTESİ.....	xviii

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
1.1. Problem	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	6
1.3. Araştırmanın Önemi.....	7
1.4. Sayıtlılar.....	8
1.5. Sınırlılıklar.....	8
1.6. Tanımlar.....	9
1.7. Kısaltmalar.....	9

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Açıklamalar.....	10
2.1.1. Demokrasi.....	10
2.1.2. Demokrasi ve Eğitim.....	11
2.1.3. Demokratik Siyasal Kültür.....	13
2.1.4. Okulların Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmedeki Rolü.....	16
2.1.5. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi.....	18
2.1.6. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'ne Dayanacak Oluşturan Metinler.....	20
2.1.6.1. DEOMP' ne Yasal Dayanak Teşkil Eden Ulusal Metinler.....	20
2.1.6.2. DEOMP' ne Yasal Dayanak Teşkil Eden Uluslar Arası	

Metinler.....	23
2.1.7. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin Yürütülmesiyle	
İlgili Yönetmelik Maddeleri	30
2.1.7.1. Projenin Amacı	30
2.1.7.2. Uygulama İlkeleri.....	31
2.1.7.3. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin	
Kazanımları	32
2.1.7.4.Meclislerin Oluşumu.....	33
2.1.7.5. Seçim ve Tanıtım Serbestliği.....	34
2.1.7.6. Meclis Çalışmaları.....	35
2.1.7.7. Ant İçme ve İlk Toplantı.....	35
2.1.7.8.Başkanlık Divanının Oluşumu ve Görev Süresi.....	36
2.1.7.9.Toplantılar ve Karar Yeter Sayısı.....	36
2.1.7.10.Başkanın Görevleri.....	36
2.1.7.11. Mecliste Oluşturulan Komisyonlar.....	37
2.1.7.12. Genel Kurul Çalışmaları.....	38
2.1.7.13. Söz Alma ve Konuşma.....	38
2.1.7.14. Meclis Çalışmalarıyla İlgili Oylama Şekilleri.....	38
2.1.7.15. Türkiye Öğrenci Meclisinin Oluşumu ve Çalışmaları.....	38
2.2. İlgili Araştırmalar.....	39
2.2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	39
2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	43
2.2.3. İlgili Araştırmaların Değerlendirilmesi.....	46

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli.....	48
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	48
3.3. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin Uygulandığı Okulun Genel	
Özellikleri	49
3.4. Çalışma Grupları.....	50
3.5. Veri Toplama Yöntemi.....	52
3.6. Veri Toplama Araçları.....	55

3.6.1. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği.....	55
3.6.2. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Anketi.....	58
3.6.3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	59
3.6.4.Yapılandırılmamış Gözlemler (Doğrudan Katılımlı Gözlem).....	59
3.6.5. Doküman İncelemesi.....	60
3.7. Verilerin Toplanması.....	60
3.8. Verilerin Analizi.....	62
3.9. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları.....	63

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmeye Katkı Düzeyi İle İlgili Bulgular	65
4.1.1. Öğretmen ve Öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmeye Katkı Düzeyi İle İlgili Algılarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	66
4.1.2. Öğretmenlerin Cinsiyet, Kıdem, Branş ve Mezun Oldukları Okul Türüne Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmeye Katkı Düzeyine İlişkin Bulgular.....	67
4.1.2.1. Öğretmenlerin Cinsiyetine Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmeye Katkı Düzeyine İlişkin Bulgular.....	68
4.1.2.2. Öğretmenlerin Mesleki Kıdemine Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmeye Katkı Düzeyine İlişkin Bulgular.....	69
4.1.2.3. Öğretmenlerin Branşlarına Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmeye Katkı Düzeyine İlişkin Bulgular.....	70

4.1.2.4. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul Türüne Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmeye Katkı Düzeyine İlişkin Bulgular...	71
4.1.3. Öğrencilerin Cinsiyet, Yaş, Sınıf Düzeyine Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmeye Katkı Düzeyine İlişkin Bulgular.....	73
4.1.3.1. Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmeye Katkı Düzeyine İlişkin Bulgular.....	74
4.1.3.2. Öğrencilerin Yaşına Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmeye Katkı Düzeyine İlişkin Bulgular.....	75
4.1.3.3. Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmeye Katkı Düzeyine İlişkin Bulgular.....	77
4.2. Öğretmen/Yönetici ve Öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Yürütülme Süreci, Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmedeki İşlevleri ve Etkililiğini Artırmaya Yönelik Görüşleri İle İlgili Bulgular.....	80
4.2.1. Öğretmen/Yönetici ve Öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okulda Yürütülme Sürecine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular.....	81
4.2.1.1. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okulda Yürütülme Sürecine İlişkin Öğretmen/Yönetici Görüşleri İle İlgili Bulgular.....	81
4.2.1.2. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okulda Yürütülme Sürecine İlişkin Öğrenci Görüşleri İle İlgili Bulgular.....	88
4.2.2. Öğretmen/Yönetici ve Öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmedeki İşlevine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular	98
4.2.2.1. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmedeki İşlevine İlişkin Öğretmen/Yöneticilerin Görüşleri İle İlgili Bulgular.....	98

4.2.2.1.1. Öğretmen/yöneticilerin DEOMP' nin Okulda Hoşgörü Kültürü Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri.....	99
4.2.2.1.2. Öğretmen/yöneticilerin DEOMP' nin Okulda Bireye Güvene Dayalı Kültürü Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri	101
4.2.2.1.3. Öğretmen/yöneticilerin DEOMP' nin Okulda İşbirliğine Dayalı Kültürü Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri	103
4.2.2.1.4. Öğretmen/yöneticilerin DEOMP' nin Okulda Empatiye Dayalı Kültürü Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri	105
4.2.2.1.5. Öğretmen/yöneticilerin DEOMP' nin Okulda Uzlaşmaya Dayalı Kültürü Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri	107
4.2.2.1.6. Öğretmen/yöneticilerin DEOMP' nin Okulda Hak ve Özgürlüklere Sahip Çıkmaya Dayalı Kültürü Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri.....	109
4.2.2.1.7. Öğretmen/yöneticilerin DEOMP' nin Okulda İnsan Onuruna Saygıya Dayalı Kültürü Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri	111
4.2.2.1.8. Öğretmen/yöneticilerin DEOMP' nin Okulda Farklılıklara Saygıya Dayalı Kültürü Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri	113
4.2.2.2. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmedeki İşlevine İlişkin Öğrenci Görüşleri İle İlgili Bulgular.....	115
4.2.2.2.1. Öğrencilerin DEOMP' nin Okulda Hoşgörü Kültürü Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri.....	115
4.2.2.2.2. Öğrencilerin DEOMP' nin Okulda Bireye Güvene Dayalı Kültürü Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri	116
4.2.2.2.3. Öğrencilerin DEOMP' nin Okulda İşbirliğine Dayalı Kültürü Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri.....	117
4.2.2.2.4. Öğrencilerin DEOMP' nin Okulda Empatiye Dayalı Kültürü Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri.....	118

4.2.2.2.5. Öğrencilerin DEOMP' nin Okulda Uzlaşmaya Dayalı Kültürü Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri.....	119
4.2.2.2.6. Öğrencilerin DEOMP' nin Okulda Hak ve Özgürlüklere Sahip Çıkmaya Dayalı Kültürü Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri.....	120
4.2.2.2.7. Öğrencilerin DEOMP' nin Okulda İnsan Onuruna Saygıya Dayalı Kültürü Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri	120
4.2.2.2.8. Öğrencilerin DEOMP' nin Okulda Farklılıklara Saygıya Dayalı Kültürü Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri	121
4.2.3. Öğretmen/Yönetici ve Öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin Demokratik Siyasal Kültür Oluşturma Yönündeki Etkililiğinin Arttırılmasına Yönelik Önerileri İle İlgili Bulgular.....	122
4.2.3.1. Öğretmen ve Yöneticilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin Demokratik Siyasal Kültür Oluşturma Yönündeki Etkililiğinin Arttırılmasına Yönelik Önerileri İle İlgili Bulgular	122
4.2.3.2. Öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin Demokratik Siyasal Kültür Oluşturma Yönündeki Etkililiğinin Arttırılmasına Yönelik Önerileri İle İlgili Bulgular	127
4.3. Sınıf/Okul Gözlemlerine Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin Okulda Yürütülme Sürecine İlişkin Bulgular	133
4.3.1. Okul Seçim Kurulu ve Sandık Kurulu Seçim Süreci İle İlgili Bulgular.....	133
4.3.2. Sınıf Temsilcisi Seçimi Sürecine İlişkin Bulgular.....	135
4.3.3. Okul Temsilci Seçimlerindeki Propaganda Sürecine İlişkin Bulgular	138
4.3.4. Okul Temsilcisi Seçimi Sürecine İlişkin Bulgular.....	142

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

5.1. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okulda Demokratik Siyasal Kültür Oluşturma Yönündeki Katkı Düzeyi İle İlgili Tartışma ve Yorum.....	144
---	-----

5.2. Öğretmen/Yönetici ve Öğrencilerin Görüşlerine Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okulda Yürütülme Süreci, Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmedeki İşlevi ve Etkililiğinin Arttırılmasına Yönelik Önerileri İle İlgili Tartışma ve Yorum.....	147
5.2.1. Öğretmen/Yönetici ve Öğrencilerin Görüşlerine Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okulda Yürütülme Sürecine Yönelik Tartışma ve Yorum	148
5.2.2. Öğretmen/Yönetici ve Öğrencilerin Görüşlerine Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okulda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmedeki İşlevi İle İlgili Tartışma ve Yorum.....	150
5.2.3. Öğretmen/Yönetici ve Öğrencilerin Görüşlerine Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okulda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmedeki Etkililiğinin Arttırılmasına Yönelik Önerileri İle İlgili Tartışma ve Yorum.....	155
5.3. Sınıf/okul Gözlemlerine Göre DEOMP' nin Okulda Yürütülme Süreci İle İlgili Tartışma ve Yorum.....	156

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar.....	160
6.1.1. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okulda Demokratik Siyasal Kültür Oluşturma Yönündeki Katkı Düzeyi İle İlgili Sonuçlar.....	160
6.1.2. Öğretmen/Yönetici ve Öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Yürütülme Süreci, Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmedeki İşlevleri ve Etkililiğini Arttırmaya Yönelik Görüşleri İle İlgili Sonuçlar.....	161
6.1.2.1. Öğretmen/Yönetici ve Öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Yürütülme Sürecine Yönelik Görüşleri İle İlgili Sonuçlar.....	161
6.1.2.2. Öğretmen/Yönetici ve Öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmedeki İşlevine Yönelik Görüşleri İle İlgili Sonuçlar.....	163

6.1.2.3. Öğretmen/Yönetici ve Öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin Demokratik Siyasal Kültür Oluşturma Yönündeki Etkililiğinin Arttırılmasına Yönelik Önerileri İle İlgili Sonuçlar.....	166
6.1.3. Sınıf/Okul Gözlemlerine Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin Okulda Yürütülme Sürecine İlişkin Sonuçlar... ..	167
6.2. Öneriler.....	169
6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	169
6.2.2. Gelecekte Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	170
KAYNAKÇA.....	172
EKLER.....	180
ÖZGEÇMİŞ.....	222

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Çalışma Grubu-1’ de Yer Alan Öğretmen/Yönetici ve Öğrencilerin Kişisel Bilgileri.....	51
Tablo 2. Çalışma Grubu-3’ de Yer Alan Öğrencilerin Sınıf Düzeyi ve Cinsiyete Göre Dağılımı.....	52
Tablo 3. Çalışma Grubu-4’ de Yer Alan Öğrencilerin Sınıf Düzeyi ve Cinsiyete Göre Dağılımı.....	52
Tablo 4. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği’ ndeki Faktörler, Faktör Yükleri, Faktörlerin Açıkladıkları Varyans Yüzdeleri, Madde – Faktör Toplam Puan Düzeltilmiş Korelasyonları(r)ve Ortak Varyans Değerleri.....	56
Tablo 5. Öğretmenlerin (N=37) Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği’ nden Aldıkları Puanların Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	65
Tablo 6. Öğrencilerin (N=276) Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği’ nden Aldıkları Puanların Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	66
Tablo 7. Öğretmen ve Öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği’ nden Aldıkları Puanların U-Testi Sonuçları.....	67
Tablo 8. Öğretmenlerin DEOMP’ ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği’nden Aldıkları Puanların Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları.....	68
Tablo 9. Öğretmenlerin DEOMP’ ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği’nden Aldıkları Puanların Mesleki Kıdemlerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	69
Tablo 10. Öğretmenlerin DEOMP’ ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği’nden Aldıkları Puanların Mesleki Kıdeme Göre Kruskall Wallis Testi Sonuçları.....	70
Tablo 11. Öğretmenlerin DEOMP’ ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği’nden Aldıkları Puanların Branşlarına Göre t-Testi	

Sonuçları.....	71
Tablo 12. Öğretmenlerin DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Okul Türüne Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	72
Tablo 13. Öğretmenlerin DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Okul Türüne Göre Kruskall Wallis Testi Sonuçları.....	73
Tablo 14. Öğrencilerin DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Cinsiyete Göre Mann Whitney U- Testi Sonuçları.....	74
Tablo 15. Öğrencilerin DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Yaşlarına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	75
Tablo 16. Öğrencilerin DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Yaşlarına Göre Kruskall Wallis Testi Sonuçları.....	76
Tablo 17. Öğrencilerin DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Sınıf Düzeyine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	78
Tablo 18. Öğrencilerin DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Sınıf Düzeyine Göre Kruskall Wallis Testi Sonuçları.....	79

EKLER LİSTESİ

	Sayfa
Ek-1: Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği.....	180
Ek-2: Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Anketi Öğretmen Formu.....	183
Ek-3: Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Anketi Öğrenci Formu.....	186
Ek-4: Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu.....	187
Ek-5: Yarı Yapılandırılmış Öğrenci Görüşme Formu.....	192
Ek-6: Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Yönergesi.....	197
Ek-7: Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’nin Uygulanma Sürecine Yönelik Fotoğraflar.....	217
Ek-8: İzin Belgesi	221

BÖLÜM I

GİRİŞ

Ateş gibi, resim çizmek ya da yazı yazmak gibi birden fazla yerde icat edilmiş gibi görünen demokrasi kavramı (Dahl, 2001, 9), belki de tam bu nedenle çok farklı biçimlerde tanımlanmaktadır. Çünkü Şimşek'in (2006, 29) de belirttiği gibi soyut bir kavramın tanımı, çoğu zaman ortaya çıktığı bağlama dayanır. Farklı bağlamlarda, farklı bilim insanlarınca, farklı biçimlerde tanımlanan; ancak genellikle bir yaşam biçimi ve yükselen bir değerler sistemi olarak kabul gören demokrasi, Kıncal (2002, 73) 'ın da belirttiği gibi meşru, aranan ve istenen bir yönetim sistemi olarak dünyada çok yaygın kabul görmektedir.

Günümüz de sayıları gitgide artan devletlerin tümünde ortak olan iki sav vardır: Birincisi “yönetimin, halkın çıkarları ve mutluluğu yönünde çabalaması gereği”; ikincisi ise “yürürlükteki düzenin demokrasi olması gereği”dir (Ateş, 1994, 115). Grazia (1962)'ya göre (Akt. Ateş,1994, 118) demokrasinin yedi özelliği vardır. Bunlar;

- 1) Genel düşünce ve eylem özgürlüğü,
- 2) Halkın yaşantısını yükseltmek için şiddetli çaba,
- 3) Yasallık ve siyasal kontrolün yayılması
- 4) Yüksek sosyal ve siyasal hareketlilik,
- 5) Siyasal önderleri gereğinde sert bir şekilde eleştirme
- 6) Kişisel olarak hep daha iyiye yöneliş,
- 7) Otoritenin sağlanması için güç kullanılması yerine, eğitim ve gelir düzeyinin yükseltilmesinin savunulmasıdır.

Demokrasi belirli değerleri, özellikleri ve gerekleri olan bir yönetim biçimi; aynı zamanda bir yaşam biçimidir (Büyükkaragöz, 1990, 7). Demokrasi, sadece politik bir kavram değil, içerisinde demokratik değerleri barındıran ve bireylerin tüm hayatını etkileyen sosyal bir olgudur (Yanıklar ve Elyıldırım, 2004). Demokrasinin toplum genelinde bir yaşam biçimi olarak yerleşebilmesi için demokratik değerlerin toplumda kabul görmesi önemlidir. Demokrasinin doğru öğrenilmesi ise toplumlarda demokrasinin uygulanması ve demokratik düzenin sağlanması için gereklidir.

Öğrencilerin demokrasiyi öğrenmesi için okullara düşen görevler göz ardı edilemeyecek kadar fazladır. Okul verdiği demokrasi eğitimiyle, öğrenciye yaşamın her alanında araştırmacı, sorgulayıcı, hoşgörülü, katılımcı bir birey olarak yetişmenin avantajlarını kullanma yolunda kapıları ardına kadar açacaktır.

1.1. Problem

Ülkeler, demokrasinin ön gördüğü değerleri kazandırmada eğitimi vazgeçilmez bir araç olarak görmektedirler. Hemen hemen tüm ülkelerde eğitimin nihai amacı, toplumun beklentilerine uygun düşünen, araştıran, tartışan, sorgulayan, görev ve sorumluluklarını bilen, demokratik, çağdaş, vb. iyi bir vatandaş yetiştirmektir. Toplumda kabul gören temel değerlerin yeni kuşaklara kazandırılmasında aile ile birlikte okula önemli görevler düşer (Sarı, 2007, 4-5). Doğanay, Çuhadar ve Sarı (2007) demokrasi açısından eğitimin rolünü şu şekilde belirtmektedirler:

Demokrasi açısından eğitimin temel hedefi etkin birey, etkin vatandaş yetiştirmektir. Etkin vatandaş, politik rol ve sorumluluğunun farkında olan ve eylemlerinin sonucunu hesaba katan kişidir. Eğitim sürecinde, çocuğun kendi bireyselliği korunurken, toplumla bir bütün halinde ve toplumun gelişmesine katkı sunma sorumluluğunu taşıyan bir “yurttaş” haline gelmesi de gerçekleştirilmelidir. Bu ise ancak bireylere temel demokratik bilgi, beceri ve tutumların kazandırılmasıyla mümkündür.

Eğitim ile demokrasi kavramları arasında iki yönlü, sıkı bir ilişki vardır. Eğitim, düşünce, bilgi ve davranışa; demokrasi ise eylem, uygulama ve başarıya dönüktür. Demokrasinin temelinde var olan insan haklarını sağlamak, demokrasinin başlıca görevlerinden biri olduğu gibi, eğitimin temel ilkesi olan fırsat eşitliğini sağlamak da demokratik yönetimin başlıca sorumluluklarındandır.

Demokrasi kültürü, öncelikle ailede, okulda, işyerinde ve diğer sosyal örgütlerde kazanılır (Uygun, 1996, 48). Belli yetenekleri ve becerileri geliştirmeleri, okuma yazma ve bilgi transferi gerçekleştirmeleri yanında, okullar, toplumun kültürü ve geleneklerinin benimsetilmesinde önemli bir yere sahiptir (Beetham ve Boyle, 1998, 132). Okul ortamının yapısı, bireylerin demokratik kimlik kazanmalarına ve bunu

davranışa dönüştürmelerine etki eden en önemli faktörlerden biridir. Demokrasi, sadece ders konuları ile değil, demokrasi kültürüne sahip bir okul ortamında pratiği yapılarak öğrenilebilir. Demokrasi eğitimi de, demokratik ortamlarda yapıldığı zaman etkilidir. Bu aşamada temel sorumluluk, okulda kültürün yaratıcısı ve geliştiricisi oldukları için öncelikle okul müdürlerinin ve ardından da öğretmenlerindir (Şimşek ve Ceylan, 2004, 259). Kültür aracılığıyla, demokrasi ilkelerine uygun olarak şekillenmiş okul ortamı, kendiliğinden benimsenmekte ve gelişmektedir.

Gerçek bir demokrasinin yalnızca partiler, seçimler, anayasa, yasalar ve bürokrasiyle kurulamayacağını ve sürdürülemeyeceğini vurgulayan Almond ve Verba (1963) bir tutum ve davranış sorunu olan demokrasinin “öğrenilmesinin zorluğunu” ortaya koymuşlardır (Akt. Akdoğan, 2006, 165). Bireylerin siyasal sistem hakkındaki tutum, düşünce ve algılayışlarının siyasal sistemin özellikleriyle doğrudan ilgili olduğunu savlayan siyasal kültür yaklaşımı da, siyasal katılımın farklı siyasal sistemlerde farklı sonuçlar verdiğini açıklamaktadır (Akdoğan, 2006). Bahsedilen siyasal kültür, Almond ve Verba (1963) ’nın çalışmasında, “siyasal sisteme ve sistemin çeşitli kısımlarına yönelik belirli siyasal yönelimler, davranışlar ve sistemdeki kişinin işlevine yönelik davranışlar” olarak tanımlanır (Akt. Akdoğan, 2006, 164). (Karadağ,2006, 88)’a göre de demokrasi bireye güvenen, ötekine saygı gösteren ve işbirliğini olumluyan bir kültürde işlerlik kazanır. Demokrasinin yerleşmesi demokratik kişilikle olabilir.

Demokratik sistemin kuruluşu ve sürdürülmesi normatif temellere uygun bütünlüklü bir demokrasiyle mümkündür. Mevcut demokratik bir sistemin devamlılığı ise demokratik sisteme hayat kazandıran ve varlığını güçlendiren koşulların sürdürülmesiyle mümkündür (Karadağ, 2006). Bu da demokratik bir siyasal kültürü gerektirir. Karadağ (2006) demokratik siyasal kültürün özelliklerini farklı yazarlardan şu şekilde aktarmaktadır: Toplumsal hoşgörü, başkalarına güven ve başkalarıyla birlikte hareket, demokrasinin kurum, kural ve kuruluşlarına güven, siyasal etkinlik ve siyasal ilgi (Kalaycıoğlu, 1995); güven, farklılıklara saygı ve uzlaşma (Yılmaz, 2000) hak ve özgürlüklere sahip çıkma (Przeworski vd, 1995); empati (Lipset, 1986); insan onuruna saygı (Akt. Karadağ, 2006, 87).

Bu çalışmada, demokratik siyasal kültürün hoşgörü, bireye güven, işbirliği, empati, uzlaşma, hak ve özgürlüklere sahip çıkma, insan onuruna saygı ve farklılıklara saygı boyutları ele alınmış; Kalaycıoğlu'nun (1995) demokratik siyasal kültürün özellikleri arasında belirttiği demokrasinin kurum, kural ve kuruluşlarına güven, siyasal etkinlik ve siyasal ilgi (Akt. Karadağ, 2006, 88) çalışmanın kapsamına alınmamıştır. Bu sınırlamanın nedeni, demokratik siyasal kültürün seçilen boyutlarının, ilköğretim okullarında daha somut bir şekilde değerlendirilebileceğinin düşünülmesidir. Ayrıca, ilköğretim okullarında demokrasinin kurum ve kuruluşları ile ilgili çalışma yapma olanağının azlığı; ilköğretim öğrencilerinin yaşları dolayısıyla siyasal etkinlik ve siyasal ilginin, dolayısıyla da siyasal katılımın değerlendirilmesinin zorluğu da bu sınırlamada etkili olmuştur.

Türkiye’de, öğrencilerin bilişsel yanlarının geliştirilmeye çalışılması ve değerlendirmenin çoğunlukla akademik başarıyı ölçmeye yönelik olması, eğitim sisteminin aşılamayan geleneksel problemlerinden biri olarak kalmıştır. Bilişsel kazanımların duyuşsal boyutun geliştirilmesindeki katkıları yadsınmamakla birlikte, asıl hedef, edinilen bilgilerin uygulamaya dönüştürülmesi olmalıdır. Örneğin, Doğanay ve Sarı (2004), temel demokratik değerlerin kazandırılma düzeyini nicel yöntemler kullanarak inceledikleri bir çalışmada, öğrencilerin çoğunun demokratik değer ortalamasının oldukça yüksek olduğunu bulmuşlardır. Nicel yöntemlerin kullanıldığı diğer çalışmalarda da (Mentiş, 1997; Özcan, 2002) duyuşsal amaçların oldukça yüksek düzeyde kazanıldığına ilişkin sonuçlar bulunmuştur. Bunun nedeni, bireylerin kendi davranışlarını gözlemelerinin güçlüğü ve değerlerin davranışsal boyutundan çok bilişsel boyutunu ön plana çıkarmaları olabilir. Oysa asıl olan, temel demokratik değerleri yalnızca bilen değil, bunlara gerçekten sahip olan ve demokrasiyi bir yaşam biçimi olarak içselleştirmiş bireyler yetiştirmek olmalıdır (Sarı 2007, 5). Bu ve benzeri araştırma bulgularından hareketle Türk Milli Eğitim Sisteminde demokrasiyi yaşatmak üzere bir takım adımlar atılmıştır. Bu adımlardan biri de “Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi”dir.

Araştırmaya konu olan Millî Eğitim Bakanlığı ve TBMM iş birliğiyle yürütülen “Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi (DEOMP)” ile öğrencilerin küçük yaşlardan itibaren demokrasi bilinciyle yetişerek seçme-seçilme, oy kullanma, eleştirel düşünme, işbirliği, katılımcılık, kamuoyu oluşturma, demokratik liderliği benimseme

gibi konulara daha duyarlı olmaları amaçlanmaktadır (www.okulmeclisleri/meb.gov.tr, 2 Aralık 2007). İncelendiğinde Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde de öğrenci meclisleri uygulamaları olduğu fakat bu meclislerin, okul bazında kaldığı ve bölgesel nitelikler taşıdığı görülmüştür. Örneğin İngiltere'de okul meclisleri öğrencinin demokrasiye olan saygısını oluşturacak pratik bir anahtar olarak görülmektedir. İngiliz eğitimciler bu meclisler sayesinde öğrencilerde konuşma, dinleme, takım çalışması yapma isteği, problem çözme becerisi, ahlâkî kurallar ve kendine güven duygusunu geliştirmeye çalışmaktadırlar. Oysa ülkemizde uygulanan Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi, ulusal parlamentoyla iş birliği hâlinde olması ve 13 milyondan fazla öğrencinin proje etkinliklerine katılıyor olmasından dolayı bölgesel olmaktan çıkıp, ulusal boyut kazanmıştır (Tezgel,2008, 152). Projenin dünya üzerinde benzerinin olmaması, uluslararası önemini artırmaktadır (Metin, 2006, 3). Bu önemine rağmen Türkiye'deki eğitim çalışmalarında “Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi” ile ilgili sınırlı sayıda (Metin, 2006; Tezgel 2006; Emir ve Kaya 2004; Kıncal ve Uygun, 2006; Özdemir 2009) çalışma bulunuyor olması Türk Eğitim Sistemi açısından önemli bir eksikliklerdir.

Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi, okullarda demokrasinin uygulama alanı yaratılarak öğrencilerde demokrasi bilincini geliştirmek ve öğrencileri, hayatlarının her alanında demokrasiyi kullanan bireyler olarak yetiştirmek amacıyla hayata geçirilmiştir. Bu amaca göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin okullarda demokratik bir kültür yaratmaya katkısının olduğu söylenebilir. Uygulamaya konulmasının üstünden yaklaşık dört yıl geçen projenin, yönergede ifade edilen bu amacı gerçek anlamda hayata geçirebilmesi, ancak okullarda demokrasiyi temele alan bir kültür oluşturulmasıyla mümkündür. Öte yandan, proje hayata geçirilebildiği ölçüde de okullarda demokratik siyasal bir kültürün oluşması beklenebilir. Bu bağlamda, Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin okullarda demokratik siyasal kültür oluşturulmasındaki etkiliğinin ve uygulama sürecinde karşılaşılan sorunların, bilimsel anlamda ortaya konulması gereği açıktır. Bu çalışmanın, demokrasinin sadece ders konuları ile değil, demokrasi kültürüne sahip okul ortamlarında, DEOMP aracılığıyla pratiğinin yapılarak öğrenilebileceğini vurgulamak açısından etkili olabileceği düşünülmektedir. Bu gerekçelerle yapılması gereği duyulan bu araştırmada “Adana ili Seyhan ilçesindeki bir ilköğretim okulunda, “Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri

Projesi”nin demokratik siyasal kültür oluşturmada ne gibi işlevleri vardır?” sorusuna yanıt aranmıştır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı, Adana ili Seyhan ilçesindeki bir ilköğretim okulunda “Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi”nin demokratik siyasal kültür oluşturma bağlamında değerlendirilmesidir. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmen ve öğrencilere göre DEOMP’nin okulda demokratik siyasal kültür oluşturma yönündeki katkı düzeyi nedir?
 - 1.1. Öğretmen ve öğrencilerin DEOMP’nin okulda demokratik siyasal kültüre katkı düzeyine yönelik algıları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
 - 1.2. Öğretmenlerin cinsiyet, kıdem, branş ve mezun oldukları okul türüne göre DEOMP’nin okuldaki okulda demokratik siyasal kültüre katkı düzeyine yönelik algıları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
 - 1.3. Öğrencilerin cinsiyet, yaş ve sınıf değişkenlerine göre DEOMP’nin okulda demokratik siyasal kültüre katkı düzeyine yönelik algıları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Öğretmen/yönetici ve öğrencilerin görüşlerine göre;
 - 2.1. DEOMP’ nin okulda yürütülme süreci nasıldır?
 - 2.2. DEOMP’nin okuldaki demokratik siyasal kültürün;
 - Hoşgörü
 - Bireye güven
 - İşbirliği
 - Empati
 - Uzlaşma
 - Hak ve özgürlüklere sahip çıkma
 - İnsan onuruna saygı
 - Farklılıklara saygı boyutlarını geliştirmedeki işlevleri nasıldır?

2.3. DEOMP'nin demokratik siyasal kültür oluşturma yönündeki etkililiğinin artırılmasına yönelik öneriler nelerdir?

3. Sınıf/okul gözlemlerine göre DEOMP' nin okulda yürütülme süreci nasıldır?

3.1. Okul seçim kurulu ve sandık kurulu seçim süreci nasıldır?

3.2. Sınıf temsilci seçimi süreci nasıldır?

3.3. Okul temsilcisi seçimi propaganda süreci nasıldır?

3.4. Okul temsilcisi seçim süreci nasıldır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Eğitim “*bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istenlik değişme meydana getirme süreci*” olarak tanımlanmaktadır (Ertürk, 1998,11). Buna göre demokrasi eğitiminin de bireylerin, demokratik davranışları yaşayarak öğrenmelerini içeren bir süreç olduğu söylenebilir (Yeşil, 2002, 44). Bu anlamda demokrasinin tüm ilke ve kurumlarıyla bir toplumda yaşayış biçimi olarak yerleşmesi oldukça önemlidir. Demokrasi ilkelerinin hâkim olduğu bir atmosfer içinde, öğrencilerin demokrasiyi bizzat yaşayan, uygulayan bireyler olarak yetişmelerini amaç edinen Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi (Tezgel, 2006, 1) ile ilgili olarak ulaşılabilen çalışmalar (Emir ve Kaya 2004; Özpolat 2004; Metin,2006; Tezgel 2006; Kıncal ve Uygun 2006; Özdemir, 2009) projenin ulusal çapta uygulanmaya konulduğu ilk yıllarda yapılmıştır. Oysa uygulamaya konulan bu tür projelerin uygulama süresince sürekli değerlendirilmesi ve ulaşılan bulgular doğrultusunda geliştirilmesi gerekmektedir. Üstünden dört yıl geçtikten sonra, projenin uygulanması ile ilgili acemiliklerin atlatılması ve proje uygulamalarının artık belli bir düzene oturmuş olması beklenmektedir. Bu anlamda araştırma, projenin amacı olarak belirtilen “demokratik kültür oluşturma” düzeyinin değerlendirilmesi açısından önemlidir.

Bu araştırmada “Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisler Projesi”nin demokratik siyasal kültürün boyutları olan hoşgörü, bireye güven, işbirliği, empati, uzlaşma, hak ve özgürlüklere sahip çıkma, insan onuruna saygı ve farklılıklara saygı açısından taşıdığı işlevlerin gözlem ve görüşmelerle derinlemesine incelenmesi amaçlanmıştır. Öğrencilerin okul ortamında kendilerini ilgilendiren kararlara katılımı, onların sorumluluk duygularının gelişimi ve demokrasinin değerlerini özümsemeleri

(Kepenekçi, 2003, 48), demokrasiyi sadece bilişsel öğrenmelere bağlı kalarak değil, duyuşsal anlamda da içselleştirip bir yaşam biçimi haline dönüştürebilmeleri, okullarda yazılı olarak öngörülen demokrasi ile ilgili etkinliklerin uygulamalı olarak hayata ne ölçüde geçirilebildiğinin gözlenmesi son derece önemlidir. Ayrıca araştırmada uygulama sürecinde karşılaşılan sorunlar ve demokratik siyasal kültür oluşturulmasındaki etkililiğinin artırılmasına yönelik uygulamalara katılan bireylerin görüşlerine de başvurulmuştur. Elde edilen bulgular konuyla ilgili yapılacak çalışma ve düzenlemelere ışık tutması açısından önemlidir.

1.4. Sayıtlar

Bu araştırmada aşağıdaki sayıtlardan hareket edilmiştir.

1. Yönetici, öğretmen ve öğrenciler Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirilmesi Anketi'ndeki maddeleri içtenlikle yanıtlamışlardır.
2. Yönetici, öğretmen ve öğrenciler kendileriyle yapılan görüşmelerde sorulan soruları içtenlikle yanıtlamışlardır.
3. Yönetici, öğretmen ve öğrenciler gözlemler sırasında doğal davranmışlardır.

1.5. Sınırlılıklar

Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin demokratik siyasal kültür oluşturma bağlamında değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu araştırma;

1. 2008–2009 Eğitim-Öğretim yılında, Adana ili Seyhan ilçesinden belirlenen bir ilköğretim okulunda toplanan verilerle sınırlıdır.
2. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Anketi'ndeki maddeler, görüşmeler sırasında yöneltilen sorular, sınıf ve okul gözlemleri ile DEOMP Yönetmeliği üzerinde yapılan doküman analizinden elde edilen bilgilerle sınırlıdır.
3. Demokratik siyasal kültürün hoşgörü, bireye güven, işbirliği, empati, uzlaşma, hak ve özgürlüklere sahip çıkma, insan onuruna saygı ve farklılıklara saygı boyutlarıyla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Demokratik Siyasal Kültür: Toplumsal hoşgörü, başkalarına güven ve başkalarıyla birlikte hareket, demokrasinin kurum, kural ve kuruluşlarına güven, siyasal etkinlik ve siyasal ilgi (Kalaycıoğlu, 1995), güven, farklılıklara saygı ve uzlaşma (Yılmaz 2000), hak ve özgürlüklere sahip çıkma (Przeworski ve diğerleri, 1995), empati (Lipset, 1986) ve insan onuruna saygı (Akt. Karadağ, 2006, 87) unsurlarını barındıran kültürdür.

Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisler Projesi: Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı arasında 13 Ocak 2004 tarihinde imzalanan protokol uyarınca; ilk ve orta öğrenim düzeyi öğrencilerde seçme ve seçilme kültürünün yerleşmesi, kendi sorunlarını kendi bakış açılarıyla ele almaları, katılım ve hoşgörü anlayışını da içerecek şekilde işlevsel demokrasi bilincinin oluşturulmasını sağlamak ve demokrasi kültürünü toplumun her kesimine yaymak amacıyla uygulamaya konulan projedir.

Demokratik Eğitim: Programları ve yöntemleri demokrasinin dayandığı temel ilkelere göre saptanan eğitim ve öğretim çalışmalarında, öğretmen-öğrenci ilişkilerinde, eğitsel etkinliklerde öğrencinin birey olarak değerine ve bütünlüğüne, birlikte çalışmaya, karşılıklı saygıya, hoşgörüyü, kişiliğe değer ve önem veren eğitimidir (Oğuzkan, 1981, Akt. Kepenekçi, 2003, 44).

1.7. Kısaltmalar

DEOMP: Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi

DEOMPY: Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi Yönergesi

İÖM: İl Öğrenci Meclisi

OÖM: Okul Öğrenci Meclisi

TÖM: Türkiye Öğrenci Meclisi

DSK: Demokratik siyasal kültür

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde demokrasi, demokrasi ve eğitim, demokratik siyasal kültür ve boyutları, okulların demokratik siyasal kültürü geliştirmedeki rolü, demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesi ile ilgili kuramsal açıklamalar, Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' ne dayanak oluşturan metinler, projenin amaç ve kazanımları ile projenin yürütülme süreci ile ilgili ilkeler yer almaktadır. Ayrıca literatür taramaları sonucunda araştırma problemi ile ilgili ulaşılan araştırmalar ele alınarak incelenmiştir.

2.1. Kuramsal Açıklamalar

2.1.1. Demokrasi

Katılımcı yönetimin insana ilişkin boyutunu oluşturan “demokrasi”, insanın eşya gibi değil, insanca yönetilmesi, insan onurunun güvence altına alınması anlamlarını taşımaktadır (Ulusavaş,2000,7). Demokrasi geçmişten günümüze yaşam biçimi, siyasal bir sistem, ideoloji ve özgürlük gibi kavramlarla eş anlamlı bir kavram olarak farklı yaklaşımlarla ele alınmış, bu durum demokrasi kavramına çok farklı anlamlar kazandırmıştır (Çeçen, 1995, 59).

Abraham Lincoln'e göre; demokrasi, halkın halk tarafından halk için ve halk adına yönetimidir. Bu tanım, günümüz siyasal biliminde de genel olarak benimsenen tanımdır (Akt. Çeçen, 1995, 59). Bir yönetim biçimi olarak ise demokrasi, genel anlamıyla siyasal gücün halkın yetkisinde olması demektir. Büyükkaragöz (1996,7)'e göre demokrasi belirli değerleri, özellikleri ve gerekleri olan bir yönetim biçimi, aynı zamanda bir yaşam biçimidir. Bu bağlamda demokrasi, işlerlik yönünden insanoğlunun vazgeçemediği bir sistemdir. Bu sistemin işlerliğini arttıran unsurlardan bir tanesi de demokrasinin bir değerler sistemi oluşudur. Bu değerler sistemi, demokrasiyi sistemleştirmekte ve öteki sistemlerden farklılığını ortaya koymaktadır (Büyükkaragöz,1996,10).

Şaylan (1998,6)' göre ise “demokrasi” tarihsel ve kültürel bir süreç olup her topluma özgü koşullar, orada geçerli demokrasi anlayışına ve uygulamalarına şekil

vermektedir. Demokrasiyi benimseyen ülkelerin uyguladığı demokrasi, tıpatıp bir benzerlik göstermese de temel özellikler açısından ortak ölçütlere sahiptir. Ülkede yaşayan insanların yaşam biçimleri o ülkenin demokrasi özelliklerini yansıtır(Hotaman,2009, 476). Ancak ”yurttaş katılımı, eşitlik, politik hoşgörü, azınlık haklarının korunması, sorumluluk, açıklık, düzenli, özgür ve adil seçimler, ekonomik özgürlük, güç istismarının kontrol edilmesi, hakların listelenmesi, seçim sonuçlarının kabul edilmesi, insan hakları, çok partili sistem, hukukun üstünlüğü” gibi temel özellikler, demokrasinin vazgeçilmezlerindedir (Gözütok,2004, 208-210).

Demokrasiye olan ilgi demokrasiyi gittikçe yükselen bir değerler sistemi olma yoluna götürmekte, demokrasinin ön gördüğü bu değerleri kazandırmada eğitim vazgeçilmez bir araç olma yolunda ilerlemektedir.

2.1.2. Demokrasi ve Eğitim

Demokrasi, toplumu oluşturan bireylerin hak ve özgürlüklerini kullanabilmeleri ve bunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan yönetim ortamını benimsemiş toplumların yaşama biçimi, bir diğer ifadeyle bir kültür ürünüdür (Küçüköncü,2009,363). Bu nedenle kişinin toplumsal davranışlarına, ahlak ve estetik ölçülerine, inanış ve yaşama anlayışına sağlıklı uyumuna yardım eden bir süreç olan eğitimin (Varış, 1996, 57) toplumun kültürünü bireylere yansıtma fonksiyonunu yerine getirirken, bütün değerlerle birlikte demokrasi kültürünü de kazandırması gerekmektedir (Hotaman 2010, 31). Ancak demokrasi, toplumsallaşma sürecinin başında, sosyal bir çevre içerisinde uygulanıp yaşama geçirilmediği sürece kazanılması ve bir yaşam biçimi haline dönüştürülmesi mümkün olmayan bir olgudur.

Bu olgunun, çocukluğun ilk yıllarında girilen sosyal çevreler ve öğrenme ortamlarında öğrenciye yaşatılması gerekmektedir. Soydaş ve Güven (2009, 64)’ e göre demokrasi kavramının erken yaşlarda benimsenmesi ve yaşamın bir parçası haline gelmesi çocukların gelecekte demokratik bireyler olmalarını kolaylaştırmaktadır. Bu görüşü paylaşan Soydaş ve Güven (2009, 64)’ de demokrasi bilincinin küçük yaşlardan itibaren kazandırılması gerektiğini vurgulayarak, ailede kazanılan demokrasi bilincinin ancak okulda verilen eğitimle gelişip, bir yaşam biçimine dönüşeceğini belirtmektedir. Okutan (2009, 198)’ a göre de demokratik bir kültürün oluşması için eğitimin

demokrasi kültürünü yaşatan bir süreç olması, ilköğretimden itibaren toplumsal değerlerin kazandırılarak sosyal birlik ve bütünleşmenin sağlanması gerekmektedir.

Eğitim, demokrasinin yaşamasında en önemli faktörlerden biri olduğu kadar, demokratik düşünce ve uygulamalar da, eğitimin gelişmesinde önem taşımaktadır. Demokrasi eğitimi ve demokrasi bilincinin geliştirilmesi, Millî Eğitimin temel ilkeleri arasında şöyle tanımlanmaktadır:

“Güçlü ve dengeli, özgür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve sürdürülmesi için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun, Anayasaya, yasalara, manevi ve toplumsal değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılmasına ve bu yöndeki duygu ve davranışların geliştirilmesine özen gösterilir” (<http://www.mebnet.net/genel-egsis/temel-ilkeler/demokrasi.htm>).

Bu ilkenin gereği olarak ilköğretim ve ortaöğretim okullarımızda hayat bilgisi, sosyal bilgiler, tarih, sosyoloji, demokrasi ve insan hakları gibi derslerin öğretim programlarında çeşitli alt başlıklar halinde yer alan demokrasi eğitiminde; uygulamadan çok, kuramsal boyutun öne çıkarıldığı görülmektedir (Özpolat, 2004, 1). Eski ilköğretim ders programlarının içinde alt başlıklar halinde yer alan ve uygulamadan çok kuramsal boyutta verilen demokrasi eğitimi (Özpolat 2004, 11-13) yeni programlarda kavramsal çerçeveden ziyade, yaşayarak öğrenme boyutuyla verilmek istenmektedir (Tezgel 2008,150). Demokrasinin, demokratik bir eğitim-öğretim sürecinden geçen bireylerin yaşadığı bir toplumda hayata geçirilebileceği göz önüne alındığında (Hotaman,2009, 40) demokratik eğitim, demokrasinin ilke ve prensipleri ile yoğrulmuş, yapısal olarak bu değer ve prensipler çerçevesinde biçimlenmiş eğitim durumları ile bu eğitim durumlarının gerçekleştiği eğitim ortamı olarak nitelendirilebilir (Yeşil, 2009,107).

Kepenekçi (2003, 45)’ e göre ülke yönetiminin demokratikleşmesi ile eğitimin demokratikleşmesi arasında doğrusal bir orantı vardır. Eğitimin demokratikleşmesinin demokratik okullarla gerçekleşebilecek bir olgu olduğunu belirten Kepenekçi (2003) demokratik okul ortamlarının;

1. Okul ve sınıf ortamında tüm insanlar arasında şiddetten uzak; sevgiye, saygıya, anlayışa ve hoşgörüyeye dayanan çift yönlü bir iletişimin sağlanması,
2. Okullarda, okulun tüm öğelerinin (öğretmen, öğrenci, aile) okul ve sınıf yönetiminde kendilerini ilgilendiren kararlara katılımının sağlanması koşulların yerine getirmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Aydoğan ve Kukul (2003), demokratik okulların, her şeyden önce demokratik değer ve demokrasi kültürünü sindirmiş yönetici, öğretmen ve diğer personelin bir arada bulunması ile öğretimini gerçekleştirebileceğini vurgularken benzer görüşte olan Doğanay ve Sarı (2004)' da okulların çocukları demokratik sürece aktif katılan bireyler olarak yaşama hazırlayabilmesi için demokrasinin içerik olarak öğretildiği değil, yaşandığı sınıf ve okul ortamlarına sahip olması gerektiğinin altını çizmektedir. Bir diğer ifadeyle toplumsal yaşamın adeta küçük bir modeli gibi olan okulların, geleceğin yurttaşları için gerekli ortak bilgi, beceri ve değerleri sunmasının yanı sıra (Doğanay ve Sarı, 2004), demokratik bir sınıf ortamında, örtük programın etkisi ile demokratik siyasal kültürü içselleştirebilen öğrencinin, geleceğin çoğulcu ve katılımcı yurttaşı olarak toplumdaki yerini alacağına işaret edilmektedir (Çuhadar, 2006, 1)

2.1.3. Demokratik Siyasal Kültür

Demokrasi ve cumhuriyet ilkeleri, çağdaş toplum düşüncesinin temellerini oluşturmakta, insan haklarına dayalı demokratik toplum yapısı; insanın odak alındığı, demokratik, laik sosyal hukuk devletinin işlerlik kazandığı, her alanda insanca yaşama ve gelişmenin temel amaç ve hedef olduğu, katılım, dayanışma ve paylaşmanın toplumsal bütünleşmeyi sağladığı, karşılıklı sevgi, saygı ve hoşgörünün ilişkilerde temel olduğu, sorumluluk sahibi ve bilinçli vatandaşların etkili olduğu bir toplum düşüncesini gerektirmektedir (Çılga, 2001, 151). Almond ve Verba (1963, Akt. Akdoğan, 2006, 165) gerçek bir demokrasinin yalnızca partiler, seçimler, anayasa, yasalar ve bürokrasiyle kurulamayacağını ve sürdürülemeyeceğini vurgularken, Hotaman (2009, 3) demokrasinin ancak demokrasiyi davranış biçimi olarak özümsemiş ve demokrasi ilkelerini genişleterek/geliştirerek yaşama geçirebilmiş insanlardan oluşan toplumlarda yaşayıp, gelişeceğine işaret etmektedir. Cohen'e göre (1973,170-188; Gould,1998,283-306) göre de, demokrasi bireye güvenen, ötekine saygı gösteren ve işbirliğini olumlayan bir kültürde işlerlik kazanmakta, demokrasinin yerleşmesi demokratik kişiliği

gerektirmektedir. Demokratik kişiliğin, inisiyatif sahibi, mütakabiliyet esasına inanan, yanılabilirliğini kabul eden, deneyselci zihniyet sahibi, eleştirel, esnek ve açık fikirli, uzlaşmacı, hoşgörülü, güven ve sorumluluk sahibi (Akt. Sarıbay, 2000,115-117) şeklindeki tanımı dikkate alındığında siyasal bir tutum ve davranış sorunu olan demokrasinin “öğrenilmesinin zorluğu” ortadadır (Almond ve Verba, 1963, Akt. Akdoğan, 2006, 165).

Bireylerin siyasal sistem hakkındaki tutum, düşünce ve algılayışlarının siyasal sistemin özellikleriyle doğrudan ilgili olduğunu savlayan siyasal kültür yaklaşımı, siyasal katılımın farklı siyasal sistemlerde hangi nedenlerle farklı sonuçlar verdiğini açıklamaktadır (Akdoğan, 2006). Bahsedilen siyasal kültür, Almond ve Verba (1963)’nın çalışmasında ise, “siyasal sisteme ve sistemin çeşitli kısımlarına yönelik belirli siyasal yönelimler, davranışlar ve sistemdeki kişinin işlevine yönelik davranışlar” olarak tanımlanır (Akt. Akdoğan, 2006, 164). Kalaycıoğlu (1995, 44), toplumsal ve kültürel olguların, dış siyasal ilişkiler kadar demokrasinin istikrarı için de gerekli olduğunu belirtirken, Lipset (1990)’e göre siyasal kültür demokrasinin performansına, anayasalardan ve seçim kurallarından daha fazla etki etmektedir (Akt. Kalaycıoğlu,1995, 50).

Siyasal kültür kavramı görelî olarak yeni olmasına karşın, siyasal sistemlerin kültürle ilişkilendirilerek incelenmesi yeni değildir. Her ne kadar Almond ve Verba’nın ünlü *Civic Culture* adlı çalışmalarının 1963’de yayımlanması ile siyasal kültür kavramı siyaset bilimi incelemelerinde daha yoğun kullanılmaya başlanmış olsa da, siyasal düzenlerin incelenmesinde kültüre atıf yapılması çok daha eskilere dayanmaktadır (Karadağ ve Akbaş 2009, 170). Sarıbay (2000)’ a göre siyasal kültür kavramının üzerinde tam bir uzlaşma sağlanmış tanımından söz etmek güçtür. Bu güçlük, farklı kuramsal yaklaşımlar ile günlük ve akademik dildeki gelişigüzel kullanımlardan kaynaklanmaktadır. Siyasal yaşama damgasını vuran informal kurallar, toplumda egemen siyasal ideolojinin dile getirdiği amaçlar siyasal kültür olarak adlandırıldığı gibi; siyasal önyargılardan siyasal üsluba, siyasal ruh halinden meşru kabul edilen ve edilmeyen şeylere kadar, siyasal yaşamın değişik özellikleri siyasal kültür kavramının kapsamında düşünülebilmektedir (Akt. Karadağ ve Akbaş,2009,169)

Demokratik sistemin kuruluşu normatif temellere uygun bütünlüklü bir demokrasiyle, mevcut demokratik sistemin devamlılığı ise demokratik sisteme hayat kazandıran ve varlığını güçlendiren koşulların sürdürülmesiyle mümkündür (Karadağ, 2006). Bu da demokratik bir siyasal kültürü gerektirmektedir. Karadağ (2006) demokratik siyasal kültürün özelliklerini farklı kaynaklardan hareketle toplumsal hoşgörü, başkalarına güven ve başkalarıyla birlikte hareket, demokrasinin kurum, kural ve kuruluşlarına güven, siyasal etkinlik ve siyasal ilgi (Kalaycıoğlu, 1995); güven, farklılıklara saygı ve uzlaşma (Yılmaz, 2000) hak ve özgürlüklere sahip çıkma (Przeworski ve diğerleri, 1995); empati (Lipset, 1986) ve insan onuruna saygı (Akt. Karadağ, 2006, 87) olarak ifade etmektedir. Bu kavramlardan araştırma kapsamına alınanlar aşağıda açıklanmıştır.

Toplumsal Hoşgörü: Sartori (1976) tarafından “başkalarına değişik gelen veya aykırı olan fikre tahammül etmek” olarak tanımlanmaktadır (Akt. Kalaycıoğlu 1995, 50). Demokrasi bir rekabet ortamı içermekte, rekabet ortamında kazanan ve kaybeden taraflar olmakta, kaybetmek bir dahaki sefere motive olmak anlamına gelmektedir.

Başkalarına Güven ve Başkalarıyla Birlikte Hareket: Kalaycıoğlu (1995, 51) farklı kişilerle ortak hedeflere yönelik çalışmanın ilk koşulunun başkalarına güven olduğunu, başkalarına güven duyulmayan ortamlarda ortaklaşa hareket edebilecek temel dürtünün oluşmayacağını ve demokrasinin örgütlerinin hayatiyet kazanamayacağını belirtmektedir.

Empati: Lipset (1986, 42)’e göre empati, bir kimsenin kendisini başkasının yerine koyabilme yeteneğidir. Çağdaş toplumlarda sosyal sonuç olarak hoşgörüye ve demokratik tavırlara veya köksüzlüğe ve düzensizliğe gideceğini belirleyen diğer özel koşullarla birlikte genel bir kişilik karakteristiğidir (Akt: Karadağ 2006, 87). Atıcı (2009, 324)’ya göre ise empati insanların birbirini anlamasında önemli bir beceridir. İletişimde bulunan bireylerin birbirini anlaması iletişimi kolaylaştırır, iletişimde yaşanan sorunları en aza indirger.

Uzlaşma: Demokraside tüm toplumsal kesimler, politika yapımında kaybetme olasılıklarının bulunduğunu bilmeli ve bu nedenle demokratik pazarlık sürecinde ortaya

çıkan sonucu kabullenebilmelidirler. Böyle bir farkındalık ve kabullenme, asgari bir toplumsal uzlaşmanın varlığıyla mümkündür” (Yılmaz, 2000, 48).

Hak ve Özgürlüklere Sahip Çıkma: İnsan hakları kavramı, insanın doğal ve kültürel yeteneklerini özgürce ifade edebilmesidir (Doğan,2001, 231).Yılmaz (2000, 65)’ın belirttiğine göre “özgürlük, otoriteden öncelikli olduğu gibi, haklar da sorumluluklardan önce gelir. Demokratik siyasal kültür, insanların bizzat kendilerini haklara ve ifa edecekleri sorumluluklara sahip vatandaşlar olarak düşünebilmelerini gerektirmektedir.

İnsan Onuruna Saygı: Kuçuradi (1996), "*İnsanın değeri derken bundan insanın diğer canlılar arasındaki özel yerini anlıyorum. İnsana bu özel yeri sağlayan, onun özelliklerinin bütünüdür, onu diğer canlılardan ayıran olanaklarıdır. Bu olanaklar, insana özgü etkinlikler ve ürünler olarak görünür. Bu özellikler ise, insanın diğer canlılarla ortaklaşa taşıdığı özelliklere ek özelliklerdir. İşte bu özellikler ya da olanaklar "insanın değerini" ya da "onurunu" oluşturur"* sözleriyle insanın diğer canlılar arasında özel ve değerli bir yeri olduğunu belirtmektedir (Akt. Sarı 2007,48). İnsan sahip olduğu davranış biçimleri (yaşama, mülk edinme, eğitim arzusu, çalışma hakkı vs.) hayata geçirildiği ölçüde mutlu ve huzurlu olabilir. Mutlu ,kendi içinde denge ve uyumlu insan çevresine ve topluma sorumluluk taşıyan insandır. Demokrat kimlik ancak bu nitelikteki insanlarda gelişir. Demokrasilerin gelişmesi de bu insanların çoğalması ile mümkündür (Doğan, 2001, 232). Karadağ (2006, 87) demokraside öncelikli hedefin insan haysiyet ve saygınlığının korunması ile iktidarın istismarının önlenmesi olduğunu belirtmektedir.

Farklılıklara Saygı: Yılmaz (2000, 65)’ın belirttiğine göre demokrasi, farklılığı kabullenmeyi ve “farklı grupların birbirlerinin varlığına, özgürlüğüne, meşruiyetine ve siyasal eşitliğine tahammül etmesini” içermektedir.

2.1.4. Okulların Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmedeki Rolü

Demokrasi, klasik tanımı olan “halkın kendi kendisini yönetmesi” nin ötesinde bir değerler sistemi ve yaşam biçimidir. Demokrasinin bir yaşam biçimi olarak kabul edilmesi, bu yaşam biçimine uygun bireylerin yetiştirilmesini de zorunlu kılmaktadır.

Çünkü demokrasi ancak onu anlamış ve benimsemiş bireylerce yaşatılabilecektir. Bu amaca uygun bireylerin yetiştirilmesi için öncelikle ailelere ve eğitim kurumlarına büyük görevler düşmektedir. Kutlu ve Car (2009, 147-148)' a göre demokrasiyi geliştirecek, hak ve özgürlükleri kullanabilecek bireyler ancak eğitim yoluyla yetiştirilebilir. Benzer görüşte olan Hotaman (2010, 12)' da demokrasinin, demokratik bir eğitim-öğretim sürecinden geçen bireylerin yaşadığı bir toplumda hayata geçirilebileceğine işaret ederek, demokratik bir toplum olmanın temel koşulunun demokratik bir eğitim olduğunun altını çizmektedir. Demokratik bir siyasi sistemde eğitimin işlevlerinden birini, insan zihninde köklü demokrasi düşüncesini geliştirerek, demokrasiyi insanın doğal bir davranış ve düşünce biçimi halinde getirmek olarak açıklayan Hotaman (2010), demokratik bir eğitimin diğer işlevinin, bireylere kendi kapasiteleri doğrultusunda fırsat ve imkân eşitliği sağlayarak, öğrenme güçleri oranında bireylerin kendilerini geliştirmesine zemin hazırlamak olduğun vurgulamaktadır.

Beetham ve Boyle (1998, 132), okulların bireyin belli yetenekleri ve becerilerini geliştirmenin yanı sıra toplumun kültürü ve geleneklerinin benimsetilmesinde de önemli bir yere sahip olduğunu ifade ederken, Doğan (2001, 94)' a göre okul, demokrasinin genç kuşaklara öğretilmesi, benimsetilmesi ve geliştirilmesiyle ilgili eğitim ve öğretim görevlerini yerine getirdiği zaman, toplum da gelişecek, demokratik tutuma sahip insan sayısı artacaktır. Bu nedenle okulda demokrasi uygulamaları öğrencilerin bu yolda davranış geliştirmelerini sağlayacak biçimde düzenlenmelidir.

Tekeoğlu (1999, 95)'na göre önemli olan "hayatımızı yönlendiren bir bilinç" olarak nitelendirilen kültür ile demokrasinin gerektirdiği bilincin az çok uyumlu olmasıdır. Demokratik zemini oluşturan demokratik okul kültürü olmadan demokrasi ne kurulabilmekte ne de yaşayabilmektedir. Demokratik okulların, demokratik yerler olması gerekir, bu yüzden demokrasi fikri yetişkinlerin okullarda üstlendiği birçok rolleri de kapsar. Bu da, profesyonel eğitimciler kadar ebeveynlerin, toplum eylemcilerinin ve diğer vatandaşların gençler ve kendileri için okul programları ve politikaları yaratmaya tam olarak bilgilendirilmiş ve eleştirel katılım hakkı olduğu anlamına gelmektedir (Beane ve Apple, 1995, 5)

Demokrasi kültürü, bireylerin eğitim ihtiyaçlarını dikkate alarak geliştirilen demokratik bir eğitim programı ve eğitim sürecinin işleticisi olan demokratik değer ve

tutumlarla donanmış öğretmenlerle yerleştirilebilir (Hotaman,2010,476). Öğretmenler, sınıf ortamlarında demokratik tutum ve davranışlar sergileyerek hem öğrencilerin demokrasiyi yaparak-yaşayarak ve gözleyerek öğrenmesi, hem eğitimin genel amaçlarının hem de demokrasi eğitiminin özel amaçlarının gerçekleşmesine önemli katkılar sağlayabilir. Bu katkının sağlanması ve artırılmasında öğretmenlerin sergiledikleri tutum ve davranışlarının demokratik olmasının yanında bu konuda kararlı davranmaları da ayrı bir önem taşımaktadır (Yeşil,2009,108).

İnsanların ortak ideali olan barış ve hoşgörü kültürünün gerçekleşmesinde okul önemli bir basamaktır. Bilgili ve becerili insanların okulda yarattığı barış ortamı, geleceğin yetişkinleri olarak onların nasıl bir topluma yöneldiklerinin ve nasıl bir toplumda yaşama isteklerinin bir göstergesidir. Bu konuda genç kuşakların en büyük kılavuzu *Atatürk*'tür. Cumhuriyetimizin kurucusu, *“Her birey istediğini düşünmek, istediğine inanmak, kendine mahsus siyasi bir fikre sahip olmak, seçtiği dinin icaplarını yapma veya yapmamak hak ve hürriyetlerine sahiptir. Kimsenin fikrine ve vicdanına hâkim olunamaz”* sözleriyle hoşgörü kültürünü düşünce ve inançlara saygı temeline oturtmuştur (Doğan,2001, 97).

2.1.5. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi

Demokratik eğitim, demokrasinin ilke ve kurallarının, insan hak ve özgürlüklerinin eğitim ve öğretim programlarında açık ya da örtük hedeflere dönüştürülüp öğrenme yaşantıları yoluyla toplumun genç bireylerine uygulamalı olarak kazandırmak ve bireylere, açık ya da örtük yetenekleri doğrultusunda kendilerini geliştirme zemini hazırlamaktır. Demokratik eğitimin hedefi, bağımsız, dünyaya bakışında sorgulayıcı ve çözümleyici olan ve yine de demokrasinin kuralları ile uygulamalarını derinlemesine bilen yurttaşlar yetiştirmektir (Hotaman,2010,12).

Demokratik okullar, demokrasinin kendisi gibi tesadüfen ortaya çıkmaz. Eğitimcilerin demokrasiyi hayata geçirecek fırsatları ve ayarlamaları yapmak için yaptığı açık atılımlardan kaynaklanırlar (Bastian, Norm, Marilyn, Colin, and Kenneth, 1986; Wood,1988,1992, Akt. Beane ve Apple, 1995,6). Bu ayarlama ve fırsatlar iki iş sırasını içerir. Biri, hayatın okullarda yürütüldüğü demokratik düzenleme ve süreçleri yaratmak. Diğeri ise, gençlere demokratik deneyimler sunacak bir eğitim programı

yaratmak (Beane ve Apple, 1995,6). Bu açıdan değerlendirildiğinde “Okul Meclisi” uygulaması, okullarda demokratik yaşam biçiminin öğrencilere kazandırılması, çeşitli kavramların ezberletilmesi yerine, yaşama geçirilmesi ve öğrencilerin yaşayarak öğrenmelerinin sağlanması için etkili bir uygulamadır (Yeşil,2009,108).

Millî Eğitimin Temel İlkeleri arasında yer alan “Demokrasi Eğitimi” ilkesi çerçevesinde öğrencilere demokrasi bilincini aşlamak amacıyla Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı arasında 13 Ocak 2004 tarihinde imzalanan protokolle uygulamaya konmuştur (yayim.meb.gov.tr, 15 Haziran 2008). İlk olarak 2004 yılında gerçekleştirilen proje öncelikle Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı 200’ü ilköğretim ve 100’ü de orta öğretim kurumu olmak üzere toplam 300 pilot okulda uygulanmıştır. Söz konusu okullarda Okul Öğrenci Meclisleri, illerde İl Öğrenci Meclisleri ve 81 il temsilcisinden oluşan Türkiye Öğrenci Meclisi oluşturulmuştur (www.tbmm.gov.tr, 15 Haziran 2008). Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’nin Türkiye genelinde uygulanmaya başlaması 2004–2005 eğitim-öğretim yılında olmuştur.

Tezgel (2006, 6)’ e göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramında gerçekleştirilen sembolik yetki devri ritüelinden öteye, öğrencilerin okuldaki demokratik karar alma süreçlerine somut katılımını sağlayacak, öğrencilerin özellikle okulla ilgili alınan kararlara katılması, öğrencinin okulu daha çok benimsemesini destekleyecektir. Özpolat (2004, 11)’ a göre de proje ile öğrenciler demokratik hayat tarzının gerektirdiği sosyalleşme bilgisini, sokağın yarattığı noksan ve/veya kirli bilgi kaynaklarından değil; okulun verdiği doğru ve güvenilir bilgi kaynaklarından alacaklar, böylece demokrasi eğitiminin planlı ve sistemli bir biçimde öncelikle okullarda başlatılması gerektiği gerçeğine de katkı sağlanmış olunacaktır. Ayrıca ülkenin her köşesinden TÖM çalışmaları için Ankara’ya gelen öğrenci temsilcileri belki de ilk kez farklı illerden akranlarıyla tanışıp, kendi aralarında görüş alışverişinde bulunma fırsatını yakalayacaklardır (Tezgel, 2006, 7).

Ülkemizde “Demokrasi eğitimi” nin ilk kez ele alınıp tartışıldığı 1949’da toplanan IV. Milli Eğitim Şurası’nda alınmış kararların bir anlamda 2000’li yıllarda uygulanması anlamına da gelen DEOMP, sadece öğrencilere değil, DEOM kapsamında yapılacak çalışmaları ders programlarında yer alan vatandaşlık ve demokrasi

konularıyla ilişkilendirme ve pratik yapma alanı yaratarak eğitimcilere de bizzat yaşayarak ve uygulayarak demokratik vatandaşlık tutumlarını geliştirme imkanı sunmaktadır (Tezgel,2008,151).

2.1.6. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'ne Dayanacak Oluşturan Metinler

Aşağıda DEOMP' ne dayanak oluşturan ulusal ve uluslararası belgelerde (Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, Çocuk Haklarına İlişkin Avrupa Sözleşmesi) demokratik siyasal kültürün araştırma kapsamında yer alan kavramlarını içeren maddeleriyle açıklamalar yer almaktadır.

2.1.6.1. DEOMP' ne Yasal Dayanak Teşkil Eden Ulusal Metinler

• Türkiye Cumhuriyeti Anayasası;

Madde 2

Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir ifadesi ayrıca anayasanın başlangıç bölümünde “*Her Türk vatandaşının bu anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak; milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu*” ve “*Topluca Türk vatandaşlarının milli gurur ve iftiharlarda, milli sevinç ve kederlerde, milli varlığa karşı hak ve ödevlerde, nimet ve külfetlerde ve millet hayatının her türlü tecellisinde ortak olduğu, birbirinin hak ve hürriyetlerine kesin saygı, karşılıklı içten sevgi ve kardeşlik duygularıyla ve “Yurtta sulh, cihanda sulh” arzu ve inancı içinde, huzurlu bir hayat talebine hakları bulunduğu*” ifadesi, projenin temel dayanaklarından (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982).

- **Bakanlar Kurulu'nun 06.06.2003 tarih 2000/684 Sayılı Kararı ile Kabul edilip Türkiye Büyük Millet Meclisine Sunulan Sekizinci beş Yıllık Kalkınma Planı;**

Madde 675

Eğitim sisteminin temel amacı; *“Atatürk İnkılâplarına bağlı, düşünme, algılama, problem çözme yeteneği gelişmiş, demokratik değerlere bağlı, yeni fikirlere açık, kişisel sorumluluk duygusuna sahip, milli kültürü özümsemiş, farklı kültürleri yorumlayabilen ve çağdaş uygarlığa katkıda bulunabilen, bilim ve teknoloji üretimine yatkın ve beceri düzeyi yüksek, bilgi çağı insanı yetiştirmektir”* şeklinde açıklanmıştır.

- **1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu;**

Madde 2

Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini, Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek; ifadeleriyle demokrasi kazanımlarının ve eğitiminin önemi vurgulanmıştır (<http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular/Proj/DemEgVeOkulMecProjesi.pdf>).

- **Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı;**

Demokrasi eğitiminin öneminden ve gerekliliğinden *“.....2000’li yıllar için sağlıklı büyüyüp, gelişen, istismar edilmeyen, demokratik, laik dünya görüşünü benimseyen, çağdaş, inançlara ve insan haklarına saygılı, hak ve sorumluluklarının bilincine varmış, katılımcı ve paylaşımcı, kendisini ifade edebilen ve gerçekleştirebilen, hoşgörülü ve sevecen, moral değerlere sahip, yararlı olmayı ilke edinmiş, çağdaş bilgi ve becerilerle donatılmış üretken bireylerin yetiştirilmesi.....”* şeklinde bahsedilmiştir.

- **Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı;**

Madde 675

Eğitim sisteminin temel amacı; “Atatürk İnkılâplarına bağlı, düşünme, algılama, problem çözme yeteneği gelişmiş, demokratik değerlere bağlı, yeni fikirlere açık, kişisel sorumluluk duygusuna sahip, milli kültürü özümsemiş, farklı kültürleri yorumlayabilen ve çağdaş uygarlığa katkıda bulunabilen, bilim ve teknoloji üretimine yatkın ve beceri düzeyi yüksek, bilgi çağı insanı yetiştirmektir” şeklinde açıklanmıştır.

- **Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı;**

Demokrasi eğitiminin önemi ve gerekliliği “Türk Milli Eğitim Sistemi, Türk Milleti'nin bütün fertlerini Cumhuriyet'e ve demokratik değerlere bağlı, bunların evrensel ilkelerini yaşam tarzı haline getirmiş, insana ve insan haklarına saygılı, yasama sevinci taşıyan, insani dayanışmayı ve yardımlaşmayı önemseyen; sorumluluk bilincine sahip, doğru düşünen ve etkili karar alan; katılımcı, yüksek iletişim becerileri geliştirmiş, hoşgörülü, yapıcı; özgür düşünceli, iyi yurttaş olarak yetiştirmelidir.” şeklinde ifade edilmiştir.

Madde 11

Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışılır; ancak, eğitim kurumlarında Anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine aykırı siyasi ve ideolojik telkinler yapılmasına ve bu nitelikteki günlük siyasi olay ve tartışmalara karışılmasına hiçbir şekilde meydan verilmez.”

(<http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular/Proj/DemEgVeOkulMecProjesi.pdf>)

2.1.6.2. DEOMP' ne Yasal Dayanak Teşkil Eden Uluslar Arası Metinler

- **Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi;**

Sözleşme, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde benimsenmiş 2 Eylül 1990 tarihinde de yürürlüğe girmiştir. Türkiye de dâhil olmak üzere yaklaşık 142 ülke ya sözleşmeyi imzalamış ya da onay ve katılma yoluyla Taraf Devlet durumuna gelmiştir (www.kayapinar.gov.tr).

Madde 1

Bu sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır.

Madde 2

1.Taraf Devletler, bu Sözleşmede yazılı olan hakları kendi yetkileri altında bulunan her çocuğa, kendilerinin, ana babalarının veya yasal vasilerinin sahip oldukları ırk, renk, cinsiyet, dil, siyasal ya da başka düşünceler, ulusal, etnik ve sosyal köken, mülkiyet, sakatlık, doğuş ve diğer statüler nedeniyle hiçbir ayırım gözetmeksizin tanır ve taahhüt ederler.

2.Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının, yasal vasilerinin veya ailesinin öteki üyelerinin durumları, faaliyetleri, açıklanan düşünceleri veya inançları nedeniyle her türlü ayırma veya cezaya tabi tutulmasına karşı etkili biçimde korunması için gerekli tüm uygun önlemi alırlar

Madde 6

1.Taraf Devletler, her çocuğun temel yaşama hakkına sahip olduğunu kabul ederler.

2.Taraf Devletler, çocuğun hayatta kalması ve gelişmesi için mümkün olan azami çabayı gösterirler.

Madde 12

Taraf Devletler, görüşlerini oluşturma yeteneğine sahip çocuğun, kendini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade etme hakkını bu görüşlere çocuğun yaşı ve olgunluk derecesine uygun olarak, gereken özen gösterilmek suretiyle tanırlar.

Madde 13

Çocuk, düşüncesini özgürce açıklama hakkına sahiptir; bu hak, ülke sınırları ile bağlı olmaksızın; yazılı, sözlü, basılı, sanatsal biçimde veya çocuğun seçeceği başka bir araçla her türlü haber ve düşüncelerin araştırılması, elde edilmesi ve verilmesi özgürlüğünü içerir. Bu hakkın kullanılması yalnızca;

1. Başkasının haklarına ve itibarına saygı,
2. Milli güvenliğin, kamu düzeninin, kamu sağlığı ve ahlakın korunması nedenleriyle ve kanun tarafından öngörülme ve gerekli olmak kaydıyla yapılan sınırlamalara konu olabilir.

Madde 14

1.Taraf Devletler, çocuğun düşünce, vicdan ve din özgürlükleri hakkına saygı gösterirler.

2.Taraf Devletler, ana-babanın ve gerekiyorsa yasal vasilerin; çocuğun yeteneklerinin gelişmesiyle bağdaşır biçimde haklarının kullanılmasında çocuğa yol gösterme konusundaki hak ve ödevlerine, saygı gösterirler.

3.Bir kimsenin dinini ve inançlarını açıklama özgürlüğü kanunla öngörülme ve gerekli olmak kaydıyla yalnızca kamu güvenliği, düzeni, sağlık ya da ahlakı ya da başkalarının temel hakları ve özgürlüklerini korumak gibi amaçlarla sınırlandırılabilir.

Madde 15

1.Taraf Devletler, çocuğun dernek kurma ve barış içinde toplanma özgürlüklerine ilişkin haklarını kabul ederler.

2.Bu hakların kullanılması, ancak zorunlu kılınan ve demokratik bir toplumda gerekli olan ulusal güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni yararına olarak ya da kamu sağlığı ve ahlakın ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amaçlarıyla yapılan sınırlandırmalardan başkalarıyla kısıtlandırılamaz.

Madde 16

Hiçbir çocuğun özel yaşantısına, aile, konut ve iletişiminde keyfi ya da haksız bir biçimde müdahale yapılamayacağı gibi, onur ve itibarına da haksız olarak saldırılamaz. Çocuğun bu tür müdahale ve saldırılara karşı yasa tarafından korunmaya hakkı vardır.

Madde 17

Taraf Devletler, kitle iletişim araçlarının önemini kabul ederek çocuğun; özellikle toplumsal, ruhsal ve ahlaki esenliği ile bedensel ve zihinsel sağlığını geliştirmeye yönelik çeşitli ulusal ve uluslararası kaynaklardan bilgi ve belge edinmesini sağlarlar. Bu amaçla Taraf Devletler;

- a) Kitle iletişim araçlarını çocuk bakımından toplumsal ve kültürel yararı olan ve 29.cu maddenin ruhuna uygun bilgi ve belgeyi yaymak için teşvik ederler;
- b) Çeşitli kültürel, ulusal ve uluslararası kaynaklardan gelen bu türde bilgi ve belgelerin üretimi, değişimi ve yayımı amacıyla uluslararası işbirliğini teşvik ederler.
- c) Çocuk kitaplarının üretimini ve yayılmasını teşvik ederler;
- d) Kitle iletişim araçlarının azınlık grubu veya bir yerli ahaliye mensup çocukların dil gereksinimlerine özel önem göstermeleri konusunda teşvik ederler;
- e)13 ve18.ci maddelerde yer alan kurallar göz önünde tutularak çocuğun esenliğine zarar verebilecek bilgi ve belgelere karşı korunması için uygun yönlendirici ilkeler geliştirilmesini teşvik ederler;

Madde 23

1.Taraf Devletler zihinsel ya da bedensel özürlü çocukların saygınlıklarını güvence altına alan, özgüvenlerini geliştiren ve toplumsal yaşamı etkin biçimde katılmalarını kolaylaştıran şartlar altında eksiksiz bir yaşama sahip olmalarını kabul ederler.

2.Taraf Devletler, özürlü çocukların özel bakımdan yararlanma hakkını tanırlar ve eldeki kaynakları yeterliliği ölçüsünde ve yapılan başvuru üzerine, yardımdan yararlanabilecek durumda olan çocuğa ve onun bakımından sorumlu olanlara, çocuğun durumu ve ana-babasının veya çocuğa bakanların içinde buldukları koşullara uygun düşecek yardımın yapılmasını teşvik ve taahhüt ederler.

3.Özürlü çocuğun özel bakıma gereksinimi olduğu bilincinden hareketle bu maddenin 2 inci fıkrası uyarınca yapılması öngörülen yardım, çocuğun ana-babasını ya da çocuğa bakanların parasal (mali) durumları göz önüne alınarak, olanaklara ölçüsünde ücretsiz sağlanır. Bu yardım; özürlü çocuğun eğitimi, meslek eğitimi, tıbbi bakım hizmetleri, rehabilitasyon hizmetleri, bir işte çalışabilecek duruma getirme

hazırlık programları ve dinlenme/eğlenme olanaklarından etkin olarak yararlanmasını sağlamak üzere düzenlenir ve çocuğun en eksiksiz biçimde toplumla bütünleşmesi yanında, kültürel ve ruhsal yönü dahil bireysel gelişmesini gerçekleştirme amacını güder.

4.Taraf Devletler, uluslararası işbirliği ruhu içinde, özürli çocukların koruyucu sıhhi bakımı, tıbbi, psikolojik ve işlevsel tedavileri alanlarına ilişkin gerekli bilgilerin alışverişi yanında, rehabilitasyon, eğitim ve mesleki eğitim hizmetlerine ilişkin yöntemlerin bilgilerini de içerecek şekilde ve Taraf Devletlerin bu alanlardaki güçlerini, anlayışlarını geliştirmek ve deneyimlerini zenginleştirmek amacıyla bilgi dağıtımını ve bu bilgiden yararlanmayı teşvik ederler. Bu bakımdan, gelişmekte olan ülkelerin gereksinimleri, özellikle göz önüne alınır.

Madde 27

- 1.Taraf Devletler, her çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaksal ve toplumsal gelişmesini sağlayacak yeterli bir hayat seviyesine hakkı olduğunu kabul ederler.
- 2.Çocuğun gelişmesi için gerekli hayat şartlarının sağlanması sorumluluğu; sahip oldukları imkânlar ve mali güçleri çerçevesinde öncelikle çocuğun ana babasına veya çocuğun bakımını üstlenen diğer kişiler düşer.
- 3.Taraf Devletler, ulusal durumlarına göre ve olanaklarına göre ve olanakları ölçüsünde, ana babaya ve çocuğun bakımını üstlenen diğer kişiler e, çocuğun bu hakkının uygulanmasında yardımcı olmak amacıyla gerekli önlemleri alır ve gereksinim olduğu takdirde özellikle beslenme, giyim ve barınma konularında maddi yardım ve destek programları uygularlar.
- 4.Taraf Devletler, Taraf Devlet ülkesinde veya başka ülkede bulunsun; ana babası veya çocuğa karşı mali sorumluluğu bulunan diğer kişiler tarafından, çocuğun bakım giderlerinin karşılanmasını sağlamak amacıyla her türlü uygun önlemi alırlar. Özellikle çocuğa karşı mali sorumluluğu olan kişinin, çocuğun ülkesinden başka bir ülkeden başka bir ülkede yaşaması halinde, Taraf Devletler bu konuya ilişkin uluslararası anlaşmalara katılmayı veya bu tür anlaşmalar aktinin yanı sıra başkaca uygun düzenlemelerin yapılmasını teşvik ederler.

Madde 28

1.Taraf Devletler, çocuğun eğitim hakkını kabul ederler ve bu hakkın fırsat eşitliği temeli üzerinde tedricen gerçekleştirilmesi görüşüyle özellikle:

- ✓ İlköğretimi herkes için zorunlu ve parasız hale getirirler;
- ✓ Orta öğretim sistemlerinin genel olduğu kadar mesleki nitelikte de olmak üzere çeşitli biçimlerde örgütlenmesini teşvik ederler ve bunların tüm çocuklara açık olmasını sağlarlar ve gerekli durumlarda mali yardım yapılması ve öğretimi parasız kılmak gibi uygun önlemleri alırlar;
- ✓ Uygun bütün araçları kullanarak, yüksek öğretime yetenekleri doğrultusunda herkese açık hale getirirler;
- ✓ Eğitim ve meslek seçimine ilişkin bilgi ve rehberliği bütün çocuklar için elde edilir hale getirirler;
- ✓ Okullarda düzenli biçimde devamın sağlanması ve okulu terk etme oranlarının düşürülmesi için önlem alırlar.
- ✓

2. Taraf Devletler, okul disiplinin çocuğun insan olarak taşıdığı saygınlıkla bağdaşır biçimde ve bu Sözleşmeye uygun olarak yürütülmesinin sağlanması amacıyla gerekli olan tüm önlemleri alırlar.

3. Taraf Devletler eğitim alanında, özellikle cehaletin ve okuma yazma bilmemenin dünyadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve çağdaş eğitim yöntemlerine ve bilimsel ve teknik bilgilere sahip olunmasını kolaylaştırmak amacıyla uluslararası işbirliğini güçlendirir ve teşvik ederler. Bu konuda, gelişmekte olan ülkelerin gereksinimleri özellikle göz önünde tutulur.

Madde 29

- ✓ Taraf Devletler, çocuk eğitiminin aşağıdaki amaçlara yönelik olmasını kabul ederler;
- ✓ Çocuğun kişiliğinin, yeteneklerinin, zihinsel ve bedensel yetilerinin mümkün olduğunca geliştirilmesi;
- ✓ İnsan haklarına ve temel özgürlüklere, Birleşmiş Milletler Antlaşmasında benimsenen ilkelere saygının geliştirilmesi;

- ✓ Çocuğun ana-babasına, kültürel kimliğine, dil ve değerlerine, çocuğun yaşadığı, veya geldiği menşe ülkenin ulusal değerlerine ve kendisinininkinden farklı uygarlıklara saygının geliştirilmesi;
- ✓ Çocuğun, anlayışı, barış, hoşgörü, cinsler arası eşitlik, ister etnik, ister ulusal, ister dini gruplardan, isterse yerli halktan olsun, tüm insanlar arasında dostluk ruhu ile özgür bir toplumda, yaşantıyı, sorumlulukla üstlenecek şekilde hazırlanması;
- ✓ Doğal çevreye saygının geliştirilmesi.

Madde 30

Soya, dine ya da dile dayalı azınlıkların ya da yerli halkların var olduğu Devletlerde, böyle bir azınlığa mensup olan ya da yerli halktan olan çocuk, ait olduğu azınlık topluluğunun diğer üyeleri ile birlikte kendi kültüründen yararlanma, kendi dinine inanma ve uygulama ve kendi dilini kullanma hakkından yoksun bırakılamaz.

Madde 31

1.Taraf Devletler, çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun eğlence (etkinliklerinde) bulunma ve kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkını tanırlar.

2.Taraf Devletler, çocuğun kültürel ve sanatsal yaşama tam olarak katılma hakkına saygı duyarak tanırlar ve özendirirler ve çocuklar için, boş zamanı değerlendirmeye, dinlenmeye, sanata ve kültüre ilişkin (etkinlikler) konusunda uygun ve eşit fırsatların sağlanmasını teşvik ederler.

Madde 41

Bu Sözleşmede yer alan hiçbir husus, çocuk haklarının gerçekleştirilmesine daha çok yardımcı olan ve

- ✓ Bir taraf Devletin yasasında veya
- ✓ Bu devlet bakımından yürürlükte olan uluslararası hukukta yer alan hükümleri etkilemeyecektir.

- **Çocuk Haklarına İlişkin Avrupa Sözleşmesi;**

Onsekiz yaşına ulaşmamış çocukları kapsayan bu sözleşmenin amacı, çocukların yüksek çıkarları için, haklarını geliştirmek, onlara usule ilişkin haklar tanımak ve bu hakların, çocukların doğrudan ve diğer kişiler veya organlar tarafından bir adli merci önündeki, kendilerini ilgilendiren davalardan bilgilendirilmelerini ve bu davalara katılmalarına izin verilmesini teminen kullanılmasını kolaylaştırmaktır (www.ankarabarusu.org.tr)

A. Çocuğun usule ilişkin hakları

Madde 3

Davalarda bilgilendirilme ve dava sırasında görüşünü ifade etme hakkı Yeterli idrake sahip olduğu iç hukuk tarafından kabul edilen bir çocuğa, bir adli merci önündeki, kendisini ilgilendiren davalarda, yararlanmayı bizzat da talep edebileceği; ilgili tüm bilgileri almak, kendisine danışılmak ve kendi görüşünü ifade etmek, görüşlerinin uygulanmasının olası sonuçlarından ve her tür kararın olası sonuçlarından bilgilendirilmek hakları verilir.

Madde 4

Özel bir temsilci atanmasını isteme hakkı

- 1) 9. madde saklı kalmak kaydıyla, iç hukuk bir menfaat çatışması nedeniyle çocuğun ebeveynlerini çocuğu temsil etme olanağından mahrum ederse, çocuğun şahsen veya diğer şahıs ve kurumlar aracılığıyla, adli bir merci önündeki kendisini ilgilendiren davalarda kendisini temsil edecek özel bir temsilci atanmasını isteme hakkı vardır.
- 2) Devletler 1. Paragraftaki hakkın, yalnız iç hukuk tarafından yeterli idrak gücüne sahip olduğu kabul edilen çocuklara uygulanmasını öngörmekte serbesttirler.

Madde 5

Usule ilişkin, mümkün olan diğer haklar

Taraflar, adli bir merci önünde çocukları ilgilendiren davalarla ilgili olarak onlara usule ilişkin özellikle;

- a) kendi görüşlerini ifade etmekte yardımcı olması için kendi seçtikleri uygun bir kişiden yardım almayı isteme hakkı;
- b) kendi kendilerine veya diğer şahıslar veya kurumlar vasıtasıyla, ayrı bir temsilcinin, uygun olduğu takdirde bir avukatın tayinini isteme hakkı,
- c) kendi temsilcilerini tayin etme hakkı;
- d) sözkonusu davalarda tarafların sahip olduğu hakların tümünü veya bir kısmını kullanma hakkı gibi ek haklar tanınması olanağını incelerler.

2.1.7. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin Yürütülmesiyle İlgili Yönetmelik Maddeleri

Projenin yürütülmesi ile ilgili esaslar 2564 sayılı Tebliğler Dergisi'nde 08.09.2004 tarih ve 135 sayılı karar yayınlanmıştır. Aşağıda Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Yönergesi' nin (DEOMY) bu çalışma kapsamında önemli görülen maddelerine yer verilmiştir.

2.1.7. 1. Projenin Amacı

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Yönergesi'nde projenin amacı;

Cumhuriyetimizin demokrasi ile güçlendirilmesi; öğrencilerimizde yerleşik bir demokrasi kültürünün oluşturulması, hoş görü ve çoğulculuk bilincinin geliştirilmesi, kendi kültürünü özümsemiş, millî ve manevî değerlere bağlı, evrensel değerleri benimseyen nesillerin yetiştirilmesi; öğrencilere seçme, seçilme ve oy kullanma kültürünün kazandırılması; katılımcı olma, iletişim kurabilme, demokratik liderliği benimseyebilme ve kamuoyu oluşturabilme becerilerinin kazandırılması amaçlanmaktadır.” şeklinde ifade edilmektedir (DEOMY, 2004, 19, Madde5)

İncelendiğinde, proje ile öğrencilerin ilköğretim çağında küçük yaşlardan itibaren demokratik değerleri benimsemiş ve özümsemiş yurttaşlar olarak yetişmelerinin amaçlandığı görülmektedir.

Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi, bütün okullarda uygulanmaya başladığı zaman her çocuk okuldan mezun oluncaya kadar, seçim sandığı ile tanışma, seçme ve/veya seçilme hakkını kullanma, genel kurul çalışmalarına katılma, kazanma sevinci ile kaybetme duygusunu yaşama; çevresinin sorunları ve bunların çözümleri ile ilgilenme fırsatlarını defalarca yakalamış olacaktır. Demokrasinin, ancak, tutum ve davranış olarak günlük hayatta yaşanarak öğrenilebileceği ve benimsenebileceği esasına dayanan Proje, onun, salt bir yönetim biçimi olmayıp bunun da ötesinde bir “*hayat tarzı ve erdem düzeyi*” olduğu iletisini öğrencilere vermeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle öğrenciler için okulda demokratik bir ortam sağlanmakta ve demokrasi kültürünü yaşayarak öğrenme imkânı yaratılmaktadır. Böylece öğrencilere eleştirel düşünme, katılımcı ve diyaloga açık olma, iş birliği ve takım çalışması yapabilme, tartışma ve uzlaşma kültürünü kazanma, kamuoyu oluşturabilme, demokratik liderliği benimseme; ortak yaşama ait temel kavram ve değerleri tanıma, insan hak ve özgürlüklerini koruma, hukuk kurallarına ve adalete bağlılık gösterme, toplumsal sorunları şiddetten uzak ve demokrasi kültürü temelinde çözebilme, hayattaki çoğulculuk ilkesine bağlı kalabilme, farklı kültürlerle ve onların insanlığa katkısına saygı gösterme gibi değer, tutum ve becerilerin kazandırılmasında önemli mesafeler sağlanacaktır (Özpolat,2004,11-13)

2.1.7.2. Uygulama İlkeleri

Demokrasi ve Okul Meclisleri Projesinin uygulanmasında aşağıdaki ilkeler göz önünde bulundurulmaktadır (DEOMY,2004, 19–20):

- İnsan hak ve hürriyetlerinin vazgeçilmezliğini ve devredilemezliğini, Türkiye Cumhuriyeti’nin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü temel kabul etme,
- Bireysel, toplumsal, insanî değerlere önem verme,
- Başkalarının hak ve hürriyetlerine saygı duyma, insanlara eşit ve adil davranma,
- Bireysel farklılıkları ve ortak hukuk kurallarının gerekliliğini kabul etme,
- Toplumsal gelişmelere duyarlı olma, barış içerisinde çözümler üretme,
- Kendi kültürünü bilme, benimseme; farklı kültürleri tanıma ve onlara hoşgörü ile yaklaşma,
- Eşitlik ilkesine önem verme ve uygulama,
- Demokratik ilkeleri benimseme ve içerisinde bulunduğu ortamlarda uygulama,

- 1) Kişisel sorumluluğun önemine inanma, kişinin sürekli gelişimini ana ilke olarak kabul etme,
- Her türlü ön yargı ve ayrımcılıktan uzak bir anlayış geliştirme

2.1.7.3. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin Kazanımları

Demokrasinin ancak, tutum ve davranış olarak günlük hayatta yaşanarak öğrenilebileceği esasına dayanan, Okul Meclisleri projesi ile okullarda çocuklara aşağıda belirtilen kazanımların kazandırılması amaçlanmaktadır (DEOMY, 2004, 14):

- Bu proje, demokrasi kültürünün gelişmesinde T.B.M.M., okul, aile kurumları arasında işbirliği ve ortak çalışma imkânını,
- Sosyal hayatımızdaki karar alma süreçlerine etkin, sorumlu, katılımcı bireylerin yetiştirilmesini,
- Öğrencilerin proje sayesinde Atatürk'ün Türk gençliğine emanet ettiği Cumhuriyet ve demokrasinin diğer rejimlerden farkını öğrenme imkânını,
- Demokrasi ilkelerinin hâkim olduğu bir atmosfer içinde, öğrencilerin demokrasiyi bizzat yaşayan, uygulayan bireyler olarak yetişmelerini sağlayacaktır.
- Öğrencilere proje sayesinde, yasadıkları toplumda farklı düşünceleri ve buna bağlı olarak "muhalafet" olgusunu kavrama ve kabullenme alışkanlığı,
- Demokrasi kültürü içinde kendi düşünce ve değerlerini geniş kitlelere en iyi şekilde ifade etme becerisi kazandırılacaktır

Yukarıdaki kazanımlar sayesinde öğrencilerde geliştirilmesi istenen tutumlar ise şunlardır:

- İnsan hak ve özgürlüklerinin bölünmezliği ve bütünlüğünü temel ilke olarak kabul etme,
- Toplumda yaşayan tüm bireylerin değerleri, onurları, inanç ve özgürlüklerine saygı duyma fazileti,
- Farklılıkların bulunduğu bir dünyada hukuk kurallarına, adalete, eşitliğe bağlılık,
- Toplumsal problemler için yapıcı, şiddetten uzak, katılımcı ve barış içerisinde çözümler üretme,
- Demokratik ilkelerin, kurumların ve işleyişlerinin yararlılığına inanma,

- Hayattaki çoğulculuk ilkesine bağlı, farklı kültürlere ve onların insanlığa katkısına saygı gösterme ve tahammül etme,
- Karşılıklı anlayış, iş birliği, eşitlik, adalet ve dayanışma değerlerini kabul etme,
- Irkçılık, ön yargı ve ayrımcılık konusunda mücadele etme,
- Kişisel sorumluluğun önemine inanma,
- İnsanın sürekli gelişiminin ana ilke olarak kabul etme,

Söz konusu tutumların yanı sıra aşağıda belirtilen becerilerin de edinilmesi amaçlanmaktadır (Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Kitapçığı, 2004, 11):

- Eleştirel düşünme,
- Üretken olma,
- Problem çözme,
- Tanıma ve değerlendirme,
- Bilgi kaynaklarına başvurma ve bilgiyi kullanabilme,
- Ahlâkî sorgulama,
- Çok yönlü iletişim kurabilme,
- İş birliği ve takım çalışması yapabilme,
- Tartışma ve uzlaşma kültürünü kazanma,
- Çatışmayı önleme,
- Arabuluculuk ve kolaylaştırıcılık,
- Atılganlık becerileri
- Katılımcı olma
- Demokratik liderliği benimseme
- Kamuoyu oluşturabilme becerileri
- Sorumlu ve aktif katılım için temel becerilere sahip olma

2.1.7.4. Meclislerin Oluşumu

Proje kapsamında Okul Öğrenci Meclisleri (OÖM), İl Öğrenci Meclisleri (İÖM) ve Türkiye Öğrenci Meclisleridir (TÖM) olmak üzere olan üç ayrı meclis oluşturulmaktadır. Aşağıda bu süreç hakkında ayrıntılı bilgi yer almaktadır.

Okul Öğrenci Meclislerinin Oluşumu

Okuldaki şubelerden her öğrenci “şube temsilciliği” için aday olur. Şube temsilciliği seçimleri, şube rehber öğretmeni gözetiminde şubelerdeki öğrenciler arasından öğrencilerin oylarıyla seçilir. Okul meclisleri de her şubenin kendi içinden seçeceği bir temsilcinin katılımından meydana gelir. Okullar tarafından okul öğrenci meclisleriyle ilgili işlemler, ekim ayı içinde tamamlanacak şekilde planlanır (DEOMY, Madde 23.25.26).

İl Öğrenci Meclisinin Oluşturulması

İl öğrenci meclisi, ildeki ilçe temsilcilerinden oluşur. Büyük şehir statüsündeki illerde her ilçe, en fazla oy alan üç; diğer illerde merkez ilçe dâhil her ilçede en fazla oy alan beş okul meclisi başkanı ile temsil edilirler. İlçelerde bulunan okul öğrenci meclisi başkanları, kasım ayının birinci haftasında kendi aralarından il öğrenci meclisi üyelerini (ilçe temsilcilerini) seçerler. İlçe temsilciliği adaylarına beser dakika kendilerini tanıtmaları için konuşma hakkı verilir. Bu seçim, İlçe Millî Eğitim Müdürlüğünün belirleyeceği yerde İlçe Millî Eğitim Müdürü veya görevlendireceği şube müdürü gözetiminde yapılır (DEOMY, Madde27).

Türkiye Öğrenci Meclisinin Oluşturulması

Türkiye öğrenci meclisi, il öğrenci meclisi başkanlarından oluşur (DEOMY Madde29).

2.1.7.5. Seçim ve Tanıtım Serbestliği

Seçimler, gizli, serbest, eşit, tek dereceli ve genel oy esaslarına göre yapılır. Oyların sayımı, dökümü ve tutanaklara bağlanması açık olarak gerçekleştirilir. (DEOMY, mad.7) Öğrenciler gerçek bir seçim ortamı içinde olurlar. Adayların tanıtım işleri, oy kullanma gününden 5 gün önce baslar, oy kullanma gününden bir gün önce saat 17.00’de sona erer. Tanıtım amacıyla hazırlanan el ilânları, bayraklar, afis vs. okul seçim kurulları tarafından gösterilecek yerlere asılabilir. Okul yönetimi yapılan

tanıtımlarda rehberlik eder. Tanıtımlar sırasında halkın huzurunu bozmayacak şekilde etkinlikler de yapılabilir (DEOMY, Madde8).

Tanıtım, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozucu, insan haklarına aykırı olamaz. Afislerinde siyasî parti, sendika, dernek, vakıf vs. simgeleri kullanılamaz. İki kez bu yasaklara uymayanlar “Okul Seçim Kurulu” tarafından seçilme haklarından mahrum bırakılır. (DEOMY, Madde8) Öğrenciler, tanıtım için afis hazırlarken toplumda hassas olan konuları da küçük yaşlardan itibaren öğrenirler. Okul Seçim Kurulu, öğretmenler kurulu tarafından seçilen bir öğretmen başkanlığında öğrencilerden seçilen iki asıl, iki yedek üyeden oluşur. Okuldaki seçim işlerini yürütür. (DEOMY, Madde9) Okul Seçim Kurulu, seçim çevresi içinde seçimin daha düzenli olması için gereken tedbirleri alır. Seçim işlerini denetler. Seçim çevresindeki takvimi belirler. (DEOMY, Madde11)

2.1.7.6. Meclis Çalışmaları

Okul öğrenci meclisiyle, il öğrenci meclisi üyelerinin isimleri okul müdürlüğü ve millî eğitim müdürlüğü tarafından üç gün süreyle, Türkiye öğrenci meclisi üyelerinin isimleri TBMM televizyonu tarafından duyurulur. Ayrıca Türkiye öğrenci meclisi üyelerinin isimleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Millî Eğitim Bakanlığı internet sitelerinde yayımlanır (DEOMY, Madde28).

2.1.7.7. Ant İçme ve İlk Toplantı

Okul meclisi, il öğrenci meclisi ve Türkiye öğrenci meclisi üyeleri ilk birleşimlerinde “*Meclis çalışmalarına etkin ve verimli bir şekilde katılacağıma, meclis tarafından verilen görevleri en iyi şekilde yerine getireceğime, demokrasi kültürünü okulda ve toplumda yaşatacağıma, millî ve manevî değerler ile insan hak ve özgürlüklerine saygı duyacağıma, Atatürk’ün gösterdiği çağdaş ve demokratik hedeflere ulaşmak için azimle çalışacağıma ant içerim.*” (DEOMY, Madde30) şeklinde yemin ederler. Bu törenleri isteyen öğrenciler ile velileri de izleyebilir. Yaptığı yeminle meclis üyesi olan öğrenci, okulundaki veya ilindeki sorunlardan duyduğu rahatsızlığı belirterek kendini ifade etme sansı bulacaktır.

2.1.7.8.Başkanlık Divanının Oluşumu ve Görev Süresi

Meclis islerinin daha sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için başkanlık divanı oluşturulur. Okul meclisleri başkanlık divanı, ekim ayı içinde; il öğrenci meclisi başkanlık divanı da kasım veya aralık ayı içinde, Türkiye öğrenci meclisi başkanlık divanı da ilk oturumlarında oluşturulur. Her öğretim yılı için bir başkanlık divanı seçimi yapılır. Başkanlık divanı, bir başkan, iki başkan vekili, en az iki, en fazla dört kâtip üyeden oluşur. Başkanlık divanı seçiminde her divan başkanı aday, adaylığını divan üyesi adaylarıyla birlikte geçici olarak oluşturulan başkanlığa bildirir. Seçim gizli oy, açık tasnif usulüyle yapılır. Her liste için listede ismi bulunan bir üyeye listeyi tanıttak bir konuşma yapması için beser dakikalık süre tanınır. En fazla oyu alan listedeki isimler başkanlık divanına seçilmiş olur (DEOMY Madde31). Başkanlık divanı seçimleri, TBMM’de yapılan seçimler gibi yapılmaktadır.

2.1.7.9.Toplantılar ve Karar Yeter Sayısı

Okul meclislerine ilişkin yönergede toplantıların, okul meclisleri için iki ayda bir, il öğrenci meclisleri için her dönem en az bir kere Türkiye öğrenci meclisleri için Millî Egemenlik Haftası’nda yapılması uygun görülmüştür (DEOMY, Madde32). Çünkü yönergede meclisin olağanüstü durumlarda toplanabileceği de belirtilmektedir. Öğrencileri, olağanüstü toplanarak sorunlarla ilgili fikirlerini belirtmeleri konusunda teşvik etmek gerekir. Okul yöneticileri, meclis kararlarını dikkate aldığını hissettirdiğinde öğrencilerin meclislere ilgisi artacaktır. Öğrencide görev bilinci oluşacak, toplantı yapmaya karşı isteği artacaktır. Toplantıların sıklıkla yapılması, sorunlarla ilgili daha çok çalışmasını sağlayacaktır.

2.1.7.10.Başkanın Görevleri

Başkanın görevleri; meclisi temsil etmek, genel kurulu yönetmek, başkanlık divanına başkanlık etmek, gündemi hazırlamak, meclis ve başkanlık divanı kararlarının ne derece uygulandığını takip etmek, meclis ile idare arasında işleri koordine etmek, meclis başkanlığına hitaben yazılmış dilekçeleri kabul etmek, diğer kurum ve kuruluşlarda eğitim öğretimle ilgili yapılacak toplantılara gözlemci olarak katılmaktır (Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi İç Tüzüğü, Madde9).

Başkan isleri yürütürken başkan vekilleri ve kâtip üyelerden yardım alır. Kâtip üyeler özellikle evraklarla ilgili düzenlemelerin yapılmasından sorumludur. Başkanın bu isleri kâtip üyelerle birlikte yürütmesi, öğrencinin iş birliği içinde çalışmayı öğrenmesini sağlamaktadır. Böylece meclisteki herkes kendi üzerine düşen sorumluluğun bilincinde olacaktır. Eğer insan ilişkilerinde iş birliği varsa; orada anlayış, güven, dostluk, takdir, iyi niyet ve verimlilik vardır (Türkmen, 2003, 20). TBMM iç tüzüğü incelendiğinde meclis başkanının “Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonlarını denetlemek; işlerde birikme olması hâlinde komisyon başkanı ve üyelerini uyarmak ve durumu genel kurulun bilgisine sunmak” (TBMM içtüzüğü, Madde14) görevinin OÖM başkanının görevleri arasında olmadığı görülmektedir.

2.1.7.11. Mecliste Oluşturulan Komisyonlar

Mecliste görüşülen konular öncelikli olarak öğrencilerin eğitimle ilgili yaşantısını ilgilendiren, eğitimde başarı düzeyi, ulaşım sorunları, sağlıklı beslenme, barınma, zararlı alışkanlıklar, spor imkânları gibi konulardır (DEOMY, Madde36). Öğrencilerin bu sorunlarını çözmeye yardımcı olmak için çeşitli komisyonlar oluşturulur. Yukarıda sayılan konu başlıklarıyla ilgili alanların her biri için ayrı bir komisyon oluşturulur. Komisyonların kurulmasına genel kurul da karar verebilir. Genel kurul üye tamsayısının üçte iki çoğunluğunun kararıyla daimî komisyonlar kurabilir. Komisyon üyeliğine meclis dışından öğrenciler de alınabilir. Komisyonlara kaç üye seçileceği başkanlık divanının teklifi üzerine genel kurul tarafından belirlenir (DEOMY, Madde38).

Komisyonlar, yönetimin belirleyeceği rehber öğretmen gözetiminde her yarıyılıda en az iki kez toplanır ve çalışma raporlarını meclise sunar. Komisyon üyeleri mazeretsiz iki kez üst üste toplantıya katılmazsa üyeliği düşer. Yerine aynı usulle seçim yapılır. Komisyon, meclisin kendisine verdiği konuyu 20 gün içinde inceleyerek başkanlığa rapor verir (DEOMY, Madde39). TBMM iç tüzüğünde TBMM komisyon çalışmalarının, öğrenci meclisleri komisyon çalışmalarından farklı olduğu göze çarpar. TBMM Başkanlığı komisyon çalışmalarını çıkardıkları komisyonlar bülteninde yayımlar. Bu bültenlerde hangi konuların komisyon gündemine alındığı, yapılan çalışmaların ne düzeyde olduğu, hangi çalışmaların komisyondan geri döndüğü yazılır (TBMM İçtüzüğü, Madde47).

2.1.7.12. Genel Kurul Çalışmaları

Genel kurul toplantılarına herkes katılabilir. Toplantılarda yönetimden en az bir temsilci hazır bulunur. Kararlarla ilgili sadece üyeler oy kullanabilir. Meclis kararları tavsiye niteliğindedir. Okul öğrenci meclisi genel kurul kararları, okulda; il öğrenci meclisi genel kurul kararları, millî eğitim müdürlüklerinde ilan edilir (DEOMY, Madde40).

2.1.7.13. Söz Alma ve Konuşma

Genel kurulda yapılacak konuşmalar, toplantı öncesinde başkanlığa bildirilir. Konuşmaların sırası, toplantı başlamadan önce üyelere okunur. Konuşma, meclise ve başkanlığa hitaben yapılır. Konuşma süresi, 10 dakikadır. İkinci konuşma talep edilirse bu sürenin yarısı kadar izin verilir. (DEOMY, Madde41) Söz alma ve konuşma konusunda TBMM içtüzüğünde de aynı konular yer alır. Ancak DEOMY' nin aynı maddesinde "...genel kurulda söz kesmek kişilik haklarına saldırmak ve çalışma düzenini bozmak davranışlarında bulunulamaz..."(DEOMY, Madde41) şeklinde bir ibare vardır.

2.1.7.14. Meclis Çalışmalarıyla İlgili Oylama Şekilleri

Meclislerde en çok özen gösterilmesi gereken konu, kararlarla ilgili oylamaların adil şekilde yapılmasıdır. Meclislerde açık veya kapalı usule göre oylamalar yapılır.

2.1.7.15. Türkiye Öğrenci Meclisinin Oluşumu ve Çalışmaları

Okul öğrenci meclisi başkanlarından oluşan il öğrenci meclisi arasından her il için bir il başkanı seçilir ve "Millî Egemenlik Haftası"nda Ankara'da her ilin temsilcisinden oluşan "Türkiye öğrenci meclisi" oluşturulur. Türkiye öğrenci meclisindeki gündem oluşturma şu şekilde olur: Sabah ilk oturumda Başkanlık Divanı seçimi yapılır. Sonrasında en az 10 üyenin imzasıyla verilecek gündem önerleriyle, meclis gündemi belirlenir. Gündem önerileri eğitim, spor, sosyal, bilim, sanat, çocuk ve gençlik konularıyla ilgili olmalıdır. Gündem önerileri okunduktan sonra her önerge için birer üye önerleriyle ilgili olarak meclise bilgi verir ve sonrasında gündem önerileri oylanır. Gündem önerileri aldığı oya göre sıralanır. Hangi maddelerin daha

önemli olduğu veya hangilerinin gündeme alınması gerektiğine genel kurul karar verir. (DEOMY, Madde45)

Türkiye öğrenci meclisinin açılışında TBMM Başkanı, divan üyeleri oluşuncaya kadar başkanlık yapar. Birleşimin başında Cumhurbaşkanı, Başbakan, Millî Eğitim Bakanı konuşma yapabilirler. (DEOMY, Madde46) Öğleden sonraki oturumda Türkiye öğrenci meclisi başkanı toplantıyı yönetir. Toplantılar sonrasında oy çokluğuyla alınan tavsiye kararları yazılı olarak MEB'e sunulur.

2.2. İlgili Araştırmalar

Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi ile doğrudan ya da dolaylı olarak ilgili bulunan araştırmaların özetlenmesinde kronolojik sıra izlenmiş, ülkemizde ve yurtdışında yapılan çalışmalar bir arada sunulmuştur.

2.2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Emir ve Kaya (2004)' in öğretmenlerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'ni değerlendirmeleri amacıyla yaptığı araştırmaya Bolu il merkezinde, okul meclisleri projesinin pilot uygulamasının gerçekleştirildiği okullarda görev yapan 104 öğretmen katılmıştır. Veri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen 26 maddelik anketin uygulanması sonucunda öğretmenlerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin Atatürkçü düşünce çizgisinde yapılandırıldığı takdirde olumlu sonuçlar vereceğine inandıkları saptanmıştır. Öğrencilerin okul çağlarında seçme-seçilme, oy kullanma ve demokratik katılımı uygulamalı olarak görmelerinin, bilinçli bir seçmen olma ve yönetime katılma davranışı kazanmalarında etkili olacağını düşünen öğretmenler, projenin demokratik, laik ve bilimsel bir düşünce eğitiminin bütün hedeflerine de katkı sağlayacağını ifade etmişlerdir.

Kıncal ve Uygun (2006) ise yaptıkları 2004-2005 öğretim yılı ilk ve orta öğretim kurumlarında DEOMP uygulamalarının değerlendirilmesini amaçlamışlardır. Projenin algılanması, uygulanması, yürütülmesi ve sorunlarını belirlemek amacıyla yapılan çalışma Çanakkale ili merkez ilk ve orta öğretim kurumlarından rastgele seçilen, iki ilköğretim ve üç orta öğretim okulu ve bu okulların müdür, müdür yardımcısı, öğretmen ve öğrencileri ile yürütülmüştür. Uygulamalara her okuldan projede görev alan bir

müdür, bir müdür yardımcısı, iki öğretmen; her ilköğretim okulundan aday ve seçmen on yedişer (1 okul başkanı, 8 şube temsilcisi, 8 seçmen), her ortaöğretim kurumundan da dokuzar (1 okul başkanı, 4 şube temsilcisi, 4 seçmen) öğrenci katılmıştır. Gözlem ve görüşme yoluyla elde edilen verilerin analizi sonucunda projenin, yönetici, öğretmen ve öğrenciler tarafından olumlu karşılandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bazı okul yöneticileri ve öğretmenleri, projenin amacının daha önceden okullarda oluşturulan “öğrenci kurulu” ile örtüştüğünü, öğrenci kurulu var iken neden böyle yeni bir projeye gereksinim duyulduğunu anlamadıklarını belirtmişlerdir. Her yeni projenin, okul yöneticilerinin işlerini arttırdığını ve benzer kurulların işlevlerini karıştırdığını ifade eden bazı yönetici ve öğretmenler buna rağmen proje hakkında olumlu kanaate sahip olduklarını, demokrasinin içselleştirilmesi ve yaşam biçimine dönüştürülmesi için bu tür pratiklerin okul ortamında yapılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Metin (2006) tarafından yapılan çalışmada öğretmen ve okul yöneticilerinin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin amaçlarına ve uygulamalarına katılım düzeylerini tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırma 2004–2005 öğretim yılında Kırıkkale ili merkez sınırları içerisindeki 10 resmi ilköğretim okulunda görev yapan toplam 100 okul yöneticisi ile 12 ilköğretim okulunda görev yapan 201 öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen 27 maddelik bir anketin uygulanmasıyla elde edilen araştırma sonunda okul yöneticileri ve öğretmenlerin DEOMP' nin; öğrencilerde demokrasi bilincinin geliştirilmesini sağlayacak bir uygulama alanı olduğunu ve insan haklarına saygı, hoşgörü, düşüncelerinden dolayı kimseyi yargılamama, fikirleri özgürce dile getirme yeteneği, ayrımcı olmama, toplumsal değerler ve hukuk kurallarına uyma gibi becerileri geliştirmesi açısından önemli olduğunu düşündükleri saptanmıştır. Araştırma, okul yöneticilerinin projenin demokrasinin gerekleri olarak sıralanan bu becerileri geliştirme ve meclisler oluşturulurken adayların propaganda yapması, sandık kurulu ve seçim kurulunun oluşturulması, komisyonların işleyişi, toplantı sayısı, toplantı konularının uygunluğu, toplantının işleyişi gibi uygulamayla ilgili esaslara uyulduğu yönünde daha olumlu tutuma sahip olduklarını göstermiştir. Bununla birlikte gerek okul yöneticileri gerekse öğretmenlerin projenin öğrencilerde demokrasiyle ilgili becerileri geliştireceğini düşünmelerine rağmen yapılan uygulamaların bu amacı gerçekleştirmesine tam olarak inanmadıkları görülmüştür.

Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi uygulamalarının değerlendirilmesini amaçlayan bir diğer çalışma ise Biçer (2007) tarafından yapılmıştır. Kütahya ilinde gerçekleştirilen araştırmada DEOMP' nin öğrencilerde demokrasi kültürü kazanımlarının ortaöğretimde görev yapan öğretmenler tarafından değerlendirilmesi amaçlanmış, 536 öğretmen bu amaca yönelik geliştirilmiş olan veri toplama aracını (anket) cevaplamıştır. Yapılan analizler sonucunda öğretmenlerin cinsiyet, branş ve mesleki kıdemleri fark etmeksizin projenin öğrencilere demokratik beceriler kazandırma yönündeki katkılarını orta düzeyde değerlendirdiği, fen edebiyat fakültesi mezunu olan öğretmenlerin projeyi daha etkili buldukları görülmüştür. Araştırmanın, demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesi kapsamında kazandırılması hedeflenen beceri, tutum ve kazanımların öğrencilere yeterince kazandıramamasını öğretmenler çoğunlukla öğrencilerin okulda öğrendikleriyle çevrelerinde öğrendikleri arasındaki tutarsızlığa bağlamıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sadece %7.73' ü okul meclisleri projesinin demokrasi kültürü oluşturmada yeterli etkiye sahip olmadığını ve formaliteden öteye gitmediğini belirtmiştir. Öğretmenlerin %17.14' ü öğrencilerde demokrasi kültürünün oluşturulabilmesi için ders ve ders dışında, kendi tutum ve davranışlarıyla öğrencilere örnek olmaya çalıştığını ifade etmiştir. Öğretmenlerin %19.14'ü ise öğrencilere karşı tarafsız olunması, herkese değerli olduğunun hissettirilmesi, tüm öğretmenlerin tutum ve davranışlarıyla öğrencilere örnek olması ve öğretmenlerin davranışları bakımından birbirleriyle tutarlı olması gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Projenin demokrasi eğitimine yönelik daha etkili olabilmesi için öğretmenlerin %21.35' inin getirdiği öneri ise, proje çerçevesinde bilgilendirme amaçlı konferans, seminer, panel, açık oturum, münazara ve çeşitli sosyal etkinlikler düzenlenmesi gerektiği yönünde olmuştur.

Doğan (2008)' in çalışmasında da ilköğretim okullarında görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin; amaçlarına, uygulanmasına ve geliştirilmesine ilişkin görüşleri alınmıştır. Ankara ili merkez ilçelerinde bulunan 40 ilköğretim okulundaki 554 öğretmen ve 36 okul yöneticisiyle gerçekleştirilen araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen veriler öğretmen ve yöneticilerin projenin amaçlarına ve geliştirilmesine yönelik ortak ve olumlu görüşlere sahip olduklarını ve projenin amaçlarını benimsediklerini göstermiştir. Projenin uygulanmasına yönelik bazı aksaklıkları da ifade eden katılımcılar çoğunlukla seçim sırasında öğretmenlerin

öğrencilerin tercihlerini etkilediklerini, seçim usulleri konusunda öğrencilerin yeterince bilgilendirilmediklerini, öğrencilerin yapması gerekenler olarak ifade edilen görev ve sorumlulukları öğretmenlerin üstlendiklerini, belirtmişlerdir. Toplantıların düzenli ve amacına uygun yapılmaması, öğrencilerin propaganda sürecinde gerçekleştiremeyecekleri vaatlerde bulunması ve öğrencilere uygun ortamın sağlanamaması ise diğer sorunlar olmuştur. Araştırmaya katılan okul yöneticileri ve öğretmenlerin de önerileri benzer olmuş, katılımcıların projenin okul içinde ve okul dışında tanıtılması ve okul ve sınıf ortamının demokrasiyi yaşatacak yerler olması gerektiği yönünde öneriler getirdikleri görülmüştür.

Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin demokrasi kültürü kazandırmaya katkısı ile ilgili Kütahya' da gerçekleştirilen bir diğer çalışma da Özdemir (2009) tarafından yapılmıştır. Projenin demokrasi kültürü oluşturmadaki katkılarını sekizinci sınıf öğrencilerinin değerlendirmesini amaçlayan bu çalışmaya Kütahya il merkezindeki sosyo-ekonomik düzeyleri birbirinden farklı altı ilköğretim okulunda okuyan 624 öğrenci katılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen ve demokrasi kazanımlarına yönelik 53 madde içeren bir anket kullanılmış, toplam 543 anket analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin projenin sosyal hayatta karar alma sürecine katılma, demokrasinin diğer rejimlerden farkını öğrenme, demokrasiyi bizzat uygulama, farklı düşünceleri kabullenme, demokrasi kültürü içinde kendi düşünce ve değerlerini geniş kitlelere en iyi şekilde ifade etme, seçme, seçilme ve oy kullanma kültürü kazanımlarının gerçekleştiğine yönelik görüş bildirdikleri görülmüştür. Kız öğrencilerin DEOMP' nin hedeflenen kazanımlara ulaşma düzeyini daha olumlu algıladığı, özellikle demokrasi kültürü içerisinde bireysel hak ve özgürlükler konusunda bilinçlenme ve haklarını bilme boyutunda kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin görüşlerinde ailenin gelir durumuna anlamlı bir farklılık olmazken, ilkokul ve ortaokul seviyesinde eğitim görmüş olan anne ve babaların çocuklarının demokrasiyi algılama düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kutlu ve Car (2009) tarafından yapılan araştırmada ise öğrencilerin okul meclisleri kapsamında okul kararlarına katılımı konusundaki görüşlerini saptamak amaçlanmıştır. Araştırma, Ankara Üniversitesi Özel Lisesi'nde okuyan bir öğrenci meclisi başkanı, beş öğrenci meclisi temsilcisi ve 222 öğrenci arasından, her sınıf

düzeyinden üç kız ve 3 erkek olmak üzere tesadüfi olarak belirlenmiş 24 olmak üzere toplam 30 öğrenci ile yürütülmüştür. Nitel veri toplama yöntemlerinden görüşmenin uygulandığı araştırma sonucunda öğrencilerin okul kararlarına katılmayı önemli gördükleri, okul yönetiminden öğrencileri kararlara katma amacıyla anket uygulama, düzenli toplantı yapma, okul meclisinin daha etkin çalışmasını sağlama vb. uygulamalar bekledikleri, görüşlerini bildiren ya da bildirmek isteyen öğrencilere baskı uygulanmaması gerektiğini düşündükleri saptanmıştır. Okul gelişimine yön verecek kararlara katıldıkları takdirde başarılarının artacağını, okul ortamının daha huzurlu olacağını ve okula daha istekle geleceklerini ifade eden öğrenciler, sadece görüşlerinin alınmamasını, alınan kararların uygulanması sırasında da içinde yer alacakları çalışmaların yapılması gerektiğini dile getirmişlerdir.

2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Robertson ve Kwong (1993) tarafından Los Angeles (Kaliforniya)'da yapılan çalışmada okul meclis üyeleri arasındaki demografik farklılık ile karar verme süreçlerinin doğası ve kalitesi arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada, Los Angeles (Kaliforniya) Birleşik Okullar Bölgesi (LAUSD) okullarındaki tüm meclis üyelerine anket gönderilmiş, analizler 57 okuldan elde edilen toplam 682 anket üzerinde yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular, meclis çalışmalarında elde edilen bireysel deneyim süresindeki farklılıkların grup sürecini negatif olarak etkilediğini, rol farklılıklarının katılım ve karar verme etkinliğinin kalitesinde pozitif bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Meclis üyelerinin cinsiyet ve etnik farklılıklarının meclis çalışmalarında “karar verme, problem çözme, eğitimci olmayanların katılımı ve meclis etkinliği “ üzerinde en az etkiye sahip olduğunun belirlendiği çalışmada, genel olarak meclis üyeleri arasındaki demografik farklılıkların meclis çalışmalarında önemli bir etkiye sahip olmadığı saptanmıştır.

Alderson (2000)'un 1997-1998 yıllarında, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda'da yapılan çalışmada öğrencilerin çocuk hakları konusundaki görüşleri incelenmiştir. Toplam 250 okulda, yaşları 7 - 17 arasında değişen 2272 öğrenci ve 58 öğretmen ile gerçekleştirilen çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılmış, bunun yanı sıra okul ziyaretleri yapılarak her biri altı öğrenciden oluşan öğrenci gruplarıyla, ortalama yarım saat süren grup görüşmeleri yapılmıştır.

Araştırmacı tarafından Birleşmiş Milletlerin Katılım Hakları ya da Medeni Haklar olarak adlandırılan 1989 yılına ait Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin okullardaki günlük deneyimlerle somutlaştırılmasına yönelik geliştirilen anket 24 sayfalık bir kitapçık şeklinde düzenlenmiş ve ilk bölümünde 1989 BM sözleşmesi hakkında bilgi verilmiştir. Anketin diğer bölümlerinde ise öğrencilere okul meclisleriyle ilgili; bir meclise ihtiyaç duyulup duyulmadığı ve öğrencilerin etkili olacağına inandıkları bir meclisin nasıl oluşturulacağı vb. hakkında sorular yöneltilmiştir. Araştırma sonucunda 2272 öğrencinin %75'ten fazlasının sözleşmeden haberlerinin bile olmadığı, diğerlerinin sözleşme hakkında çok az şey bildiklerini ifade ettiği görülmüştür. Öğrencilerin %52'si okullarında gerçekleşen etkinlikleri düzenlemek için öğrencilerin ve öğretmenlerin bulunduğu bir okul meclisine sahip olduklarını ifade ederken katılımcıların küçük bir bölümü (beşte birinden az) okul meclislerinin etkili olduğunu düşündüklerini belirtmiştir. Öğrencilerin %48' i okullarında bir okul meclisi bulunduğundan emin olmadığını ifade ederken, öğrencilerin sadece %19' u okul meclisinin okullarının daha gidilebilir, daha güzel bir yer haline gelmesine katkıda bulunduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin ortak talebi ise “seslerinin duyulmasını ve onlara saygı gösterilmesi” yönünde olmuştur.

Korol (2002) tarafından yapılan çalışmada ise çocukların eğitiminde önemli bir yere sahip olduğu düşünülen okul meclislerinin etkililiği incelenmiştir. İki ilköğretim okulundaki okul meclislerinin durumunun karşılaştırmalı olarak incelendiği çalışmada veriler gözlem ve görüşme yoluyla elde edilmiştir. Veri toplama sürecinde araştırmacı tarafından toplam altı meclis toplantısı ses kaydı ve yazılı not alma teknikleriyle izlenmiş, meclisin hangi sorunları nasıl gündeme getirdiği, yapılan tartışmalar ve ilgili sorunlara sunulan olası çözüm önerileri incelenmiştir. On iki meclis üyesiyle yapılan görüşmelerde ise görüşme formu kullanılmış, okul meclisinin yoğunlaştığı eğitimsel kurallar, okul meclisi üyelerinin tartıştığı ana sorunlar ve kaygılar, meclislerin kaygılara ve sorunlara ürettiği önemli geri bildirimler hakkında meclis üyelerinin görüşleri alınmıştır. Araştırma sonucunda velilerin okul meclislerinin çocuklarının eğitimine katkılarını olumlu algıladığı görülmüştür. Katılımcılar meclis çalışmalarının eğitimin niteliğini artırdığı yönünde görüş bildirmişler ve sık sık yapılan toplantıların, işbirliği yapma, iletişim kurma, kaygıları azaltma, sorunlara inandırıcı çözümler üretme ve çözümleri takip etmede etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Okul meclisleri ile ilgili İngiltere’ de yapılan bir diğer araştırma da Cotmore (2003), ülkenin kırsal bölgelerindeki bir ilköğretim okulunda okuyan 7-11 yaş arasındaki öğrencilerin, meclis çalışmalarına aktif katılımı incelenmiştir. Gözlem ve görüşme yoluyla elde edilen verilerin analizi sonucunda okul meclisi toplantılarının haftada bir gün, dersler başlamadan önce okul kütüphanesinde, yarım saat süren bir toplantı yaptığı, sınıf temsilcilerinin okulla ilgili alınacak kararlar için oy kullandığı, sekiz öğrenci üyenin yanı sıra görevli öğretmenin de düzenli olarak haftalık toplantılara katıldığı görülmüştür. Ayrıca yaşı daha büyük olan öğrencilerin meclis çalışmalarına katılmaya daha duyarlı olduğu, kısa süren toplantılarda öğrencilerin kendilerini ifade edecek zaman bulamadıkları, meclis çalışmalarından sorumlu olan öğretmenler dışındaki öğretmenlerin meclis çalışmalarına katılmaya istekli olmadıkları belirlenmiştir. Araştırma sonucunda ortaya çıkan bu olumsuz durumlara rağmen mecliste görevli öğrenciler sorumluluk almaya istekli olduklarını, meclis çalışmaları içindeyken çevrelerindeki olaylara seyirci kalamadıklarını ve çalışmalarını daha da geliştirmek için çaba gösterdiklerini belirtmişlerdir. Okul meclisindeki faaliyetleri ile ilgili algıları yüksek olan öğrenciler, meclisin sadece bazı alanları orta düzeyde etkileyebildiğini belirtmişler ve meclis üyelerinin bu sınırları öğrenmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Elde edilen bulgular meclis üyelerinin rolleriyle ilgili olumlu duygulara sahip olduklarını, kendilerini okul içinde ayrıcalıklı hissettiklerini göstermiştir. Okul meclisi çalışmalarının başkalarıyla iletişim kurma, özgüven, başkalarına güven, uzlaşma gibi değerlerin oluşumuna katkı sağladığını düşünen katılımcılar, sistem olarak okul hakkında bilgi edindiklerini ve erken yaşta kararlara katılım yönünde deneyim kazandıklarını ifade etmişlerdir. Okul meclisinin öğrencilerin beklenti ve isteklerini ifade etmeleri için bir kanal olduğunu düşünen öğretmenler, meclis çalışmaların daha etkili olması için öğrencilerin eğitime ihtiyaçları olduğunu belirtmişlerdir.

Cox ve Pant (2005) tarafından yapılan çalışmada ise üç ilköğretim okulunda organize edilen okul meclisleri projesinin uygulamaları izlenerek, okul meclislerinin yürütülmesinde alternatif bir yaklaşım geliştirilmeye çalışılmıştır. Araştırmacıların beş öğretmenle işbirliği ile gerçekleştirdikleri çalışmada okul sınıf meclis toplantılarını kolaylaştırma ve çocukların karar verme sürecine katılımını teşvik etmek amaçlanmıştır. Araştırma üç ilköğretim okulundaki ilk (5-8 yaş) ve ikinci (5-11) kademedeki öğrencilerle yürütülmüş, veri toplama aracı olarak gözlem ve görüşme

kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin okuldaki kararlara katılımlarını arttırma ve söz sahibi olabilmeleri için, öğretmenlerin projenin yürütülme sürecinde aktif rol olmaları gerektiği ortaya çıkmıştır. Öğrenciler projenin uygulanmaya konulduğu süreç içerisinde okula bazı katkılar yapabileceklerini hissettiklerini, bununla birlikte kararların alınmasında ve uygulanmasında kontrol yetkilerinin sınırlı olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma, meclis toplantılarında alternatif iletişim teknikleri ve görsel stratejilerin izlenmesinin (çizim, haritalama, sıralama fikirleri, zaman çizelgesi yapma, sayaçlar ile oylama) öğrencilerin meclis çalışmalarına katılımını arttırdığını göstermiştir.

2.2.3. İlgili Araştırmaların Değerlendirilmesi

Ülkemizde projeye ilgili henüz sınırlı sayıda olan araştırmalar incelendiğinde “Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi” kapsamında yapılan uygulamaların değerlendirilmesini amaçladıkları görülmektedir. Çoğunlukla okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerini almaya yönelik olarak gerçekleştirilen bu çalışmalar projenin nasıl algılandığı, uygulandığı ve yürütülmesi sürecince yaşanan sorunların neler olduğu hakkında fikir vermesi bakımından önemlidir. Elde edilen sonuçlar, okul yöneticileri ve öğretmenlerin projeyi öğrencilerin demokrasiyi sadece kavramsal olarak ezberlemek yerine yaşayarak ve uygulayarak öğrenmelerinde olumlu bir girişim olarak algıladığını göstermektedir. Ülkemizdeki gibi ulusal bir boyut taşımasa da özellikle Avrupa ülkelerinde okul bazında uygulanan okul meclisi çalışmaları ile ilgili araştırmalar incelendiğinde ise çoğunlukla gözlem ve görüşme gibi uygulamanın etkilerini ve nasıl gerçekleştiğini derinlemesine inceleyen çalışmalar olduğu görülmektedir.

Gerek yurt içinde gerekse yurt dışındaki benzer çalışmalarda fark edilen ortak nokta ise meclis çalışmaları ile yaşanan sıkıntıların benzerliğidir. Sorunlar çoğunlukla uygulamanın yapısal sınırlamalarından kaynaklanmakta, bununla birlikte öğrenciler gerek seslerini duyurmak için gerekse okul kararlarına katılmayı önemli gördükleri için bu yönde yapılacak çalışmalarda yer almak istemektedir. Öğrencilerin sadece karar verme aşamasında görüş bildirme açısından değil, alınan kararların uygulanması sırasında yapılacak çalışmalarda da yer almak istediklerini belirtmeleri ise projenin hedeflerini gerçekleştirme yolunda ilerlediğini göstermektedir. Her toplumun kendini yenileme, geliştirme ve modern toplum olma çabası içinde olduğu, toplumsal, siyasal,

ekonomik ve sosyal yapılarda meydana gelen hızlı değişimin eğitim kurumlarının bu yöndeki çabasını her geçen gün arttırdığı dikkate alındığında, çocukların demokratik sürece aktif katılan bireyler olarak yaşama hazırlama amacıyla olan bu projenin yapısal özelliklerini ve uygulanma sürecini değerlendiren çalışmalara her zaman gereksinim olduğu söylenebilir. Başlatılan uygulamaların sonuçlarının değerlendirilmesi ve projenin doğrudan hedeflediği kitle olan öğrencilerdeki davranış değişikliklerinin izlenmesinin, projenin niteliğinin artırılmasına yönelik girişimlerin daha sağlıklı olmasına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizinde kullanılan tekniklerle ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, “Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi”nin uygulandığı bir ilköğretim okulunda, projenin uygulanması sürecini ve projenin demokratik siyasal kültür bağlamındaki işlevlerini ayrıntılı bir şekilde incelemeye yönelik “bütüncül tek durum deseni” ne göre planlanan bir durum (örnek olay) çalışmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, 290).

Merriam (1998, 2), durum çalışmalarının eğitimsel fenomenlere ilişkin gözlemlerin anlaşılması ve yorumlanması için ideal desenler olduğunu belirtmektedir. Durum çalışmaları, bütüncül betimlemeler ve açıklamalar yapmayı gözetir ve Yin (1984) 'in de belirttiği gibi, özellikle değişkenlerin buldukları bağlamdan ayrılmasının mümkün olmadığı durumlara oldukça uygundur (Akt. Merriam, 1998, 10). Durum çalışmalarında (ve bir ölçüde diğer bütün nitel araştırma desenlerinde), mümkün olduğu ölçüde birden fazla veri toplama yöntemi kullanmak önerilen bir durumdur (Hartley, 1995, Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2005, 285). Bu stratejinin temel mantığı, çoğu zaman bir yöntemin sınırlılıklarının, başka bir yöntemin güçlü yanlarını oluşturması ve yöntemlerin bir arada kullanılmasıyla araştırmacının, bir taraftan farklı yöntemlerin sınırlılıklarının üstesinden gelirken bir taraftan da her bir yöntemin üstünlüğünden yararlanmayı başarabilmesidir (Denzin, 1970, 308, Akt. Merriam, 1998, 69).

3.2. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırma evrenini, Adana ili merkez ilçelerindeki (Seyhan-Yüreğir-Sarıçam-Çukurova) ilköğretim okullarının, birinci ve ikinci kademesinde görev yapan okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma problemlerinin ve bu problemlere ilişkin olarak alt boyutların en iyi şekilde çalışılabileceği ilköğretim

okulunun saptanmasında nitel araştırma geleneği içinde yer alan ve olasılık temelli olmayan amaçlı örnekleme yöntemleri izlenmiştir. Amaçlı örnekleme yöntemleri, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermekte, olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olmaktadır. Başlıca amaçlı örnekleme yöntemleri; aşırı ve aykırı durum örnekleme (extreme or deviant case sampling), maksimum çeşitlilik örnekleme (maximum variation sampling), benzeşik örnekleme (homogeneous sampling), tipik durum örnekleme (typical case sampling), kritik durum örnekleme (critical case sampling), kartopu veya zincir örnekleme (snowball or chain sampling), yoğunluk örnekleme (intensity sampling), ölçüt örnekleme (criterion sampling), doğrulayıcı ya da yanlışlayıcı örnekleme (confirming and disconfirming cases) ve kolay ulaşılabilir (convenience sampling) durum örneklemesidir (Patton, 1990, 182–183).

Bu çalışmanın yürütüleceği ilköğretim okulunun belirlenmesinde ise tipik durum örnekleme (typical case sampling) ve uzun süreli devam eden araştırmaya sağlayacağı çeşitli avantajlar düşünülerek (sınıf gözlemlerinde bürokratik engellerle karşılaşmama, görüşmeler için uygun yer belirleme vb.) kolay ulaşılabilir durum örnekleme (convenience sampling) birlikte kullanılmıştır. Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan bilgiler doğrultusunda merkez ilçelerdeki ilköğretim okulları belirlenmiş, okulun DEOMP' nin uygulandığı tipik bir devlet okulu olmasına, kolay ulaşılabilirliğine, öğretmen ve yöneticilerin gönüllü olmasına dikkat edilmiştir. Böylece ortalama durumları çalışarak, belirli bir alan hakkında fikir sahibi olmayı amaçlayan durum çalışmasının (Patton, 1990), Adana'nın Seyhan merkez ilçesine bağlı mahallelerden birinde bulunan X ilköğretim okulunda (Okul isminin kullanılması uygun görülmediğinden okul X ile simgelenmiştir) yürütülmesine karar verilmiştir.

3.3. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin Uygulandığı Okulun Genel Özellikleri

Adana'nın orta gelir grubuna sahip ailelerinin yerleştiği mahallelerden birinde bulunan okul, 1999 yılında hizmete açılmıştır. Okul, bir iş adamının çocukları tarafından yaptırılmıştır. Başlangıçta üç katlı tek binadan oluşan okula, 2006–2007 eğitim öğretim yılında yeni bir bina daha inşa edilmiştir. İki binadan oluşan okulun binalarından birinde I. kademe öğrencileri eğitim öğretimlerini sürdürmekte olup, yeni

yapılan ek binada II. kademe öğrencileri eğitim öğretimlerini sürdürmektedir. Okulun bahçesi ek binanın yapımıyla biraz daralmakla birlikte mevcuda göre yeterli alana sahip görünmektedir. Ayrıca bahçe gerekli ağaçlandırma ve damlama usulü sulama tertibatı ile düzenlenmiştir.

Klimayla ısıtılan okulda kütüphane, rehberlik odası, fen laboratuvarı, bilgisayar laboratuvarı, resim – iş atölyesi, çok amaçlı salon, öğretmenler odası, yönetici odası, memur odası, depo ve arşiv bulunmaktadır. Okulda her sınıf için dört şubede eğitim öğretim yapılmaktadır. Buna göre 20'ye yakın sınıf öğretmeni, her branş dersi için de yeterli branş öğretmeni bulunmaktadır. Okul, her yıl sportif ve sanat etkinliklerinde yarışmalara katılarak bu etkinliklerde zaman zaman il, bölge ve Türkiye dereceleri almaktadır. Öğretmenlerden alınan bilgilere göre, bu okula devam eden öğrencilerin çoğu, orta gelir grubundaki ailelerin çocuklarıdır. Bu aileler genellikle okuryazardırlar ve eğitime gereken önemi vermektedirler.

3.4. Çalışma Grupları

Araştırmanın çalışma gruplarında yer alan öğretmen/yönetici ve öğrencilerin seçilmelerinde izlenen yollar hakkında ayrıntılı bilgiler yer almaktadır.

Çalışma Grubu-1: Bu grup, araştırmanın yürütüldüğü X ilköğretim okulundaki tüm yönetici, öğretmen ve öğrencilerden oluşmaktadır. DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği' ve DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Anketi' nin uygulandığı çalışma grubu-1' de yer alan yer alan öğretmen/yönetici ve öğrencilerin kişisel bilgileri Tablo 1' de yer almaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubu-1’ de Yer Alan Öğretmen/yönetici ve Öğrencilerin Kişisel Bilgileri

Çalışma Grubu-1	Cinsiyet		Toplam
	Kadın	Erkek	
Öğretmenler	22	12	34
Yöneticiler	-	3	3
Öğrenciler/Sınıf Düzeyi	Kız	Erkek	
4. Sınıf (2 şube)	34	25	59
5. Sınıf (2 şube)	19	31	50
6.Sınıf (2 şube)	35	27	26
7. Sınıf (2 şube)	20	38	58
8. Sınıf (2 şube)	19	28	47
Toplam	127	149	276

Tablo 1’ de görüldüğü gibi bu grupta 22 kadın ve 12 erkek olmak üzere 34 öğretmen, 3 erkek yönetici ve 127’ si kız, 149’ u erkek olmak üzere toplam 176 öğrenci yer almaktadır. Öğrencilerin 59’ u dördüncü, 50’ si beşinci, 26’ sı altıncı, 58’ i yedinci ve 47’ si sekizinci sınıfta eğitim-öğretim görmektedir.

Çalışma Grubu-2: DEOMP’ nin okulda demokratik siyasal kültür oluşturma bağlamındaki işlevleri ile ilgili görüşmeye gönüllü olarak katılan öğretmen grubu olup, X ilköğretim okulunda görev yapan üç erkek yönetici, altısı kadın ve biri erkek olmak üzere toplam yedi öğretmenden oluşmaktadır.

Çalışma Grubu-3: Araştırmanın yürütüldüğü X ilköğretim okulunun 4-8. sınıflarında eğitim-öğretim gören, DEOMP’ nin okulda demokratik siyasal kültür oluşturma bağlamındaki işlevleri ile ilgili görüşmeye gönüllü olarak katılan toplam 15 öğrenciden oluşmaktadır. Tablo-2, çalışma gurubu-3’ de yer alan öğrencilerin cinsiyet ve sınıf düzeyine göre dağılımını göstermektedir.

Tablo 2. Çalışma Grubu-3’ de Yer Alan Öğrencilerin Sınıf Düzeyi ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Öğrencilerin Sınıf Düzeyi	Kız	Erkek	Toplam
4. Sınıf	2	1	3
5. Sınıf	2	1	3
6. Sınıf	1	2	3
7. Sınıf	2	1	3
8. Sınıf	2	1	3
Toplam	9	6	15

Çalışma Gurubu-4: Bu grup, araştırmanın yürütüldüğü X ilköğretim okulunun 4–8. sınıflarından tesadüfi olarak seçilen birer şubedeki toplam 150 öğrenciden oluşmaktadır. Gözlem yapılan sınıflardaki öğrencileri kapsayan bu çalışma gurubundaki öğrencilerin cinsiyet ve sınıf düzeyine göre dağılımı Tablo 3’ de verilmiştir.

Tablo 3. Çalışma Grubu-4’ de Yer Alan Öğrencilerin Sınıf Düzeyi ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Öğrencilerin Sınıf Düzeyi	Kız	Erkek	Toplam
4. Sınıf	17	13	30
5. Sınıf	14	15	29
6. Sınıf	17	17	34
7. Sınıf	16	15	31
8. Sınıf	15	11	26
Toplam	79	71	150

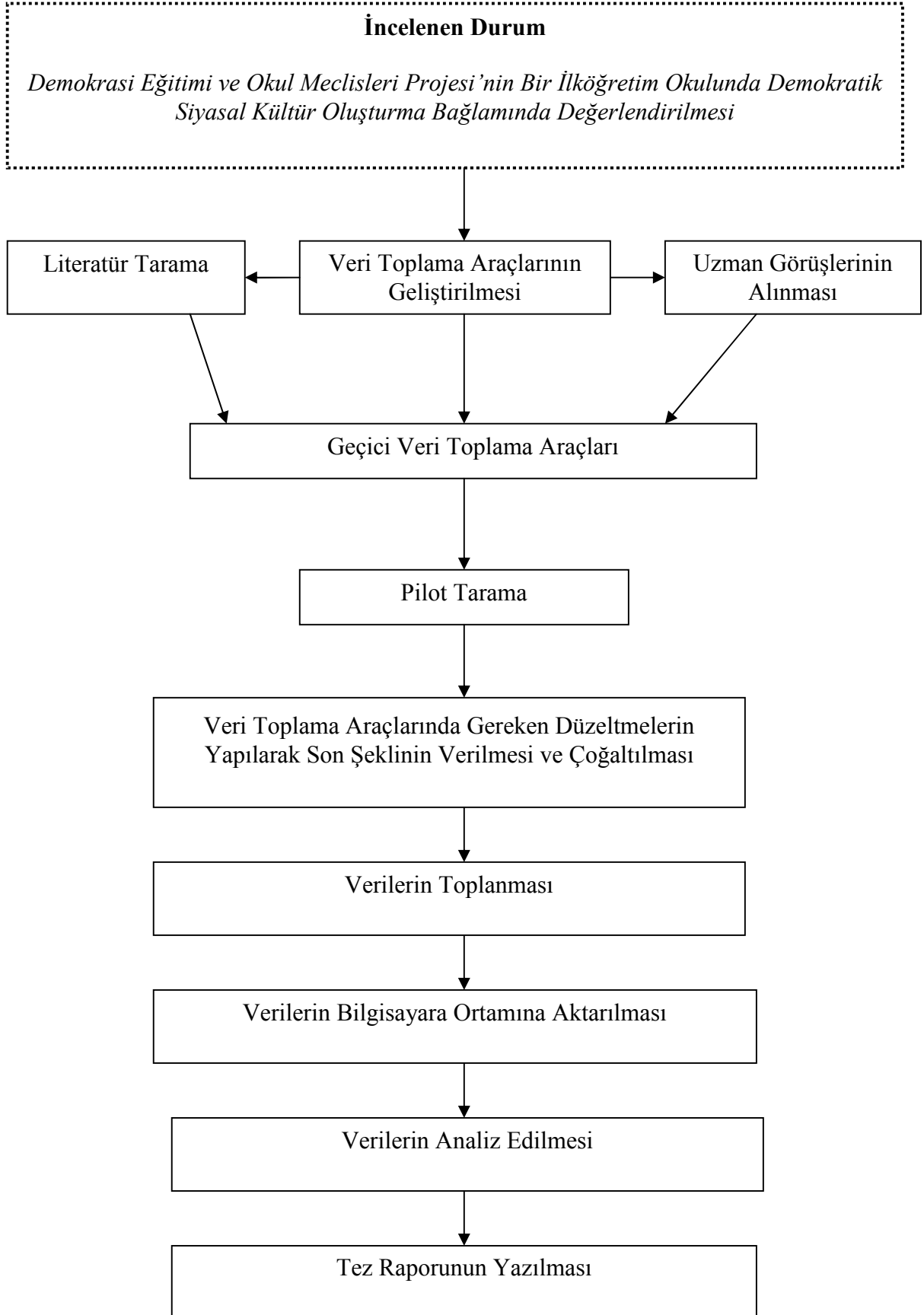
3.5. Veri Toplama Yöntemi

“Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi”nin uygulanması sürecini ve projenin demokratik siyasal kültür bağlamındaki işlevlerini ayrıntılı bir şekilde örnek bir durumda inceleyen bu çalışmanın verilerinin toplanmasında yöntemler arası üçgenleme ve veri üçgenlemesi birlikte kullanılmıştır. Araştırma verileri üç farklı

kaynaktan (öğretmen, yönetici ve öğrenci), nitel veri toplama tekniklerinden gözlem, görüşme ve doküman incelemesi ile nicel veri toplama yöntemlerinden ölçek ve anket kullanılarak elde edilmiştir. Durum (örnek olay) çalışmalarında ve bir ölçüde diğer bütün nitel araştırma desenlerinde mümkün olduğu ölçüde birden fazla veri toplama yöntemi kullanmak önerilen bir durumdur (Hartley, 1995, Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2005, 285). Schostak (2002, 79–80)' a göre nitel araştırmalarda birden çok yöntem kullanmak geçerliği, doğruluğu, genellenebilirliği ve objektifliği arttırmakta, Cohen, Manion ve Morison (2001)' a göre de özellikle zengin ve karmaşık olan insan davranışlarının çalışılmasında birden çok yöntem kullanmak, bireylerin bakış açılarının ortaya çıkarılmasında daha etkili olmaktadır. Her bir veri toplama yönteminin farklı nitelikte veri sağlaması ve sosyal gerçekliğin farklı bir boyutunu açıklaması (Yıldırım ve Şimşek, 2005) nedeniyle bu aşamada konuyla ilgili daha büyük ve ayrıntılı bir resme ulaşmak için nitel ve nicel yöntemler birlikte kullanılmış, verilerin toplanmasında üç aşamalı bir süreç izlenmiştir.

Birinci aşamada araştırmanın yürütüldüğü X ilköğretim okulunda DEOMP' nin nasıl yürütüldüğünü incelemek amaçlanmıştır. Bu aşamada veriler nitel veri toplama yöntemlerinden gözlem kullanılarak elde edilmiştir. İkinci aşama ise X ilköğretim okulundaki öğretmen, yönetici ve öğrencilerin okullarında uygulanan Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin yürütülme süreci, okuldaki demokratik siyasal kültürün hoşgörü, bireye güven, işbirliği, empati, uzlaşma, hak ve özgürlüklere sahip çıkma, insan onuruna saygı ve farklılıklara saygı boyutlarını geliştirmedeki işlevi, projenin uygulanması sürecinde karşılaşılan sorunlarla ilgili görüşleri ve projenin okulda demokratik siyasal kültür oluşturma yönündeki etkililiğinin arttırılmasına yönelik önerilerini belirlemeye yöneliktir. Bu aşamada araştırma verileri nitel veri toplama yöntemlerinden görüşme formları, nicel veri toplama yöntemlerinden anket kullanılarak elde edilmiştir. Üçüncü ve son aşama okulda görevli öğretmen/yöneticiler ile öğrencilerin algılarına göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin okulda demokratik siyasal kültür oluşturma yönündeki katkı düzeyini değerlendirmelerini amaçlamaktadır. Bu aşamada araştırma verileri nicel veri toplama yöntemlerinden ölçek kullanılarak elde edilmiştir. Ayrıca araştırmanın yürütüldüğü okulda projenin uygulanma sürecinin yönergeye uygun olup olmadığını değerlendirebilmek amacıyla DEOMP' nin uygulama yönergesi doküman analizine tabi

tutularak analiz edilmiştir. Şekil 1’de araştırmanın temel amaçlarının gerçekleştirilmesinde izlenen süreç ana hatlarıyla gösterilmiştir.



Şekil 1. Araştırmanın Akış Modeli

3.6. Veri Toplama Araçları

Aşağıda araştırmanın verilerinin toplanmasında kullanılan araçlar, kullanılma amaçları ve geliştirilme süreçleri ile ilgili ayrıntılı bilgiler yer almaktadır.

3.6.1. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği

Bu çalışmada Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği’nden öğretmen/yönetici ve öğrencilerin algılarına göre DEOMP’ nin okulda demokratik siyasal kültür oluşturma yönündeki katkı düzeyini belirlemek amacıyla yararlanılmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek, “DEOMP’ nin Okuldaki Yetişkinlere Katkıları” (17 madde) ve “DEOMP’ nin Öğrencilere Katkıları” (17 madde) olmak üzere toplam 34 olumlu ifadeden oluşmaktadır. Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde, demokratik siyasal kültürün hoşgörü, bireye güven, işbirliği, empati, uzlaşma, hak ve özgürlüklere sahip çıkma, insan onuruna saygı ve farklılıklara saygı boyutlarıyla ilgili literatürde yer alan açıklamalar incelenmiş ve çalışmada yanıt aranan sorular çerçevesinde 90 maddelik bir madde havuzu hazırlanmıştır. Madde havuzunda yer alan ifadeler Ç.Ü. Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı ve Sınıf Öğretmenliği Bölümü’nde görev yapan konu alanıyla ilgili öğretim elemanlarından gelen öneriler doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. Anlaşılabilirliğini test amacıyla gönüllülük ilkesine bağlı kalınarak 27 öğrenci ve 16 öğretmen pilot uygulama yapılmış, herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.

Bu çalışmalarla son şekli verilen 90 maddelik havuz 45’ er maddelik 2 form şeklinde düzenlenerek 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflardan seçkisiz olarak belirlenen birer şubede okuyan toplam 276 öğrenci ile okulda görev yapan 34 öğretmen ve 3 yöneticiye uygulanmıştır. Elde edilen veriler üzerinde yapılan faktör ve güvenirlik analizleri sonucunda, maddelerin DEOMP’ nin okuldaki yetişkinler (öğretmen ve yöneticiler) ve öğrenciler açısından sağladığı katkılar olmak üzere iki faktörde toplandığı görülmüştür. Faktör yükü .20 değerinden küçük olan maddeler çıkarıldıktan sonra her boyutta 17’şer madde olmak üzere toplam 34 maddelik bir ölçme aracına ulaşılmıştır (Bkz Ek 2, s183). Tablo 4, ölçekte yer alan maddeleri ve faktör yüklerini göstermektedir.

Tablo 4. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği’ ndeki Faktörler, Faktör Yükleri, Faktörlerin Açıkladıkları Varyans Yüzdeleri, Madde – Faktör Toplam Puan Düzeltilmiş Korelasyonları (r) ve Ortak Varyans Değerleri

Madde	F ₁	F ₂	r	Ortak Varyans
29.Öğretmenlerin, öğrencilerin duygularını önemsemelerine katkı sağlamaktadır.	.74	.25	.71	.39
28. Öğretmenlerin, öğrencileri küçük düşürecek davranışlardan kaçınmasını sağlamaktadır.	.73	.25	.74	.44
38. Yöneticilerin, okulda yaşanan sorunları barışçıl bir şekilde (bağırıp çağırmadan ve ağır cezalar vermeden) çözmeye çalışmalarına katkıda bulunmaktadır	.71	.28	.71	.43
32. Öğretmenlerin, kendilerini öğrencilerin yerine koyarak iletişim kurmalarına katkı sağlamaktadır.	.69	.28	.73	.41
37. Yöneticilerin, öğrencilere karşı daha hoşgörülü yaklaşımlarına katkı sağlamaktadır.	.69	.28	.70	.48
26. Öğretmenlerin, farklı özelliklere sahip olan öğrencilerine eşit davranmalarına katkı sağlamaktadır.	.69	.21	.67	.44
27. Öğretmenlerin, öğrencilerle yaşadıkları sorunları barışçıl bir şekilde (bağırıp çağırmadan ve ağır cezalar vermeden) çözmeye çalışmalarına katkıda bulunmaktadır.	.68	.21	.66	.38
33. Öğretmenlerin, öğrencilere karşı daha hoşgörülü yaklaşımlarını sağlamaktadır.	.68	.38	.74	.43
25. Öğretmenler arasında daha hoşgörülü ilişkiler kurulmasına yardımcı olmaktadır	.65		.62	.45
40. Yöneticilerin, öğrencileri küçük düşürecek davranışlardan kaçınmalarını sağlamaktadır.	.65	.33	.69	.41
23. Öğretmenler arasındaki iş birliğinin gelişmesine katkı sağlamaktadır	.65	.20	.63	.60
42. Yöneticilerin, öğrencilerin duygularını önemsemelerine katkı sağlamaktadır.	.64	.39	.70	.53
22. Okulda öğretmenlere duyulan güveni arttırmaktadır	.63	.21	.60	.58
39. Yöneticilerin, kendilerini öğrencilerin yerine koyarak iletişim kurmasına katkı sağlamaktadır.	.62	.26	.63	.52
31. Öğretmenlerin, öğrencilere karşı “farklılıklara saygı duyma” konusunda örnek olacak davranışlar sergilemelerini sağlamaktadır.	.58	.36	.64	.48
30. Öğretmen-öğrenci iş birliğinin gelişmesine katkı sağlamaktadır.	.58	.38	.65	.51

Tablo 4 (Devam)

24. Öğretmenlerin insan haklarını daha çok önemsemelerini sağlamaktadır.	.56	.37	.62	.44
11. Öğrencilerin insan haklarını öğrenmelerine yardımcı olmaktadır.	.25	.73	.72	.44
5. Öğrencilerin arkadaşlarıyla yaşadıkları sorunları kavga etmeden çözebilmelerine katkı sağlamaktadır.		.67	.63	.46
12. Öğrencilerin sorunlarını konuşarak çözmelerine katkı sağlamaktadır.	.32	.65	.68	.45
13. Öğrencilerin birbirlerine daha hoşgörüle yaklaşımlarını sağlamaktadır.	.41	.64	.72	.46
14. Öğrencilerin kendi hak ve özgürlüklerini savunmalarına katkı sağlamaktadır.	.33	.64	.68	.52
3. Öğrenciler arasındaki iş birliğinin gelişmesine katkı sağlamaktadır.		.63	.58	.51
2. Okulda öğrencilere duyulan güveni arttırmaktadır.		.63	.59	.60
9. Öğrencilerin kendilerine güven duymalarına katkı sağlamaktadır.	.25	.62	.62	.62
6. Öğrencilerin, kendi hak ve özgürlüklerinin bilincinde olmasına katkı sağlamaktadır.	.25	.61	.61	.48
7. Öğrencilerin okulda kendilerini değerli hissetmelerini sağlamaktadır.		.60	.55	.56
10. Öğrencilerin, arkadaşlarının duygularını önemsemelerine katkı sağlamaktadır.	.23	.60	.59	.61
16. Öğrencileri, başkalarıyla yaşadıkları sorunları konuşarak çözmeye özendirir.	.35	.60	.65	.56
17. Öğrencilerde, “kimseyle alay edilmemesi gerektiği” anlayışının oluşmasını sağlamaktadır.	.41	.59	.67	.59
18. Öğrencilerin başkalarının haklarına saygı duymalarını sağlamaktadır.	.33	.58	.62	.45
4. Öğrencilerin kendilerini arkadaşlarının yerine koyarak iletişim kurmalarına katkı sağlamaktadır	.28	.58	.59	.54
8. Öğrencilerin farklı kültürlere sahip insanlara saygı duymalarına katkı sağlamaktadır	.35	.55	.61	.56
1. Öğrencilerin hoşgörünün gerekliliğine inanmalarını sağlamaktadır.	.30	.55	.57	.47
Özdeğeri	14.6 5	2.33	Toplam	
Varyans %	43.1 1	6.85	49.97	
Cronb.Alfa	.94	.92	.95	

Tablo 4’ de görüldüğü gibi Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .94 olan “DEOMP’nin Okuldaki Yetişkinlere Katkıları” boyutunda kalan 17 maddeye ait faktör yükleri .56 - .74 arasında değişmektedir. Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .92 olan “DEOMP’nin Öğrencilere Katkıları” boyutunda kalan 17 maddeye ait faktör yükleri ise .55 - .73 arasındadır. Toplam varyansın % 49.97’sini açıklayan bu iki alt ölçeğin tamamına ilişkin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .95 olarak hesaplanmış, ulaşılan bu çözüm için Kaiser–Meyer–Olkin örneklem yeterliliği değeri ise (.95) anlamlı bulunmuştur. Ölçekte yer alan ifadeler beşli derecelendirme ölçeği üzerinden (1. Kesinlikle Katılmıyorum – 5. Kesinlikle Katılıyorum) değerlendirilmektedir. Bu durumda alınabilecek en yüksek puan 170 en düşük puan ise 34’tür. Ölçekten alınan yüksek puanlar DEOMP’nin okulda demokratik siyasal kültür oluşturma yönündeki katkılarının yüksek olduğuna, düşük puanlar ise projenin bu anlamdaki katkısının zayıf kaldığına işaret etmektedir.

3.6.2. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Anketi

Araştırmacı tarafından öğretmen/yönetici ve öğrenciler için olmak üzere iki ayrı form şeklinde geliştirilmiştir. Araştırmanın alt amaçları, “DEOMP’ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği” ve uzman görüşleri doğrultusunda geliştirilen anketler iki bölümden oluşmaktadır. Öğretmen/yönetici formunun birinci bölümünde kişisel bilgilerle ilgili yapılandırılmış toplam dört soru, ikinci bölümünde ise DEOMP’nin demokratik siyasal kültürün boyutları olan hoşgörü, bireye güven, işbirliği, empati, uzlaşma, hak ve özgürlüklere sahip çıkma, insan onuruna saygı ve farklılıklara saygı açısından etkililiğine ilişkin görüşlerini ve projenin okulda demokratik siyasal kültür oluşturma yönündeki etkililiğinin arttırılmasına yönelik önerilerini belirlemeye yönelik açık uçlu toplam dokuz soru bulunmaktadır (Bkz. Ek 2, s 182). Öğrenci formu ise kişisel bilgilerle ilgili yarı yapılandırılmış üç ve okullarındaki temsilci seçimi hakkındaki duygu ve düşüncelerini ve seçimin nasıl olması gerektiği ile ilgili önerilerini belirlemeye yönelik açık uçlu iki soru olmak üzere iki toplam beş sorudan oluşmaktadır (Bkz. Ek 3, s 185).

3.6.3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Bu araştırmada görüşme formları araştırmanın yürütüldüğü okuldaki öğretmen, yönetici ve öğrencilerin okullarında uygulanan DEOMP' nin yürütülme süreci, okuldaki demokratik siyasal kültürün araştırmaya konu olan boyutlarını geliştirmedeki işlevleri, uygulama sürecinde karşılaşılan sorunlarla ilgili görüşleri ile projenin demokratik siyasal kültür oluşturma yönündeki etkililiğinin arttırılmasına yönelik önerilerini saptamak amacıyla kullanılmıştır. Öğretmenlere ve öğrencilere yönelik birbirine paralel iki ayrı görüşme formu geliştirilmiştir. Formların hazırlanmasında, Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi ile ilgili literatür taramaları sonucu ulaşılabilen kuramsal açıklamalar, Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirilmesi Ölçeği'nde yer alan alt boyutlar ve ön görüşmelerden elde edilen veriler esas alınmıştır. Araştırmanın ikinci alt amacına yönelik olarak geliştirilen görüşme formları öğretmen/yönetici ve öğrencilerin proje hakkında bilgilendirme süreci, uygulamalar sırasında yönetici ve öğretmenlerin tutum ve davranışları ile okulun fiziki koşullarının projenin hayata geçirilmesine uygunluğu, propaganda süreci ve ortamın demokratiklik düzeyi, projenin okuldaki demokratik siyasal kültürün araştırmaya konu olan boyutlarını geliştirmedeki işlevleri ile ilgili görüş ve önerilerini almaya yönelik sorulardan oluşmaktadır. Uzman görüşleri doğrultusunda son halini alan öğretmen görüşme formu toplam dokuz (Bkz. Ek-4, 186?), öğrenci formu ise toplam sekiz sorudan oluşmaktadır (Bkz. Ek-5, 191?).

3.6.4. Yapılandırılmamış Gözlemler (Doğrudan Katılımlı Gözlem)

Bu araştırmada doğrudan katılımlı gözlemlerden araştırmanın yürütüldüğü X ilköğretim okulunda DEOMP' nin uygulanmasıyla ilgili tüm süreçlerin ayrıntılı bir şekilde ortaya konulabilmesi için yararlanılmıştır. Bailey (1982, Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2005, 169)' e göre eğer bir araştırmacı herhangi bir ortamda oluşan bir davranışa ilişkin ayrıntılı, kapsamlı ve zamana yayılmış bir resim elde etmek istiyorsa gözlem yöntemini kullanabilir. Araştırmacı tarafından okulun 4-8.sınıflarında gerçekleştirilen, gözlenen her unsurun kayıt edilmesine dayalı "not alma" yolunun izlenmesinin yanı sıra gözlem yapılan sınıftaki öğretmen ve öğrencilerden alınan izin doğrultusunda kamera kaydı yapılmıştır. Gözlemler sınıf ve okul temsilci seçimi ile seçim propagandaları sırasında ders ve teneffüs saatlerinde, sandık ve okul seçim

kurulunun oluşumu sırasında, sandık başlarında, koridorlarda ve okul konferans salonunda ise teneffüs saatlerinde gerçekleştirilmiştir.

3.6.5. Doküman İncelemesi

Bu araştırmada Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Yönergesi, araştırmanın yürütüldüğü okulda projenin uygulanma sürecinin yönergeye uygun olup olmadığını değerlendirebilmek amacıyla analiz edilmiştir. Doküman incelemesinin araştırılması hedeflenen olgu/olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsadığını belirten Yıldırım ve Şimşek (2005, 187 – 188), doküman incelemesi yapılan araştırmalarda, araştırmacının ihtiyacı olan veriyi gözlem veya görüşme yapmaya gerek kalmadan elde edebileceğini; bu anlamda zaman ve para tasarrufu açısından katkıları olduğunu; ayrıca nitel araştırmalarda gözlem ve görüşme gibi diğer veri toplama yöntemleriyle kullanıldığında “veri çeşitlendirilmesi” amacına hizmet ettiğini ve böylece araştırmanın geçerliğini önemli ölçüde arttırdığını ifade etmektedirler.

3.7. Verilerin Toplanması

Araştırmadaki temel veriler, 2008–2009 Öğretim Yılı güz döneminde DEOMP’ nin uygulanması sürecinde okulda yapılan gözlemlerle toplanmıştır. Bunun için belirlenen okuldaki yönetici, öğretmenler ve öğrencilerle Eylül-Ekim 2008 aylarında ön görüşmeler yapılmış ve uygulama sürecinin ne zaman ve nasıl gerçekleştirileceği konusunda bilgiler alınmıştır.

Kasım 2008 tarihinde projenin uygulanmaya başlamasıyla birlikte sınıf temsilci seçimi süresince belirlenen birer dördüncü ve beşinci sınıfta sınıf içi gözlemler yapılmıştır. Sınıfta gözlem yapılan dördüncü sınıf öğretmeni (bayan), eğitim yüksek okulu mezunu olup 24 yıllık kıdeme sahiptir ve araştırmanın yapıldığı okulda 10 yıldır görev yapmaktadır. Sınıfın perdeleri düz beyaz bir kumaştan yapılmıştır. Öğretmen masası ve öğrenci masaları örtüsüzdür. Duvardaki panoda “Yayalar İçin Trafik Kuralları” yazısı ile “Trafik Işıkları” resmi bulunmaktadır. Karo olan sınıfın zemini, genellikle temiz görünmektedir. Öğretmen masasının yanına yerleştirilen sınıf dolabının bir gözünü sabahçı devredeki, diğer gözünü de öğleci devredeki sınıf kullanmaktadır. Sınıfta gözlem yapılan diğer öğretmen (bayan) ise eğitim enstitüsü mezunu olup 20 yıllık kıdeme sahiptir ve araştırmanın yapıldığı okulda 9 yıldır görev yapmaktadır. Bu

öğretmenin sınıfında perdeler küçük kırmızı kareli bir kumaştan yapılmıştır. Öğretmen masasında çiçekli bir örtü bulunurken öğrenci masaları örtüsüzdür. Duvardaki panoda “Geometrik cisimlerin şekilleri” ile ilgili resimler bulunmaktadır. Karo olan sınıfın zemini, genellikle temiz görünmektedir. Öğretmen masasının yanına yerleştirilen iki sınıf dolabının birini sabahçı devredeki, diğerini de öğleci devredeki sınıf kullanmaktadır.

Kasım ayında başlayan gözlemler haftada ikişer kez ve birer yarım gün (6 ders saati) süreyle, ders saatlerinde sınıf içinde, ders aralarında ise tüm 4–8.sınıfları kapsayacak şekilde araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede on altı sınıf içi, dört de sınıf dışı olmak üzere toplam yirmi ders saati gözlem yapılmıştır. Araştırmacı sınıf içi gözlemlerde sınıfı rahatça görebileceği bir şekilde sınıfın arka sıralarında oturmuş, kamerayı tüm sınıfı görecektir şekilde sabitlemiş ve herhangi bir müdahalede bulunmadan sınıfta olan biten her şeyi gözlem formlarına not almaya çalışmıştır. Veri kaybının olmaması ve not alma sırasında kullanılan kısaltmaların daha iyi ayrıntılaşabilmesi için, her gözlemin bitiminden sonra araştırmacı tarafından gözlem kayıtları incelenmiş, eksik kalan notlar tamamlanmış ve bilgisayarda word programına aktarılmıştır. Diğer taraftan okul temsilci seçimi ile seçim propagandaları süresince, sandık ve okul seçim kurulunun oluşumu sırasında, sandık başlarında, koridorlarda, okul konferans salonunda da sınıf dışı gözlemler yapılmış ve bu okuldaki tüm 4–8.sınıf öğrencilerini kapsayarak yapılandırılmamış gözlemler gerçekleştirilmiştir. Sınıf ve okul temsilci seçimi için 4 ve 5.sınıflarda sınıf içinde dört saat; 6. ,7. ve 8. sınıfların seçilen birer şubelerinde ise sınıf içinde toplam üç saat gözlem yapılmıştır. Altı, 7 ve 8. sınıflarda yapılan gözlemler farklı branş öğretmenlerinin olması dolayısıyla uzun süreli olamamıştır. Gözlemler sırasında araştırmacı tarafından not tutulmuş bunun yanı sıra kamera kayıtları yapılmış ve fotoğraflar çekilmiştir. Sınıf dışı gözlemlerde de benzer bir süreç izlenmiş, araştırmacı okul koridorları ve bahçesinde gerçekleşen propaganda sürecini yakından izleyebilmek amacıyla okulun her yerinde bulunmaya özen göstermiş, çoğunlukla kamera kaydı ve fotoğraf çekimleriyle gerçekleşen gözlem sürecinde ihtiyaç duyulduğu an kısa notlar alınmış, gözlem bitiminde gözlenen olaylar ayrıntılı bir şekilde yazılmıştır.

Projenin bitiminde, araştırma sorularına uygun olarak geliştirilmiş DEOMP’ nin Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirilmesi Ölçeği ve DEOMP’ nin

Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirilmesi Anketi, okuldaki otuz dört öğretmen ve üç yönetici ile 4. - 8. sınıf düzeyinden seçkisiz olarak belirlenen ikişer şubedeki toplam 276 öğrenciye birlikte uygulanmıştır. Uygulama sonrasında gönüllü üç yönetici, yedi öğretmen ve on beş öğrenci ile görüşmeler yapılmıştır. Kasım- Aralık 2008 tarihleri arasında tamamlanan görüşmeler haftada iki kez ve birer yarım gün (6 ders saati) süreyle gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler okulun öğretmenler odası, rehber öğretmen odası, müdür ve müdür yardımcılarının odası, okul konferans salonu, boş bir sınıf ve okul bahçesinde gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerle yapılan görüşmeler ortalama yirmi beş dakika, öğretmen görüşmeleri ise ortalama otuz beş dakika sürmüştür. Görüşmeler sırasında araştırmacı tarafından not alınmış, yönetici, öğretmen ve öğrencilerden alınan izinler doğrultusunda ses kayıt cihazı da kullanılmıştır. Tüm bu çalışmalar devam ederken Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Yönergesi incelenmiştir.

3.8. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen nicel verilerin analizinde SPSS – Windows 11.5 paket programı kullanılmış, elde edilen veriler üzerinde aritmetik ortalama ve standart sapma dağılımlarının yanı sıra ikili karşılaştırmalarda dağılımın durumuna göre bağımsız gruplar t-testi, Mann Whitney U-Testi, tek yönlü ANOVA ve Kruskal-Wallis testleri uygulanmıştır. Araştırmanın anketteki açık uçlu soruları, gözlem ve görüşmelerle elde edilen nitel verileri ve DEOMP' nin yönerge metni üzerinde ise içerik analizi yapılmıştır. Öğretmen ve öğrencilerin ankette yer alan açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar ile gözlem görüşmelerden elde edilen veriler öncelikle bilgisayarda word ortamına aktarılmış ve böylece ham veri metinleri elde edilmiştir. Veri metinleri, birkaç kez okunarak, satır satır okuma tekniği ile değerlendirilmiş ve demokratik siyasal kültürün araştırmaya konu olan boyutları temele alınarak kodlamalar yapılmıştır. Kodlama sırasında araştırma soruları ile gözlemlerden elde edilen veriler de göz önünde bulundurulmuş, elde edilen kodlar bir araya getirilerek ortak yönleri belirlenmiş ve böylece araştırma bulgularının ana hatlarını oluşturacak temalar oluşturulmuştur.

3.9. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Bu araştırmanın nitel boyutu için yapılan geçerlik ve güvenirlik ile ilgili çalışmalar, Yıldırım ve Şimşek (2005, 288)'in önerileri doğrultusunda aşağıda açıklanmıştır.

- Toplanan verilerin geçerlik ve güvenirliliğini arttırmak üzere alınması gereken birinci önlem, araştırmacının çalıştığı durumla etkileşim süresini uzatmasıdır. Bu çalışmada bir okulda yapılan gözlemler 2008 – 2009 Eğitim- Öğretim Yılı'nın birinci yarıyılı boyunca devam etmiştir. Bu dönemin başında (Kasım 2008) okulu ziyaret eden araştırmacı, okuldaki bireylerle yakınlaşmaya ve okulların genel özelliklerini tanımaya çalışmış ve dönem sonuna kadar toplam yirmi gözlem gerçekleştirmiştir.
- Araştırma verilerinin toplanmasında birden fazla veri toplama yönteminin kullanılması ve toplanan verilerin birbirini destekleyici ve teyit edici biçimde sunulması olarak tanımlanan veri çeşitlemesi yönteminin kullanılması nitel çalışmada geçerlik ve güvenirliliği arttırmak için yapılan ikinci önlem olarak ele alınmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, 288). Bu çalışmanın nitel boyutunda veri kaynağı olarak yönetici, öğretmen ve öğrenciler; veri toplama yöntemi olarak anket, gözlem, görüşme ve doküman analizi kullanılmış ve verilerin analizinde bu farklı yöntem ve kaynaklardan ulaşılan bilgilerin birbiri ile olan ilişkisi ve tutarlılığı incelenmiştir.
- LeCompte ve Goetz (1982)' e göre nitel çalışmada güvenirliliği arttırmak için toplanan veriler öncelikle betimsel bir yaklaşımla doğrudan sunulmalı, araştırmacının gözlem, görüşme ve dokümanlar yoluyla elde ettiği veriler herhangi bir yorum katılmadan okuyucu sunmalı ve yorumları daha sonraya bırakmalıdır (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2005, 262). Bu çalışmada da bulguların sunulmasında gözlem ve görüşmelerle elde edilen bilgiler, herhangi bir yoruma yer vermeden sunulmuştur.
- Güvenirliliği arttırmaya yönelik bir diğer öneri verilerin analizinde bir başka araştırmacıdan yardım alma ve ulaşılan sonuçları teyit etmedir (LeCompte ve Goetz, 1982, Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2005, 263). Bu çalışmada gerek araştırmanın planlanması ve yürütülmesi, gerek verilerin analiz edilmesi ve

raporlaştırılması sürecinde Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünde lisansüstü düzeyde nitel araştırma dersini yürütmekte olan bir öğretim üyesinin görüş ve önerilerine her zaman başvurulmuştur. Gözlemlerden elde edilen verilerin analiz edilmesinde ise, yine Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünde daha önce nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı tez danışmanlıkları yapmış ve yapmakta olan başka bir öğretim üyesi de, ikinci kodlayıcı olarak görev almış ve ikişer görüşme ve gözlem metnini analiz etmiştir. Daha sonra iki kodlayıcının analizleri arasındaki tutarlılığı incelemek üzere bir araya gelmiş, farklı kategoriler altında ele alınan durumlar tartışılmış ve uzlaşmaya ulaşılmaya çalışılmıştır. Ayrıca araştırmacının iki ayrı zamanda yaptığı kodlamalardaki tutarlılığı da incelenmiştir. Bunun için araştırmacı bir gözlem ile öğretmen, öğrenci ve yönetici için birer görüşmeye ait ham veriler üzerinde 15 gün arayla ikinci defa kodlama yapmış ve kendi tutarlılığını sınamıştır.

- Johnson (1997) nitel araştırmacının, araştırma raporunun yöntem kısmında, araştırmaya katılanların sayı ve özellikleri, nasıl seçildikleri, araştırma bağlamına ilişkin bilgiler, araştırmacıyla katılımcılar arasındaki ilişkiler, kullanılan veri toplama yöntemleri ve veri analizi teknikleri hakkında bilgiler sunmasının önemini vurgulamaktadır (Akt. Sarı 2007,175). Bu araştırmanın raporlaştırılmasında da araştırmaya katılanların sayı ve özellikleri, nasıl seçildikleri, araştırma bağlamına ilişkin bilgiler, araştırmacıyla katılımcılar arasındaki ilişkiler, kullanılan veri toplama yöntemleri ve veri analizler teknikleri hakkındaki bilgiler vb. konularla ilgili ayrıntılı açıklamalara yer verilmiştir.
- Toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması nitel araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır. Bu durum nitel araştırmada genellenebilirliği de arttırmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, 257). Ayrıca bilgisayar ortamına aktarılan ham veri metinleri, gözlem ve görüşme kayıtları, sınıf ve okul ortamında yapılan video kamera kayıtları ve bütün bu verilerin analiz edilmesinde kullanılan her türlü doküman ilerisi için teyit amaçlı saklanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, öğretmen/yönetici ve öğrencilerden farklı veri toplama araçlarıyla elde edilen bulgular yer almaktadır. Okuma kolaylığı sağlaması amacıyla bulgular araştırmanın alt amaçları doğrultusunda, nicel ve nitel bulgular olmak üzere sunulmuştur.

4.1. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmeye Katkı Düzeyi İle İlgili Bulgular

Araştırmanın birinci temel sorusu “Öğretmen ve öğrencilere göre, DEOMP’ nin okulda demokratik siyasal kültür oluşturma yönündeki katkı düzeyi nedir? “şeklinde ifade edilmiş, bu soruya yanıt aramak üzere öğretmen ve öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği’ nden elde ettikleri puanlar üzerinde betimsel istatistikler yapılmıştır. Tablo 5, araştırmaya katılan toplam 37 öğretmenin DEOMP’ nin okullarındaki demokratik siyasal kültüre katkı düzeyine ilişkin puanlarının aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerini göstermektedir.

Tablo 5. Öğretmenlerin (N=37) Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği’ nden Aldıkları Puanların Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyutlar	Alınabilecek EYP-EDP	\bar{X}	Ss
Okuldaki Yetişkinlere Katkıları	17–85	43.10	12.61
Öğrencilere Katkıları	17–85	38.54	12.06
Toplam Puan	34–170	81.64	23.01

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’nin “Okuldaki Yetişkinlere Katkıları” boyutuna ilişkin puanlarının aritmetik ortalamasının 43.10; projenin “Öğrencilere Katkıları” boyutuna ait puanlarının aritmetik ortalamasının 38.54 ve toplam puanlarına ait aritmetik ortalamasının 81.64 olduğu

görülmektedir. Tabloda görüldüğü gibi öğretmenlerin DEOMP'nin yetişkinlere katkıları boyutuna ait puanlarının aritmetik ortalaması daha yüksektir. Öğrencilerin DEOMP'ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği'nden elde ettikleri puanların aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 6' da gösterilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin (N=276) Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyutlar	Alınabilecek EYP-EDP	\bar{X}	Ss
Okuldaki Yetişkinlere Katkıları	17-85	37.51	16.35
Öğrencilere Katkıları	17-85	36.63	14.99
Toplam Puan	34-170	74.14	29.34

Tablo 6' da görüldüğü gibi öğrencilerin DEOMP'nin "Okuldaki Yetişkinlere Katkıları" boyutuna ilişkin puanlarının aritmetik ortalaması 37.51, "Öğrencilere Katkıları" boyutuna ait puanlarının aritmetik ortalaması 36.63 ve toplam puanlarına ait aritmetik ortalaması 74.14' dür. Tablo incelendiğinde öğrencilerin DEOMP'nin yetişkinlere katkıları boyutuna ait puanlarının aritmetik ortalamasının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.1.1. Öğretmen ve Öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmeye Katkı Düzeyi İle İlgili Algılarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 7, öğretmen ve öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği'nden elde ettikleri puanlar üzerinde yapılan Mann Whitney U testi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 7. Öğretmen ve Öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği’nden Aldıkları Puanların U-Testi Sonuçları

Boyutlar	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Yetişkinlere Katkıları	Öğretmen	37	193.78	7170.00	3745.000	.008
	Öğrenci	276	152.07	41971.00		
Öğrencilere Katkıları	Öğretmen	37	176.53	6531.50	4383.500	.162
	Öğrenci	276	154.38	42609.50		
Toplam Puan	Öğretmen	37	184.97	6844.00	4071.000	.045
	Öğrenci	276	153.25	42297.00		

Tablo 7’ de görüldüğü gibi öğretmen ve öğrencilerin DEOMP’ ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği’ den elde ettikleri puanlar arasında “Okuldaki Yetişkinlere Katkıları” boyutu ve toplam puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. Tablo incelendiğinde iki grubun puanları arasındaki anlamlı farkın ($U=3745.000, 4071.000, p<.01$) sıra ortalamaları açısından öğretmenler lehine olduğu görülmektedir.

4.1.2. Öğretmenlerin Cinsiyet, Kıdem, Branş ve Mezun Oldukları Okul Türüne Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmeye Katkı Düzeyine İlişkin Bulgular

Bu araştırmada cevap aranan bir diğer soru, öğretmenlerin cinsiyet, kıdem, branş ve mezun olunan okul türüne göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’nin okulda demokratik siyasal kültüre katkısı yönündeki algıları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığıdır. Bu bölümde araştırmanın yürütüldüğü okulda görev yapan toplam 37 öğretmenin “DEOMP” ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği’ den elde ettikleri puanlar üzerinde yukarıda belirtilen değişkenler doğrultusunda yapılan istatistiksel işlemlerin sonuçları yer almaktadır.

4.1.2.1. Öğretmenlerin Cinsiyetine Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmeye Katkı Düzeyine İlişkin Bulgular

Tablo 8, öğretmenlerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin okullarda demokratik siyasal kültürü geliştirmeye katkı düzeyine yönelik algılarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla “DEOMP’ ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği” den elde ettikleri puanlar üzerinde yapılan t- testi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 8. Öğretmenlerin DEOMP’ ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği’ den Aldıkları Puanların Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	Sd	T	p
Yetişkinlere Katkıları	Bayan	24	41.83	13.80	35	-.832	.411
	Erkek	13	45.46	10.14			
Öğrencilere Katkıları	Bayan	24	37.08	12.55	35	-.998	.325
	Erkek	13	41.23	11.07			
Toplam Puan	Bayan	24	78.91	24.35	35	-.981	.334
	Erkek	13	86.69	20.23			

Tablo 8 incelendiğinde erkek öğretmenlerin DEOMP’ ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği’nden aldıkları puanlara ait aritmetik ortalamaların gerek alt boyutlar gerekse toplam puan açısından bayan öğretmenlerin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu ancak puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ($.01 < p$) görülmektedir.

4.1.2.2. Öğretmenlerin Mesleki Kıdemine Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmeye Katkı Düzeyine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği' nden aldıkları puanların mesleki kıdemlerine göre aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 9' da yer almaktadır.

Tablo 9. Öğretmenlerin DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği' nden Aldıkları Puanların Mesleki Kıdemlerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyutlar	Mesleki Kıdem	N	\bar{X}	Ss
Yetişkinlere Katkıları	0-10 yıl	6	44.16	11.82
	11-21 yıl	17	43.00	10.80
	22 yıl ve +	14	42.78	15.57
	Toplam	37	43.10	12.61
Öğrencilere Katkıları	0-10 yıl	6	43.00	11.61
	11-21 yıl	17	38.82	13.66
	22 yıl ve +	14	36.28	10.33
	Toplam	37	38.54	12.06
Toplam Puan	0-10 yıl	6	87.16	23.37
	11-21 yıl	17	81.82	22.50
	22 yıl ve +	14	79.07	24.74
	Toplam	37	81.64	23.01

Tablo incelendiğinde DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği' nin “Yetişkinlere Yönelik Katkıları” ve “Öğrencilere Yönelik Katkıları” alt boyutları ile ölçekten elde edilen toplam puan açısından en yüksek puanın mesleki kıdemi 0-10 yıl olan öğretmenlere ait olduğu görülmektedir. Gerek iki alt boyut gerekse toplam puanı açısından en düşük puan ise mesleki kıdemi 22 yıl ve üzerinde olan öğretmenlere ait olmuştur

Tablo 10, mesleki kıdemleri farklı olan öğretmenlerin puanları arasındaki bu farkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 10. Öğretmenlerin DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği' nden Aldıkları Puanların Mesleki Kıdeme Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Boyutlar	Mesleki Kıdem	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	P
Yetişkinlere Katkıları	0-10 yıl	6	19.75	2	.042	.979
	11-21 yıl	17	18.71			
	22 yıl ve +	14	19.04			
Öğrencilere Katkıları	0-10 yıl	6	23.58	2	1.289	.525
	11-21 yıl	17	18.12			
	22 yıl ve +	14	18.11			
Toplam Puan	0-10 yıl	6	21.58	2	.415	.812
	11-21 yıl	17	18.35			
	22 yıl ve +	14	18.68			

Tabloda görüldüğü gibi öğretmenlerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin okullarında demokratik siyasal kültürü geliştirmeye katkı düzeyine yönelik algılarında mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılaşma bulunmamaktadır [$\chi^2 (2) = .042, 1.289, .415, .001 < p$].

4.1.2.3. Öğretmenlerin Branşlarına Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmeye Katkı Düzeyine İlişkin Bulgular

Tablo 11, araştırmaya katılan öğretmenlerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin okullarda demokratik siyasal kültürü geliştirmeye katkı düzeyine yönelik algılarında branşlarına göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t- testi sonuçlarını göstermektedir

Tablo 11. Öğretmenlerin DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği' nden Aldıkları Puanların Branşlarına Göre t-Testi Sonuçları

Boyutlar	Branş	N	\bar{X}	Ss	Sd	T	p
Yetişkinlere Katkıları	Sınıf ögrt.	21	39.95	13.00	35	-1.835	.075
	Branş	16	47.25	11.15			
Öğrencilere Katkıları	Sınıf ögrt.	21	37.71	11.54	35	-.464	.646
	Branş	16	39.62	13.02			
Toplam Puan	Sınıf ögrt.	21	77.66	22.94	35	-1.215	.233
	Branş	16	86.87	22.76			

Tablo 11 incelendiğinde branş öğretmenlerin DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği'nden aldıkları puanlara ait aritmetik ortalamaların gerek alt boyutlar gerekse toplam puan açısından sınıf öğretmenlerinin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu ancak puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ($.01 < p$) görülmektedir.

4.1.2.4. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul Türüne Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmeye Katkı Düzeyine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği' nden aldıkları puanların mezun oldukları okul türüne göre aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 12' de yer almaktadır.

Tablo 12. Öğretmenlerin DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği' nden Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Okul Türüne Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyutlar	Mesleki Kıdem	N	\bar{X}	Ss
Yetişkinlere Katkıları	Öğrt. Okulu	5	33.66	5.41
	Eğitim Enst.	8	40.50	18.18
	Eğitim Fak.	18	46.05	11.25
	Fen-Ed. Fak.	6	45.66	9.39
	Toplam	37	43.10	12.61
Öğrencilere Katkıları	Öğrt. Okulu	5	34.80	4.96
	Eğitim Enst.	8	33.75	12.23
	Eğitim Fak.	18	41.27	13.77
	Fen-Ed. Fak.	6	39.83	9.74
	Toplam	37	38.54	12.06
Toplam Puan	Öğrt. Okulu	5	68.400	9.60
	Eğitim Enst.	8	74.25	28.89
	Eğitim Fak.	18	87.33	23.51
	Fen-Ed. Fak.	6	85.50	17.12
	Toplam	37	81.64	23.01

Tablo 12 incelendiğinde, Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin okullarda demokratik siyasal kültürü geliştirmede gerek öğrencilere gerekse yetişkinlere sağladığı katkılar ile ilgili en yüksek puan ortalamalarının Eğitim Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi'nden mezun olan öğretmenlere ait olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği' nden aldıkları bu puanların mezun oldukları okul türlerine göre anlamlı farklılıklar gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonuçları ise Tablo 13' de yer almaktadır.

Tablo 13. Öğretmenlerin DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Okul Türüne Göre Kruskall Wallis Testi Sonuçları

Boyutlar	Mezun Olunan Okul Türü	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	P
Yetişkinlere Katkıları	Öğrt. Okulu	5	8.70	3	6.201	.102
	Eğitim Enst.	8	17.50			
	Eğitim Fak.	18	21.31			
	Fen-Ed. Fak.	6	22.67			
Öğrencilere Katkıları	Öğrt. Okulu	5	15.60	3	1.713	.634
	Eğitim Enst.	8	16.00			
	Eğitim Fak.	18	20.67			
	Fen-Ed. Fak.	6	20.83			
Toplam Puan	Öğrt. Okulu	5	11.50	3	3.643	.303
	Eğitim Enst.	8	17.13			
	Eğitim Fak.	18	21.36			
	Fen-Ed. Fak.	6	20.67			

Tablo 13 incelendiğinde öğretmenlerin DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği'nden elde ettikleri puanlar arasındaki farklılıkların mezun oldukları okul türüne istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir [$\chi^2 (2) = 6.201, 1.713, 3.643, .001 < .p$].

4.1.3. Öğrencilerin Cinsiyet, Yaş ve Sınıf Düzeyine Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmeye Katkı Düzeyine İlişkin Bulgular

Bu araştırmada öğrencilerin cinsiyet, yaş ve sınıf düzeyine göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin okulda demokratik siyasal kültüre katkı düzeyine yönelik algılarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı da incelenmiştir. Aşağıda araştırmanın yürütüldüğü okulda eğitim-öğretim gören toplam 276 öğrencinin "DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği"nden elde

ettikleri puanlar üzerinde bu amaca yönelik olarak yapılan analizlerin sonuçları yer almaktadır.

4.1.3.1. Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmeye Katkı Düzeyine İlişkin Bulgular

Tablo 14, öğrencilerin “DEOMP’ ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği” nden elde ettikleri puanlarda cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 14. Öğrencilerin DEOMP’ ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği’ nden Aldıkları Puanların Cinsiyete Göre Mann Whitney U- Testi Sonuçları

Boyutlar	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Yetişkinlere Katkıları	Kız	127	130.33	16551.50	8423.500	.116
	Erkek	149	145.47	21674.50		
Öğrencilere Katkıları	Kız	127	135.25	17176.50	9048.500	.532
	Erkek	149	141.27	21049.50		
Toplam Puan	Kız	127	132.43	16819.00	8691.000	.244
	Erkek	149	143.67	21407.00		

Tablo incelendiğinde DEOMP’ ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği’ nin “Yetişkinlere Yönelik Katkıları” ve “Öğrencilere Yönelik Katkıları” alt boyutları ile toplam puanlara ait sıra ortalamalarının erkek öğrencilerde daha yüksek olduğu, bununla birlikte sıra ortalamaları arasında gözlenen bu farkın anlamlı olmadığı görülmektedir ($.01 < p$).

4.1.3.2. Öğrencilerin Yaşına Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmeye Katkı Düzeyine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği' den aldıkları puanların yaşlarına göre aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 15' de yer almaktadır.

Tablo 15. Öğrencilerin DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği' nden Aldıkları Puanların Yaşlarına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyutlar	Yaş	N	\bar{X}	Ss
Yetişkinlere Katkıları	10 yaş	48	31.83	15.96
	11 yaş	56	30.35	11.16
	12 yaş	63	35.77	13.59
	13 yaş	58	44.34	16.15
	14 yaş	51	45.09	19.15
	Toplam	276	37.51	16.37
Öğrencilere Katkıları	10 yaş	48	31.08	13.69
	11 yaş	56	30.12	11.51
	12 yaş	63	37.76	14.27
	13 yaş	58	42.03	14.98
	14 yaş	51	41.47	16.41
	Toplam	276	36.63	14.99
Toplam Puan	10 yaş	48	62.96	28.46
	11 yaş	56	60.48	20.69
	12 yaş	63	73.53	25.97
	13 yaş	58	86.37	27.25
	14 yaş	51	86.56	34.05
	Toplam	276	74.14	29.34

Tablo 15' de görüldüğü gibi Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin okullarda demokratik siyasal kültürü geliştirmede gerek öğrencilere gerekse

yetişkinlere sağladığı katkılar ile ilgili en düşük puan ortalaması 10-11 yaş grubundaki öğrencilere aittir. Tablo incelendiğinde öğrencilerin yaşı büyüdükçe DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği' nden aldıkları puanlara ait aritmetik ortalamaların da yükseldiği görülmektedir. Öğrencilerin puanları arasındaki bu farklılıklarının istatistiksel olarak anlamlılığını saptamak amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonuçları ise Tablo 16' da yer almaktadır.

Tablo 16. Öğrencilerin DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği' nden Aldıkları Puanların Yaşlarına Göre Kruskall Wallis Testi Sonuçları

Boyutlar	Yaş	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark (U Testi)
Yetişkinlere Katkıları	10 yaş	48	105.29	4	37.695	.000	12 yaş > 10 ve 11 yaş 13 yaş > 10, 11ve 12 yaş 14 yaş > 10, 11 ve 12 yaş
	11 yaş	56	105.53				
	12 yaş	63	134.56				
	13 yaş	58	173.98				
	14 yaş	51	170.47				
Öğrencilere Katkıları	10 yaş	48	105.02	4	34.075	.000	12 yaş > 10 ve 11 yaş 13 yaş > 10 ve 11 yaş 14 yaş > 10 ve 11 yaş
	11 yaş	56	102.50				
	12 yaş	63	148.21				
	13 yaş	58	169.49				
	14 yaş	51	162.29				
Toplam Puan	10 yaş	48	103.21	4	40.870	.000	12 yaş > 10 ve 11 yaş 13 yaş > 10, 11ve 12 yaş 14 yaş > 10, 11 ve 12 yaş
	11 yaş	56	101.52				
	12 yaş	63	140.32				
	13 yaş	58	175.44				
	14 yaş	51	168.07				

Tablo 16' da görüldüğü gibi öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin okullarda demokratik siyasal kültürü geliştirme yönündeki katkısı ile ilgili görüşleri hem DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği toplam puanı hem de alt boyutlar bazında öğrencilerin yaşına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır [χ^2 (2) = 37.695, 34.075, 40.870, p<.001]. Grupların sıra

ortalamaları dikkate alındığında, projenin yetişkinlere, öğrencilere ve genel olarak okuldaki siyasal kültürü geliştirmeye katkısını en yüksek algılayan grubun 13 yaşındaki öğrenciler olduğu görülmektedir. On dört yaşındaki öğrenciler DEOMP' nin demokratik siyasal kültürü geliştirmeye katkısını yüksek algılayan ikinci grup olurken, 11 yaşındaki öğrenciler projenin bu yöndeki katkılarını en düşük algılayan öğrenciler olmuşlardır.

Grupların puanları arasında gözlenen anlamlı farkların hangi grupların puanları arasındaki farklılara bağlı olarak ortaya çıktığını belirlemek üzere grupların ikili kombinasyonları üzerinden Mann Whitney U testleri sonucunda, “DEOMP’ nin Öğrencilere Katkıları” boyutundaki anlamlı farkın 12 yaş ile 10 ve 11 yaş grupları arasında 12 yaş; 13 yaş ile 10 ve 11 yaş grupları arasında 13 yaş; 14 yaş ve 10 ve 11 yaş grupları arasında 14 yaş grubundaki öğrenciler lehine olduğu görülmüştür ($p<.01$). Tablo 15’ de görüldüğü gibi projenin “Yetişkinlere Katkıları” alt boyutu ile ölçekten alınan toplam puan ortalamaları arasındaki fark 12 yaş ile 10 ve 11 yaş grupları arasında 12 yaş; 13 yaş ile 10,11 ve 12 yaş grupları arasında 13 yaş; 14 yaş ile 10, 11 ve 12 yaş grupları arasında 14 yaş grubundaki öğrenciler lehine anlamlıdır ($p<.01$).

4.1.3.3. Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmeye Katkı Düzeyine İlişkin Bulgular

Tablo 17, öğrencilerin DEOMP’ ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği’ nden aldıkları puanların sınıf düzeyine göre aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerini göstermektedir. Tablo 17’ de görüldüğü gibi Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ nin okullarda demokratik siyasal kültürü geliştirmede gerek öğrencilere gerekse yetişkinlere sağladığı katkılar ile ilgili en düşük puan ortalaması 4 ve 5. sınıf öğrencilerine aittir. Tablo incelendiğinde öğrencilerin sınıf düzeyi yükseldikçe DEOMP’ ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği’ nden aldıkları puanlara ait aritmetik ortalamaların da arttığı görülmektedir.

Tablo 17. Öğrencilerin DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği' nden Aldıkları Puanların Sınıf Düzeyine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyutlar	Sınıf Düzeyi	N	\bar{X}	Ss
Yetişkinlere Katkıları	4. sınıf	58	31.34	15.28
	5. sınıf	52	31.34	11.78
	6. sınıf	62	34.08	13.17
	7. sınıf	58	46.22	14.87
	8. sınıf	46	45.91	19.76
	Toplam	276	37.51	16.37
Öğrencilere Katkıları	4. sınıf	58	30.20	12.97
	5. sınıf	52	30.59	11.16
	6. sınıf	62	37.82	14.81
	7. sınıf	58	43.39	14.00
	8. sınıf	46	41.43	17.13
	Toplam	276	36.63	14.99
Toplam Puan	4. sınıf	58	61.55	27.05
	5. sınıf	52	61.94	21.49
	6. sınıf	62	71.90	25.10
	7. sınıf	58	89.62	25.66
	8. sınıf	46	87.34	35.41
	Toplam	276	74.14	29.34

Öğrencilerin puanları arasındaki bu farklılıklarının istatistiksel olarak anlamlılığını saptamak amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonuçları ise Tablo 18' de yer almaktadır.

Tablo 18. Öğrencilerin DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği' nden Aldıkları Puanların Sınıf Düzeyine Göre Kruskall Wallis Testi Sonuçları

Boyutlar	Sınıf Düzeyi	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark (U Testi)
Yetişkinlere Katkıları	4.sınıf	58	104.01	4	46.813	.000	7. sınıf > 4 ve 5. sınıf 8. sınıf > 4, 5 ve 6. Sınıf
	5.sınıf	52	111.08				
	6.sınıf	62	125.01				
	7.sınıf	58	184.91				
	8.sınıf	46	172.65				
Öğrencilere Katkıları	4.sınıf	58	100.33	4	40.186	.000	6. sınıf > 4 ve 5. sınıf 7. sınıf > 4, 5 ve 6. sınıf 8. sınıf > 4, 5 ve 6. Sınıf
	5.sınıf	52	107.05				
	6.sınıf	62	146.99				
	7.sınıf	58	178.83				
	8.sınıf	46	159.89				
Toplam Puan	4.sınıf	58	99.87	4	48.028	.000	6. sınıf > 4 ve 5. sınıf 7. sınıf > 4, 5 ve 6. sınıf 8. sınıf > 4, 5 ve 6. Sınıf
	5.sınıf	52	106.27				
	6.sınıf	62	136.27				
	7.sınıf	58	184.78				
	8.sınıf	46	168.29				

Tablo 18'de görüldüğü gibi öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin okullarda demokratik siyasal kültürü geliştirme yönündeki katkısı ile ilgili görüşleri hem DEOMP' ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği toplam puanı hem de alt boyutlar bazında öğrencilerin devam ettiği sınıf düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır [$\chi^2 (2) = 46.813, 40.186, 48.028, p < .001$]. Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, projenin yetişkinlere, öğrencilere ve genel olarak okuldaki siyasal kültürü geliştirmeye katkısını en yüksek algılayan grubun yedinci sınıfta okuyan öğrenciler olduğu görülmektedir. Sekizinci sınıf öğrencileri DEOMP' nin demokratik siyasal kültürü geliştirmeye katkısını yüksek algılayan ikinci grup olurken, dört ve beşinci sınıf öğrencileri Demokrasi Eğitimi ve

Okul Meclisleri Projesi' nin okulda siyasal kültür geliştirmedeki katkılarını en olumsuz algılayan öğrenciler olmuşlardır.

Grupların puanları arasında gözlenen anlamlı farkların hangi grupların puanları arasındaki farklara bağlı olarak ortaya çıktığını belirlemek üzere grupların ikili kombinasyonları üzerinden Mann Whitney U testleri sonucunda, “DEOMP’ nin Yetişkinlere Katkıları” boyutundaki anlamlı farkın 7. sınıf öğrencileri ile 4 ve 5. sınıf öğrencileri arasında 7. sınıf; 8. sınıf öğrencileri ile 4, 5 ve 6. sınıf öğrencileri arasında 8. sınıf öğrencileri lehine olduğu görülmüştür ($p < .01$). Tablo 18’ de görüldüğü gibi projenin “Öğrencilere Katkıları” alt boyutu ile ölçekten alınan toplam puan ortalamaları arasındaki fark 6.sınıf öğrencileri ile 4 ve 5.sınıf öğrencileri arasında 6.sınıf; 7.sınıf öğrencileri ile 4,5 ve 6.sınıf öğrencileri arasında 7.sınıf; 8. sınıf öğrencileri ile 4,5 ve 6.sınıf öğrencileri arasında 8.sınıf öğrencileri lehine anlamlıdır ($p < .01$).

4.2. Öğretmen/Yönetici ve Öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ nin Yürütülme Süreci, Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmedeki İşlevleri ve Etkililiğini Artırmaya Yönelik Görüşleri İle İlgili Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan öğretmen, yönetici ve öğrencilerin okullarında uygulanan Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ nin yürütülme süreci, okuldaki demokratik siyasal kültürün Hoşgörü, Bireye güven, İşbirliği, Empati, Uzlaşma, Hak ve özgürlüklere sahip çıkma, İnsan onuruna saygı ve Farklılıklara saygı boyutlarını geliştirmedeki işlevleri ve projenin okulda demokratik siyasal kültür oluşturma yönündeki etkililiğinin artırılmasına yönelik önerileri ile ilgili nitel bulgular yer almaktadır.

Nitel bulguların sunumunda içerik analizleri sonucunda elde edilen kategoriler kullanılmış, öğretmen ve öğrencilerin görüşlerinden örnek ifadeler ile sınıf gözlemlerinden örnek durumlar, tırnak içinde ve değiştirilmeden verilmiştir.

4.2.1. Öğretmen/Yönetici ve Öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okulda Yürütülme Sürecine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular

Okulda görevli yedi öğretmen, üç yönetici ve 15 öğrenciyle yapılan görüşmeler, ayrıca 276 öğrencinin DEOMP'ni Değerlendirme Anketi' nin uygulanması sırasında projeye ilgili duygularını yazılı olarak ifade etmeleriyle elde edilen bulguların sunulmasında araştırmanın alt amaçlarındaki sıra izlenmiştir. Bulgular öğretmen/yönetici ve öğrenci görüşleri olmak üzere iki temel başlık altında toplanmış, katılımcıların görüşlerinden alıntılar Öğrt1B ve Öğr12E8 olmak üzere kodlar kullanılarak, değişiklik yapılmadan sunulmuştur. Örneğin, Öğrt1B, görüşme yapılan birinci öğretmenin bayan olduğunu, Öğr12E8 görüşme yapılan 12. öğrencinin sekizinci sınıfta okuyan bir erkek öğrenci olduğunu ifade etmektedir.

4.2.1.1. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okulda Yürütülme Sürecine İlişkin Öğretmen/Yönetici Görüşleri İle İlgili Bulgular

DEOMP' nin okulda uygulanma süreci hakkında bilgi almak amacıyla görüşme yapılan yedi öğretmen ve üç yöneticiye MEB' nin veya il/ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü' nün proje hakkında bilgilendirme yapıp yapmadığı, uygulamalar sırasında yönetici ve öğretmenlerin tutum ve davranışlarının uygunluğu (demokratiklik, objektiflik), okulun fiziki koşullarının projenin hayata geçirilmesine uygunluğu, propaganda süreci ve ortamın demokratik düzeyi hakkında sorular yöneltilmiştir.

Öğretmen ve yöneticilere, Milli Eğitim Bakanlığı'nın ya da il ve/ya ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü' nün Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi ile ilgili bilgilendirme etkinlikleri sorulduğunda beş öğretmen ”yeterli bilgilendirme etkinliklerinin yapılmadığı” , iki öğretmen ise “bilgilendirme etkinliklerinin yeterli düzeyde yapıldığı “ şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorunun yöneltildiği bir yönetici ise bilgilendirme etkinliklerinin yeterli düzeyde yapıldığını “*Gerekli şeyleri yapıldı, toplantı mesela nasıl çalışma yapacağımız bize anlatıldı. Onların anlattığı doğrultusunda yapıyoruz. Pekte sorun çıkmadı şimdiye kadar yani (Yönt2)*” şeklindeki açıklamasıyla belirtmiştir. Bilgilendirme etkinliklerinin yeterli bulmayan bir bayan öğretmen ise görüşünü “*Bilgilendirme çalışmalarını yeterli bulmuyorum. Herkesin aynı derecede etkili olması gerektiği için tüm öğretmenlerin bilgilendirilmesi gerektiğini düşünüyorum*”(Öğrt2B) şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen ve yöneticilere, DEOMP ile ilgili yönergeyi okuyup okumadıklarına dair sorulan soruya beş öğretmen “yönetmeliğin ellerine geçmediği ve okumadıkları”, iki öğretmen ve bir yönetici ise “yönetmeliğin ellerine geçtiğini ve okudukları “cevabını vermişlerdir. Yönetmeliğin eline geçmediğini ve okumadığını söyleyen sınıf öğretmenlerinden bir bayan öğretmen “*Yönetmeliği okumadım, zaman zaman bazı yazılar okudum*” (Öğrt4B) şeklinde görüş bildirmiştir. Yönetmeliğin eline geçtiğini ve okuduğunu söyleyen erkek branş öğretmeni “*Yönergeyi defalarca okudum*” (Öğrt1E) şeklinde görüş bildirmiştir. Aynı sorunun yöneltildiği bir yöneticinin de bu konudaki görüşü olumlu yönde olmuş ve görüşünü ” *Böyle bir yönerge okulumuza gelmişti. Okudum*”(Yönt3) şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen ve yöneticilere, okul yöneticilerinin- diğer idarecilerin- öğretmenlerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin daha sağlıklı yürütülmesi için öğretmenlere bilgilendirme çalışması yapılıp yapılmadığına dair yöneltilen soruya beş öğretmen yapılmadığı, iki öğretmen ise idarenin yönlendirmesi ile rehber öğretmen tarafından bilgilendirme çalışmalarının yapıldığı şeklinde cevap vermişlerdir. Bilgilendirme çalışmalarının yapıldığını belirten bir branş öğretmeni görüşünü şu şekilde belirtmiştir:

“İdarenin yönlendirmesi ile rehberlik öğretmenin başkanlığında işte öğrencilere açıklandı bunlar. Rehberlik öğretmenimiz, rehberlik danışma servisi öğretmenimiz öğrencilere açıklıyor. Hani bizlerde geçmişten bildiğimiz bilgilerle bu olayın yürütülmesini sağlıyoruz. Öğrenciler kendilerinin ne yapacaklarını öğreniyorlar daha çok. Biz de onlara yardımcı oluyoruz. Bu konuda öğrencilerin işlerini kolaylaştırıyoruz”(Öğrt5B).

Bu sorunun yöneltildiği yöneticilerden ikisinin cevabı da bu yönde olmuş ve idare tarafından DEOMP ile ilgili olarak bilgilendirme çalışmalarının yapıldığını belirtmişlerdir. Aşağıda bu konu üzerinde hemfikir olan yöneticilerin görüşlerinden alıntılar yer almaktadır.

Yönt2: “Bulunduk izah ettik hepsine gereğini anlattık ne kadar yüzde yüz verim alınmasa bile öğretmenleri bu konuda bilgi sahibi yaptık”.

Yönt3: “Bununla ilgili çeşitli toplantılarda, özellikle bu konu içinde bir ara bir toplantı yapmıştık. Biz her toplantıda, her çalışmamızla özellikle sene başı öğretmenler kurulu toplantılarında bu konuyu bir gündem maddesi olarak her zaman aldık. Bununla ilgili çalışma yapılması gerektiği şeklinde. İşte bizde üzerimize ne düşüyorsa yaptık bugüne kadar çalışmalara hep katıldık, aktif rol aldık...”

Bilgilendirme çalışmalarının yapılmadığını söyleyen bayan sınıf öğretmeni “... *Ya belki kendileri bu konuda seminer çalışmalarına falan katılmışlardır ama bilmiyorum bu konuda bize bir şey aktaran olmadı*” (Öğrt4B) şeklinde görüş bildirmiştir.

Öğretmen ve yöneticilere, Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’nin hayata geçirilmesi sürecinde görev alan öğretmenlerin- yöneticilerin tutum, davranış ve uygulamalarını yeterli bulup bulmadıklarına dair yöneltilen soruya iki öğretmen olumlu cevap vermiş, Öğrt5B bu konudaki görüşünü “*Bizim öğretmenlerimiz evet yapıyor. Buradaki idaremiz, öğretmenlerimiz öğrencilerin rahat bir şekilde davranmaları için uğraşıyorlar...*” şeklinde açıklamıştır. Aynı sorunun yöneltildiği yöneticilerden birinin “Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’nin hayata geçirilmesi sürecinde yapılan propaganda ve tanıtım süreçlerinde idarenin ve öğretmenlerin gerekli tutum, davranış ve uygulamaları” ile ilgili soruya cevabı olumlu yönde olmuştur. Aşağıda Yönt1 ‘in bu konu ile ilgili açıklamalarından alıntı yer almaktadır:

“Evet buluyorum. Tam profesyonelce yapıldı zaten. Gerekli duyurular yapıldı. Öğretmenler iyi bir çalışma yaparak öğrencilere duyurular çıkarıldı. Öğrenciler aday olanlar nasıl çalışması gerektiğini ilgili yönlendirmeler yapıldı. Daha sonra öğrenciler buna ilgi duydular tabî ki böyle bir çalışma yapılmasaydı, öğrencinin de ilgisi çekilmemiş olurdu. Afişlemeler yapıldı. Kendilerine yandaş buldular seçimde nasıl bir genel bir seçim yapılıyorsa profesyonel yapıldı zaten”.

Yapılan propaganda ve tanıtım süreçlerinde idarenin ve öğretmenlerin gerekli tutum, davranış ve uygulamalarının yeterli düzeyde olmadığını düşünen öğretmenlerden birisi olan sınıf öğretmeni Öğrt1B, “*Çok da yeterli bulmuyorum, sadece rehber*

öğretmen ilgilendi bizler de kendi sınıfımızdaki öğrencileri yönlendirdik ama yeterli olmadı açıkçası” şeklinde görüş bildirirken Öğrt4B “...Bu uygulamayı rehberlik öğretmeni uyguluyor, bizlerin uygulamaları falan eksik kalıyor bence yetersiz oluyor ” şeklinde görüş bildirmiştir.

Öğretmen ve yöneticilere, okulun fiziki koşullarının Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’nin hayata geçirilmesi konusunda yeterli bulup bulmadıklarına dair yöneltilen soruya, beş öğretmen ve iki yönetici “yeterli olduğu” cevabını vermişlerdir. Okulun sağladığı imkânların son derece uygun olduğu düşüncesinde hemfikir olan üç öğretmenden biri ise bu konudaki görüşünü “*Koşullar ve olanaklar yeterliydi daha başka nasıl olabilir bilemiyorum!*” (Öğrt3B) şeklinde ifade etmiştir. Maddi imkânlarının “yeterli olmadığını” düşünen iki öğretmen ise okulun maddi imkânlarının yetersizliği sonucunda propaganda için yeterli şartların pek de sağlanamadığını vurgulamışlardır. Özellikle okula ait sandıkların ve propaganda sürecinde yapılan çalışmaların sergilenmesi için gerekli ortamın olmadığından dolayı seçimlerin yeterli düzeyde yapılamadığı konusunda hemfikir olan bu öğretmenlerden Öğrt2B bu konudaki görüşünü; “*Fiziki ve maddi olanaklarını yeterli bulmuyorum. Hep kendi olanaklarımızı kullandık, buradan derme-çatma şeylerle yaptık. Okula ait sandıklar olmalı, yazıların, çalışmaların yapılması için okula ait eşyalar olmalı*” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen ve yöneticilere, okul temsilci seçimlerindeki propaganda süreci ve adayların tanıtılması ile ilgili uygulamalarının demokrasi açısından öğrencilere yararlarının olup olmadığı ile ilgili yöneltilen soruya, dört öğretmen ve iki yönetici “okul temsilci seçimlerindeki propaganda süreci ve adayların tanıtılması ile ilgili uygulamaların demokrasi açısından öğrencilere yararlarının olduğunu” düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bu konudaki görüşünü sınıf öğretmeni Öğrt1B “*Öğrenciler seçimin ne olduğunu, demokratik olarak seçimlerin nasıl yapılacağını öğrendiler. Diğer adayları da dinlediler ve karşılaştırma yapabildiler*” şeklinde görüş bildirirken, Öğrt3B “*Bence yararlı oldu. Seçimin tanıtımın yapılması, propaganda yapılması öğrencilerin kendilerini ifade etmesine fayda sağladı*” şeklinde bildirmiştir. Aynı görüşte olan iki yöneticiden biri “*okul temsilci seçimlerindeki propaganda süreci ve adayların tanıtılması ile ilgili uygulamaların demokrasi açısından öğrencilere yararları mutlaka olmuştur*” şeklinde görüş bildirirken, Yönt3 “*Yani en azından çocuğun medeni cesaretini artırma açısından bir yararı oldu. Bir yerde de demokratik bir kültür edinmeye katkısı*

oldu. Öğrencilerin bu konuda birbirine tahammül etme, birbirleri yarışma, rekabet etme gibi bir takım katkılar sunduğunu ben düşünüyorum” şeklinde görüşü bildirmiştir.

Okul temsilci seçimlerindeki propaganda süreci ve adayların tanıtılması ile ilgili uygulamalarının demokrasi açısından öğrencilere bir yararının olmadığını düşünen bir branş öğretmeni ise bu konudaki görüşünü “*Öğrenciler propagandayı ve tanıtımı bilinçli yapmadılar ama bu konularla ilgili bilgileri oldu. Demokrasi açısından öğrencilerin yaptığı çalışmalar yeterli değildi. Örneğin slogan konusunda benim de yardımımı istediler (Öğrt2E)*” şeklinde açıklamıştır. Aynı sorunun yöneltildiği yöneticilerden birinin de görüşü bu doğrultuda olmuş, okul temsilci seçimlerindeki propaganda süreci ve adayların tanıtılması ile ilgili uygulamaların demokrasi açısından öğrencilere yararlı olmadığını şu şekilde açıklamıştır:

Yönt2: “Çocukların demokrasi açısından kendi başkanlarını seçmekten öteye gitmiyor. Çünkü çocukların inanmıyorum yani, tanımadan oy veriyor. Bende olsam kendime yakın gördüğüm mesela 4 sınıflar 4 sınıfa 5ler 5lere veya birinin abisi ablası varsa mesela erkek kardeşi benim abime ablama oy verin bunu da yapıyorlar.Maalesef usulüyle değil!!! oylar sürüyor “.

Öğretmen ve yöneticilere, okul temsilcisi seçimleri sürecinde karşılaşılan olumlu/olumsuz durumlar sorulduğunda beş öğretmen “*olumsuz durumların pek de yaşanmadığını genel olarak olumlu durumların olduğu*” cevabını vermişlerdir. Öğrencilerin kendilerini ifade etme becerilerinin geliştiği, cesaretinin arttığı konusunda hemfikir olan bayan sınıf öğretmeni “*Olumlu anlamda çocuklar kendilerini tanıtılar (Öğrt3B)*” şeklinde görüş bildirirken, bir branş öğretmeni “*Olumsuz bir durum olmadı normal sürecinde seçimler yapıldı*” şeklinde görüş bildirmiştir (Öğrt2E). Aynı sorunun yöneltildiği yöneticilerden birinin okul temsilcisi seçimleri sürecinde karşılaşılan durumlar ile ilgili görüşü olumlu yönde olmuş ve bu konudaki görüşünü Yönt1” *Herhangi bir olumsuzluk olmadı*” şeklinde ifade etmiştir. Okul temsilcisi seçimleri sürecinde karşılaşılan olumsuz durumların çoğunlukla öğrencilerin hazırladığı afişlerin başka sınıflar tarafından yırtılmasından kaynaklandığını düşünen iki öğretmenden bir olan Öğrt2B ise görüşünü “*.....Öğrencilerin birbirlerinin yaptığı çalışmalara biraz*

saygısızlık yapması söylenebilir. Bu da demokrasiyi hazmedememeden kaynaklı. Okul ne de olsa toplumun bir aynası gibi değil mi?” şeklinde belirtmiştir.

Öğretmen ve yöneticilere, okul temsilcisi seçimi ortamının demokratik olarak nitelendirilebilirliği ile ilgili yöneltilen soruya, beş öğretmen okul temsilci seçim ortamının demokratik olduğu cevabını vermişlerdir. Öğrencilerin kendi temsilcilerini kendilerinin seçtiği konusunda hemfikir olan bu öğretmenlerden Öğrt1B, *“Evet demokratik nitelendiriyorum, seçimler demokratik şartlar altında oldu. Sandıktan ne çıktıysa o kabul edildi. Öğrenciler oy verirken hiç yönlendirilmedi. Türkiye’nin seçiminde bile oynamalar olabilir belki ama bizim okulumuzda olmadı”* şeklinde görüş bildirirken, Öğrt2B *“ Demokratikti. Herkes temsilcisini oluşturdu, kendi arasında birliği sağladı. Okul temsilciliğine gidilip seçimler yapıldı, bu da seçimin demokratik olduğunu bize gösteriyor”* şeklinde görüş bildirmiştir. Aynı sorunun yöneltildiği yöneticilerden biri görüşünü okul temsilcisi seçimi ortamının demokratik olmadığı şeklinde ifade etmiş ve konu ile ilgili olarak;

“Yani şimdi genelde dikkat ederseniz hep 2. kademedeki öğrenciler, Bu meclislerde başarılı olur. Bunun sebebi onların tabii ki kendi fiziksel yapılarını da öne çıkarmış olmalarından kaynaklanmaktadır. Yani küçüklerin büyüklerin üstünlüğünü kabullenmiş gözükmesinde baya rol oynamaktadır, olumsuz bir rol oynamaktadır. Yani yeterince demokratik bir ortam yaşandığını tabii ki söylemek çok zor” şeklinde açıklama yapmıştır.

Sandık kurulunda görevli öğretmenin- öğretmenlerin objektif davranıp davranmadıklarıyla ilgili soruya bütün öğretmen ve yöneticiler *“evet, objektif davranıldı”* cevabını vermiş ve sandık kurulunda görevli öğretmenin- öğretmenlerin hiçbir öğrenciyi birbirinden ayırmadan eşit mesafede davrandıkları konusunda hemfikir olmuşlardır. Aşağıda bu konuyla ilgili iki erkek öğretmenin görüşlerinden alıntılar yer almaktadır.

Öğrt1E: *“Tabii, tabii. Kimler sandık kurulunda görev almak istiyor diye bir kere önlerine tercih sunduk. İsteyenler parmak kaldırdılar. Biz de o*

şekilde seçtik kendilerini, seçilenler de görevli öğretmenler de objektif davrandı”..

Öğrt2E: “Sandık kurulundaki gerek öğretmenlerin gerekse öğrencilerin objektif davrandığına inanıyorum. Son derece titiz sayım yapıldığını,oyların kullanılırken tarafsız davrandıklarını düşünüyorum”.

Sandık kurulunda görevli olan öğretmen/öğretmenlerin objektifliği konusunda öğretmenlerle benzer görüş bildiren yöneticilerden biri ise bu yöndeki düşüncelerini *“% 100 emin olabilirsiniz. Yani kendi açımdan diyorum. Her koyun kendi bacağından asılır. Kendi açımdan söylüyorum tüm adaylara zaten eşit mesafedeydik öyle bir sorunumuz yoktu kim olursa olsun okulumuzun en iyi şekilde temsil etsin de bizim derdimiz oydu. Çocukların kendine olan öz güveni seçilip seçilememekten öte çocuğun o ortamı yaşaması o havayı teneffüs etmesiydi, önemli olan oydu yani (Yönt2)”* şeklinde açıklamıştır.

Öğretmen ve yöneticilere, sandık kurulunda görevli öğrencilerin objektif davranıp davranmadıkları sorulduğunda da cevaplar benzer olmuş, altı öğretmen öğrencilerin de objektif davrandığı konusunda hemfikir olmuşlardır. Görüşme sırasında iki bayan öğretmen bunun nedenini öğretmenlerin objektif davranışları ile açıklarken bu konuda Öğrt1B *“Evet objektif davranıldı. Herhangi bir yönlendirme olmadı çünkü öğretmenlerde herkese karşı objektifiler”* şeklinde görüş bildirmiştir. Öğrt5B ise görüşünü *“... Öğrencilere yani biz tarafsız davranıyorsak, sizde görevli olarak tarafsız davranacaksınız, hiçbir şekilde arkadaşlarınızı etkilemeyeceksiniz şeklinde açıklama yaptım zaten öğrencilerde objektif davrandılar ve bu şekilde seçim yapıldı. Sandık başına gidildi. Öğrencilerimizde öğretmenlerimiz gibi olgun davrandılar”* şeklinde açıklamıştır. Konuyla ilgili olarak görüşme yapılan öğretmenlerden sadece biri (Öğrt2B) *“Sandık kurulunu görmedim, öğrencilerimden de bu noktada bir şikâyet gelmedi”* şeklinde açıklama yaparak net bir cevap vermemiştir. Aynı sorunun yöneltildiği yöneticilerden ikisi öğrencilerinde objektif davrandıklarını düşündüğünü belirtirken bir yöneticinin cevabı olumsuz olmuştur. Aşağıda, öğrencilerin objektif davranmadığını düşünen Yönt3'nin bu konudaki açıklamasından alıntılar yer almaktadır:

Yönt3E: “Yani dediğim gibi insiyatif hep büyüklerden olduğu için belki kendilerine yakın olan, kendi sınıfındaki öğrencilere karşı biraz daha yanlı tutum sergilemiş olabilirler bu da tabii onların kusuru değil. Bu konuda onlara bizim gerçekten demokratik kültür vermememizden kaynaklanıyor. Yani onları yetiştirmek biçimimiz buna bir sebep oluyor yani o kişi kendi sınıfında olsa belki fiziksel yapısı küçük de olsa gene onu destekleyecekti. Çünkü kendi sınıfından olmanın vermiş olduğu bir dürtü diyelim yani. Öyle sağlamıştır. Yapıyorlardır zaman zaman yani”

4.2.1.2. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ nin Okulda Yürütülme Sürecine İlişkin Öğrenci Görüşleri İle İlgili Bulgular

Öğretmen görüşmelerine paralel olarak DEOMP’ nin okulda uygulanma süreci hakkında bilgi almak amacıyla görüşme yapılan 15 öğrenciye de okul yöneticileri ve öğretmenleri tarafından proje hakkında onlara bilgi verilip verilmediği, uygulamalar sırasında yönetici ve öğretmenlerinin tutum ve davranışlarının uygunluğu (demokratiklik, objektiflik), okulun fiziki koşullarının projenin hayata geçirilmesine uygun olup olmadığı, propaganda süreci, adayların tanıtımı ve ortamın demokratik düzeyi hakkında sorular yöneltilmiş, ayrıca 276 öğrenciden projenin hayata geçirilmesi sürecinde neler hissettiklerini yazmaları istenmiştir.

Okul yöneticilerinin - öğretmenlerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi ile ilgili bilgilendirme çalışması yapıp yapmadıklarına dair sorulan soruya 11 öğrenci “yeterli bilgilendirme etkinliklerinin yapılmadığı”, dört öğrenci ise “bilgilendirme etkinliklerinin yeterli düzeyde yapıldığı” şeklinde cevap vermişlerdir. Bilgilendirme etkinliklerinin yeterli bulunmayan bir kız öğrenci “*Bizi bilgilendirmediler, neden bilgilendirmeler bilmiyorum*” (Öğr8K4) şeklinde görüş bildirirken, bir erkek öğrenci Öğr6E6 “*Yapmadılar, bizim araştırmacı olup bu konuyu merak edip başka öğretmenlere sormamız için yapmamış olabilirler*” şeklinde görüş bildirmiştir. Bilgilendirme etkinliklerinin yeterli düzeyde yapıldığını düşünen beşinci ve yedinci sınıfta okuyan iki erkek öğrenci ise bu konudaki görüşlerini şu sözlerle belirtmiştir:

Öğr1E5 :“Evet bilgilendirdiler. Bu projenin okulumuz için önemli olabileceğini ondan sonra okulda bir başkan seçildiğinde, bir temsilci

seçildiğinde okulu çok iyi yönetebileceğini, bize yardımcı olabileceğini, derslerimize yardımcı, sınavlara hazırlıklı olabileceğimizi anlattılar” (Öğr1E5).

Öğr7E7: “Evet. Sınıf temsilciliği, okul temsilciliği seçimlerinde bilgilendirdiler. Yani temsilci seçilirken yani seçildiklerinde neler yapılıp yapacakları bilgi için söylediler”.

Öğrencilere, Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’nin hayata geçirilmesi sürecinde görev alan okul yöneticilerinin- diğer idarecilerin- öğretmenlerin tutum, davranış ve uygulamalarını yeterli bulup bulmadıklarına dair soru yöneltildiğinde ise dokuz öğrenci “*evet, buluyorum*” şeklinde olumlu cevap vermişlerdir. Bu dokuz öğrenciden ikisi yapılan propaganda ve tanıtım süreçlerinde okul yöneticilerinin- diğer idarecilerin- öğretmenlerin istekli oldukları yönünde hemfikir olmuşlardır. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’nin hayata geçirilmesi sürecinde görev alan okul yöneticilerinin- diğer idarecilerin- öğretmenlerin tutum, davranış ve uygulamalarının yeterliliği ve istekliliği ile ilgili olarak Öğr5K5 “*Proje kapsamında idarecilerin ve öğretmenlerin istekli olduklarını, gerekli özeni gösterdiklerini düşünüyorum*” şeklinde görüş bildirirken, Öğr12E8 “*Buluyorum aslında. Öğretmenlerin bu uygulamayı ciddiye alarak yaptıklarını, öğrencilere seçin, seçilin gibi yaklaşımlarda bulduklarını, projenin uygulanması çalışmalarının yeterli olduğunu düşünüyorum*” şeklinde görüş bildirmiştir. Bu soruya olumsuz cevap veren öğrencilerden Öğr10K7 “*Bence pek değillerdi çünkü sadece normal her yerde yapılan, hiç açıklamada bulunmadan sadece sandıklara oy atıldı bu kadar*” şeklinde belirtirken, Öğr11K görüşünü “*Yeterli özeni göstermediklerinden dolayı tutum ve davranışlarını yeterli bulmadım*” şeklinde ifade etmiştir.

Görüşme sırasında öğrencilere okulun fiziki koşullarının, maddi olanaklarının Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’nin hayata geçirilmesi konusunda yeterli bulup bulmadıkları sorulduğunda 13 öğrenci hem fiziki hem de maddi koşulların her ikisinin de yeterli olduğu cevabını vermişlerdir. Bu konudaki görüşünü Öğr3K6 “*Yeterli olabiliyor. Okulun parasal gücü ve fiziki koşulları yeterli*” şeklinde ifade ederken, bir diğer öğrenci “*Yeterli. Okulumuz doğudaki okullarla kıyaslandığı zaman iyi durumda , ancak idareci ve öğretmenlerimiz daha çok çaba gösterirlerse daha da iyi olur*” şeklinde açıklamıştır (Öğr4K4). Okulun fiziksel ve maddi olanaklarının Demokrasi

Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin hayata geçirilmesi sürecinde “*temsilcilerin vaatlerini yerine getirebilecek kadar yeterli olduğu*” düşüncesinde hemfikir olan bir diğer ğrenci ise görüşünü “*Yeterli. Okulun fiziki ve maddi olanakları var, en azından temsilcilerin vaatlerini karşılayabilecek gücü var, temsilciler teneffüslerde radyodan şarkı dinletmek istiyorlar bunun için, her türlü donanıma sahip okul...* (ğr8K4)” şeklinde belirtmiştir.

Fiziki ve maddi imkânlarının yeterli olmadığını, yeterli olsa bile okul için yapılması düşünülen bir şey için son sözü yöneticilerin söylediğini düşünen iki öğrencinin açıklamalarından örnek ifadeler ise aşağıda yer almaktadır:

ğr10K7 : “ Bence değil. Çünkü mesela şey adaylar bazıları diyorlardı ki ağaç dikeceğiz bunun için herkesin kabul etmesi gerek ve müdüründe kabul etmesi gerek eğer müdür zaten kabul etmezse direkmen yapılmaz. Okulun maddi durumu iyi değilse, sonra resim, müzik derslerinde müzik dinleteceğiz diyorlardı hoprler olmayan sınıflar var belki de onu yaptıramazlar ama onlar kk şeyler yani”.

ğr12E8 : “Bence yeterli değil. Okulun maddi açıdan yeterli, fiziki şartları uygun olsa bile son söz müdüre ait”.

Öğrencilere, okul temsilci seçimlerindeki propaganda süreci ve adayların tanıtılması ile ilgili uygulamalarının demokrasi açısından öğrencilere yararlarının olup olmadığı sorulduğunda on ğrenci yararlı olduğu yönünde cevap vermişler, bu yönde görüş bildiren öğrencilerden sekizi “*okul temsilci seçimlerindeki propaganda süreci ve adayların tanıtılması ile ilgili uygulamaların insanlara kendilerini tanıtma ve ifade etme açısından gelişim sağladığı* ” konusunda hemfikir olmuşlardır. Aşağıda ğrencilerin bu soru ile ilgili açıklamalardan alıntı örnekleri yer almaktadır.

ğr11K7 : “... Evet. Mesela beni tanımayanlar bana oylarını vermeyecekler fakat bu propagandalardan dolayı beni tanıyıp okulumu nasıl yneteceğimi bildikleri için yararlı oldu. Bu sayede yararlı olduğunu düşünüyorum”

Öğr14E6: “... Ne gibi yararları oldu. Böyle şeyler olmasaydı. Tanıtmasaydık kendimizi, başka çocuklar yani ağabeylerim, ablalarım gelip küçük çocuklara baskı kurup oyları zorla toplayacaktı. Ama kendimi tanıttım. Arkadaşlarda beni bu işe layık gördükleri için seçtiler. İlk sınıf temsilcisi sonrada okul temsilcisi oldum”.

Okul temsilci seçimlerindeki propaganda süreci ve adayların tanıtılması ile ilgili uygulamalarının demokrasi açısından öğrencilere “çok da bir yararının olmadığını” düşünen öğrencilerden bir erkek öğrenci görüşünü “... *Demokrasi açısından yararlı olmadı bence, çünkü öğrenciler arasında bölünmeler oldu, çok fazla aday ortaya çıktı, bunlar arasındaki kavga demokrasiye yakışmadı (Öğr1E5)*” şeklinde ifade ederken bir kız öğrenci ise görüşünü “*Bence pek fazla olmadı. Tamam demokrasi açısından bilgilendirici oldu ama yeterince detaylara inilmedi... (Öğr4B4)*” şeklinde belirtmiştir.

Görüşmeler sırasında öğrencilere, okul temsilcisi seçimleri sürecinde karşılaşılan olumlu/olumsuz durumlar sorulduğunda dört öğrenci genel olarak olumsuz durumların yaşanmadığı, her şeyin normal olduğu, diğer öğrenciler tarafından tanınmanın ve seçim sürecinde yardımlaşmanın güzel olduğu şeklinde cevap vermişlerdir. Bu konudaki görüşünü Öğr1E5 “*Evet normaldi. Arkadaşlarımla olan diyalogum arttı. Bazı sınavlara çalışmama çok yardımcı oldular*” şeklinde belirtirken, Öğr8K4 “*Her şey normal seyrinde gitti, üzücü durum yaratacak herhangi bir olayın olmadı*” şeklinde belirtmiştir. Altı öğrenci ise süreç içinde hem olumlu hem de olumsuz bazı durumların yaşandığı yönünde hem fikir olmuşlardır. Aşağıda bu konu ile görüş belirten öğrencilerin açıklamalarından alıntı örnekleri yer almaktadır.

Öğr4K4: “Olumsuz durum olarak haklarımıza karşı çıkıldı, olumlu durum olarak ise beni rakip olarak gördüler yani küçüğüm diye sen benim rakip değilsin ben seni umursamıyorum diye bir şey söylemediler, onlarda beni rakip olarak gördüler bu güzel bir şey”

Öğr15E4: “Olumsuz durum olarak yaptığımız pankartları yırttılar, olumlu durum olarak da kendimizi tanıtmaya fırsatımız oldu, duygularımızı ifade ettik”

Öğrencilere, okul temsilcisi seçimi ortamının demokratik olarak nitelendirilebilirliği ile ilgili görüşleri sorulduğunda dokuz öğrenci “*okul temsilci seçim ortamının demokratik olarak nitelendirilebileceğini*” cevabını vermişlerdir. Öğrencilerin kendi temsilcilerini kendilerinin seçtiğini, seçim sürecinde herhangi bir baskı yapılmadığı konusunda hemfikir olan öğrencilerden Öğr5K5 görüşünü “*Baskı yani uygulamadılar. Daha da demokratik bir şey oldu*” şeklinde belirtirken, Öğr8K4 “*Herkes eşit haklara sahipti, dışarıdan herhangi bir baskı yoktu oy kullanma işlemi sırasında herhangi bir yönlendirmenin olmadığından dolayı seçim demokratikti bence*” şeklinde görüş bildirmiştir. Okul temsilcisi seçimi ortamının demokratik olarak nitelendirilemeyeceğini düşünen altı öğrenciden biri olan Öğr4K4 “*Demokratik değildi bence. Yaptığımız pankartlar diğer öğrenciler tarafından yırtıldı yerine kendi pankartları astıklarından dolayı demokratik değildi*” şeklinde belirtirken, Öğr3K6 “*Daha çok sınıfımızdaki kişilere oy verdiğimiz için yani biraz şey oldu herkes sınıftaki kişilere tanıdığı kişilere verdi. Yani daha yakın olduğu kişilere verdi. Bu yüzden demokratik olmadı*” şeklinde görüş bildirmiştir.

Öğrencilere, sandık kurulunda görevli öğretmenlerin objektif davranıp davranmadıkları sorulduğunda ise 13 öğrenci “*evet, objektif davranıldı*” cevabını vererek hemfikir olmuşlardır. Sandık kurulunda görevli öğretmenlerin objektif davrandıklarını, öğretmenlerin hiçbir yönlendirme yapmadığını ve kendilerinin kime isterlerse ona oy verdikleri konusunda hemfikir olan öğrencilerden iki erkek öğrencinin görüşlerinden alıntılar aşağıda yer almaktadır.

Öğr12E8 : “*Tarafsız davrandı bence, kimseye karışmadı, kim kime oy verirse yani*”.

Öğr14E6: “*Yok tarafsız davrandı. Kesinlikle tarafsız davrandığımı da, yani sayma konusunda her şey konusunda çok iyi yönettiler işi onlara teşekkür ederim ayrıca*”

Sandık kurulunda görevli öğretmenlerin kendisini yönlendirdiğini ifade eden öğrencilerden bir öğrenci ise bu konudaki görüşünü “*Öğretmenimiz P. 'ye oy vermemiz gerektiği yönünde bizi yönlendirdi (Öğr15E4)*” şeklinde ifade etmiştir.

Yapılan görüşmeler sırasında öğrencilere sandık kurulunda görevli öğrencilerin objektif davranıp davranmadıkları sorulduğunda da sekiz öğrenci “*evet, objektif davranıldı*” cevabını vermişlerdir. Bir kız öğrenci bu konuda “*Bence tarafsızlardı. Çünkü yani kimseye şuna oy ver buna oy ver anlamında bir söz söylemediler (Öğr3K6)*” şeklinde açıklama yaparken bir diğer kız öğrenci de görüşünü “*Öğrenciler tarafsızdı bence. Çünkü yani herkese böyle mesela şuna verin buna verin öyle bir şey yoktu. Baskıları olsa söylerlerdi zaten açık açık bence (Öğr10K7)*” şeklinde belirtmiştir. Sandık kurulunda görevli olan öğrencilerin objektif davranmadığını, görevli öğrencilerin arkadaşlarının seçilmesi için seçmenleri yönlendirdiği cevabını veren öğrencilerden bir kız öğrenci bu konudaki görüşünü “*Bazı öğrenciler şu kişiyi seç diye teşvik ettiler bu yüzden çok da tarafsız davranmadıklarını düşünüyorum*” şeklinde belirtirken (Öğr8K4) ,bir erkek öğrenci “*Ben sandık başında görevliydim bazı öğrencilerden arkadaşşıma oy vermelerini istedim ama herkes içinden geleni yaptı*” şeklinde belirtmiştir (Öğr12E8).

Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ nin okullarında hayata geçirilmesi sürecinde neler hissettiklerini yazmaları istenen 276 öğrencinin bu soruya verdikleri cevaplar analiz edildiğinde de olumlu duygulara sahip 32 öğrencinin yaşadığı duyguyu “heyecan” 25 öğrencinin “memnuniyet”, 23 öğrencinin “mutluluk”, 11 öğrencinin ise “merak” olarak ifade ettiği görülmüştür. DEOMP’nin uygulanma süresi içerisinde yaşadığı duygunun “heyecan” olduğu yönünde hemfikir olan Öğr149,Öğr178 ve Öğr270’ in yaşadıkları bu duyguyla ilgili açıklamalarından alıntılar aşağıda verilmiştir.

Öğr149 : “Ben bu seçimde tabii ki kendi sınıfımdaki arkadaşşıma oy verdim. Biraz heyecanlandım çünkü daha önce hiç temsilci seçimine katılmadım ve biraz da gururlandım çünkü belki sadece benim oyumla temsilci seçilebilirdi”.

Öğr178: “Belki ben olurum diye heyecanlanıyordum maalesef ben olmadım, başka da bir şey hissetmiyorum”.

Öğr270: “Bence iyi oldu, çocuklar küçük yaşta seçme ve seçilme duygusunu tattılar. Heyecanlandım sınıfımızdan biri seçilecek diye. Bazen hile yapmayı düşündüm benim arkadaşşıma kazansın diye hatta yaptım ama yine de kazanamadı”.

Genel olarak verilen kararlardan dolayı memnun olduklarını ifade eden öğrencilerden Öğr38 görüşünü *“Sınıf temsilcimizin P. arkadaşımın seçilmesinden memnunum”* şeklinde belirtirken Öğr90 ve Öğr269’ un bu konudaki açıklamaları;

Öğr90 : *“Sınıf ve okul temsilcisi adaylarının kendilerinin seçilmeleri için elinden gelenleri yapmalarını beğendim. Oy toplamak için gereken gayreti gösterenlerden beğendiğim kişilere oy verdim. Bazıları okul için bir şeyler yapacakları için değil okul ve sınıf temsilcisi oldukları için böbürleniyorlar işte onlara hiç oy vermedim”.*

Öğr269: *“Ben seçime katılmadım. Çünkü seçilemeyeceğimi biliyorum. Bizim sınıfımızdan katılan ve seçilen arkadaşlarıma güvenim sonsuzdur. Ona gerektiği kadar desteğimi vermeye hazırım. Seçimlerde de başarılı olacağına inanıyorum”*

şeklinde olmuştur. DEOMP’nin uygulanma sürecindeki duygularını genel olarak *“mutluluk”* olduğu yönünde hemfikir olan öğrencilerden Öğr256 *“Okul temsilciliği seçiminde sınıf temsilcimize yardımcı oldum ve bundan mutluluk duydum. Bu da bizim yardımlaşma ve işbirliği yapma oranımızı arttırdı. Anne, babalarımız seçimlere girip oy kullanabiliyor fakat biz kullanamıyoruz. Demokrasi uygulamasının nasıl gerçekleştiğini bu faaliyetle anlamış oluyoruz”* şeklinde açıklama yaparken bir diğer öğrenci ise yaşadığı duyguyu *“Okul temsilcisini bizim seçmemiz beni sevindirdi. Çünkü öğrencilerin eşit haklara sahip olduğunu ve bazı sorunlarını kendini anlayan başka bir öğrenciye anlatabilmesi ve bu sorununda öğretmenlere ve yöneticilere aktarılabilmesi güzel”* şeklinde açıklamıştır.

DEOMP’nin uygulanma süresi içerisinde yaşadığı duyguları genel olarak *“merak”* olarak ifade eden öğrencilerden Öğr28, Öğr100 ve Öğr162 bu konudaki görüşlerinden alıntılar ise aşağıda yer almaktadır:

Öğr28: *“Seçimler boyunca kimin daha iyi yapacağını düşündüm. Temsilcinin çok iyi olmasını istiyordum. Bu kişinin okulu ve sınıfı nasıl yöneteceğini merak ediyordum”*

Öğr100: *“Seçim boyunca herkes çok stresliydi. Herkes kimin seçileceğini düşünüp duruyordu”*

Öğr162: “Kim seçilecek diye merak ederim. Ama ne olursa olsun bu işi çevirebilecek ve öğrencilerin her sorununu aydınlatabilecek bir kişiyi seçerim”.

DEOMP’ siyle ilgili duygularını yazılı olarak ifade etmeleri istenen 276 öğrenciden olumsuz duygulara sahip 12 öğrenci yaşadığı duyguyu “üzüntü”, 11 öğrenci “hayal kırıklığı”, 10 öğrenci “memnuniyetsizlik”, yedi öğrenci “kararsızlık”, dört kişi” güvensizlik”, iki öğrenci “pişmanlık”, iki öğrenci “şaşkılık”, bir öğrenci “şüphe”, bir öğrenci ise “kızgınlık” olarak ifade etmiştir. Proje uygulanırken üzüldüğünü ifade eden “öğrencilerden biri bunun nedenini öğrenciler arasında yaşananlarla ilgili olduğunu *“Bence bu seçim önemliydi ama taraflar arasında kavga çıkması kötüydü. Seçimde biraz üzüldük”* (Öğr37) sözleriyle açıklarken diğer öğrencilerin açıklamalarından alıntılar aşağıda verilmiştir.

Öğr72 : “Aslında bende bu seçimler aday olmuştum. Seçilemeyince üzüldüm ama yine de arkadaşım seçildiği için sevindim. Bence bu temsilci seçimi okulumuz açısından çok faydalı bir etkinlik olacaktır. Ben buna inanıyorum. Okulumuzda maddi açıdan bazı sorunlar olabilir. Seçilen temsilci bu sorunları giderebilir ve okulumuzu daha güzel hale getirilebilir”.

Öğr206: “Ben bizim sınıftaki adayın yardımcısıyım. Bence gereken kişi seçilmedi. Seçimler sırasında arkadaşımın kazanmasını çok istiyordum. Ama başkasının seçildiğini duyunca üzüldüm”.

Elde edilen veriler analiz edildiğinde öğrencilerin okul meclisleri projesiyle ilgili yaşadıkları hayal kırıklığının temel kaynağının okul temsilcisinin dediklerini yerine getirmemesi olduğu görülmüştür. Öğr22 yaşadığı hayal kırıklığını *“Okul temsilcisinin dediklerini yerine getirmemesi yani hayal oldu. Ben değişik umuyordum”* sözleriyle açıklarken Öğr75 *“Okulumda sınıf temsilcisi seçildi ama yukarıdaki yanıtladığım sorulardan hiçbirini yapmıyor. Seçimler boyunca hissettiklerim; sınıf ve okul temsilcisi seçilmek isteyenler söylediklerini yapmıyorlar. Okulumuz ve sınıfımız için temsilcilik yapmıyorlar”* ve Öğr101 *“Benim görüşlerim; okul temsilciliğine aday olan kişiler okulumuza çok yeni şeyler yaptıracağını söyledi. Ama hiçbirini yapmadılar”* şeklinde görüş bildirmiştir. DEOMP’nin uygulanma süresi içerisinde “memnuniyetsizlik

duyduğu” yönünde hemfikir olan 10 öğrenciden Öğr124, Öğr125 ve Öğr209 ise bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

Öğr124: “Seçimler yapılırken şimdiki kişinin olmasını istemedim. Daha adaletli biri olabilirdi”.

Öğr125: “Sınıf temsilcisi o kadar fazla güzel yapmıyor. Çünkü seçim boyunca bize fazla katkıda bulunmadı”.

Öğr209: “Seçimler boyunca hiçbir temsilcinin fikirlerini güzel bulmadım. Bir kişiyi ikna edemediler. Seçim hiç hoşuma gitmedi”.

Projenin uygulanma süresi boyunca yaşadığı duyguyu genel olarak “kararsızlık” olarak açıklayan öğrenciler bu durumu çoğunlukla kime oy verecekleri bilemedikleri şeklinde ifade etmişlerdir. Öğrencilerden biri bu konuda ki görüşünü *“Okulumuzdaki okul temsilciliğinde seçilen o kişi okulumuz temsil ediyor. Seçim boyunca hangi arkadaşımı seçeceğime tam karar verememiştim. Kimin olacağını merak ediyordum (Öğr102) şeklinde ifade ederken bir diğer öğrenci kararsızlığını “Benim sınıfımda sınıf temsilcisi seçerken kararsızlıklar hissettim. Genel görüşüm arkadaşımız seçilmedi ama yinede ben sınıf veya okul temsilcime güveniyorum (Öğr119)”* sözleriyle ifade etmiştir. Kararsızlık yaratan temel faktörün aday olan öğrencileri tanımama olduğunu ifade eden bir diğer öğrenci ise bu durumu *“Okul temsilcisi seçiminde kime oy versem diye düşünce içerisindeydim. Çünkü hiçbirini tanımıyordum. Sınıf temsilcisi olan arkadaşımın adına çok sevindim (Öğr120)”* sözleriyle açıklamıştır.

Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’nin okullarında uygulanması sırasında yaşadıklarını genel olarak “güvensizlik” olarak ifade eden dört öğrenciden ikisi de bunun nedenini adayları tanımama olarak açıklarken diğer iki öğrenci ise güvensizliğin kaynağını adayların verdikleri sözleri tutmaması olarak ifade etmişlerdir. Aşağıda iki öğrencinin bu konudaki görüşlerinden alıntılar yer almaktadır.

Öğr151 : “... Ben öncelikle temsilci seçimi yaparken kimsenin gelip kendisini tanıtmamasından çok şikâyetçiyim. Çünkü tanımadığım ismini yeni duyduğum kişilere oy vermektense sınıfta en güvenmediğim kişi bile aday olsa ona verirdim. Zaten güvendiğim biri olduğu için ona verdim.Yine sınıf ve okul temsilciliğinde bir hakkım olduğunu yani oy

kullanma hakkımın olduğunu bilmek bana haklarımın olduğunu gösterdi. Bu nedenle kendimi çok önemli biri gibi gördüm”.

Öğr230: “...Ben temsilcilik seçiminde pek fazla heyecanlanmıyorum. Çünkü bazı temsilci adayları sözlerini tutmuyor. Bu da güvensizliğe yol açıyor. Bizim sınıfımızdan güvenilir ve iyi bir seçilip seçilmemesi sırasında sadece biraz heyecanlanıyorum”.

Süreç sonunda “pişmanlık” yaşadığını ifade eden iki öğrenciden Öğr4 “*Ben oy verdiğime pişman oldum. Çünkü hiçbir şey yapmıyorlar. Ben çok kötü şeyler hissettim. Ben oyumu neden bu sınıf ve okul temsilcisine verdim diye düşündüm. Keşke oyumu onlara vermeseydim diye düşünüyorum*” ve Öğr179 “*Seçimde tanıdığım kimse yoktu. Bende kafadan seçtim ama sonra sığığım için biraz pişman oldum*” şeklindeki açıklamaları incelendiğinde de bu duyguyu yaratan temel faktörün aday öğrencileri tanımama ve seçilen öğrencilerin verdikleri sözleri tutmaması olduğu görülmüştür. Şaşkınlık yaşadığı yönünde hemfikir olan Öğr116 ve Öğr158 bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir:

Öğr116 : “Bence mantıklı bir insan olmalı. Seçimler boyunca kime oy vereceğimizi şaşıyoruz”.

Öğr158 : “Önceden sadece büyüklerin katılabileceğini düşünürdüm. Ama bu sene ikinci sınıftan bazı kişilerin katılması beni şaşırttı”.

Bir öğrenci DEOMP’ nin uygulanma süresi içerisinde yaşadığı şüphe duygusunu “*Bence sınıf temsilcimiz çok iyi ve çok adaletli. Fakat okul temsilciliğine olan adaylığını son anda geri çekmesi biraz bende şüphe yarattı*” şeklinde belirtirken, Öğr275 seçmenlere duyduğu kızgınlığı “*Öncelikle arkadaşlarım bizim sınıftan çıkan temsilciye oy vermemi istediler. Seçimde zaten görevli olduğum halde beni dışarı çıkardılar. Çok sinirlendim*” şeklinde belirtmiştir. DEOMP’ ni Değerlendirme Ölçeği’ nin uygulanması sırasında projeye ilgili duygularını yazılı olarak ifade etmeleri istenen 276 öğrenci arasından nötr duygulara sahip 15 kişi “seçim süresince hiçbir şey hissetmediğini” belirtmiştir. Aşağıda bu yönde görüş bildiren öğrencilerin açıklamalarından örnekler yer almaktadır.

Öğr7 : “temsilci seçildi ama hiçbir şey yapmadılar. Bu yüzden sınıf ve okul temsilcisi hiç seçilmeseydi daha iyi olurdu. Seçim boyunca hiçbir şey yaşamadım, hissettiklerimde yoktu”.

Öğr192 : “Seçimler boyunca sınıf temsilcisini kendimizin seçmemesi nedeniyle hiçbir şey hissetmedim”.

Öğr234: “Hiçbir duygu hissetmedim. Hatta temsilcinin kim olduğunu bile bilmiyorum”.

4.2.2. Öğretmen/Yönetici ve Öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmedeki İşlevine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular

“Öğretmen/yönetici ve öğrencilere göre, DEOMP’ nin okuldaki demokratik siyasal kültürün Hoşgörü, Bireye güven, İşbirliği, Empati, Uzlaşma, Hak ve özgürlüklere sahip çıkma, İnsan onuruna saygı ve Farklılıklara saygı boyutlarını geliştirmedeki işlevleri nasıldır?” sorusu bu araştırmanın cevap aradığı bir diğer sorudur. Bu bölümde bu soruya yanıt aramak öğretmen/yönetici ve öğrencilerle yapılan görüşmeler ile öğretmen ve yöneticilere anketin uygulanması sırasında yazılı olarak yöneltilen açık uçlu sorulardan elde edilen bulgular sunulmuştur. Okuma kolaylığı sağlaması amacıyla bulgular öğretmen/yönetici ve öğrenci görüşmelerinden elde edilen bulgular olmak üzere iki temel başlık altında toplanmıştır.

4.2.2.1. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmedeki İşlevine İlişkin Öğretmen/Yöneticilerin Görüşleri İle İlgili Bulgular

Yedi öğretmen, üç yönetici toplam 10 kişi ile yapılan görüşmelerde ve anketin uygulanması sırasında toplam 34 öğretmen ve üç yöneticiye açık uçlu olarak DEOMP’ nin okuldaki demokratik siyasal kültürün; Hoşgörü, Bireye güven, İşbirliği, Empati, Uzlaşma, Hak ve özgürlüklere sahip çıkma, İnsan onuruna saygı ve Farklılıklara saygı boyutlarını geliştirmedeki işlevi hakkında sorular yöneltilmiştir. Öğretmen ve yöneticilerin konuyla ilgili görüşleri açıklanırken görüşme formunda yer alan soruların sırası izlenmiş ve her ana soruya verilen yanıtlar ayrı başlıklar altında toplanmıştır.

4.2.2.1.1. Öğretmen/yöneticilerin DEOMP' nin Okulda Hoşgörü Kültürü Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri

Öğretmen ve yöneticilerle yapılan görüşmeler sırasında, DEOMP kapsamında okul temsilciliğine aday olan öğrencilerin diğer aday öğrencilerle iletişimlerinde hoşgörü kültürüne uyulup uyulmadığına dair yöneltilen soruya, beş öğretmen “hoşgörü kültürüne uyulduğu” cevabını vermişlerdir. Bu öğretmenlerden dördü “aday olan öğrencilerin birbirlerine karşı hoşgörülü davrandıkları; ancak onları destekleyenlerin çok da hoşgörülü olmadıkları” konusunda hemfikir olurken bu konudaki görüşünü sınıf öğretmeni Öğrt1B “*Adaylar arasında oluştu gibi görünse de onları destekleyen öğrenciler arasında oluşmadı. Propaganda sürecinde birbirlerinin afişlerini yırttılar bunları yapan adaylar değil onları destekleyenlerdi*” şeklinde ifade etmiştir. Gerek aday öğrenciler gerekse destekleyen öğrenciler arasında iletişimin hoşgörü kültürüne dayalı olduğunu düşünen öğretmenlerden Öğrt3B ise görüşünü “*Önce olmamıştı ama sonra oldu. Önce rekabet vardı aralarında sonra baktılar bu bir seçim hoşgörülü olmaya karar verdiler her şey düzeldi*” şeklinde ifade ederek öğrencilerin önce rekabetten dolayı birbirlerine hoşgörülü davranmadıklarını ancak daha sonra böyle bir yere varamayacaklarının farkına vararak birbirlerine karşı hoşgörülü davranmaya başladıklarını belirtmiştir. Aynı sorunun yöneltildiği yöneticilerden birinin bu konudaki görüşü ise olumsuz olmuştur. Hoşgörü kültürüne uyulmadığı şeklinde cevap veren yönetici bu konudaki görüşünü “*Her seçimde adaylar arasında hoşgörü olmaz. Kazanma hırsı olduğu için hoşgörü olmaz. Benlik duygusu insanın ön plana çıkar. Adaylar arasında hoşgörü kültürünün pek yerleşmedi*” şeklinde ifade etmiştir (Yönt2).

DEOMP' nin öğrencilerin birbirleriyle iletişimlerinde (aday olsun olmasın) hoşgörünün geliştirilmesine katkısının olup olmadığına dair yöneltilen soruya beş öğretmen “*öğrencilerin birbirleriyle iletişimlerinde hoşgörünün geliştirilmesine katkı sağladığı*” cevabını vermişlerdir. Aşağıda öğrenciler arasında olumlu bir iletişim ortamının meydana geldiği konusunda hemfikir olan öğretmenlerin açıklamalarından örnek ifadeler yer almaktadır.

Öğrt2B : “Bence oldu. Öğrenciler arasında diyalog oluştu, birbirlerini tanıyorlar, birbirlerinin iyi-kötü yönlerini görebiliyorlar”.

Öğrt2E: “Katkısı oldu. Bu konudaki görüşlerini birbirlerine aktardılar, herkes arasında sosyal bir iletişim oluştu.”

Bu sorunun yöneltildiği yöneticilerden biri de “*Tabi ki bunun yanında katkısı olmuştur. En azından işte yarışmanın ne olduğu konusunda bir birliktelik oluştu yani öğrencilerin artık böyle konularda aday olma, yarışma, seçilme gibi bir takım şeyler özellikler öne çıkıyor yani. Elbette ki yararlı oldu yani*” şeklinde ifade ederek (Yönt3), öğrencileri arasında olumlu bir iletişim ortamının meydana geldiğini belirtmiştir. Öğretmen ve yönetici görüşmelerine paralel olarak ankette sınıf ve okul temsilcisi seçiminin okulda hoşgörü kültürü (iletişimde hoşgörüye, uzlaşmacı tutumlara ve sabırlı olmaya dayalı kültür) oluşturulmasına katkılarıyla ilgili yöneltilen açık uçlu soruya da 16 öğretmen ve iki yönetici olumlu cevap vermişlerdir. Yedi öğretmen “*bireylerin birbirlerine karşı daha sabırlı davrandıkları*” konusunda hemfikir olurken bu konudaki görüşünü sınıf öğretmeni Öğrt1 “*Bu uygulama başkalarının düşüncelerine saygı duymayı, sabırlı, hoşgörülü ve anlayışlı olmayı sağlamaktadır*” şeklinde Öğrt6 ise “*Hoşgörülü tutuma, uzlaşmacı yaklaşıma ve sabırlı olmaya katkısının büyük olacağını düşünüyorum. Seçimin doğru ve tam uygulanması çok önemli*” şeklinde belirtmiştir.

Bireyler arasında iletişimin de hoşgörü kültürüne dayalı olduğunu” düşünen 16 öğretmenden Öğrt14 bu konudaki görüşünü “*Sınıf ve okul temsilcisi seçiminin hoşgörü kültürü oluşturulmasına çok büyük katkıları var. Özellikle de iletişimde hoşgörüye büyük katkısı var. Yöneticilerin-öğretmenlerin ve öğrencilerin birbirlerini daha iyi anlamalarına katkısı büyüktür*” şeklinde ifade ederken, Öğrt15 ise görüşünü “*Bence çok büyük katkıları var. İletişime özellikle çok fazla katkısı var. Çocukların, öğretmenlerin birbirlerini daha iyi anlamasını, empati kurmayı sağlar*” şeklinde ifade etmiştir. Sınıf ve okul temsilci seçimlerinin hoşgörü kültürü oluşturmasına katkılarıyla ilgili ölçeğin uygulanması sırasında yazılı olarak yöneltilen açık uçlu soruya katkı sağlamadığı yönünde cevap veren öğretmenlerin yazılı açıklamalarından alıntı örnekleri ise aşağıda yer almaktadır.

Öğrt2 : “Sınıf ve okul temsilcisi seçiminin hoşgörü kültürünü derinden etkilediğini düşünmüyorum”

Öğrt30: “Seçilen sınıf ve okul temsilcilerinin gerektiği gibi görev almasına fırsat verilmediği için okul kültürüne fazla katkısı olmamaktadır”

Birbirine paralel olan yazılı ve sözlü açıklamalar genel olarak değerlendirildiğinde okuldaki öğretmen/yöneticilerin yarısının sınıf ve okul temsilcisi seçiminin okulda hoşgörü kültürü (iletişimde hoşgörüyü, uzlaşmacı tutumlara ve sabırlı olmaya dayalı kültür) oluşturulmasına genel olarak olumlu katkı sağladığını düşündüğü görülmektedir.

4.2.2.1.2. Öğretmen/yöneticilerin DEOMP' nin Okulda Bireye Güvene Dayalı Kültürün Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri

Öğretmen ve yöneticilere, okulda yapılan Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisi çalışmalarının öğrencilerin kendilerine güven (özgüven) değerini kazanmaları bakımından etkilerinin olup olmadığına dair yöneltilen soruya altı öğretmen olumlu cevap vermiştir. Bu konuda hemfikir olan öğretmenlerden üçü projenin öğrencilerin kendilerini bir topluluğa karşı ifade etme konusunda olumlu etki sağladığını ifade ederken Öğrt1B görüşünü;

“Tabii ki oldu. Aday öğrenciler arasında (kendi sınıfımdaki adayın önce kendine güveni yoktu bu konuda)ama ben konuşma bozukluğu olan ve içene kapanık bir öğrenci olan sınıf adayımızı belirledim. Topluluk önünde kendini ifade etmeye ve işlerde rol almaya başlayınca kendine olan güveni arttı” şeklinde ifade etmiştir.

Okulda yapılan Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisi çalışmalarının yeterli ortam olmaması ve gerekli çalışmalar yapılmadığı için öğrencilerin kendilerine güven (özgüven) değerini kazanmaları bakımından olumlu etkisinin olmadığını düşünen bir erkek branş öğretmeni ise bu konudaki görüşünü “*Yeterince çalışma yapılmadığı için olmadı.Öğrenciler kendilerini daha iyi tanısalar ki kendilerine karşı daha güvenli olsalar ki daha iyi olurdu.Çocuklar konuya tam vakıf olamadılar örneğin temsilci vasıflarım var mı yok mu diye.....*” (Öğrt1E) şeklinde açıklamıştır. “Öğrencilerin okul içi çalışmalarda kendilerine güvendiklerini ancak okul dışında yapılan çalışmalarda topluluk karşısında öğrencilerin özgüvenlerinin eksik” olduğunu düşünmekte olan bir diğer öğretmen ise görüşünü;

“Tamamen öyle değil. Yani şeyde ilçe temsilciliği seçiminde gelip tıkanıldılar çoğu, 5’er dakikalık bir konuşma hakkı verildi. Okul temsilcilerine 5’er dakikalık konuşma hakkı verildi. O 5’er dakikalık konuşmada da genelde klasik şeyler söylendi. Okullar yarıştı yani, okulların isimleri yarıştı daha doğrusu. Okul içerisinde kendilerine özgüvenleri vardı. Ama okul dışındaki güvenleri azaldı. Çünkü her şeyi 5 dakikaya sığdırmaya çalıştılar...” şeklinde açıklamıştır (Öğrt1E)

Öğretmen ve yöneticilere, projenin bireylerin birbirine (başkalarına güven); yöneticinin öğretmene, öğretmenin öğretmene, öğretmenin öğrenciye, yöneticinin öğrenciye, öğrencinin öğrenciye karşı güven değerini kazanmaları bakımından katkılarının olup olmadığına dair yöneltilen soruya, dört öğretmen “bireylerin birbirlerine güveni” açısından etkilerinin olumlu olduğu yönünde cevap vermişlerdir. Projenin sadece öğrenciler arasındaki güvene etki ettiğini düşünen iki bayan öğretmenden biri, “*Etkili tabi, öğrenciler birbirlerine güveniyorlar, demokratik ortamda güven de sağlanır. Çocuk kendi görüyor en iyisini, güvendiğini seçiyor*” şeklinde belirtirken (Öğrt2B), seçimin bir zincir olduğunu ve bu zincirde görev alanların birbirlerine duyduğu güvenin arttırdığını düşünen branş öğretmeni ise görüşünü;

Öğrt5B: “Tabi ki sağladı. Bu zincirleme olarak geliyor. İlk önce sınıf içindeki aday, sonra okul temsilcisi, öğretmenlerin ve idarecilerin seçilecek temsilciye güvenmeleri, ama bütün zincirleme şekilde seçilecek adayın gerçekten bizim seçtiğimiz insan olması. Önce insan diyorum, önce insan olması gerekiyor. Öğrencilerinden seçtiği öğrenci adayı bizimde gözlemlerimiz sonucundan doğru insan olduğunu görüyoruz biz....” şeklinde ifade etmiştir.

Aynı sorunun yöneltildiği yöneticilerden biri öğrencilerin birbirlerini genel olarak tanıdıklarını ve oylarını verirken de tanıdığı öğrencileri seçtiğini, oyların tanıdık oyu olduğunu, güvenoyu olmadığını düşündüğünü ifade ederek, bu konuda “*Yani çok büyük bir katkısı olmadı burada. Öğrenciler tanıdığı kişiye oy verdiği için güvenoyu olmaz, ilköğretimde oylar tanıdık oylarıdır*” şeklinde açıklamada bulunmuştur (Yönt2).

Öğretmen ve yöneticilerin yazılı açıklamaları incelendiğinde de 15 öğretmen ve iki yöneticinin görüşme bulgularına paralel cevaplar verdiği ve sınıf ve okul temsilcisi seçiminin okulda “bireye güven” duyulan bir kültürün oluşturulmasına katkı sağladığını düşündükleri görülmüştür. Üç öğretmen öğrencilerin projenin uygulanması sürecinde aktif olmalarından dolayı kendilerine duydukları güvenin de arttığı yönünde hemfikir olurken bu konudaki görüşünü Öğrt32 “*Öğrenciler bu seçimlerde kendilerini daha etkin hissettiklerinden kendilerine ve kararlarına güven duyulduğunu da düşünüyorlardır. Olumlu katkısı olduğunu düşünüyorum*” şeklinde ifade etmiştir. İki öğretmen öğrencilere verilen sorumluluklar arttıkça ve öğrenciler bu sorumlulukların üstesinden geldiklerini gördükçe kendilerine duydukları güvenin de artacağını ifade ederken bu konudaki görüşünü Öğrt15 “*Sınıf ve okul temsilcilerinin seçilmesini zaten o öğrenciye güven olarak nitelendiriyorum. O kişiye sorumluluk verilmesi kişinin bunu yapabileceği hissini edinmesi ona kazandırılacak en güzel katkılardan biridir*” şeklinde ifade etmiştir. Sınıf ve okul temsilcisi seçiminin okulda “bireye güven duyulan bir kültürün oluşturulmasına katkısı ile ilgili iki öğretmenden Öğrt23 “*Çok fazla katkısı olmaz*”, Öğrt30 “*Arkadaşlar arasında okul temsilcisi imajı yerleşmediği için diğerlerine katkı sağladığını düşünmüyorum*” şeklinde cevap vererek görüşlerinin olumsuz olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmen ve yöneticilerin açıklamaları genel olarak değerlendirildiğinde ise sonucun değişmediği gerek yazılı gerekse görüşmeler sırasındaki sözlü açıklamalardan öğretmen ve yöneticilerin büyük çoğunluğunun seçimlerin bireye güvene dayalı bir kültür oluşturulmasına katkı sağladığını düşündüğü görülmektedir.

4.2.2.1.3. Öğretmen/yöneticilerin DEOMP’ nin Okulda İşbirliğine Dayalı Kültürün Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri

Sınıf ve okul temsilcilerinin seçilmesinin okulda yönetici-öğretmen, öğretmen-öğretmen, öğretmen-öğrenci, yönetici-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasında işbirliğine dayalı bir kültürün oluşturulmasına katkısının olup olmadığına dair yöneltilen soruya, bütün öğretmen ve yöneticiler işbirliğine dayalı bir kültür oluşturulmasına katkı sağladığı şeklinde cevap vermişlerdir. İki bayan öğretmen seçim süresince yönetici-öğretmen-öğrenci arasında işbirliğinin olduğunu çünkü bu işin zincirleme olarak gittiğini ifade ederken branş öğretmeni olan Öğrt5B bu konuda;

“Evet işbirliği çerçevesinde çünkü daha önce dediğim gibi ilk önce öğrenci zincirleme bir olay dedik, öğrenci, öğretmen ve idare. En başta idareden başlıyor. Zincirleme bir şekilde geliyor. Bu tabii ki bir dayanışma oluyor. Öğrenciler öğretmenlerine güveniyor. Öğretmenler öğrencilerine güveniyor. İdareci her ikisine güveniyor. Birlikte bir özgüven olması da gerekiyor. Dayanışmayla seçiliyor öğrenci. Öğrenciler kendi sınıflarındaki arkadaşlarını hep birlikte bir yumruk oluyorlar...” şeklinde görüş bildirmiştir.

Bir bayan öğretmen “*Müdür yardımcısı arkadaş fotokopi işinde projenin sürdürülmesi sürecinde öğrencilerle işbirliği yaptı. Yapılan işbirliği yararlı oldu. Öğrencilerin bakış açısı değişti... (Öğrt2B)*” şeklinde açıklama yaparak projenin katkısının daha çok yönetici-öğrenci işbirliğini sağlama yönünde katkısı olduğunu ifade ederken, bir erkek öğretmen ise “*“Evet oluştu. Öğretmen ve öğrenciler arasında diyalog kuruldu konu hakkında zemin hazırlandı. Seçimin nasıl yapılabileceği hakkında konuşuldu. Öğrencilerin bilgisi oldu onlarda kendi aralarında işbirliği kurdular bence yararlı oldu (Öğrt2E)”*, şeklinde görüş bildirerek katkının öğretmen- öğrenci, öğrenci- öğrenci işbirliği yönünde olduğunu ifade etmiştir. Projenin olumlu katkısının sadece öğrenciler arasındaki işbirliğine yönelik olduğunu belirten Yönt2 ise bu konudaki görüşünü “*öğrencilerin kendi aralarında yaptığı işbirliği yararlı oldu*” şeklinde belirtmiştir (Yönt2).

Öğretmen ve yönetici görüşmelerine paralel olarak sınıf ve okul temsilcisi seçimi sürecinde okulda yönetici, öğretmen ve öğrenciler arasında iş birliğine dayalı bir kültür olup olmadığı ile ilgili yazılı olarak sorulan açık uçlu soruya da 15 öğretmen ve iki yönetici olumlu katkı sağladığı yönünde cevap vermişlerdir. Öğrt25 bu konuda “*Böyle bir seçim kapsamında yönetici-öğretmen-öğrenci üçlüsünün kesinlikle işbirliği içerisinde bulunması gerektiğine inanıyorum*” şeklinde görüş bildirirken üç öğretmen öğretmen-öğrenci, üç öğretmen ise öğrenci-öğrenci işbirliğinin de olduğu şeklinde görüş bildirmiştir. Projenin olumlu katkısının sadece öğrenciler arasındaki işbirliğine yönelik olduğunu belirten Öğrt8 bu konudaki görüşünü “*Herkes bu çalışmayla bir şeyler yapmaya çalıştı, özellikle öğrenciler arasında işbirliği oldu*” şeklinde belirtmiştir Projenin okulda “işbirliğine dayalı bir kültürün oluşturulması yönündeki katkılarıyla ilgili yöneltilen açık uçlu soruya ise dört öğretmen katkı sağlamadığı” yönünde cevap

vermiştir. Bu konudaki görüşünü Ögrt12 “katkı sağlayacağını düşünmüyorum” şeklinde ifade ederken, Ögrt28 “Bu sistem tam olarak oturtulmadan yönetici-öğretmen ve öğrenciler arasında sağlıklı bir işbirliği kurulacağını düşünmüyorum” şeklinde görüş ifade etmiştir.

4.2.2.1.4. Öğretmen/yöneticilerin DEOMP’ nin Okulda Empatiye Dayalı Kültürün Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri

Projenin okulda yönetici-öğretmen, öğretmen-öğretmen, öğretmen-öğrenci, yönetici-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasında empatiye dayalı bir kültürün oluşturmasına katkısının olup olmadığı sorulduğunda üç öğretmen bu soruya olumlu cevap vermiştir. Ögrt5B, bu konudaki görüşünü;

“O çabalar oldu evet. Evet. Öğrenciler kendilerini arkadaşlarının yerine koydular. İşte o seçilse mutlu olacaktı, işte ben seçilsem mutlu olacaktım. Öğretmenler idarecilere ve kendilerine çocukların yerine koyup bu empati olayını sağladılar. Hani çocuklara bu konuda özellikle biz, onun için karışmadık biz öğrencilere. Biz öğrenci olsaydık nasıl davranırdık, denildi, düşünüldü. Bu şekil zaten öğrencilerin çok güzel bir şekilde kendilerini seçmesi, kendi temsilcilerini seçmesi de bu empati olayından kaynaklandı sanıyorum...”

şeklinde ifade ederken, iki öğretmen projenin empati duygusunun tam anlamıyla gelişmesine katkısının az olduğunu”, bir öğretmen öğrencilerinin kendi sınıfında empati kurmanın önemi üzerinde oldukça durduğunu ancak kendi sınıfı dışındaki ilişkilerde empatiye pek de dikkat edilmediğini ifade etmiştir. Bir diğer erkek öğretmen ise empati kültürünün gelişebilmesi için öncelikle öğrencilere empatinin ne olduğunun öğretilmesi gerektiğini “Empatinin tam anlamıyla ne demek olduğunun nasıl yapılacağını öğrencilere ilk başta öğretilmesi gerek, çünkü öğrenciler empatinin ne anlama geldiğini bilmiyorlar bu yüzden de bu proje kapsamında bir faydası olmadığını düşünüyorum (Ögrt1E)” sözleriyle vurgulamıştır. Aynı sorunun yöneltildiği yöneticilerden biri “projenin okulda “yönetici-öğretmen, öğretmen-öğretmen, öğretmen-öğrenci, yönetici-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasında empatiye dayalı bir kültürün oluşturmasına katkısının olduğunu;

“Yani mutlaka bu eğitimin bir parçası zaten eğitimin içinde olan şeyler bu çocuk kendi yaptığı olumsuz davranışları kendine yapılmasını istemez. Bunu defalarca tabi ki sınıfta konuşuluyor törenlerde konuşuluyor genel davranışlarında bu sürekli vurgulanıyor. Çocukta zaten kuruyor artık...”(Yönt1)

sözleriyle ifade ederken projenin olumlu bir katkısının olmadığını düşünen bir diğer yönetici bu konudaki görüşünü “*Öğrencilerin kendi aralarında empati kurmaları zor, toplum olarak benlik duygusu gelişmiş bir toplumuz, empati kurmanın bize uzak* (Yönt2)” şeklinde belirtmiştir. Öğretmenlerin ankette bu konuyla ilgili açık uçlu soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde ise 11 öğretmen ve bir yöneticinin sınıf ve okul temsilci seçimlerinin empatiye dayalı bir kültür oluşturulmasına katkı sağladığı cevabını verdikleri görülmüştür. Bu konudaki görüşünü Öğrt17 “*Olumlu bakıyorum. En önemli katkılarında birinin empati olduğunu düşünüyorum*” şeklinde ifade ederken, Öğrt25 “*Bu seçim ile ilgili önemli bir kavram bence. Kişi kendini karşısındakinin yerine koyarak istek, duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışmalı bu doğrultuda da görevlerini yerine getirmeli*” şeklinde belirtmiştir. Projenin okulda empati kültürü oluşmasına katkısının biraz olduğunu düşünen öğretmenlerin açıklamalarından örnekler aşağıda yer almaktadır.

Öğrt18 : “*Öğrencilerin sadece tanıdığı öğrencilerle ilgili kısmi olarak empati yönünün gelişeceğini düşünüyorum*”

Öğrt21: “*Okulda empati bir zincirdir. Yönetim-öğretmenler-öğrenciler-veliler arasındaki zincirde bana göre aktif olan öğretmen ve öğrenciler arasındaki ilişkidir*” .

Sınıf ve okul temsilci seçimlerinin okulda empatiye dayalı bir kültür oluşturulmasına katkı sağlamadığı yönünde cevap veren öğretmenlerden Öğrt26 görüşünü “*Öğrencilerin öğretmenlerle veya yöneticilerle empati kurması zor. Ancak böyle bir uygulamanın hoşgörüyü geliştirdiğine zamanla da empatiyi de geliştireceğine inanıyorum*” şeklinde açıklarken aynı fikirde olan Öğrt28 “*Bu zaman isteyen bir olay. Birden bire okullarda empatiye dayalı bir kültürün oluşturulabileceğini düşünmüyorum*” ve Öğrt32 “*Proje tam anlamıyla gerçekleşmediğinden empati*

konusunda katkı sağladığını düşünmüyorum” şeklinde açıklama yapmışlardır. Aynı sorunun yöneltildiği yöneticilerden de birinin bu konudaki görüşü olumlu olmuştur.

4.2.2.1.5. Öğretmen/yöneticilerin DEOMP’ nin Okulda Uzlaşmaya Dayalı Kültürün Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri

Öğretmen ve yöneticilere, DEOMP’ nin okulda farklı fikirlere sahip kişiler arasında uzlaşmaya nasıl gidilebileceği konusunda katkısının olup olmadığına dair yöneltilen soruya, dört bayan, bir erkek öğretmen olumlu cevap vermişlerdir. Bu konuyla ilgili sınıf öğretmeni Öğrt3B *“Bence oluyor. Demokratik yollarla karşılıklı anlaşmayla uzlaşma sağlandı “şeklinde erkek branş öğretmeni Öğrt1E ise” oldu, öğrencilerin fikirlerine ve icraatlarına saygı duyuldu” şeklinde görüş bildirerek süreç içinde uzlaşmaya varıldığı konusunda hemfikir olmuşlardır.*

“DEOMP’ nin uygulanması sürecinde uzlaşmaya biraz da olsa gidildiğini düşünen iki öğretmenden biri olan sınıf öğretmeni Öğrt1B *“Ortaya fikirler atıldı örneğin bu konu şöyle olmaz böyle olmaz orta yolun bulunması gerekir diyen öğrenciler oldu”* şeklinde açıklama yaparken projenin öğrencilerin düşünce ve duygularını açıkça ifade etmelerine katkısının kesinlikle olduğunu ifade eden dört öğretmenden biri olan sınıf öğretmeni Öğrt1B görüşünü *“Çocuk kafasında yapılması istediği şeyleri açıkça ortaya koyabildi. Benim öğrencim teneffüslerde öğrencilerin hoşlanabileceği müzik yayınlansın diyerek herkese fikrini açıkça ifade edebildi”* şeklinde açıklamıştır. Bir erkek öğretmen öğrencilerin kendilerini ifade edebilecekleri yeterli zamanlarının olmaması nedeniyle duygu ve düşüncelerini yeterince açık ifade edemediklerini, bir diğer erkek öğretmen ise öğrencilerin görevlerini tam olarak bilmediklerini o yüzden de ne konuşacaklarını tam olarak kestiremediklerini şu sözlerle belirtmişlerdir:

Öğrt1E: *“Tam anlamıyla katkısı olmadı. Ya açıkça ifade edemedi. Çünkü ya bir kere öğrencinin mikrofonu alıp bir 5 dakika 10 dakika 20 dakika her neyse konuşması gerekiyor. Zil çalıyor öğrenciler bir an önce derslerine sınıflarına girme telaşı içerisinde. Öğretmenler bir an önce derslerine girme telaşı içerisinde. Yani öğrenciler propagandalarını genelde sınıflarda yaptılar, sınıflara döktüler yani, sınıf sınıf dolaştılar.*

Kendilerini açıkça ifade edecek yeterli zamanlarının olmadığını düşünüyorum. “

Öğrt2E: “Belli oranda sağlandı. Kendilerini bir şekilde karşıdaki seçmenlere anlatmaya çalıştılar ama tam da olmadı. Görevlerini tam olarak bilmedikleri için belki de böyle oldu”.

Projenin okulda uzlaşmaya dayalı bir kültürün oluşumuna katkısının çok fazla olmadığını düşünen yöneticilerden biri bunun nedenini;

“Yani buradaki çocuğun kendi duygu ve düşüncesi değil de genelde toplumsal beklentileri ön planda çıkardılar yani işte pantolon giymek istiyoruz gibi kız öğrenciler için işte ben seçilirim arkadaşlar size pantolon giydirmek için elimden gelen her şeyi yapacağım gibi bu tür toplumsal beklentilere cevap verme açısından çalışmalar yapılmıştır (Yönt1)”

sözleriyle çocukların kendi beklentilerini değil de daha çok toplumsal beklentileri yansıtmalarına bağlarken sürecin öğrencilerin düşünce ve duygularını açıkça ifade etmelerine katkısının olduğunu düşünen bir diğer yönetici görüşünü “*Kesinlikle oldu, ben gördüm sınıfın birine öğrenci gayet rahat neler düşündüğünü çıkıp söylüyor sınıf sınıf gidebilirler yanında da hatta arkadaşlarıyla birlikte onu destekleyenler de. O yönden rahattı yani*” şeklinde belirtmiştir.

Öğretmen ve yönetici görüşmelerinden elde edilen bu bulguya paralel sonuçlar anketteki yazılı açıklamalardan elde edilmiş, projenin okulda uzlaşmaya dayalı bir kültürün oluşumuna katkısının olup olmadığı ile ilgili açık uçlu soruya 20 öğretmen ve iki yönetici katkı sağladığı yönünde cevap vermişlerdir. Aşağıda bu konuda hemfikir olan öğretmenlerin açıklamalarından örnek ifadeler yer almaktadır.

Öğrt7 : “Sabırlı olmayı, hoşgörülü olmayı sağlamaya katkısı olacağından “orta yol bulmaya” da olumlu katkıları olacaktır”.

Öğrt22 : “Evet, uzlaşmayı oluşturup ortayı buluyorlar” .

Öğrt24: “Ortak fikre varmaya alıştırtır. Farklı düşünenlerin bir noktada buluşmasını sağlar”.

Öğrt28: “Öğrenciler sorunlarını artık dile getirerek çözebiliyor, konuşarak anlaşabilmenin önemini daha iyi fark edebiliyorlar”.

Öğrt34: “Temsilci seçimi orta yol bulmaya dayalı bir kültür oluşturmaya katkı sağlamaktadır”.

Sınıf ve Okul temsilci seçimlerinin uzlaşmaya dayalı bir kültür oluşturmaya katkısının kısmen olduğunu düşünen öğretmenlerden Öğrt12 “*Uzlaşmayı biraz artırır*”, Öğrt26 “*Bu uygulama, öğrencilerin sorunlarını kavgasız, gürültüsüz, konuşarak, uzlaşarak çözmelerini çok sağlamasa da en azından bu konu için iyi bir adım olduğunu düşünüyorum*” şeklinde açıklama yaparken iki öğretmen projenin uzlaşmaya dayalı bir kültür oluşturulmasına katkısının yok denecek kadar az olduğu cevabını vermiştir. Bu konudaki görüşünü Öğrt16 sadece “*Zayıf*” şeklinde bir kelime ile ifade ederken, Öğrt32 “*Öğretmen ve yöneticilerin bu konuya daha fazla özen göstermeleri ve projenin yönetici-öğretmen ayağının işler hale getirilmesi uzlaşmacılığa katkı sağlayabilir. Ancak şu işleyişle çok etkili değildir*” şeklinde ifade etmiştir. Aynı sorunun yöneltildiği yöneticilerden ikisinin bu konudaki görüşü de olumlu olmuştur. Sınıf ve okul temsilci seçimlerinin uzlaşmaya dayalı bir kültür oluşturulmasına katkılarıyla ilgili Yönt1 görüşünü “*Öğrenci grupları toplanarak temsilci seçmiş ya da değiştirmiştir. Uzlaşma kültürü mevcuttur*” şeklinde ifade ederken, Yönt2 “*katılıyorum*” şeklinde belirtmiştir. Görüşmelere paralel olarak sınıf ve okul temsilcisi seçiminin okulda uzlaşmaya dayalı bir kültür oluşturulmasına katkılarıyla ilgili yazılı olarak yöneltilen açık uçlu sorulardan elde edilen bulgular değerlendirildiğinde sonuç olarak okuldaki öğretmen ve yöneticilerin genel olarak seçimlerin uzlaşmaya dayalı bir kültür oluşturulmasına katkı sağladığını düşündüğü söylenebilir.

4.2.2.1.6. Öğretmen/yöneticilerin DEOMP’ nin Okulda Hak ve Özgürlüklere Sahip Çıkmaya Dayalı Kültürün Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri

Görüşme yapılan yedi öğretmen ve üç yöneticiye DEOMP’ nin öğretmen ve öğrencilerin kendi hak ve özgürlüklerinin farkına varmalarında katkılarının olup olmadığı sorulduğunda beş öğretmen olumlu katkıları olduğu yönünde cevap vermiştir. İki öğretmen öğrencilerin kendilerini bir birey olarak değer verildiğini hissettiklerini ve kendi haklarını rahatça dile getirebildikleri konusunda hemfikir olurken iki bayan

öğretmen öğrencilerin haklarını öğrendikleri ve hayata nasıl geçirebilecekleri konusunda bilinçlendikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. Aşağıda bu iki sınıf öğretmenin açıklamalarından alıntı örnekleri yer almaktadır.

Öğrt1B: “Evet. Çünkü adayların verdiği vaatleri sınıfta tartıştığımız zamanlar oldu.”Öğretmenim bunları yapabilir miyiz, böyle bir hakkımız var mı?”diye sordular. Bu isteklerin istenirse yapabileceği böyle bir haklarının olduğunu söyledim”

Öğrt3B: “Varmıştır. Kendilerinin seçme-seçilme, yönetime katılma haklarının olduğunu fark ettiler. Zaten okulda da genelde demokratik çalışılır”

DEOMP’ nin öğretmen ve öğrencilerin kendi hak ve özgürlüklerinin farkına varmalarında katkılarının az olduğu şeklinde görüş bildiren yöneticilerden biri bu konudaki görüşünü “...*Bu projenin etkisi olmuştur ama çok çokta değil. Yani demek istediğim şu, örneğin öğrenci başkanını çağırın gelsin diyorum, başkan görevlerinin ne olduğunu ne hakkı olduğunu bilmiyor ama ben onun bilmesinden yanayım çocuğun kafasına sokmak bizim işimiz bence (Yönt2)*” şeklinde açıklarken bir diğer yönetici “*Çok sınırlı oldu, Yani şimdi öğrencilere biz bir kere bu demokrasi meclislerinin amaçlarını anlatırken, kendilerini ifade etme, karşılaştığı bir takım sorunlarla, haksızlıklarla başa çıkabilmek için neler yapması gerektiği şeklinde bazı telkinlerde bulunuyoruz...(Yönt3)*” şeklinde görüş bildirmiştir.

Öğretmen ve yönetici görüşmelerine paralel olarak sınıf ve okul temsilcisi seçiminin okulda hak ve özgürlüklere sahip çıkmaya dayalı bir kültür oluşturulmasına katkılarıyla ilgili ölçeğin uygulanması sırasında öğretmen ve yöneticilere yazılı olarak yöneltilen açık uçlu soruya da 20 öğretmen ve bir yönetici kesinlikle katkı sağladığı cevabını vermişlerdir. Aşağıda bu konuda hemfikir olan öğretmenlerin açıklamalarından örnek ifadeler yer almaktadır.

Öğrt8 : “Öğrencilerin haklarını fark etmelerini sağladı. Öğrenciler seçme-seçilme haklarını seçimlerde kullanmayı öğrendiler”.

Öğrt10 : “Seçime katılan öğrencilere sahip çıkıldı, destek verildi. Olumlu olduğuna inanıyorum” .

Öğrt25: “Projenin genel amacının bu olduğunu düşünüyorum. Kişilerin de bu amaç doğrultusunda hareket etmeleri gerektiğine inanıyorum”.

Bir öğretmen sınıf ve okul temsilci seçimlerinin hak ve özgürlüklere sahip çıkmaya dayalı bir kültür oluşturmaya orta düzeyde katkı sağladığını, iki öğretmen projenin katkısının “*Öğrencilerin bu tür amaçların çok da farkına vardıklarını düşünmüyorum. Dolayısıyla etkisi minimum düzeydedir*” şeklindeki sözleriyle çok az olduğunu düşündüğü ifade ederken aynı sorunun yöneltildiği yöneticilerden de birinin görüşünün olumlu olduğu görülmüştür. Ancak bulgular genel olarak değerlendirildiğinde öğretmen ve yöneticilerin sınıf ve okul temsilcisi seçiminin okulda hak ve özgürlüklere sahip çıkmaya dayalı bir kültür oluşturulmasına katkı sağladığı yönünde bir görüşe sahip olduklarını göstermektedir.

4.2.2.1.7. Öğretmen/yöneticilerin DEOMP’ nin Okulda İnsan Onuruna Saygıya Dayalı Kültürün Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri

Öğretmen ve yöneticilere görüşme sırasında projenin okulda yönetici-öğretmen, öğretmen-öğretmen, öğretmen-öğrenci, yönetici-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasında insan onuruna saygıya dayalı bir kültürün oluşmasına katkısının olup olmadığı sorulduğunda yedi öğretmende katkı sağladığı yönünde cevap vermiş, üç öğretmen özellikle birbirlerinin fikirlerine duyulan saygı açısından katkı sağladığı konusunda hemfikir olmuşlardır. Aşağıda iki sınıf öğretmenin açıklamalarından alıntı örnekleri yer almaktadır.

Öğrt1B: “Mutlaka sağlamıştır. Kendilerini de biraz daha büyümüş hissetti öğrenciler, kendi düşüncelerine saygı gösterildiğini gördüler”.

Öğrt1E :“Öğrenciler açısından bakarsak tabii ki oldu. Birbirlerine olan saygı konusunda ne bilim mesela sırayla geçtiler oy kullandılar, herkes, kimse kimsenin hakkını çiğnemedi mesela. O açıdan bir saygı vardı. Adaylar arasında bir saygı vardı...”

Görüşme yapılan yöneticilerden ikisinin de bu soruyla ilgili cevapları öğretmenlere paralel olmuş, projenin okulda “yönetici-öğretmen, öğretmen-öğretmen, öğretmen-öğrenci, yönetici-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasında insan onuruna saygıya

dayalı bir kültürün oluşturmasına olumlu katkı sağladığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Yönt1 bu konuda *“İşte bu projede de ancak onu bilinçleneceklerdir. Burada görecektir ki bende bir bireyim bende bir şeyler isteyebiliyorum. Demokratik hakkım var. Onu hayata geçirmek için ne yapmam gerekiyor hangi yolu izlemem gerekiyor. Bunların hepsini yavaş yavaş öğreniyorlar”* şeklinde açıklama yaparken diğer yönetici görüşünü *“Bu olabilir yani sen şimdi birisi sana kızabilir ama sen haklıysan bu haklılığını sonuna kadar savun Çünkü bazı sınıflara girdiğimde görüyorum öyle çok pısrık bile bildiğim çocuklar birine mesela şahit oldum bence hiçbir zaman kendisini bu şekilde ifade edemeyecek bir öğrenci yazılıda notunu beğenmedi. Öğretmene “yazılı kâğıdımı getirin lütfen göreceğim ben” dedi. “Nerde hata yapmışım görmeliyim” dedi. Ben ondan hiç beklemiyordum yani. Şimdi o tabii bizim sürekli sık sık benim özellikle üzerinde durduğum konu o... Öğretmen arkadaşlara ben diyorum ki “ben dahi yapsam bana da karşı olsa kendinizi savunun. Kendi haklarınıza sahip çıkın diye öneri de bulunuyorum (Yönt3)”* sözleriyle ifade etmiştir.

Öğretmen ve yöneticilerin anketteki açık uçlu soruya verdikleri cevaplar da analiz edildiğinde sonuç benzer olmuştur. On sekiz öğretmen ve bir yönetici “sınıf ve okul temsilci seçimlerinin insan onuruna saygıya dayalı bir kültür oluşturulmasına katkı sağladığı” cevabını verirken öğretmenlerden ikisi *“kişiler empati kurdukları için insan onuruna saygıya daha çok dikkat ederle (Öğrt14)”* ve *“empatiyi benimseyen bireylerin insan onuruna saygıyı da önemseyeceğini düşünüyorum (Öğrt25)”* sözleriyle sınıf ve okul temsilci seçiminin insan onuruna saygıya dayalı bir kültür oluşturmasının empati ile ilgili olduğu yönünde hemfikir olmuşlardır. Aşağıda projenin olumlu katkılarıyla ilgili açıklama yapan öğretmenlerin yazılı açıklamalarından örnek ifadeler yer almaktadır.

Öğrt8 : *“Öğrencilerin birbirlerine ve kendilerine karşı saygı duymalarıyla ilgili gelişmelerin olduğunu düşünüyorum”.*

Öğrt13 : *“Bu ve buna benzer kavramlar okulda saygıyı ve uzlaşmayı artırır. Ancak bunların çalışmalarda somut birer davranış olarak ortaya konması gerekir. Öğrencilerin zihinlerinde soyut bir kavram olarak kalmasın bunun içinde yaşantı gerekir” .*

Öğrt28 : *“Sınıf-okul temsilciliği sayesinde böyle bir durum ile hoşgörü ve saygı da ön plana çıkıyor”.*

Bir öğretmen sınıf ve okul temsilci seçimlerinin okulda insan onuruna saygıya dayalı bir kültür oluşturmaya katkısının fazla olmadığı şeklinde cevap verirken olumsuz cevap veren iki öğretmenden Öğrt26 bu konudaki görüşünü “*Bu tarz davranışların görülmediğini öğrencilerin birbirlerine daha saygılı davranması gerektiğini düşünüyorum*” şeklinde Öğrt32 ise “*Bu amaçları karşılayan bir proje olduğunu düşünmüyorum*” sözleriyle ifade etmiştir. Ancak bulgular genel olarak değerlendirildiğinde araştırmanın yürütüldüğü okulda görev yapan öğretmen ve yöneticilerin projenin okulda insan onuruna saygıya dayalı bir kültür oluşturulmasına olumlu katkı sağladığını düşündüğü görülmektedir.

4.2.2.1.8. Öğretmen/yöneticilerin DEOMP’ nin Okulda Farklılıklara Saygıya Dayalı Kültürün Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri

Araştırmanın yürütüldüğü ilköğretim okulunda görev yapan öğretmen ve yöneticilere sınıf ve okul temsilcisi seçme sürecinin okulda yönetici-öğretmen, öğretmen-öğretmen, öğretmen öğrenci, yönetici-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasında farklı yaş, cinsiyet, gelir grubu, görüşlere, düşüncelere, tutum ve davranışlara karşı (farklılıklara saygıya dayalı) bir kültürün oluşturmaya katkısının olup olmadığı sorulduğunda altı öğretmen okulda farklılıklara karşı saygılı davranıldığını ifade etmiştir. Öğretmenlerden ikisi öğrenciler arasında büyük küçük, cinsiyet ayrımı yapılmadan herkesin fikrine önem verildiği konusunda hemfikir olmuş, Öğrt3B konuyla ilgili “*Evet saygı var genel olarak. Bu projeye herkese hiçbir ayırım gözetilmeksizin aday olma hakkı tanındı. Farklılıklar hoşgörü ile karşılandı*” şeklinde görüş bildirirken, Öğrt4B “*öyle bir tepkide bulunmadı öğrenciler. Herhalde seçim sırasında onu düşünmemişlerdir.*” şeklinde açıklama yapmıştır. Aynı sorunun yöneltildiği yöneticilerden ikisi de görüşme yapılan öğretmenlerle benzer yönde görüş bildirmiş, okulda farklılıklara karşı saygılı davranıldığını belirtmiştir. Aşağıda Yönt1 ve Yönt2’nin açıklamalarından alıntılar yer almaktadır.

Yönt1: “Mutlaka yani çok farklı fikirler çıktı ortaya sadece eğer öyle bir ortam oluşmasaydı. En güçlü fiziksel olarak en çok gösterişli kişiler seçilmesi gerekliydi gördüğünüz gibi altıncı sınıfta bir öğrenci seçilebildi. Farklı fikirlerini arkadaşlarına lanse ederek çeşitli çalışmalar yaparak yani

birinci sınıf öğrencisi bile seçilebilir de belki sesi biraz cılız çıkabilirdi ama seçilebilirdi”.

Yönt2: “Böyle çok şey saygısız davranış gözlemedim. Zannetmiyorum. Bu proje farklılıklara saygı açısından bir katkı sağlar mı, muhakkak tabi. En azından burada görüyor yarın bir gün iş hayatında görecektir bu kızmış bununla çalışılmaz falan veya benden küçükmüş. Yani kişinin cinsiyetinden veya büyüklük küçüklüğünden çok fikrine önem vermeyi öğreniyordur en azından. En azından o ortamda savaştığı için büyüyünce de o ortama alışacaktır yani”.

Otuz dört öğretmen ve üç yöneticinin bu soruya anket uygulamasında yazılı olarak verdikleri cevaplar analiz edildiğinde de sonuç aynı olmuş, 31 öğretmen ve üç yönetici sınıf ve okul temsilci seçimlerinin farklılıklara saygıya dayalı bir kültür oluşturulmasına katkı sağladığı cevabını vermişlerdir. Örneğin Öğrt20 “*Sınıf ve okul temsilciliği seçimleri hoşgörü kültürüne paralel olarak bu yönde de gelişimler sağlayacaktır*” sözleriyle hoşgörü kültürünün gelişimiyle farklılıklara saygının da artacağını vurgularken Öğrt34 görüşünü “*Temsilci seçimi farklılıklara saygı göstermeyi öğretmektedir*” sözleriyle açıklamıştır. İki öğretmen sınıf ve okul temsilci seçimi sırasında yaş dışındaki farklılıkların önemsenmediği yönünde hemfikir olmuş, Öğrt8 “*Küçük yaş grubu öğrencilerin seçilemeyeceği yönünde görüşler oldu, diğer farklılıklar çok önemsenmedi*” şeklinde görüş bildirirken, Öğrt26 “*Sadece küçük yaş grubu öğrencilere karşı bir tepki vardı*” şeklinde görüş bildirmiştir. Okul yöneticilerinden ikisinin de bu konudaki görüşü olumlu olmuş, sınıf ve okul temsilcisi seçim sürecinin katkılarıyla ilgili görüşünü Yönt3 “*Öğrenciler farklılıkların doğal olduğunu kabullenir, herkese eşit davranmanın önemini benimser*” şeklinde ifade etmiştir.

Sınıf ve okul temsilci seçimlerinin farklılıklara saygıya dayalı bir kültür oluşturulmasına katkılarıyla ilgili açık uçlu soruya iki öğretmen çok az katkı sağladığı şeklinde cevap vermiş, bu konudaki görüşünü Öğrt32 “*öğrencilerin bu tür amaçların çok da farkına vardıklarını düşünmüyorum, dolayısıyla etkisi minimum düzeydedir*” şeklinde ifade etmiştir. Sadece bir öğretmen “*olumlu olduğuna inanmıyorum*” sözleriyle projenin farklılıklara saygıya dayalı bir kültür oluşturulmasına katkısının olmadığı cevabını vermiştir.

4.2.2.2. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okullarda Demokrati Siyasal Kültürü Geliştirmedeki İşlevine İlişkin Öğrenci Görüşleri İle İlgili Bulgular

Dokuz kız ve altı erkek olmak üzere toplam 15 öğrenciyle yapılan görüşmelerde öğretmen görüşmelerine paralel olarak DEOMP'nin okuldaki demokratik siyasal kültürün; Hoşgörü, Bireye güven, İşbirliği, Empati, Uzlaşma, Hak ve özgürlüklere sahip çıkma, İnsan onuruna saygı ve Farklılıklara saygı boyutlarını geliştirmedeki işlevi hakkında sorular yöneltilmiştir. Öğrencilerin konuyla ilgili görüşleri açıklanırken öğretmen görüşlerinin sunumundaki sıra izlenmiş ve her ana soruya verilen yanıtlar ayrı başlıklar altında toplanmıştır.

4.2.2.2.1. Öğrencilerin DEOMP' nin Okulda Hoşgörü Kültürü Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri

Öğrencilere, okul temsilciliğine aday olan öğrencilerin diğer aday öğrencilerle iletişimlerinde hoşgörü kültürüne uyulup uyulmadığına dair yöneltilen soruyu, yedi öğrenci “ hoşgörü kültürüne uyulduğu” cevabını vermiş, bu konuda Öğr2K8 “*Herkesin birbirlerine karşı sabırlı davrandı, hoşgörü kültürüne uyuldu yani*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Üç öğrenci “ hoşgörü kültürüne uyulmadığı” nı belirtirken bir öğrenci bunun nedenini “*Adaylar arasında rekabetten dolayı aralarında hoşgörü kurallarına pek de uyulmadı bence yani (Öğr4K4)*” sözleriyle rekabet olarak ifade etmiştir. Birbirini tanıyan öğrencilerin yani arkadaşların birbirlerine karşı daha hoşgörülü davrandıklarını ancak diğer öğrencilere karşı hoşgörülü davranmadıkları konusunda hemfikir olan üç öğrenciden yedinci sınıfta okuyan bir erkek öğrenci görüşünü “*Bildiğim kadarıyla adayların çoğu birbirini tanıyordu, kendi aralarında iyilerdi hoşgörülülerdi herkes sadece tanıdığına iyiydi bence (Öğr7E7)*” şeklinde ifade etmiştir. Öğrencilere, aday olsun olmasın sınıf ve okul temsilcisi seçmeye dayalı bu projenin öğrencilerin birbirleriyle iletişimlerinde hoşgörünün geliştirilmesine katkısının olup olmadığı sorulduğunda 12 öğrenci olumlu cevap vermiştir. Bu yönde görüş bildiren iki öğrencinin açıklamalarından alıntılar aşağıda yer almaktadır.

Öğr4K4: “Evet oluştu. Böyle düşündüm çünkü tüm okul arasında mesela eskiden çocuklar daha hırçın davranıyorlardı fakat şimdi kendilerinin ve başkalarının haklarına saygı gösteriyorlar. Hoşgörü oluştuğunu bence.”

Öğr5K5: “Oldu, oluştu. Herkes birbirine karşı ılımlı davrandı. Çünkü diyelim ki bir aday okul temsilcisi olmadıysa, ama diğer aday olduysa ona bir hava atma şeyi yoktu. Yani hoşgörülü davrandılar”.

Projenin öğrencilerin birbirleriyle iletişimlerinde hoşgörünün geliştirilmesine katkı sağlamadığı cevabını veren iki öğrenciden Öğr1E5 görüşünü “*Aralarındaki rekabetten dolayı aday olanlar ve aday olmayan öğrenciler arasında bir hoş görüş ortamının oluşmadı*” şeklinde ifade ederken bir öğrenci de projenin daha çok adaylar arasında hoşgörüyü katkısının olduğunu, seçmenler için etkili olmadığını düşündüğünü belirtmiştir.

4.2.2.2.2. Öğrencilerin DEOMP’ nin Okulda Bireye Güvene Dayalı Kültürü Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri

Öğrencilere, okulda yapılan Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisi çalışmalarının kendilerine güven (özgüven) değerini kazanmaları bakımından etkilerinin olup olmadığına dair yöneltilen soruya on dört öğrenci etkisinin olduğunu ifade etmişlerdir. Üç öğrenci seçilme hakkı, kendini tanıtmaya ve desteklenmenin kendilerine güven duymalarını sağladığı düşüncesinde hemfikir olurken Öğr3K6 bu konudaki görüşünü “*Adaylarında seçilme hakkı olduğunu yani bu şekilde bir güven kazandıklarını düşünüyorum ben. Bizlerin de oy vermesinden dolayı seçme ve seçilme hakkına sahip olduğumuzu anladık yani kendimize bir anda güven duygusu da geldi*” sözleriyle ifade etmiştir. Diğer üç öğrenci ise özellikle yaşı küçük olan öğrencilerin kendilerini ifade etmelerinde böylece kendilerine güvenmelerinde DEOMP’nin önemli bir rol üstlendiği konusunda hemfikir olmuş, Öğr13K8 bu konudaki görüşünü;

“Bence geliştirdiler. Özellikle küçükler. Küçük olup da ben okul temsilcisi olabilirim diyenler çok azdır ve de küçük yaşta bunu diyebiliyorsa gerçekten kendisine güveniyordur. Bende daha çok küçüklere öncelik verdim ve onlar da kendilerine güvendiler iyi oldu bence onlar için bu seçim, kendilerine güvendiler böylece”.

şeklinde açıklamıştır. Bu soruya tek olumsuz cevap veren öğrenci aslında kendine güvendiğini ancak konuşma bozukluğu yaşadığı için (kekeme) kendisini istediği gibi ifade edemediğini, bu yüzden seçileceği yönünde kendine güvenemediğini “*Hayır.*

Çünkü okul temsilcisi olamayacağım dedim kendi kendime. Kendime normalde güvenirim fakat konuşmamdaki sorunlardan dolayı kendime fazla güvenemedim” (Öğr5K5) sözleriyle ifade etmiştir.

Projenin bireylerin birbirine (başkalarına güven); yöneticinin öğrenciye, öğretmen öğrenciye, öğrencinin öğrenciye karşı güven değerini kazanmaları bakımından etkilerinin olup olmadığına dair yöneltilen soruya olumlu cevap veren 14 öğrenciden dördü projenin olumlu etkilerinin daha çok öğrenciler arasındaki güvende, dördü “öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci arasındaki güvende olduğu konusunda hemfikir olmuşlardır. Görüşme yapılan öğrencilerden sadece biri projeden ziyade öğretmenlerin daha hoşgörülü davranmalarının güven duygusunun gelişmesine katkı sağlayacağını *“Yani güven duymalarına katkısı fazla olmadı, çünkü şey öğretmenlerin bence hoşgörülü davranmaları daha katkılı olurdu”* şeklinde ifade etmiştir (Öğr15E4) Sınıf ve okul temsilcisi seçiminin bireylerin birbirine güven açısından etkilerinin olduğunu düşünen öğrencilerin görüşlerinden örnekler aşağıda yer almaktadır.

Öğr14E6: “Kesinlikle sağladı. Çünkü arkadaşlarım birbirine karşı her zaman güvendiler. Onlar birbirine karşı yani yalan söylemeyeceklerini, saygı sevgi çerçevesinde oluşacaklarını biliyorlardı. Bu proje sayesinde bunu anladılar. Bu proje sayesinde evet saygı oluştu arkadaşlarım arasında”.

Öğr5K5: “Evet güvendi. Benim olabileceğimi düşündüler sen olabilirsin dediler. Öğretmenim bana sen yani okul temsilcisi olabilirsin, hani ben çekildim ya adaylıktan. Çünkü ben ona çekildiğimi söyledim. Çünkü kendime de daha bir şey oldu yani, konuşmamdan dolayı çekilmişim ben, ama öğretmenim de sen bunu başarabilirsin dedi yani konuşmanla bir alakası yok dedi”.

4.2.2.2.3.Öğrencilerin DEOMP’ nin Okulda İşbirliğine Dayalı Kültürü Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri

Görüşme sırasında öğrencilere, Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ nin okulda yönetici-öğrenci, öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasında işbirliğine dayalı bir kültürün oluşturmasına katkısının olup olmadığı sorulduğunda bütün “katkı sağladığı” yönünde görüş bildirmiş, seçim süresince öğrenci-öğrenci arasında işbirliğinin gerçekleştiğini vurgulamışlardır. Aşağıda bu konu ile ilgili öğrenci açıklamalarından alıntı örnekleri yer almaktadır.

Öğr3K6: “Yani evet. Adaylarımızı tanıtırken hep beraber tanıtık. Yazıları asarken hep birlikteydik. Arkadaşlarımız pankart hazırlarken, sınıflara kendilerini tanıtırlarken yardımcı olduk. Adayımıza yardım etmemiz, yani birbirimize karşı güven duymamızı sağladı, işbirliği yaptık...”

Öğr6E6: “Vardı. Bazı öğrenciler, aday olan öğrencilere yardım etti. Mesela biz kendimizi tanıtmak için yazılar yazdığımızda onlarda yapıştırdı. Bize moral verdi, cesaret verdi. Bize yardım eden arkadaşlarımızla iletişimimiz arttı, daha iyi anlaşmaya başladık”.

4.2.2.2.4. Öğrencilerin DEOMP’ nin Okulda Empatiye Dayalı Kültürü Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri

Öğrencilere, DEOMP’ nin okulda yönetici-öğrenci, öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasında empatiye dayalı bir kültürün oluşturmasına katkısının olup olmadığına dair soru yöneltildiğinde, on öğrenci olumlu cevap vermiş, bu öğrencilerden beşi projenin uygulanması sırasında daha çok öğrenci-öğrenci arasında empati kurulduğunu ifade etmiştir. Bu soruyla ilgili olarak Öğr7E7 “*Kendimi aday olan öğrencinin yerine koydum. Onun yapacağı işleri, kendine güvenip güvenmediğini anlamaya çalıştım*” şeklinde görüş bildirirken, altıncı sınıf öğrencilerinden biri öğretmen-öğrenci arasında da empati kurulduğunu “*bütün öğretmenler öğrencileri düşünüyor, dikkat ediyor (Öğr6E6)*” sözleriyle ifade etmiştir. Kendi sınıfındaki öğrencilerin empati kurduğunu ama diğer sınıflardaki durumu bilmediğini ifade eden bir kız öğrenci de düşüncelerini “*Bizim sınıfımızda dikkat ediliyor ama diğer sınıfları bilmiyorum. Mesela ben çok endişe duyuyordum. Kendi sınıfımdaki arkadaşım endişelenme falan diyordu bana. Ama kendi benim durumumu düşündü, kendini benim yerime koydu ve benim yerime o da endişelenmeye başladı (Öğr9K5)*” şeklinde açıklamıştır.

DEOMP’ nin okulda empati kültürüne pek de bir katkısının olduğunu düşünmediğini ifade eden beş öğrenciden Öğr10K7 ise bu konudaki görüşünü “*Empatiye hiç dikkat edilmiyor. Biz sınıfa girince kavga falan oluyor. Yok bize karşı böyle sesleri çok çıkıyor. Kendilerini bizim yerlere koysalar. Mesela onlar girdiklerinde bizim öyle yapmamızı istemezler. Ama biz hiç daha sessiz bir sınıfa girmedik. Girdiğimiz an böyle sesler kopuyordu ve hiç empati kurulmuyordu. Bizim öyle karşılaşıp üzüleceğimizi düşünemiyorlar. Empati kuranlar kendilerini bizim yerimize*

koyarak nasıl bir durumda olduğumuzu anladılar. Ve daha da güçlendiler yani empatileri ve saygı olarak” şeklinde ifade etmiştir.

4.2.2.2.5. Öğrencilerin DEOMP’ nin Okulda Uzlaşmaya Dayalı Kültürü Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri

Görüşme sırasında 15 öğrenciye DEOMP’ nin okulda farklı fikirlere sahip öğrenciler arasında uzlaşmaya nasıl gidilebileceği konusunda katkısının olup olmadığı sorulduğunda on dört öğrenci “katkısının olduğu” yönünde cevap vermiştir. Bu öğrencilerden beşi öğrencilerin empati kurarak, birbirlerine anlamaya çalıştıklarını böylece farklı fikirleri anlamaya çalışarak uzlaşmacı bir yol izlediklerini belirtirken görüşme yapılan öğrencilerden biri projenin uzlaşmaya nasıl gidileceği konusunda katkısının olmadığını ifade etmiştir. Aşağıda öğrencilerin açıklamalarından örnekler verilmiştir.

Öğr4K4 : “Arkadaşlarım benimle empati yapabiliyor. Mesela, kendi yerine beni koydukları zaman neler hissettiklerimi anlayabilirler, bu da olumlu bir davranış bu şekilde uzlaşma sağlandı” şeklinde görüş bildiri

Öğr11K7: “Yok bulunmadı. Çünkü hepimizin fikirleri farklı farklıydı yani mesela okul temsilcisi olsam şunu şunu yapacağım dedim, bazılarının fikirleri daha değişikti mesela yani orta yol bulunamadı. Bu projenin pek de katkısının olmadığı yani”.

Öğrencilere, projenin düşünce ve duygularını açıkça ifade etmelerine katkısının olup olmadığı sorulduğunda on öğrenci olumlu cevap vermiş, öğrencilerin kendilerini tanıtırken ne yapacaklarını rahatça ifade ettiklerini belirtmişlerdir. Aday olan öğrencilerden biri bu konuda “*Evet ettik. İlk başta, ilk olduğunda heyecanlandım, sonra ben seçilemedim diye üzülüm, duygularımı ortaya koydum bununla. Mesela okulda tiyatro yapılacak bu maddi gelirden ya çocuk esirgemeye bağışlanacaktı ya da okulumuza bağışlanacaktı kendimi bu şekilde ifade ettim (Öğr6E6)*” şeklinde açıklama yaparken, Öğr11K7 görüşünü “*Mesela propaganda yaparken yani hiç böyle çekinmeden konuştuk, kendimizi tanıtabildik. Kendimizi rahatça ifade edebildik*” sözleriyle ifade etmiştir. Bu soruya olumsuz cevap veren üç öğrenciden biri bunun nedenini kendi yaşadığı konuşma bozukluğu (kekeme) ile ilgili olduğunu şu sözlerle açıklamıştır.

Araştırmacı: Sınıf temsilcisi, okul temsilcisi seçimlerinin öğrencilerin düşünce ve duygularını açıkça ifade etmelerine katkısı oldu mu sence? Ne düşünüyorsun?

Öğr5K5: Arkadaşlarım kendilerini anlatabildiler.

Araştırmacı: Peki ya sen, kendi duygu ve düşüncelerini açıkça söyleyebildin mi?

Öğr5K5: Hayır, yani fazla söylemedim.

Araştırmacı: Neden? Yani mesela ne düşünüyordun da sakladın?

Öğr5K5: Ya belki konuşmamı söyleseydim. Bana belki gülerlerdi diye onu düşündüm. Sakladım biraz.

Araştırmacı: Konuşma yapmadın yani?

Öğr5K5: Az konuşmaya çalıştım seçimlerden önce.

4.2.2.2.6. Öğrencilerin DEOMP' nin Okulda Hak ve Özgürlüklere Sahip Çıkmaya Dayalı Kültürü Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri

Görüşmelerde DEOMP' nin öğrencilerin kendi hak ve özgürlüklerinin farkına varmalarında katkılarının olup olmadığına dair yöneltilen soruya on üç öğrenci “katkısının olduğu” cevabını vermişlerdir. Bu öğrencilerin büyük çoğunluğu (10 öğrenci) özellikle kendini ifade etme haklarının olduğunun bilincine vardıklarını ifade ederken bu konuda yedinci sınıf öğrencisi Öğr10K7 görüşünü şu “*Evet. Benimde seçme hakkım varmış arkadaşım da bir aday olduğu için seçilme hakkımızda var. Sorumluluklarımız da var tabii bunun yanında. Hak ve sorumluluklarımız, o şeyleri yaparken de sadece kendimizi düşünmeyeceğiz. Bütün okuldaki bütün öğrencileri bireyleri düşüneceğiz. Kendimizi düşünmeden tarafsız olacağız. Kendimizi iyi anlatacağız ki onlara bize güvenip oy versinler*” şeklinde belirtmiştir. DEOMP' nin öğrencilerin kendi hak ve özgürlüklerinin farkına varmalarında pek de katkısının olmadığını zaten haklarının farkında olduğunu” düşünen öğrencilerden altıncı sınıf öğrencisi Öğr14E6 ise görüşünü “*Zaten yani hak ve özgürlüğümü yaşıyordum ben yani bu okul gerçekten iyi anlamda bir okul. Fazlada yani farkına varmadım. Gerçekten çok iyi bir okul olduğu için Seçme, seçilme hakkım var. Kendimi ifade etme haklarım falan var*” şeklinde ifade etmiştir.

4.2.2.2.7. Öğrencilerin DEOMP' nin Okulda İnsan Onuruna Saygıya Dayalı Kültürü Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri

Okulda yönetici-öğrenci, öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasında insan onuruna saygıya dayalı bir kültürün oluşturmasına katkısının olup olmadığına dair

yöneltiren soruya on öğrenci katkı sağladığı yönünde görüş bildirmiş, altı öğrenci herkesin birbirinin düşüncesine saygı duyduğu konusunda hemfikir olmuşlardır. Aşağıda iki kız öğrencinin açıklamalarından alıntı örnekleri yer almaktadır.

Öğr8K4 : “Herkes birbirinin kişiliğine, duygu ve düşüncelerine saygılı davrandı bence, yani projenin katkısı oldu diye düşünüyorum”.

Öğr13K8 : “Bence geliştirebildik. Çünkü herkes kendisine güvendi. Mesela müdürümüz var burada ben bunları söyleyemem gibi düşünceler ortadan kalktı. Herkes okulda ne eksikse veya ne fazlaysa onu kendi görüşlerine göre söylediler. Kimse kimsenin fikrine karşı çıkmadı. Herkesin fikrine saygı duyuldu”.

Projenin insan onuruna saygıya dayalı bir kültürün oluşumuna katkı sağlamadığını düşünen öğrencilerden yedinci sınıf öğrencisi Öğr10B7 ise bu konudaki görüşünü *“İnsanlar birbirlerine saygı duyamadılar çünkü mesela aday olan kişilere empati kuranlar daha saygılı davrandılar. Çünkü o insanları kendilerinin yerine koydular. Yani nasıl üzüleceklerini anladılar...”* şekilde belirtmiştir.

4.2.2.2.8. Öğrencilerin DEOMP’ nin Okulda Farklılıklara Saygıya Dayalı Kültürü Oluşmasındaki İşlevi İle İlgili Görüşleri

Görüşme sırasında öğrencilere, okulda yönetici-öğrenci, öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasında farklı yaş, cinsiyet, gelir grubu, görüşlere, düşüncelere, tutum ve davranışlara karşı (farklılıklara saygıya dayalı) bir kültürün oluşturmasına katkısının olup olmadığı sorulduğunda on üç öğrenci okulda farklılıklara karşı saygılı davranıldığı konusunda hemfikir olmuşlardır. Bu öğrencilerden üçü aday öğrencilerin erkek ve yaşça büyük olmasının seçmenler tarafından tercih edilme nedeni olduğunu ifade etmelerine rağmen yine de bütün farklılıklara saygı duyulduğunu vurgulamışlardır. Öğr14E6 bu konudaki görüşünü *“Yok öyle bir şey olmadı. Hocalar sadece sordu sen bu görevi yapabileceğine inanıyor musun, inanmıyor musun? Arkadaşlarda inanıyorum ya da inanmıyorum diyerek cevap verdiler. Ne olursa olsun hiçbir şart göstermeden hocalar kesinlikle yani 3. sınıftan, 2. sınıftan adaylar bile oldu yani. Bazı adaylarda o küçük, o kız yapamaz gibi düşünceler oluştu. Bende oluşmadı, kesinlikle oluşmadı. Onlara da yardım etmeye çalıştım ben hatta. Ama tabi ben kendişişlerimle biraz daha meşgul oldum. Diğer arkadaşlar da tabi yapamayacağına biraz da küçük olduğu için inandılar.*

Onlarda yapabileceğine inandırmak için elinden gelen her şeyi yaptılar. Onlara bir daha buradan teşekkür ediyorum” şeklinde açıklarken Öğr13K8 bu konudaki görüşünü;

“Yani davranıldı.Herkes farklı farklı düşüncelere sahip olabilir. Bizim düşüncemizde hangisine daha yatkınsa ona oy vermemiz daha doğru olur. Herkes birbirine karşı hoşgörülü oldu. Yani herkes güven kazandı. Bu açıdan bu proje farklılıkların tolere edilmesi konusunda faydalı oldu” şeklinde açıklamıştır.

Farklılıklara karşı saygılı davranılmadığını düşünen iki öğrencinin görüşlerinden alıntı örnekleri aşağıda verilmiştir:

Öğr9K5: “Küçük yaşta olan ve kız öğrencilere karşı yapamazlar siz yapamazsınız diye söylendi, bu farklılıklar göz önüne alındı bence farklılıklara karşı saygılı davranılmadı”.

Öğr12E8: “...Yaşı küçük olan ve kız olan adaylara karşı sen küçüksün ya da sen kızsın sana oy çıkmaz seçilemezsin gibi kelimeler söylendi, farklılıklar konusu ön plandaydı bence yani projenin bu konulara pek katkısı olmadı”.

4.2.3. Öğretmen/Yönetici ve Öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin Demokratik Siyasal Kültür Oluşturma Yönündeki Etkililiğinin Arttırılmasına Yönelik Önerileri İle İlgili Bulgular

Bu bölümde yedi öğretmen, üç yönetici ve 15 öğrenci ile yapılan görüşmeler ile anketin uygulanması sırasında toplam 34 öğretmen ve üç yönetici ile 276 öğrenciye açık uçlu olarak sorulan sorulardan elde edilen bulgular yer almaktadır. Öğretmen, yönetici ve öğrencilerin konuyla ilgili görüşleri iki aynı başlık altında sunulmuş ver bulgular öğretmen/yönetici ve öğrenci görüşlerinden alıntılarla desteklenmiştir.

4.2.3.1. Öğretmen ve Yöneticilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin Demokratik Siyasal Kültür Oluşturma Yönündeki Etkililiğinin Arttırılmasına Yönelik Önerileri İle İlgili Bulgular

Öğretmen ve yöneticilere DEOMP'nin demokratik siyasal kültür oluşturma yönündeki etkililiğinin arttırılmasına yönelik daha başka neler yapılabileceği/önerileri sorulduğunda iki öğretmen ve bir yönetici okulda yapılan çalışmaların bu anlamda yeterli düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerden biri görüşünü “*Vatandaşlık*

dersinde bilgi alıyorlar, gereğinin yapıldığını zannediyorum. Bizde davranışlarımız ve anlattıklarımızla örnek oluyoruz. Mevcut projeyi olumlu buluyorum. Yeterince bu çapta, bu öğrencilerin yaşı için uygun, bu proje ile yeterince demokrasi kültürü oluşturabiliriz” (Öğrt2E) şeklinde açıklarken aynı görüşte olan bir yönetici görüşünü “bizim okulumuzda var zaten daha da fazlası oluşması tabi ki isteriz fakat biz çok şanslıyız. Çünkü çevre çocuğu sosyal çevresi sosyal ekonomik düzeyde belli düzeye gelmiş bir toplum yani hiç olmasa temel ihtiyaçları karşılamış bir toplumla karşı karşıyayız. Düşünün yani aile yapısı çok geri olan eğitim yönünden ekonomik yönünden bir topluluğa okulda ne verebilirsin, verebilirsin de mutlaka da davranışa dönüştürmek o kadar kolay değil. Biz o yönden yani müşteriyiz. Ve de rahatız. Çevremizdeki genel yapı çok iyi öğrencilerimizde iyi okuldaki demokraside yeterince oturmuş zaten “(Yönt1) şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmeler sırasında bir öğretmen ve bir yönetici okulda yapılan çalışmalarını demokrasi açısından yeterli bulmalarına rağmen projenin demokratik siyasal kültüre katkısının artırılmasına yönelik olarak bir temsilci seçilmesi yerine dört-beş kişilik temsilci grubunun oluşturulmasının daha iyi olacağını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bu öneriyi getiren öğretmenlerden biri konuyla ilgili görüşünü “*Bu proje ile demokratik ortam görüldü. Çocukların demokrasiyi daha iyi anlamasına neden oldu. Okulda yapılacak hizmetlerde öğrencinin fikri alınabilir. Örneğin genel bir öğrenci topluluğu olsa benim sınıftan iki kişi diğer sınıflardan ikişer kişi gibi...ortak fikirleri alınabilir bu çocukların sadece sınıf temsilciliği ile kalmamalı yani.Bunlar yapılsın yeter daha ne isteyelim.” (Öğrt1B) şeklinde bildirirken aynı fikirde olan Yönt2’de “Okulun temelinde bir demokrasi kültürü var...Şu an başkan seçildi bahçede geziyor. Başka bir şey demiyorum. Ama emin olun bu fikrime yani 4-5 kişilik bir grup olsaydı şu an işte 2 kişi sabahçı 3 kişi öğlenci olsaydı. Bunlar öyle bir çalışırdı ki yani ben daha fazla katkısı olacağına eminim yani” şeklinde görüş bildirmiştir.*

DEOMP’ nin etkililiğinin artırılmasına yönelik üç öğretmenin getirdiği öneri ise, seçim kurulu-öğretmen işbirliği yapılması yönünde olmuştur. Bu konudaki görüşünü Öğrt1E “*Bu ancak şu şekilde olur. Eğer okul seçim kurulu, okul temsilcisi, yürütme kurulu sıkı bir işbirliği içerisine girer öğrencileri öğretmenleri bu konuda bilgilendirir, görsel çalışmalar yapar, sinema salonunu projeksiyon cihazını kullanır, demokrasi ve insan hakları ile ilgili kulüple işbirliği içerisine girerse bu kültür*

yerleşir ama her şey seçimle kalır seçimle biter ise ertesi güne hiçbir şey kalmaz...” şeklinde belirtirken, bir diğer öğretmen;

Bu tür çalışmalar belki saha sık yapılırsa, tabii temsilci çalışması sürekli olmaz da başka konularda da diyelim belirli gün ve haftalar kutlamaları oluyor burada öğrenci seçimlerinde, mesela bazı çalışmalar yaptıklarında, hazırlıklı geldiklerinde işte hangi arkadaşınız iyi okudu, onu gönderelim, mikrofon önünde o okusun diye öğrencilere soruyorum çoğu zaman. Yani kendileri şey yapıyorlar seçiyorlar. O zaman bende okumak istiyordum ama arkadaşım benden daha iyi okudu. O daha orda sınıfımızı temsil edebilir diye o zaman sesini çıkarmıyor. Bir başka ki çalışma için kendini daha iyi hazırlamaya gayret gösteriyor. Bu konuda faydası olduğunu düşünüyorum... (Öğrt4B)”.

sözleriyle okulda temsilci seçiminde öğrenci çalışmalarının ön plana çıkarılmasının demokrasi açısından çok daha iyi olacağı şeklinde görüş bildirmiştir. Görüşme sırasında dile getirilen bir diğer önerisi ise proje için yeterli zaman ve mekân yaratılması gerektiğidir. Aşağıda okul yöneticilerinden birinin bu konudaki görüşünden alıntılar yer almaktadır:

“... Proje aslında öz olarak güzel bir proje içeriği aslında oldukça olumlu bir proje. Yani bazı kişilerin, bazı insanların, bazı öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği ortamlar yaratması açısından güzel. Dediğim gibi birincisi işte bu demokrasi meclisine katılım için yeterli zaman, daha fazla zaman ayrılması, ikincisi bunun için gerekli mekânların oluşturulması, hatta gerekirse bu konu ile ilgili olarak koordinatör okullar bünyesinde yönlendirmesi okullarda bunu denetleyip yönlendirmesi sağlanmalı bence. Çünkü daha rahat olur daha güzel olur...(Yönt3)”

Öğretmen ve yöneticilerin anketin uygulanması sırasında yazılı olarak yöneltilen açık uçlu soruya verdikleri cevaplar analiz edildiğinde beş öğretmenin önerisi bilgilendirme çalışmalarının etkili bir şekilde yapılması yönünde olmuştur. DEOMP’ nin demokratik siyasal kültür oluşturma yönündeki etkililiğinin artırılması için öncelikle demokrasinin iyi algılanması gerektiğini vurgulayan öğretmenlerden biri

görüşünü “*Öncelikle öğrencilere konunun içeriği ve önemi iyice benimsetilmelidir. Demokrasi benimsetilmeden olmaz (Öğrt18)*” şeklinde ifade ederken, Öğrt20 “*Sınıf ve okul temsilcilikleri seçimleri demokrasi bilincini tam vermelidir. Özellikle idari yönden okul temsilciliklerinin aktif olmaları için belli aralıklarla sınıf toplantıları yapılarak sorunların dinlemesi, rapor haline getirilmesi ve bu raporların da değerlendirilmesi gerektiğine inanırım*” şeklinde açıklama yapmıştır. Analizler sonucunda iki öğretmenin temsilci seçimlerinin göstermelik olarak kalmaması gerektiğini vurgulayarak projenin okullarda demokratik siyasal kültürün gelişmesine olumlu katkılarının olabilmesi için meclislerin aktif olması gereğine dikkat çektiği görülmüştür. Aşağıda bu konuda hemfikir olan öğretmenlerin açıklamalarından örnek ifadeler yer almaktadır.

Öğrt4 : “Sınıf ve okul temsilcileri seçilerek meclis oluşturulmalıdır. Fakat bu meclis göstermelik olmamalıdır. Faaliyet göstermesine izin verilmelidir. Kısıtlanmamalıdır”.

Öğrt6: “Görevi üstlenebilecek adaylar belirlenmeli, adaylara kendilerini tanıtmaları için yeterli zaman verilmeli, bütün öğrenciler bu konuda bilinçlendirilmeli, seçim önemsenmeli ve sonuç değerlendirilmeli. Kısacası yapmış olmak için yapılmamalı” .

Herkesin düşüncesine hitap edecek bir seçim yapılması gerektiğini belirten iki öğretmenin savunduğu ortak görüş ise farklılıkların desteklenmesi olmuştur. Öğrt13 bu konuyla ilgili olarak “*farklı düşüncede olan aday sayısının fazla olduğu herkesin istek ve düşüncelerine yanıt bulabileceği bir seçim olmalı*” şeklinde görüş belirtirken, Öğrt14 “*Herkesin istek ve düşüncelerine yanıt bulabileceği bir seçim olmalıdır*” şeklinde açıklama yapmıştır.

Öğretmen ve yöneticiler demokratik siyasal kültür oluşturmada seçimin ve seçimler sırasında oy kullanmanın önemli olduğunu vurgulayan dört öğretmenden Öğrt8 “*Sınıf temsilciliği seçiminde öğrenciler oy pusulalarını kullanarak seçim havasını doyasıya yaşamalıydılar. Çocuklar kendilerini daha iyi ifade edebilmeliler bunun için de bu seçimlere daha çok zaman ayırmalı diye düşünüyorum*” ve Öğrt10 “*Adaylar kendilerini tanıtmalı. Oy kullanma şeklinde yapılmalıdır*” şeklinde yaptıkları yazılı açıklamalarla daha uzun bir seçim dönemi olması gerektiğini belirtmişlerdir. Projenin gerçekten inanılarak uygulanması gerektiğini savunan bir diğer öğretmen ise bu

konudaki görüşünü ”*Daha uzun seçim süreci ve daha çok adayın katılımı olmalıdır. Hatta bir yıl veya dönme önceden seçim süreci başlatılmalıdır (Öğrt33)*” şeklinde ifade etmiştir. Seçim için görev dağılımlarının planlanması gerektiğini vurgulayan Öğrt15 “*Herkese gerekli görevler planlı, programlı bir şekilde kontrol altında verilmelidir.*” şeklinde görüş bildirirken, demokratik siyasal kültürün etkililiğinin artırılması için öğrencilerin daha çok söz sahibi olmasını öneren Öğrt21 bu konudaki görüşünü “*Okulumuzda uygulanan seçimler daha iyi olabilirdi. Öğrenciler daha çok söz sahibi olarak seçimlere olan katılımları arttırılabılırdi*” şeklinde ifade etmiştir.

DEOMP’ nin okulda yeterince uygulandığı konusunda hemfikir olan iki öğretmen görüşlerini “*Okulda demokrasi gerektiği gibi uygulanmaktadır (Öğrt1)*” ve “*Bu konuda okulumuzda yapılan çalışma iyiydi. Adaylar belirlenip propagandalar yapıldı. Görüşler belirtildi. Seçimler yapıldı. Seçim sonrası vaatlerin yapılması ve bilgilendirilmesi önemlidir diye düşünüyorum (Öğrt17)*” şeklinde açıklarken Öğrt25’ “*Bu seçimlerin öneminin kavratılması gerektiğini düşünüyorum. Bireyler kesinlikle bilgilendirilmeli ve teşvik edilmelidir*” sözleriyle bireylerin seçimlerle ilgili bilgilendirilmesi ve teşvik edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Okul yöneticilerinin görüş ve önerileri ise genellikle işbirliği halinde çalışma yönünde olmuş, yazılı açıklamalarıyla gerek ailelerin gerekse demokratik kitle örgütlerinin yapı ve işleyişine atıfta bulunmuşlardır. Aşağıda okul yöneticilerinin konuyla ilgili açıklamalarından alıntılar yer almaktadır.

Yönt1: “...öğretmen-öğrenci-aile ile ekip halinde ve topyekûn çalışma yapmak gereklidir”

Yönt2: “...ilk önce ülkedeki demokratik kitle örgütlerinin tam ve amacına uygun işleme lazım ki öğrenci okulda da bunu algılayabilsin”

Yönt3: “sınıf temsilciliğinden okul temsilciliğine giden bir seçim olmalı, her sınıf kendi temsilcisini demokratik olarak seçmelidir. Seçilecek kişiler kendilerini daha iyi tanıtmalıdır. Sınıf temsilcileri de okul temsilcisini seçmelidir”

Öğretmen ve yöneticilerin sınıf ve okul temsilcisi seçme sürecinin demokratik siyasal kültürü geliştirmeye yönelik etkililiği hakkındaki sözlü ve yazılı açıklamaları incelendiğinde, genel olarak öğrenci temsilci grubu oluşturma, işbirliği haline çalışma (seçim kurulu, öğretmenler, aile), öğrenci çalışmalarını ön plana çıkarma, yeterli zaman

ayırma ve mekân desteği, bilgilendirme, planlı ve programlı çalışma, farklılıkları destekleme, öğrencileri teşvik etme, projeye inanma ve meclisleri aktif kılmaya yönelik öneriler getirdikleri görülmektedir.

4.2.3.2. Öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin Demokratik Siyasal Kültür Oluşturma Yönündeki Etkililiğinin Arttırılmasına Yönelik Önerileri İle İlgili Bulgular

Görüşmeler sırasında öğrencilere, DEOMP' nin okulda yerleşik bir demokrasi kültürünü ve daha iyi bir okul ortamını gerçekleştirilebilmesi için önerileri sorulduğunda dokuz öğrenci yerleşik bir demokrasi kültürü için bireylerin davranışlarının (sevgi, saygı, hoşgörü, empati, sorumluluk sahibi olma vb.) önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Beşinci sınıfta okuyan bir erkek öğrenci bu konuda *“Okulumuz daha iyi bir okul ortamı olabilmesi için herkesin birbirlerine karşı böyle saygılı olması, herkesin sorumlu olması gerekli bence. Bunlar olursa daha iyi bir okul ortamı oluşacağını düşünüyorum”* şeklinde açıklama yaparken altıncı sınıfta okuyan bir kız öğrenci görüşlerini *“Hoşgörü, herkesin birbirine karşı saygılı davranması, insanların yardımlaşması, sevgisi olduğunda daha iyi bir demokrasi ortamının oluşabileceğini düşünüyorum”* sözleriyle ifade etmiştir. Bu konuda benzer düşüncelere sahip 10. Sınıfta okuyan bir kız öğrencinin açıklamalarından alıntılar ise aşağıda yer almaktadır.

Öğr10K7: *“İlk küçüklerden başlayalım mesela onlara demokrasinin nasıl bir şey olduğunu, demokrasinin yanı sıra empatinin de kurulması gerektiğini çünkü o kişiye saygı duymak gerek yani, onun için bunun aşılması gerek ilköğretimde. Ortaokuldaki öğrencilere ise daha çok yani küçüklere örnek olmaları, demokrasi yolunda kendilerine güvenmeleri, onların da haklarının yanı sıra sorumluluklarının da olduğunu bildirmek ve sorumlukları yerine getirmelerini gerekli olduğunu söylemek gerek bence...”*

DEOMP'nin okulda yerleşik bir demokrasi kültürünü gerçekleştirilebilmesi için seçimlerde daha çok faaliyet yapılmasını öneren Öğr5K5 bu konudaki görüşünü *“Daha da çok faaliyet yapılabilir. Daha da özenli düzenli çevre olabilir...”* şeklinde bildirirken, Öğr7E7 herkesin istediklerinin yapılması gerektiği” ile ilgili önerisini *“Herkesin isteği her neyse onu yapılırsa okul daha iyi bir okul ortamına kavuşur”* şeklinde ifade etmiştir.

Sekizinci sınıfta okuyan bir kız öğrencinin önerisi ise seçimlerin ayda bir yapılması olmuştur. Öğrenci bu konudaki görüşünü “*Seçimlerin yılda bir değil de ayda bir yapılırsa daha iyi bir demokrasi ortamı olur bence. Ayda bir yapılacak seçimlerden dolayı rekabet ortamının daha iyi olur, böylece görevi devir alan aday da daha iyi işler yapmaya çalışır*” şeklinde bildirirken,” beşinci sınıfta okuyan bir erkek öğrenci seçimlerde gerçek bir seçimdeki gibi oy pusulalarının yapılmasının demokrasi açısından yararlı olacağını belirtmiştir. Dokuzuncu sınıfta okuyan bir öğrencinin önerisi ise etkili öğrenci-öğretmen işbirliği olmuştur. Öğrencilerin açıklamalarından örnekler aşağıda verilmiştir.

Öğr15E4: “Belki bunlar ne desem şey yapılabilirdi mesela seçim yerlerindeki gibi annem anlatmıştı işte orda böyle ne desem partilerin resimleri varmış onun gibi olabilirdi resimli falan gerçek gibi yani biz sadece altına çarpı attık, oylara mühür basabilirdik bence öyle yapılmalıydı”.

Öğr9K5: “Mesela daha iyi bir propaganda hazırlayabiliriz. Öğretmenlerimizle işbirliği yaparak, diğer öğrenciler de dâhil, daha büyük ve geniş bir propaganda hazırlanabilir...”

Öğrencilerin anketin uygulanması sırasında kendilerine açık uçlu sorulan bu soruya verdikleri yazılı cevaplar incelendiğinde de görüşmelerde elde edilen bulgulara paralel sonuçlar elde edilmiş, 43 öğrencinin yerleşik bir demokrasi kültürü için bireylerin davranışlarının (yardımsever olma, adaletli davranma, eşitliğe önem verme, hoşgörülü olma, koruyucu olma, demokratik olma, verdiği sözü tutma, tasarruflu olma, disiplinli olma, iyi bir yönetici olma, objektif olma, iyi bir temsilci olma vb.) önemini vurguladıkları görülmüştür. Aşağıda bu konuda hemfikir olan öğrencilerin açıklamalarından örnek ifadeler yer almaktadır.

Öğr1: “Sınıf veya okul temsilcisi bizlere iyi davranmayı öğretmeli. Düşen çocuklara yardım etmeli, okulda fakir olan bir kişiye yardım etmeli ve bizler sinemaya veya tiyatroya göndermeli yani bizi sevindirmelidir. Müdür dolu olunca müdüre de yardım etmelidir”.

Öğr4: “Bence dedikleri işleri yapmalıdırlar. Sınıf temsilcisi sinema gibi önerileri vardı ama yapmadı. Bence sorumluluklarımızla ilgilenmelidir ve verdikleri sözü tutmalıdırlar”.

Öğr49: “Bence demokrasiyi yaşatmak için tasarruf gerekir. Tasarruf için iyi bir temsilci gerekiyor”.

Öğr73: “Okulumuzu temsil etmesi gerekir. Güzel bir sunumla sınıfımız ya da okulumuzu temsil etmesini isterim”.

Öğr74: “Okullarda demokrasiyi tam anlamıyla yaşatmak için sınıf ve okul temsilcisi benim için disiplinli olması gerek, yaramazları ayrı bir yere akıllıları ayrı bir yere ayırt etmelidir”.

Öğr162: “Bence her zaman olduğu gibi tekrar seçimle iş başına gelmeli ve seçim yapmadan önce aday olan kişilerin verdikleri sözü tutması gerekir”.

Öğr173: “Öğrenci çalışkan olsun olmasın, tembel olsun olmasın hepimize aynı davranması gerekir. Azarlayıcı, aşağılayıcı ve kötü sözler kullanmalarını istemem”.

Öğr266: “Demokrasiyi tam anlamıyla yaşatmak için bu işi en adil şekilde yapanı seçmeliyiz. Ayrıca adaylar dürüst, güvenilir ve yalan söylemeyen adaylar olmalıdır”.

21 öğrencinin önerisi ise sınıf ve okul temsilcisi seçilirken gerçek seçimlerdeki gibi oy pusulası kullanılması ve gizli oyla seçim yapılması yönünde olmuştur. Aşağıda bu konuda hemfikir olan öğrencilerin açıklamalarından örnek ifadeler yer almaktadır.

Öğr5: “Gerçek bir oy kullanır gibi, oradaki kişilerin üzerine mühür basmalıyız”.

Öğr43:” Bence gizli oy ile olmalıdır. Çünkü kimseye kime oy verdiğimizizi söylemediğimiz için birbirimize darılmıyoruz”.

Öğr118: “En iyi yapabilecek birinin seçilmesi birlik ve beraberlik sağlanması ve gizli oy kullanılması. Sonradan kimsenin niye seçmedin diye küsmesini istemem. Çünkü en iyi yapabilecek kişi seçilmelidir”

Öğr163: “Buraya katılanları oylarla seçerek okul temsilcisini seçmiş oluruz. Oy kullanarak ve öğrencilerimizden gelen oyları değerlendirerek seçim yapmalıyız”.

Öğr257: “Her yerde olduğu gibi tabî ki de gizlice yapılmalıdır. Yani seçilecek olan adayların kimin kime oy verdiğini öğrenmeden. Bu seçimler insanların birbirlerinin yanında olan yerlerine göre yapılmamalıdır. Bu yüzden gerekli olan işlemler önce yapılmalı, sonra seçime geçilmelidir”.

Okulda demokrasinin tam olarak yaşatılması için temsilcilerin örnek olacak kişiler (akıllı, çalışkan öğrenciler) arasından seçilmesi önerisinde bulunan yedi

öğrenciden biri olan Öğr112 bu konudaki görüşünü “*Bence çalışkan kişiler seçilmeli. Oylamalarda açık oylama yapılması gerekir*” şeklinde belirtirken, Öğr121 “*Ya okul temsilcisi ya da sınıf temsilcisi olmak için çok akıllı durmak gerekir. Ben akıllı durdum arkadaşlarımda beni sınıf temsilcisi yaptı*” şeklinde açıklama yapmıştır. Beş öğrenci “demokrasi olabilmesi için herkesin fikrinin alınması gerektiği” ni ifade ederken altı öğrenci “*temsilci adaylarının propaganda sürecine iyi hazırlanmalarını ve kendilerini seçmenlere iyi tanıtmaları gerektiği*” cevabını vermişlerdir. Aşağıda öğrencilerin açıklamalarından örnek ifadeler yer almaktadır.

Öğr177: “Öğrencilere önem vermeleri ve öğrencilerin görüşlerini de almaları gerekir”.

Öğr190: “Bence herkesin düşüncelerini almak lazım. Ya da başka çözümler kullanarak demokrasi olabilir”.

Öğr18: “Çok çalışmalılar, çok şeyler düşünmeliler ve bunu bir yazı yazıp sınıflarına okumalılar. Dediğim gibi çalışıp, yazı yazıp onları sınıflarına düzgün açıklayarak okumalılar”.

Öğr199: “Adayların her sınıfa girip kendini tanıtmaları, ne yapacaklarını anlatması gerektiğini seçimlerin de öyle olmasını istiyorum”

Okulda yerleşik bir demokrasi kültürünün tam olarak yaşatılması ile ilgili olarak üç öğrenci “*bireyler arasındaki farklılıklara (yaş, cinsiyet)saygı duyularak temsilci adayları için oy verilmeli*” cevabını verirken, iki öğrencinin görüşü üst sınıflarda okuyan öğrencilerin temsilci adayı olması gerektiği yönünde olmuştur. Konu ile ilgili görüşünü Öğr239” *Aslında okulumuzda yapılan temsilci seçimi zaten demokratik. Ama ben 6.sınıflar gibi küçük sınıfların katılmasını istemiyorum, sözlerini geçiremiyorlar, olacaksa da, büyük sınıflardan olsun bari*” şeklinde belirtirken, bireyler arasındaki farklılıklara (yaş, cinsiyet) saygı duyularak oy verilmesi gerektiğini vurgulayan Öğr216 “*Büyük, küçük ayrımı yapılmamalıdır. Gönlünün istediği kişiye oyunu vermelisin*” şeklinde görüş bildirmiştir.

Sınıf ve okul temsilcilerinin okul için yapacakları çalışmalarla demokrasi kültürünü gerçekleştirebileceğine inandığını belirten yedi öğrenciden biri olan Öğr84 önerisini “*Bence okul temsilcisi bahçelerle ilgilenmeli, okulda yeni demokrasi yaratmalı*” şeklinde ifade ederken Öğr125 görüşünü “*Bence iddia etmesi gerekiyor. Bize ve okulumuza daha güzel şeyler yapmak için maddi ve manevi olanaklarının iyi*

olması gerekiyor. Okulumuza güzel şeyler yapmak için çok çalışması gerekiyor” şeklinde açıklayarak okulun olanaklarının da önemli olduğunu ifade etmiştir. Dört öğrencinin önerisi ise sınıf ve okul temsilcilerinin öğretmenler/yöneticiler tarafından seçilmesinin yararlı olacağı yönündedir. Bu konudaki görüşünü Öğr90 “*Benim önerilerim; okul ve sınıf temsilcilerini öğrenciler değil öğretmenler, okul müdürü, müdür yardımcısı seçmelidir. Çünkü öğrenciler seçtiğinde okul için güzel şeyler yapabileceği için değil, kendi sevdiği arkadaşları üzülmesin diye onları seçerler işte bunun için öğrencilerin seçmesini istemiyorum*” şeklinde belirtirken, Öğr135 önerisini “*Bence her kafadan bir ses çıkmamalıdır. Öğretmenler not değerlerine göre seçmelidirler ama ayrımcılık yapmadan*” şeklinde ifade etmiştir.

Sınıf ve okul temsilcilerinin öğretmenler/yöneticiler tarafından seçilmesinin yerleşik demokrasi kültürü için daha yararlı olacağını ifade eden bir diğer iki öğrencinin önerisi ise öğretmen ve yöneticilerin temsilcileri seçmeleri önce öğrencilerin de fikirlerini almaları ve kura çekerek temsilciyi belirlemeleri yönünde olmuştur. Seçimlerde öğrencilerin yanında öğretmenlerin de oy kullanması gerektiğini düşünen Öğr253 ise bu konudaki görüşünü “*Bence öğrencilerin dışında öğretmenler de oy kullanmalıdır. Öğrenci bir yere kadar çünkü bazı öğrenciler nasıl yöneteceğini değil, ne kadar iyi arkadaş olduğuna bakıyorlar. Öğretmen bunu düşünmez, derste kendini ifade edebilen, nerde nasıl davranacağını bilen kişilerin seçilmesini ister. Bence öğretmenler de seçimlerde oy kullanmalıdırlar*” şeklinde ifade etmiştir.

Öğrencilerin DEOMP ile okulda demokrasinin tam olarak yaşatılmasına yönelik diğer önerileri ise seçimler sırasında seçim sandıklarının sınıfa gelmesi (bir öğrenci), temsilci isimlerini kâğıda yazılarak oy verilmesi (bir öğrenci), seçimlerin ders dışı bir zamanda yapılması (bir öğrenci), sınıf temsilcisi seçimlerinin ayda bir yapılması (bir öğrenci), her sınıftan muhakkak bir adayın olması (bir öğrenci) ve okul temsilcisinin üst sınıflardan seçilmesidir (bir öğrenci). Aşağıda öğrencilerin yazılı açıklamalarından alıntı örnekleri yer almaktadır.

Öğr119: “Bence her sınıfa bir masa ve üstünde bir sandık olmalıdır. Bu konuda önerim bir dahakinde sınıflara sandığı getirmeleri”.

Öğr113: “Bence her sınıftaki kişiler bir kâğıda hangi kişiye oy verecekse yazıp vermeli. O zaman bence demokrasi olur”.

Öğr187: “Öncelikle bu bir ders içinde olmamalıdır. Bu ders içinde olursa ders kaynar, bu yüzden de derste o günkü alacağımız bilgiler gider, bir de herkes baskı altında kalmadan seçimi yapmalıdır”.

Öğr273: “Bence ayda bir sınıf temsilcisi seçilmelidir. Çünkü herkesin bu duyguyu tatması öğrencilerin birbirlerini daha iyi tanımalarını sağlar”.

Öğr120: “Her sınıfta bir aday olmalıdır. Bazı sınıflardan aday olmadı. Her sınıftan mutlaka aday olmalıdır”.

Öğr145: “Bence sınıf temsilcileri aynı kalmalı ama okul temsilciliği 7 veya 8’ler arasında yapılmalıdır”.

Analizler sonucunda 27 öğrencinin okullarındaki sınıf ve okul temsilcisi seçme sürecini demokratik olarak değerlendirerek öneri getirmediği görülmüştür. Bu konuda hemfikir olan öğrencilerin açıklamalarından örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır.

Öğr10: “Bence oylar ile yapılmalıydı, daha genişletilerek, açarak oy verilebilirdi. Zaten böyle oldu çokta iyi oldu benim görüşüm bu”.

Öğr72: “Bizim okulumuzda veya sınıfımızda eşit şekilde seçim yapılmaktadır. Bu ise öğretmenimizle değil arkadaşlar arasında yapılmaktadır. Aslında her okulda bu tür seçimler olmalıdır. Okullarda demokrasi çok önemlidir. Her okul seçimlerde eşit şekilde davranmalıdır”.

Öğr210: “Bence yaptığımız sınıf ve okul temsilcisi seçimi güzel, adaletli ve demokrasi manasında da iyi oldu”.

Öğrencilerin sınıf ve okul temsilcisi seçme sürecinin demokratik siyasal kültürü geliştirmeye yönelik önerileriyle ilgili sözlü ve yazılı açıklamaları genel olarak değerlendirildiğinde bireylerin daha demokratik davranmaları, seçim faaliyetlerinin zenginleştirilmesini, seçimlerin ayda bir yapılması, gerçek yaşamda olduğu gibi seçimlerde oy pusulalarının kullanılmasını, daha etkili öğretmen-öğrenci işbirliği, yaşça büyük ve örnek olabilecek öğrencilerin seçilmesini, öğretmenlerin de oy kullanması, temsilcilerin öğrencilerin de fikirleri alınarak öğretmenler ve yöneticiler tarafından seçilmesi ve her sınıftan mutlaka bir adayın olmasını önerdikleri görülmektedir.

4.3. Sınıf/Okul Gözlemlerine Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin Okulda Yürütülme Sürecine İlişkin Bulgular

Bu bölümde DEOMP' nin okulda uygulanma sürecini görmek amacıyla sınıf ve okul temsilci seçimi ile seçim propagandaları sırasında ders ve teneffüs saatlerinde, sandık ve okul seçim kurulunun oluşumu sırasında, sandık başlarında, koridorlarda ve okul konferans salonunda ise teneffüs saatlerinde yapılan sınıf ve okul gözlemlerinden elde edilen bulgular yer almaktadır. Bulgular araştırmanın alt amaçları doğrultusunda sunulmuş, gözlenen durumlardan örnekler tırnak içinde değiştirilmeden verilmiştir.

4.3.1. Okul Seçim Kurulu ve Sandık Kurulu Seçim Süreci İle İlgili Bulgular

Okul Seçim Kurulu ve Sandık Kurulu Seçimi rehber öğretmen başkanlığında ve öglenci devre öğrencilerinin katılımıyla, okulun konferans salonunda gerçekleştirilmiştir. Toplantı salonunun katılan öğrenci sayısına uygun olduğu gözlenmiş, öğretmen ve öğrenciler arasında karşılıklı saygı, anlayış ve hoşgörünün olmasıyla kısa sürede sessizlik sağlanmıştır. Yaklaşık 30 dakika süren toplantıda öncelikle her seçim çevresinde bir okul seçim kurulu oluşturulacağı, Okul Seçim Kurulu' nda rehber öğretmen (kendisi) başkanlığında öğrencilerden seçilecek iki asıl ve iki yedek üye bulunacağı ve bu kurulun okuldaki seçim işlerini yürüteceği DEOMP yönergelerinin 9.maddesine” *Her seçim çevresinde bir Okul Seçim Kurulu oluşturulur. Okul Seçim Kurulu; öğretmenler kurulunca seçilen bir öğretmenin başkanlığında öğrencilerden seçilen iki asıl, iki yedek üyeden oluşur. Bu kurul okuldaki seçim işlerini yürütür*” bağlı kalınarak açıklanmıştır.

Okul Seçim Kurulu' nun oluşturulmasından sonra Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Yönergesi'nden Okul Seçim Kurulu' nun görev ve yetkileri öğrencilerin seviyesine uygun bir okuma hızı ile okunarak öğrencilerin bilgilenmesi sağlanmıştır. Aşağıda öğrencilere yapılan açıklamalardan alıntı örnekleri yer almaktadır:

“... Okul seçim kurulu, şube sayısı göz önünde bulundurarak birden fazla Sandık Kurulunun oluşturulmasına karar verebilir. Sandık kurulu, benim başkanlığında üç asıl, üç yedek öğrenciden oluşacak, bu öğrencilerden yaşça en büyük olanı sandık kurulu başkanlık görevini yürütecek, okul öğrenci meclisi başkanlığına

aday olan öğrencilerin gösterecekleri birer öğrenci de gözlemci olarak sandık başlarında bulunabilecek (madde 10) .

“...Okul Seçim Kurulu, “Okul seçim çevresi içinde seçimin düzenli bir şekilde yürütülmesi için gereken tedbirleri alacak ve seçim işlerini denetleyip, oy sandıklarını kurarak diğer seçim araç gereçlerini de sağlayacak. Sandık Kurullarının oluşumuna, işlemlerine ve kararlarına karşı yapılan itirazları inceleyerek karara bağlayıp, sandık kurulu başkanlıklarınca, seçim işlerinin yürütülmesinde tereddüde düşülen konuları açıklığa kavuşturarak, sandık kurullarından gelen tutanakları birleştirerek okul seçim bölgesi için bir tutanak düzenleyip, seçim çevresindeki seçim takvimini belirleyerek verilen diğer görevleri yapacak.”(madde 11).

Öğrencileri Sandık Kurulu’ nun görev ve yetkileri hakkında bilgilendirmek için ise bir öğrenciden yardım alınmış ve Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Yönergesi’ nin 12.Madde’ si “*Sandık alanında, sandığın konulacağı yeri belirlemek, sandık alanı içinde oy kullanma işleminin düzenli olması için gereken tedbirleri almak ve oy kullanma işlerini yürütmek, oy kullanma işlemi hakkında ileri sürülecek itirazları incelemek, karara bağlamak ve tutanağa kaydetmek, tutanaktaki kararlara karşı yapılan itirazları derhal okul seçim kuruluna göndermek, sandığa atılmış olan oy pusulalarını saymak, dökümlerini ve sonuçlarını tutanağa geçirmek, bunları seçim işlerine ait diğer evrak ile birlikte zamanında okul seçim kuruluna teslim etmek, verilen diğer görevleri yapmak*” gönüllü olarak kalkan 8.sınıf erkek öğrenci tarafından okul konferans salonun ön bölümünde okunmuştur.

Seçim ve Sandık Kurulu’nun başkanı ve üyelerinin, görevlerine başlamadan önce kurul önünde birer birer aşağıdaki metni okuyarak DEOMP yönergesinde 13.maddede belirtilen ant içme metni, başkan tarafından okunup “*Hiçbir tesir altında kalmaksızın, hiç kimseden korkmadan, insan haklarını korumanın en yüksek değer olduğuna inanarak, seçim sonuçlarının tam ve doğru olarak belirlenmesi için görevimi dosdoğru yapacağıma namusum ve şerefim üzerine ant içerim.*” öğrenciler tarafından tekrarlanmıştır. Seçim takvimi hakkında bilgi verilip, öğrencilere teşekkür edilmesiyle toplantı sonlandırılmıştır.

4.3.2. Sınıf Temsilcisi Seçimi Sürecine İlişkin Bulgular

Gözlem yapılan dört sınıfta da sınıf temsilci seçimi için sandık başkanı, yazman ve sekreterin sınıfın önünde seçim sandığının başında hazır oldukları görülmüş, süreç öğretmenlerin öğrencileri selamlaması ve yapılacak çalışma hakkında bilgi vermesiyle başlamıştır. Dördüncü sınıfta öğretmen DEOMP Yönergesinin seçim süreci ile ilgili bilgi veren 7.maddesine bağlı kalarak “seçimin gizli oyla yapılacağını, aday öğrencilerin kendilerini tanıtacağını, seçmenlerin tek bir oy hakkı olduğunu ve seçmenlerin istedikleri birine oy vererek onu sınıf temsilcisi seçebileceğini” açıklayıp, “vatandaşlık görevlerimizden biri de kendimizi temsil edecekleri seçmektir, biz de sınıfımızda aynı şeyi yapacağız” sözleriyle yapılacak uygulamanın amacını hatırlatarak sürece başlarken, beşinci sınıf öğretmeni “ merhaba çocuklar, bu dersimizde sınıf temsilcisini seçeceğiz, aday olmak isteyen var mı” şeklinde bir girişte bulunmuştur. Altı ve yedinci sınıflarda da öğretmenlerin benzer girişler yaptığı gözlenmiş, dördüncü sınıfta görevli öğretmen hariç diğer öğretmenler adayların isimlerini tahtaya yazmış ya da kendi seçtikleri öğrencilere yazdırmışlardır.

Gerek aday gerekse oy verecek olan öğrencilerin heyecanlı oldukları gözlenmiş (sırasında hareket etme, kendi aralarında konuşma, yüksek ses), öğretmenler bu duruma “oy kullanma süreci boyunca sessiz oluyoruz” şeklinde müdahale etmişlerdir. Birbirlerine şans ve başarılar dileyen adayların herkesin görebileceği şekilde, sınıf tahtasının önünde sırayla kendilerini tanıttıkları süre içerisinde diğer öğrenciler dikkatli bir şekilde adayları dinlemiş, sessizlik nadiren bozulmuştur. Öğrencilerin kendilerini tanıttıkları ve seçtikleri takdirde yapmak istediklerini açıklamaya çalıştıkları tanıtım konuşması sürecinde üç öğretmenden adaylara herhangi bir müdahalede olmamış, ara sıra sınıftan “atma şimdi”, “bu daha iyi” şeklinde sesler yükseldiğinde sınıfa “şışşıttttttttt sesiz olalım” uyarıları yapılmıştır. Gözlem yapılan sınıflardan birinde (altıncı sınıf) öğretmenin sınıfa aday öğrencilere herhangi bir soruları olup olmadığını sorduğu, bir kız öğrencinin aday öğrenciye “dışarıda bana davrandığın gibi mi davranacaksın öğrencilere ?” şeklindeki sorusunun öğretmen tarafından geçirildiği gözlenirken beşinci sınıfta ise öğretmenin konuşmasını bitiren birkaç adaya “konuşmalarınıza yeterince hazırlanmadınız mı?” şeklinde yorum yaptığı görülmüştür. Aşağıda sınıf temsilcisi adaylarından ikisinin konuşmasından alıntılar yer almaktadır.

“Sevgili arkadaşlar,

... Bu okuldaki 4.senem. Kendimi çalışkan ve başarılı bir öğrenci olarak görüyorum. Annem ve babam çalışıyorlar bu yüzden benimle yeterince ilgilenemiyorlar ben bu duruma üzülüyorum tam aksine seviniyorum çünkü kendi ayaklarımın üzerinde durmam gerekiyor... Bugünkü amacım ise 4-A sınıfını temsil edebilecek şanslı kişi olabilmek, bu amacımı gerçekleştirmek için oylarınızı bekliyorum, beni seçerseniz sınıfın düzenini sağlayacağım. Saygılarımla. ...” (Dördüncü sınıf/kız öğrenci)

“Sevgili arkadaşlarım ve Saygıdeğer öğretmenim,

...Ben sınıf temsilcisi olursam ilk önce arkadaşlarıma örnek olacağım ve arkadaşlarımdan bir sorunu olduğunda yardımcı olacağım, öğretmenimin bana verdiği görevleri yerine getireceğim, büyüklerime karşı saygılı, küçüklerime karşı sevgiyle davranacağım. Arkadaşlarım benden bir şey istediğinde bağırmadan nazikçe cevap vereceğim, sınıfı okuldaki en güzel sınıf yapacağım. Kendime güveniyorum, dinlediğiniz için teşekkür ederim” (beşinci sınıf/kız öğrenci)

Sınıf temsilcisi adaylarının konuşmalarını tamamlandıktan sonra Öğrt4’ ün herkesin bir oy hakkı olduğunu tekrar vurgulayıp, “*rastgele kalkmayın lütfen! kargaşa olmasın, başkan ve yanındakiler oylarını verdikten sonra sırayla herkes oyunu kullansın*” şeklinde; Öğrt5’ in ise seçimlerini dikkatli bir şekilde yapmaları ve seçtikleri kişinin adını kendilerine verilen beyaz kağıtlara birbirlerine göstermeden yazmaları, herkesin sadece adaylardan birinin adını yazması gerektiğini ve aday öğrencilerinde kendi adlarını yazabileceğini hatırlatmasıyla oy verme süreci başlatılmıştır. Altıncı ve yedinci sınıflarda ise oy verme sürecinin başlatılması öncesinde herhangi bir hatırlatma veya açıklama yapılmamıştır. Oy verme süreci boyunca öğrencilerin genel olarak uyumlu davrandıkları, birbirlerine şans diledikleri, dört ve beşinci sınıflarda zaman zaman bazı öğrencilerin “*ay heyecandan terledim*”, “*gülümseyerek ben kime oy vereceğimi bilirim*” şeklinde konuştukları ve aday olan bir öğrencinin oy kullanırken heyecanlanan bir öğrenciye “*sen neden heyecanlanıyorsun ki*” şeklindeki takılmasıyla başlayan gülüşmelerle süreçten keyif aldıkları gözlenmiştir. Beşinci sınıfta o gün nöbetçi olan öğrencilerin sınıfa çağırılması ve oylarını kullanmalarının sağlanmasıyla oy verme süreci tamamlanmıştır. Nadiren de olsa oy verme işlemini tamamlayan bazı öğrencilerin oy kullanan arkadaşlarına “*at birine ne düşünüyorsun*”, “*E yaz*”, “*G yaz*”, “*hayırlısı olsun*” şeklindeki müdahaleleri

öğretmenler tarafından çoğunlukla “ *herkes kendi tercihini yapsın birbirinize müdahale etmeyin*” uyarısıyla durdurulmuş, oy verme sürecinde öğrencilerin genel olarak ilgili ve dikkatli oldukları gözlenmiştir.

Oy kullanma sürecinin tamamlanması sonrasında öğretmenler oyların sayım sürecini geçileceğini açıklamış, bu esnada gözlem yapılan dört sınıfta da gerek aday gerekse oy kullanan öğrencilerin oldukça heyecanlı oldukları gözlenmiştir. Beş, altı ve yedinci sınıflarda oyların sayımını öğretmenler tahtaya çizdikleri ve üzerinde aday olan öğrencilerin adlarının yazılı olduğu bir çizelge üzerinde işaretleme yaparak (X) kendileri yaparken, dördüncü sınıfta oyların sayımını sandık başkanı ve görevli öğrenciler yapmıştır. Sandık başkanının aday olan öğrencilere şans dilemesiyle başlayan sayım sürecinde her açılan oy sonrasında seçilen aday sınıf tarafından alkışlanmıştır. Oylar açıldıkça adayların ve onları destekleyen öğrencilerin çığlık attıkları, heyecanlanan adayların yüzlerini yıkamak için tuvalete gittikleri, öğrenciler arasında “*İ.C’ nin oyu 3 oldu*”, “*P bu oy senin*”, “*C sen birinci olacaksın sanırım*”, “*ben B yazmıştım sen?*”, “*G’ nin oyu 3 oldu oleyyyyy*”, “*Hadi beeeee*”, “*M seçilmesin*” şeklindeki konuşmalar olduğu gözlenmiştir. Gözlem yapılan dört sınıftan sadece birinde (6.sınıf) oy sayım işlemi herhangi bir yanlışlık olmaması adına iki kez tekrarlanmış, diğerlerinde öğrencilere teşekkür edilerek sonuç hemen açıklanmıştır. Oylama sonrası seçilen adayların arkadaşlarına “ *beni seçenlere de seçmeyenlere de teşekkür ederim, çok mutluyum (AdayC)*”, “*teşekkür ederim arkadaşlar (AdayG)*”, “*herkese teşekkür ederim, emin olun oylarınız boşa çıkmayacak (AdayM)*” şeklinde teşekkür ettikleri, seçilemeyen öğrencilerin genellikle sakin oldukları gözlenmiştir. Sadece yaşı küçük olan öğrencilerin olduğu dördüncü sınıfta seçilemeyen adayların üzüldüğü, bir erkek öğrencinin ağladığı görülmüş, tüm sınıflarda oyların sayım süreci seçilen öğrencilerin alkışlanmasıyla tamamlanmıştır.

Sınıflarında gözlem yapılan öğretmenlerden biri (ÖğrtB7), seçilen öğrenciyi tebrik ederek sınıfa N’ nin sınıfın temsilcisi olduğunu, bundan sonra sınıf ve okul ile ilgili isteklerini N’ ye iletebileceklerini, N’ nin öğrencilerin dilek ve isteklerini öğretmene, rehber öğretmene, müdür yardımcılara ve müdür beye iletebileceğini, kendi başlarına iş yapmamaları gerektiğini, daha sonra sınıf temsilcilerinden bir okul temsilcisi seçileceğini hatırlatmış, ÖğrtB4 ise seçim sonrası “*seçimler hakkında bir şey söylemek isteyen var mı?*” sorusuyla izlenimlerin paylaşılması için tartışma ortamı

oluşturmuştur. Oylamanın bitmesinin verdiği rahatlıkla herkesin kime, niçin oy verdiği ile ilgili görüşlerini paylaştığı sürecin sonunda öğretmen *“bu seçim çok güzel oldu, hepinize teşekkür ederim”* sözleriyle seçim sürecinin tamamlandığını ifade etmiştir.

4.3.3. Okul Temsilci Seçimlerindeki Propaganda Sürecine İlişkin Bulgular

Okulda okul temsilcisi seçimi propaganda sürecinin nasıl gerçekleştiğini incelemek amacıyla sınıfta, okul bahçesinde ve okul koridorlarında yapılan yapılandırılmamış gözlemler sonucunda propaganda sürecinin çoğunlukla adayların tanıtım konuşmalarıyla gerçekleştiği görülmüştür. Okul yönetiminin ders düzeninin bozulmaması yönündeki beklenti ve önerileri doğrultusunda okul temsilciliğine aday olan öğrencilerin tanıtım konuşmaları iki aday teneffüs saatinde, mikrofon kullanarak okul geneline yapmış olsa da çoğunlukla sınıf ortamında gerçekleşmiştir. Sınıflara kendilerini destekleyen öğrenciler olmadan, yalnız gelen adaylar ortalama beş dakika süren konuşmalarında hem kendilerini tanıtmışlar hem de seçildikleri takdirde yapmayı düşündükleri projeler hakkında bilgi vererek, öğrencilerden oy istemişlerdir. Aşağıda öğrencilerin tanıtım konuşmalarından örnekler yer almaktadır.

Aday E.

“Ben E.P. 3-A sınıfa gidiyorum. Okul temsilciliği seçiminde adayım. Seçimde oylarınızı bana verip başkan olmamı sağlarsanız okulumuzda, çim alanlar, banklar, kantinde daha farklı ve ucuz bol yiyecek çeşitleri, beden dersinde her sınıfa özel bir top sağlarım, teneffüslerde müzik dinletirim, şiir yarışmaları düzenlerim, teneffüs zillerini değiştiririm, her sınıfa yeni dolap eklerim ve sırayı ve tahtayı yenilerim”.

Aday P.

“Ben 3 Temmuz 1999 yılında Ankara Keçiören’de dünyaya geldim. Çalışan anne ve babanın tek çocuğuyum. Kitap okumayı, resim yapmayı ve tiyatroya gitmeyi çok seviyorum. Sorumluluğunu ve üzerine düşen görevi mutlaka yerine getirmeye çalışan bir kişiliğe sahibim. Azimli, duygusal ve bir o kadar da özenli bir yapım vardır. Okul temsilcisi adayı olmamdaki amacım kardeş okul seçmek ve oradaki öğrencilerle kaynaşmayı sağlamak. Okulumuzda yapılan sosyal aktiviteleri diğer okul temsilcilerine anlatarak okulumuzu tanıtmak, okullar arası satranç, resim vb. alanlarda yarışmalar yapmak ve en önemlisi kitap, giyim vb. ihtiyaçları olan öğrencileri ve okulları belirleyerek onlara yardımcı olmak. Eğer

ki oylarınızı bana verir ve beni tercih ederseniz sizlere ve okulumuza laik bir okul temsilcisi olabilmek için elimden geleni yapacağıma şimdiden söz veriyor, hepinize teşekkür ediyorum”.

Aday G.

“Sevgili Arkadaşlar, adım G.A. Bugün sizin karşınızda bir okul temsilcisi adayı olarak bulunuyorum. Sizlerden benim okulumuzu temsil etmemi istiyorsanız oylarınız hiçbir etki altında kalmadan beni istiyorsanız bana verebilirsiniz. Eğer ben okul temsilcisi olursam sınıflarımızda herhangi bir sorun olduğunda ve bu sorunu kendimiz çözemiyorsak müdürümüze ben iletirim. Okul içinde dayanışmayı ve demokratik yaşamın gerçekleşmesini sağlamaya çalışacağım. Bu görevleri çeşitli kaynaklardan bulup size sunacağım. Okulumuzun çevre okullar arasında başarılı ve örnek bir okul olması için elimden geleni yapacağım. Eğer bunları yapacağıma inanıyorsanız lütfen oylarınızı bana verin. Size iyi örnek bir öğrenci olacağıma, davranışlarıma dikkat edeceğime söz veriyorum. Bunlara karşı oylarınızı bana vermek istiyorsanız G.A.’yı işaretleyin. Öğretmenlerime, müdürümüze karşı saygılı olacağıma söz veriyorum. Oylarınızı bekliyorum.”

Aday C.

“Ben 6-A sınıfı temsilcisi olarak okul temsilcisi adayıyım. Eğer oyunuzu bana verirseniz teneffüslerde canınız sıkılmasın diye teneffüslerde şarkı çaldıracağım. Eğer bana oyunuzu verirseniz okulda her türlü sosyal faaliyet yapılacak. Mesela futbol, basketbol, hentbol, voleybol yapılacak. Okulumuzda her ay tiyatro olacak. Tiyatro biletleri ekonomik olacak üstelik geliri okula bağışlanacak. Eğer oyunuzu bana verirseniz her ay şiir yarışması olacak ve birinci olana ödül verilecek.”

Konuşma sonrasında alkışlanan adaylar öğrencilerden gelen soruları cevaplamışlar ve teşekkür ederek sınıflardan ayrılmışlardır. Örneğin Aday P “*kardeş okul olarak düşündüğün var mı*” sorusuna “*doğudaki çocuklar olabilir onların kitapları ve kalemleri yokmuş*” şeklinde cevap verirken, Aday E kantindeki yiyeceklerin çok pahalı olduğunu belirten öğrenciye “*müdür yardımcımızla konuşurum o da oradaki görevlilerle konuşup fiyatları düşürürüz*”, beslenme saatlerinin çok kısa, teneffüslerin çok kısa olduğunu belirten öğrenciye ise “*siz buraya oyun oynamaya mı yoksa ders dinlemeye mi geliyorsunuz? Bende sizin yaşınızda öyle düşünüyordum ama şimdi alıştım*” şeklinde cevap vermiştir.

Soruları cevaplarken rahat oldukları gözlenen adayların, güvenilirliklerini sorgulayan tutum ve davranışlar karşısında da sakinliklerini kaybetmedikleri gözlenmiştir. Örneğin öğrencilerden gelen sorunları dinleyen Aday G kendisine “*eline kalem, kâğıt al sadece bizim değil diğer sınıflarında sorunlarını yazarsın*” diyen öğrenciye tavsiyesi için teşekkür etmiş, bir başka öğrencinin “*yapacaklarından nasıl emin olabiliriz?*” sorusuna ise “*Ben söz verdim, toplantıda yemin de ettim*” şeklinde cevap vermiştir. Yüksek sesle oturduğu yerden “*geçen yıllar gerçekleşiremedi vaatlerini sen nasıl yapacaksın*” diye seslenen bir öğrenciye aday C.’nin cevabı “*ben kendime güveniyorum*” olurken, aday A öğretmenden gelen “*ergenlik dönemini geçiren şu çocuklar için ne gibi etkinlikler yapmayı düşünüyorsun?*” sorusuna anında “*bilgi yarışması, sportif etkinlikler olabilir*” diye cevap vermiştir.

Adayların konuşmalarını dikkatli ve sessiz bir şekilde dinleyen öğrencilerin, sordukları sorularla adayı daha iyi tanımaya çalıştıkları, zaman zaman da oy vermek için adaydan farklı konularda taleplerde bulunarak, gerçekleştirmek adına söz vermesini istedikleri görülmüştür. Bunun yanı sıra “*Müzik dinleme işini garantile ki bizde sana oy verelim*”, “*sene sonu gösterilerini gerçekleştirirsen oylarımız sana*” vb. şeklinde diyalogların da gerçekleştiği durumlar da adayların öğrenci, öğretmen ve yönetici işbirliğinin gerektiğini açıklamaya çalıştıkları görülmüştür. Örneğin bir dördüncü sınıf öğrencisi konuşmasını bitiren adaya “*sınıfta temizlik yaptıracak mısın?*” soruyla daha temiz bir sınıf talep ettiğinde aday G “*sınıfta para toplarsak yaptırabilirim*”, bir üçüncü sınıf öğrencisi “*teneffüs bitip sınıfa girerken bizi itekliyorlar*” sözleriyle daha düzenli bir okul talep ettiğinde “*ben, hepimiz onları gördüğümüzde uyarmaya gayret edelim*”, bir altıncı sınıf öğrencisi “*bizi sınava nasıl motive edeceksin?*” sözleriyle okulda motive edici etkinlikler düzenlenmesini talep ettiğinde aday A “*dilekçe ile başvuracağım, gerisi idareye kalıyor*” şeklinde cevap vermiştir.

Sınıf gözlemlerinde elde edilen bir diğer bulgu, okul temsilcisi olmaya aday olan öğrencilerin sadece gelen soruları yanıtlamayıp, yeri geldiğinde öğrencilere seçim süreci hakkında da hatırlatmalarda bulunmalarındadır. Örneğin, konuşmasını beğenen ve “*hangi sınıftasın abla sana oy verecem de ben?*” diyen öğrenciye aday G. “*5.sınıftayım ama sadece bana değil A. abinize de oy verebilirsiniz, özgürsünüz yani “, dediklerinizi yapacaksanız kim size oy vermez ki*” diyen bir öğrenciye ise aday A.’nın “*toplam 11 aday var, kim sizin için daha uygunsa ona oyunuzu verin*” şeklinde cevap vererek

öğrencilere oy kullanmada özgür olduklarını hatırlatmışlardır. Okul temsilcisi seçimi propaganda sürecinde nadiren gözlenen diğer tanıtım etkinlikleri ise aday öğrencilerin beyaz veya renkli kartonlara hazırladıkları afiş ve pankartlarını kendilerini destekleyen öğrencilerle iş birliği içerisinde DEOMP Yönergesinin 8.maddesinde de belirtilen seçimlerin“tanıtım serbestliği ve süresi” ile ilgili olarak “*Tanıtım amacıyla hazırlanan; afiş ve duvar ilânları, flamalar ve benzerleri, okul seçim kurullarınca gösterilen yerlere asılır*”açıklamasına bağlı kalınarak okul seçim kurullarınca kendilerine gösterilen yerlere (koridorlar, okul bahçesi vb.) asmaları, kısa süreli de olsa ellerinde pankartlarla koridorlarda ve okul bahçesinde dolaşmalarıdır. Aşağıda öğrencileri afiş ve pankartlarındaki sloganlardan örnekler yer almaktadır.

G.N.’a oy vermek için G.N. yazılı kağıdın üzerine EVET BASIN!!!!”

Sevgili arkadaşlarım, dünya milletlerinin küresel kriz ile boğuştuğu bir dönemde, bunun eğitime olan yansımalarını görüp, çözümler üretmek gerekir. Yeni yapılacak temsilci seçiminde sizleri en iyi temsil edeceğime inanıyorum. Bu konuda sizin desteklerinizi bekliyorum. Saygılarımla adayınız A.C.”

“Oylar A.K.’e...Oyunuzu bana verin hem eğlenin hem öğrenin.

“B.P.’na oy verin. Başkasına oy verirsiniz geleceğinizi tehlikeye atarsınız”.

“Sizi seviyorum, oylarınızı bekliyorum. Okul temsilci adayı B.S.”.

“Bana değerli oyunuzu verin, elimden gelen her şeyi yaparım. Okul temsilci aday 4-A sınıfından B.P.Ç.”.

“E.diyorum, sizi seviyorum, oylarınız bekliyorum”.

“G.A. sizin için mücadele edeceğim. Bunun için sizin desteğinize ihtiyacım duyuyorum. Lütfen bana oy verin ve beni destekleyin”.

“Haydi, G. haydi G. haydii, tam zamanı tam zamanı şimdi... En büyük Allah 5-B’ye yallah, 3-A’ya kış kış, 5-C’ye alkış”.

“G.sen bizim her şeyimizsin”. (G. taraftarlarının sloganı)

4.3.4. Okul Temsilcisi Seçimi Sürecine İlişkin Bulgular

DEOMP kapsamında yapılan okul temsilci seçimleri ilköğretim birinci ve ikinci kademe öğrencilerinin eğitim-öğretim gördüğü iki ayrı binanın konferans salonlarında yapılan gözlemlerle izlenmiştir. Okul temsilci seçimi rehber öğretmen başkanlığında oluşturulan “Okul Seçim Kurulu” ve seçim kurulunun okuldaki şube sayısını göz önünde bulundurularak oluşturduğu iki sandık kurulu gözetiminde gerçekleştirilmiştir. Rehber öğretmen ve görevli öğrenciler tarafından Okul Seçim Kurulu Görev ve Yetkileri dâhilinde DEOMP yönergesinin 11.maddesinde de belirtildiği “*okul seçim çevresi içinde seçimin düzenli bir şekilde yürütülmesi için gereken tedbirler alınması, seçim işlerinin denetlenmesi, oy sandıklarının kurulması, diğer seçim araç gereçlerinin sağlanması ve sandık kurullarının oluşumu*” işlemleri bu süreçte yerine getirilen işlemler olmuştur. DEOMP yönergesinin 12.maddesinde belirtildiği gibi sandık kurulu görev ve yetkileri dahilinde “*Sandık alanında, sandığın konulacağı yerin belirlenmesi, sandık alanı içinde oy kullanma işleminin düzenli olması için gereken tedbirlerin alınması ve oy kullanma işlerinin yürütülmesi, oy kullanma işlemi hakkında ileri sürülecek itirazların incelenmesi, karara bağlanması ve tutanağa kaydedilmesi, tutanaktaki kararlara karşı yapılan itirazların derhal okul seçim kuruluna gönderilmesi, sandığa atılmış olan oy pusulalarının sayılması, dökümlerinin ve sonuçlarının tutanağa geçirilmesi, bunların seçim işlerine ait diğer evrak ile birlikte zamanında okul seçim kuruluna teslim edilmesi*” işlemleri rehber öğretmen ve görevli öğrenciler tarafından yapılmıştır.

Oylama öncesinde rehber öğretmen tarafından oylamanın yapılacağı boş sınıfın kapısının önünde DEOMP yönergesinin 17., 18., 19., 20., 21. ve 22.maddelerindeki oy kullanma işlemi ile ilgili bilgilere genel olarak bağlı kalınarak “*Bugün okul temsilcini seçeceksiniz bunun için de oy kullanacak öğrencinin adı görevli öğrenciler tarafından bulunup karşısına işaret konulduktan sonra, oy verecek öğrenci oy pusulasını alarak oy vereceği paravanın arkasında gizli oy kullanarak oyunu verecek, sonra ben ve bu görevli arkadaşlarınız oylarınızı sayacağız, en yüksek oyu alan okul temsilcisi olacak*” şeklinde açıklama yapılırken, altıncı sınıf öğrencilerinin “*hadi hocam başlayım bir an önce*” sözleriyle açıklamaların bitmesini bekledikleri ve oy kullanmak için sabırsızlandıkları gözlenmiştir. Sandık kurulu üyeleri de “*oy kullanırken siz karışmayın seçim objektif olmalı*” şeklinde rehber öğretmen tarafından uyarıldıktan sonra

seçmenlere oylarını nasıl kullanacakları konusunda bilgi verilip, oylama işlemine geçilmiştir.

Ders saatleri içerisinde yapılan oylama, seçim için belirlenen sınıfta seçmenlerin oy kullanmaları için düzenlenen iki ayrı kapalı bölmede, gizli oylama şeklinde gerçekleştirmiştir. Oy verme süreci seçmenlerin sandık kurulu tarafından ikişer ikişer oylamanın yapılacağı sınıfa alınması ile başlamış, oy kullanacak öğrencinin listeden adının bulunup, karşısına işaret konulması (X), öğrencinin adaylarının isimlerinin yazılı olduğu oy pusulasını alarak, kapalı bölmeye gitmesi, tercih ettiği adayın isminin yazılı olduğu bölüme mühür basması, oy pusulasını katlayarak seçim sandığına atması ve isminin karşısını oyunu kullandığını belgelemek için imzalamasıyla tamamlanmıştır. Seri bir şekilde gerçekleştiği gözlenen bu süreçte tüm seçmenler adaylarını gizli tutmuş, oyların kime verildiği ile ilgili herhangi bir kargaşa ve kulis yaşanmamıştır. Sadece bir öğrencinin oy kullandıktan sonra imza atmamış, sandık başkanı tarafından fark edilen bu durumun “*bak imza atmadan gidiyordun*” şeklinde uyarısıyla düzeltildiği gözlenmiştir.

Yukarıda açıklanan oy verme süreci birinci kademe öğrencileri için de adım adım gerçekleşmiş, görevli olan ikinci sandık kurulu üyelerinin oylama işlemi süresince öğrencilere yardımcı olmaya çalışmalarına rağmen bu kademe oylama daha yavaş ilerlemiştir. İkinci kademedeki bazı öğrencilerin kendi oy verdikleri adaya oy vermeleri için birinci kademe öğrencilerini ikna etmeye çalıştıkları, özellikle iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin oy kullanmadan önce adaylarını yüksek sesle açıkladıkları durumlar olmuş, sandık kurulu üyeleri ve rehber öğretmenin müdahalesiyle seçimlerin objektifliği korunmaya çalışılmıştır. Oy kullanma işlemlerinin ardından açık tasnif oy sayılma işlemine geçilmiş, rehber öğretmen, okul seçim kurulu ve sandık kurulu gözetiminde oylar tek tek sayılarak çeteleye işlenmiştir. Oylama sonucu sabahçı devreden aday olan O. S. lehine sonuçlanmış, O. S. 146 oyla okul temsilcisi seçilmiştir. DEOMP yönergesinin 28.maddesinde belirtildiği gibi seçim sonucu bir sonraki gün müdür bey tarafından tüm okula duyurulmuş, okul temsilcisi tebrik edilerek, görevinde başarılar dilenmiştir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak yapılan tartışma ve yorumlar yer almaktadır. Bütünlüğü korumak amacıyla araştırmanın temel amaçlarına paralel hareket edilmiş, tartışma ve yorumlar üç ana başlık altında ele alınmıştır. Bunlardan ilki, Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin okuldaki demokratik siyasal kültüre katkı düzeyine ilişkin tartışma ve yorumdur. İkincisi öğretmen/yönetici ve öğrencilerin görüşlerinden projenin okulda yürütülme süreci, demokratik siyasal kültürü geliştirmedeki işlevi ve etkililiğinin artırılmasına yönelik önerileriyle ilgili elde edilen bulgulara dayalı tartışma ve yorum, üçüncüsü ise okul ve sınıf gözlemlerinden elde edilen bulgulara göre DEOMP' nin okulda yürütülme süreci ile ilgili tartışma ve yorumdur.

5.1. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okulda Demokratik Siyasal Kültür Oluşturma Yönündeki Katkı Düzeyi İle İlgili Tartışma ve Yorum

Bu çalışmada ilk olarak DEOMP' nin okulda demokratik siyasal kültür oluşturma yönündeki katkı düzeyi araştırılmış, bu soruya yanıt aramak üzere öğretmen/yönetici ve öğrencilere Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin okuldaki yetişkinlerde ve okul genelinde demokratik ve siyasal kültür oluşturma bağlamında katkıları ile ilgili öğretmen/yönetici algılarının öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha olumlu olduğu görülmüştür. Öğretmenler eğitim sürecinin işleticisi ve okul ortamında çocukların demokrasi ile ilgili temel tutumları ve demokratik kazanımları için anlamlı bireylerdir (Hotaman, 2010). Bandura'nın sosyal öğrenme kuramına göre (Erden ve Akman,1995) insan pek çok davranışı çevresindeki diğer insanları gözleyerek kazanmaktadır. Bu kuramın ilkelerine göre öğrenciler okulda öğretmenlerini gözleyerek uygun davranışın ne olduğu ile ilgili bilgi edinir; gözlemlediği model doğrultusunda iyi ve doğru olan davranışları gerçekleştirmeyi öğrenir; gerçekleştirdiği davranışlara ilişkin dönütler yoluyla kendi niteliklerini pekiştirir; ve model davranışların pekiştirilmesi yoluyla toplumsal değerleri ve doğru ve yanlışla ilişkin inanışlarını

oluşturur. Bu durumda, projenin uygulanması süresince kendi davranışlarını demokratik algılayan öğretmen ve yöneticilerin projenin katkılarıyla ilgili algılarının daha yüksek çıkması doğal bir sonuç olarak karşılanabilir. Ölçme aracının yetişkinlerle ilgili boyutu incelendiğinde “*Öğretmenlerin, öğrencilere karşı “farklılıklara saygı duyma” konusunda örnek olacak davranışlar sergilemelerini sağlamaktadır, öğretmenlerin insan haklarını daha çok önemsemelerini sağlamaktadır, öğretmenlerin, öğrencilerle yaşadıkları sorunları barışçıl bir şekilde (bağırıp çağırmadan ve ağır cezalar vermeden) çözmeye çalışmalarına katkıda bulunmaktadır, öğretmen-öğrenci iş birliğinin gelişmesine katkı sağlamaktadır.*” gibi öğretmenlerin kendi davranışlarını demokratiklik açısından değerlendirmelerini gerektiren maddelerden oluşması da bu görüşü destekler niteliktedir. Bir diğer ifadeyle öğretmen ve yöneticilerin ölçme aracını bir eğitimci olarak onaylanma eğilimiyle, subjektif cevaplamış olmaları da bu sonucu doğurmuş olabilir. Nitekim benzer çalışmalarda öğretmenlerin kendilerini öğrencilerden daha demokratik algıladıklarını gösteren sonuçlar elde edildiği görülmektedir (Büyükkaragöz, 1990; Yıldırım, 1994; Atasoy, 1997).

Elde edilen bulgular, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmamakla birlikte erkek öğretmen ve erkek öğrencilerin projenin okulda demokratik siyasal kültür oluşturma yönündeki katkı düzeyini daha yüksek algıladığını göstermiştir. Şaylan (1998,6)’a göre demokrasi” tarihsel ve kültürel bir süreç, Çeçen (2000, 59)’ e göre bir yaşam biçimidir. Dolayısıyla toplumların demokrasi anlayışları da, o toplumu oluşturan bireylerin demokrasi anlayışlarından (Doğanay, Çuhadar ve Sarı,2004, 362) ve yaşam biçiminden doğal olarak soyutlanamaz. Gerek toplumumuzda, gerekse çeşitli kültürlerde erkek çocukların daha özgür yetiştirilmesi nedeniyle ev dışında daha fazla vakit geçirmeleri (Kağıtçıbaşı, 1990), erkek çocuklara daha çok dışarıda ve fiziksel güç gerektiren sorumluluklar verilmesi (Sarıbay, 2001), ders kitaplarında dahi erkeklerin özellikle iş ve sosyal yaşantıda daha aktif gösterilmesi (Esen ve Bağlı, 2002; Woolfolk, 1993), toplumun adeta bir minyatürü olan okulların sosyal yaşantısına da yansımaktadır. Dolayısıyla bu sonuç, okul ve sınıf gözlemlerinde de görüldüğü gibi erkek öğretmen ve öğrencilerin projede daha aktif rol almalarından kaynaklanmış olabilir. Ayrıca kızların daha kabul edici, düzenli (Yörükoğlu, 2000, 67), işbirliğine, dinlemeye ve yardım etmeye daha açık ve uyum sağlayıcı (Yavuzer, 1997; Tezcan, 1996) yetiştirildiklerini, sorumluluk duygularının (Yavuzer, 1992; Kağıtçıbaşı, 1990), sosyal becerilerinin (Kara, 2002) ve demokratik tutumlarının erkeklerden daha yüksek

olduğunu gösteren araştırma bulguları dikkate alındığında (Atasoy, 1997) bu yönde ve davranışlar içinde olduğunu düşünen bayan öğretmenler ve kız öğrencilerin projenin okulda demokratik siyasal kültür oluşturma yönündeki katkı düzeyini erkeklere göre daha düşük algıladığı söylenebilir.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin 'Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin okullarında demokratik siyasal kültürü geliştirmeye katkı düzeyine yönelik algılarında mesleki kıdemlerine, branşlarına ve mezun oldukları okul türlerine göre anlamlı bir farklılık olmadığı, bununla birlikte Eğitim Fakültesi mezunu ve kıdemi 0-10 yıl arasında olan sınıf öğretmenlerinin algılarının daha olumlu olduğu görülmüştür. Biçer (2007) tarafından yapılan araştırmada da benzer sonuçlar elde edilmiş, öğretmenler cinsiyet, branş ve mesleki kıdemleri fark etmeksizin projenin öğrencilere demokratik beceriler kazandırma yönünde katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Sistemin temel yürütücüleri olan öğretmenlerin öğrencilerde demokrasi ile ilgili temel değerleri ve becerileri geliştirme, demokratik kimlik kazandırma açısından rolü büyüktür (Gürşimşek ve Göregenli, 2004,77). Bir eğitimci olarak öğretmen yetiştiren kurumlarda demokratik sınıf ve okul ortamlarını oluşturma, tutum ve davranışlarıyla olumlu model olma bilinciyle yetiştirilen kişilerin; yapısal olarak öğrencilerin işbirliği ve dayanışma içinde hareket etme, duygu ve düşüncelerini paylaşma, toplumsal bütünleşme ve uzlaşma, başkalarının hak ve özgürlüklerine saygı duyma gibi değerler çerçevesinde biçimlenmiş bu projeyi olumlu değerlendirmeleri beklenen bir sonuç olmuştur.

Eğitim Fakültesi mezunu, mesleki kıdemi 1-10 yıl arasında olan sınıf öğretmenlerinin projenin okulda demokratik siyasal kültür oluşturma bağlamında katkıları ile ilgili algılarının daha olumlu ise birinci kademedeki öğretmenlerin altı ders saati boyunca aynı öğrencilerle bir arada olmasından kaynaklanan öğrencileri tanıma ve en küçük davranış değişikliklerini dahi fark etme imkânları ve karşı karşıya oldukları öğrencilerin gelişim özellikleri ile ilgili olabilir. İlköğretim birinci kademedeki öğrenciler iyi bir dinleyici olma, çevreye uyum sağlama, başkaları ile birlikte yaşama ve işbirliği içinde çalışma görevine sahip olmakta zorlanırken (Yavuzer, 1992), ikinci kademe öğrencileri bu davranışlara sahip olma bakımından nispeten daha ilerdedir. Bu gerekçelerden hareketle bu sonucun, küçük yaştaki öğrencilerde kendini ifade etme, farklı görüşleri dinleme, parmak kaldırarak söz hakkı alma, soru sorma, vaatleri

karşılaştırma, karar verme, gibi davranışları görmeye başlamalarından kaynaklanmış olduğu düşünülmektedir.

Elde edilen bulgular 13-14 yaş grubundaki 7-8.sınıf öğrencilerinin sınıf temsilcisi ve okul meclisi çalışmalarının okulda demokratik ve siyasal kültür oluşturma bağlamındaki katkılarını en olumlu algılayan öğrenciler olduğunu göstermiştir. Cotmore (2003)' un çalışmasında da benzer sonuçlar elde edilmiş, yaşı daha büyük olan öğrencilerin meclis çalışmalarına katılmaya daha duyarlı olduğu bulunmuştur. Bu durum gelişim özelliklerinden kaynaklanabileceği gibi okuldaki temsilci seçimlerinde adayların genellikle bu yaş grubundan öğrenciler olmasından da kaynaklanmış olabilir. Almond ve Verba (1963)' a göre, hoşgörü, güven, empati, onur, saygı, hak, özgürlük, sorumluluk, uzlaşma, kamuoyu, katılım, dayanışma, paylaşım vb. soyut kavramlar barındıran demokrasi kavramını anlamak ve bu yönde tutum ve davranış geliştirme zordur (Akt. Akdoğan, 2006, 165). Bu durumda soyut düşünme gücünün gelişmesine paralel olarak mantıksal düşünebilen, akıl yürütebilen, alternatif stratejiler üretebilen, değerleri ve toplumsal yapıyı sorgulayabilen 7-8.sınıf öğrencilerinin (Çeçen, 2007, 100-101), demokratik sürece aktif katılımlarıyla zenginleşen yaşantılarla birlikte okulda oluşan/oluşmaya başlayan demokratik siyasal kültürü içselleştirmeye başladıkları söylenebilir.

5.2. Öğretmen/Yönetici ve Öğrencilerin Görüşlerine Göre Demokrasi Eğitimi Ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okulda Yürütülme Süreci, Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmedeki İşlevi ve Etkililiğinin Arttırılmasına Yönelik Önerileri İle İlgili Tartışma ve Yorum

Bu araştırmada incelenen bir diğer boyut okul ortamını birlikte paylaşan bireyler olarak yönetici, öğretmen ve öğrencilerin sınıf ve okul temsilcisi seçmeye dayalı olan bu projenin nasıl hayata geçirildiği, okulda demokratik siyasal kültürü geliştirmedeki işlevleri ve amaçlarına daha etkili ulaşabilmesi için nelerin yapılması gerektiği ile ilgili görüşleridir. Bu soruya yanıt aramak üzere öğretmen/yönetici ve öğrencilerle görüşme yapılmış ayrıca Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Anketi'nde açık uçlu sorular sorularak düşüncelerini yazmaları istenmiştir. Elde edilen bulgulara dayalı tartışma ve yorum üç başlık altında aşağıda yer almaktadır.

5.2.1. Öğretmen/Yönetici ve Öğrencilerin Görüşlerine Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okulda Yürütülme Sürecine Yönelik Tartışma ve Yorum

Araştırma sonucunda öğretmenlerin okul idarecilerini, öğrencilerin ise öğretmenlerini DEOMP ile ilgili bilgilendirme ve rehberlik etkinlikleri açısından yetersiz algıladığı görülmüştür. Akçay (2003)' a göre okullarda eylemleri başlatıp, sürdürmek ve devam ettirmek birinci derecede okul müdürünün sorumluluğundadır. Okul müdürleri; öğretmenleri güdülemede, örgütsel amaçlar etrafında birleştirmede, kendilerini okula adamalarını sağlamada ve en önemlisi de eğitim-öğretim sürecini geliştirmede etkilerini kullanmak zorundadır. Dolayısıyla bu sonuç, okul yöneticileri ile öğretmenler, öğretmenlerle-öğrenciler arasındaki iletişim kopukluğundan, proje hakkında yüzeysel açıklamalarda bulunulmasından veya bazı öğretmenlerin ve öğrencilerin projeye ilgi duymamasından kaynaklanmış olabilir. Biçer (2007) ve Doğan (2008) tarafından yapılan çalışmalarda öğretmenlerin proje çerçevesinde bilgilendirme amaçlı konferans, seminer, panel, açık oturum, münazara ve çeşitli sosyal etkinlikler düzenlenerek projenin tanıtılması gerektiğini belirtmeleri (Biçer, 2007; Doğan, 2008), Alderson (2000)' un çalışmasında öğrencilerin %48' inin okullarında bir okul meclisi bulunduğundan dahi emin olamaması ve Cotmore (2003)' un çalışmasında öğretmenlerin meclis çalışmaların daha etkili olması için öğrencilerin eğitime ihtiyaçları olduğunu vurgulamaları bu görüşü destekler niteliktedir.

Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin uygulanması sürecinde görev alan öğretmen ve yöneticilerin tutum, davranış ve uygulamalarıyla ilgili algıları daha olumludur. Bu sonuç, öğrencilerin her zaman karşılaştıkları eğitim durumlarından farklı bir uygulamanın içinde olup, gerek seçmen gerekse bir aday olarak seçim sürecini küçük yaşlarda yaşamalarından kaynaklanmış olabilir. İşbirliği ve karşılıklı etkileşime dayalı çalışmalar içeren öğrenme-öğretme süreçlerinin öğrencilerin sadece içsel motivasyon ve benlik saygısı üzerinde değil, öğretmene yönelik tutumlarını da pozitif yönde etkilediğini gösteren araştırma bulguları bu görüşü destekler niteliktedir (Johnson, Johnson ve Scott, 1978; Karakuş, 2004). Nitekim görüşmeler sırasında daha önce böyle bir süreci yaşamadıklarını ifade eden öğrenciler heyecanlandıklarını, destekledikleri adayın seçimi kazanmasından dolayı mutlu olduklarını, adayların seçilmek için gösterdiği çabanın memnuniyet verici

olduğunu ve seçim süresince kimin kazanacağını ve kazanan kişinin vaatlerini nasıl yerine getireceğini merak etkilerini belirtmişlerdir.

Sandık kurulu görevlilerinin (öğretmen, yönetici, öğrenci) objektif davrandıkları konusunda hem fikir olmalarına rağmen öğretmenlerin, projenin uygulanması sürecinde öğretmen/yöneticilerin tutum ve davranışlarını yetersiz bulmaları, DEOMP ile ilgili okulda yapılan bilgilendirme çalışmalarını yeterli bulmamalarından kaynaklanmış olabilir. Bu açıdan araştırma bulguları birbiriyle tutarlıdır. Nitekim görüşmeler sırasında da öğretmenler projeye ilgili tanıtım, seçim ve propaganda sürecinde daha çok rehber öğretmenin aktif olduğunu, diğer öğretmenlerin uygulamalara katılım ve ilgisinin çoğunlukla kendi sınıflarındaki öğrencilerle sınırlı kaldığını ifade etmişlerdir. Sınıf ve okul gözlemlerinde de karşılaşılan bu durum öğretmenlerin ilgisizliğinden, yeterince bilgilendirilmediklerinden dolayı neyin, nasıl yapılacağını tam olarak bilmemelerinden veya öğretmenleri öğrenci gözüyle değil, profesyonel bir meslek elemanı olarak değerlendirmelerinden kaynaklanmış olabilir. İlgili literatür incelendiğinde benzer sonuçların Cotmore (2003)' un çalışmasında da elde edildiği, görevlendirilen öğretmenler dışındaki öğretmenlerin meclis çalışmalarına katılmaya istekli olmadıkları görülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular öğretmen ve yöneticilerin DEOMP' nin okullarında herhangi bir baskı ve yönlendirme olmadan, demokratik bir süreç içinde uygulandığı, sandık kurulunda görevli öğretmen ve öğrencilerin objektif, hiçbir öğrenciyi birbirinden ayırmadan eşit mesafede davrandıkları konusunda hem fikir olduklarını göstermiştir. Aynı görüşte olan öğrenciler de süreci demokratik olarak nitelendirmişler, her yaş grubundan adaya değer verildiğini, sandık kurulunda görevli öğretmen ve öğrencilerin tarafsız davrandığını, oy verme sırasında herhangi baskı veya yönlendirme yapılmadığını ifade etmişlerdir. Metin (2006) tarafından yapılan araştırmada da öğretmen ve yöneticilerin seçim sürecinin ilgili esaslara uygun, demokratik bir şekilde gerçekleştirildiği yönünde olumlu tutuma sahip oldukları görülürken, Doğan (2008)'in çalışmasında seçim sırasında öğretmenlerin öğrencilerin tercihlerini etkiledikleri, öğrencilerin seçim usullerine uygun davranmadıkları, toplantılarının düzenli ve amacına uygun yapılmadığı görülmüştür. Gömleksiz (1988, 17)' e göre demokrasi ilkelerinin yaşama geçirilmesiyle oluşan demokratik okul ve sınıf ortamlarında gerçekleşen uygulamalar, demokrasi ile ilgili sayfalarca süren teorik

bilgilerin ezberlenmesinden çok daha etkili olmakta, demokratik eğitim uygulamaları ise her şeyden önce demokratik değer ve demokrasi kültürünü sindirmiş yönetici, öğretmen ve personel ile gerçekleşebilmektedir (Aydoğan ve Kukul, 2003). Elde edilen bu bulgular doğrultusunda bu araştırmanın yürütüldüğü okuldaki öğretmen ve yöneticilerin sınıf ve okul temsilcisi seçimlerini hayata geçirirken tarafsızlık, özgür ve adil seçim, güç istismarının kontrol edilmesi, açıklık, seçme ve seçilme hakkı gibi demokrasinin vazgeçilmez ilkelerini (Gözütok, 2004, 208-210) yaşama geçirebildikleri söylenebilir.

Tüm katılımcıların (yönetici, öğretmen, yönetici) okulun fiziksel ve maddi olanaklarını seçim ortamının yaratılması ve temsilcilerin vaatlerini yerine getirebilmeleri açısından uygun olduğunda hemfikir olması araştırmadan elde edilen bir diğer bulgudur. Yalın (2001)' in belirttiği gibi öğrenmeyi yönlendirme işi olan öğretim, öğretim çevresinin bu amaca uygun düzenlenmesini gerektirmektedir. İlgili araştırmalar incelendiğinde bu görüşü destekleyen sonuçların elde edildiği, düzensiz ve organize olmamış okul çevresinde etkili öğretim yapmanın zorlaştığı (Edwards, 1993), fiziksel koşulların yetersizliğinin öğrencileri (Burden, 1995) ve öğretmenleri (Tümkaya, 1996) fizyolojik ve psikolojik olarak olumsuz etkilediği görülmektedir. Dolayısıyla araştırmadan elde edilen ve okul gözlemlerinden elde edilen bulgularla da desteklenen bu durum, projenin işlevlerini yerine getirebilmesi açısından olumlu bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

5.2.2. Öğretmen/Yönetici ve Öğrencilerin Görüşlerine Göre Demokrasi Eğitimi Ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okulda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmedeki İşlevi İle İlgili Tartışma ve Yorum

Araştırma, öğrencilerin büyük çoğunluğunun, öğretmen/yöneticilerin ise yarısının DEOMP kapsamında sınıf ve okul temsilciliğine aday olan öğrencilerin diğer aday öğrencilerle iletişimlerinde hoşgörü kültürüne uygun davrandıklarını, uygulamanın okuldaki bireyler arasında birbirlerine karşı sabırlı davranma yönünde davranışların oluşumuna katkı sağladığını düşündüğünü göstermiştir. Projenin okulda hoşgörüye dayalı kültürün oluşmasına katkısının olmadığını düşünen öğretmen ve yöneticilere göre bu durumun olası nedeni ise, seçim sürecinin doğasında olan rekabet ve adayların kazanma hırısının öne çıkmasıdır. Görüşme sırasında gerek öğretmen/yöneticilerin

gerekse öğrencilerin nadiren de olsa taraflar arasında kavga, pankartların yırtılması, adayların ya da onu destekleyen öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerini kullanarak diğerlerini yönlendirmeye çalışması gibi olumsuz durumların yaşandığını ifade etmeleri, araştırma bulgularının tutarlı olduğunu göstermektedir. Rekabetin olduğu öğrenme ortamlarında öğrenciler daha yüksek başarı elde etmek için çalıştıklarından, dersin/uygulamanın hedeflerinden çok, öğrencilerin hedefleri öne çıkabilmekte, kişinin/grubun başarısı diğer öğrencilerin başarısızlığına bağlı olduğundan öğrenciler bir yandan kendi başarıları için çalışırken, diğer yandan diğerlerinin başarılarını engellemeye çalışabilmektedirler (Karaoğlu, 1998, 11).

Elde edilen bulgular, projenin okul genelinde karşılıklı güvene ve işbirliğine dayalı bir kültür oluşumuna yönelik katkı düzeyi ile ilgili yönetici, öğretmen ve öğrenci algılarının yüksek ve öğrenci algılarının daha olumlu olduğunu göstermiştir. Bu sonuç, projenin doğasından bir diğer ifadeye seçen ve seçilenin öğrenci olmasından kaynaklanmış olabilir. Kalaycıoğlu (1995, 51)' na göre farklı kişilerle ortak hedeflere yönelik çalışmanın ilk koşulu, başkalarına güvendir. Bu durumda tanıtım, propaganda ve oy verme sürecinde birlikte hareket etmenin, öğrencilerin birbirlerini tanımalarına ve güvenmelerine temel oluşturduğu söylenebilir. Öğrencilerin kendilerini temsil edebileceğine inanıp, güvendikleri kişiye oy vermeleri, okul yönetiminde önemli görevlere sahip olacak öğrencilerin düşüncelerinin dikkate alınıp saygı gördüklerini hissetmeleri, özgüvenlerini geliştirmeleri, okul ortamında dayanışma, hoşgörüye dayalı çoğulcu bir iletişim ortamının okul kararlarında ne kadar etkili olduğunu görmeleri projenin etkililiği açısından son derece önemlidir. Projenin okulda bireye güvene dayalı kültür oluşmasındaki işlevini yetersiz bulan öğretmen ve yöneticiler gerekçe olarak yeterince çalışma yapılmamasını, aday olan öğrencilerde kendilerini tanımama kaynaklı özgüven eksikliğini, adaylara kendilerini tanıtmaları için verilen sürenin kısılalığını ve bu yaş grubunda oyların tanidklara verilmesini göstermişlerdir. Öğretmen/yöneticiler görüşmeler sırasında, kısa süren toplantılarda öğrencilerin kendilerini ifade edecek zaman bulamadıklarını belirtmiş, Cotmore (2003) çalışmasında da katılımcıların toplantı süreleri yetmediği için öğrencilerin kendi isteklerini konuşacak zaman bulamadığını vurguladıkları görülmüştür. Bu durum araştırma bulgularının tutarlı ve ilgili literatür ile benzer olduğunu göstermektedir.

Elde edilen bulgular, projenin okul genelinde uzlaşmaya ve hak-özgürlüklere sahip çıkmaya dayalı bir kültür oluşumuna yönelik katkı düzeyi ile ilgili yönetici, öğretmen ve öğrenci algılarının yüksek ve öğrenci algılarının daha olumlu olduğunu göstermiştir. Öğretmen ve yöneticiler, projenin okul genelinde uzlaşmaya dayalı bir kültür oluşturmasının göstergelerini, seçim sürecinde öğrencilerin birbirlerinin fikirlerine ve icraatlarına hoşgörüyü yaklaşması, saygı duyması, herkesin fikrini alarak orta yol bulmaya çalışmaları, sorunlarını kavgasız, gürültüsüz, konuşarak çözmeleri ve temsilcilerini seçmeleri olarak belirtirken; öğrenciler uzlaşma çalışmalarını seçim sürecinde öğrencilerin empati kurmaya çalışması, birbirlerine hoşgörüyü yaklaşması, düşüncelerin özgürce ifade edilmesi ve orta yol bulmaya çalışmaları olarak belirtmişlerdir. Projenin okulda uzlaşmaya dayalı kültürün oluşmasına katkısının olmadığını düşünen öğretmen ve yöneticilere göre ise bu durumun olası nedeni, adayların propagandalarını genelde sınıflarda yapmak durumunda kalmaları, kısa teneffüs aralarında tam olarak kendilerini ifade edememeleri, görevlerini tam olarak bilmemeleri ve projenin gerçek anlamda işleme için gereken özenin gösterilmemesidir. Görüşme sırasında gerek öğretmen/yöneticilerin gerekse öğrencilerin kısa süren toplantılarda kendilerini ifade edecek yeterli zaman bulamadıklarını, DEOMP ile ilgili okulda yapılan bilgilendirme çalışmalarını yeterli bulmadıklarını ifade etmeleri, araştırma bulgularının tutarlı olduğunu göstermektedir. Zaman yönetiminin ana faaliyet sahası, kişilerin özel yaşamı ve üst düzey yöneticilerden alt düzey çalışanlara kadar tüm yöneticilerle ilişkilidir. İyi bir zaman yönetimi, hem projeler için maliyet azalmasına ve hem de işletmeler için çok değerli bir kaynak olan insanın daha faydalı bir şekilde kullanılmasına yardımcı olacaktır (Ceren, 2008, 14). Okulda, öğrencilerin demokrasiyi bizzat yaşayan bireyler olmaları için, öğrencilere önemli roller vermek, geçen zamanı iyi değerlendirmek, okuldaki tüm katılımcılar (yönetici-öğretmen-öğrenci) arasında stresi azaltacak ve bir uzlaşma ortamı oluşmasına katkıda bulunacaktır.

Öğretmen ve yöneticiler, projenin okul genelinde hak ve özgürlüklere dayalı bir kültür oluşturmasının göstergelerini, öğrencilerin birey olarak haklarının farkına varması, bilinçlenmesi ve aday olarak ya da oy vererek seçme-seçilme hakkını hayata geçirmesi olarak belirtirken; öğrenciler hak ve özgürlüklere sahip çıkmaya dayalı bir kültüre katkılarını, öğrencilerin birey olarak haklarının farkına varması, diğerlerinin haklarını koruması, bilinçlenmesi ve aday olarak ya da oy vererek seçme-seçilme

hakkını hayata geçirmesi olarak belirtmişlerdir. Yılmaz (2000, 65)'in belirttiğine göre “özgürlük, otoriteden öncelikli olduğu gibi, haklar da sorumluluklardan önce gelir. Doğası gereği insan özgür olmaya ihtiyacı vardır. Bu özgürlük içinde kendi yaşam alanı oluşturma ve yaşamını devam ettirebilmek için toplum yaşantısına adapte olma gereği duymaktadır (Kıncal,2009). Toplum yaşantısının bir örneği olan okul ortamında demokrasi kültürünü benimseyip özümsemiş öğrencilerin kendi hak ve özgürlüklerinin farkına varması , “bu okulda benim de haklarım var” diyebilmelerini ve kendi haklarını savunmaları konusunda bilinçlenmelerini sağlayacaktır. Özdemir (2009)'in çalışmasında öğrencilerin demokrasi kültürü içinde kendi düşünce ve değerlerini geniş kitlelere en iyi şekilde ifade etme, seçme, seçilme ve oy kullanma kültürüne sahip olduğu görüşünde olduklarını, Emir ve Kaya (2004,339) çalışmasında ise, okul meclislerinin öğrenciyi seçme-seçilme hakkının farkına vardırması, demokratik davranışlar kazandırmasını belirtmektedirler. Bu durum araştırma bulgularının literatür ile benzer olduğunu göstermektedir.

Araştırma öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin okuldaki demokratik siyasal kültürün empati boyutu ile ilgili işlevlerini daha olumlu algıladığını, özellikle öğrenciler arasındaki iletişimde empatiye dayalı bir oluşumun vurgulandığını göstermiştir. Projenin uygulanmasındaki temel hedef öğrencilerin aktif katılımı olduğu için, birlikte daha çok vakit geçiren, kendi sınıfı dışındaki öğrencileri de tanıma imkanı bulan, kendini tanıtan, ifade eden, seçim süresince işbirliği yapmak durumunda olan öğrenciler arasında empati kurma yönünde becerilerin gelişmesi doğaldır. Projenin okulda empati duygusunu oluşturmadaki katkılarını yetersiz algılayan öğretmen /yöneticilere göre ise bu durumun olası nedeni; öğrencilerin empatinin ne olduğunu bilmemesi, kendi sınıfı dışındaki öğrencileri tanımaması, öğrencilerin öğretmen ve yöneticilerle empati kurmasının yaşı itibariyle zor olması, projenin tam anlamıyla uygulanamaması ve böyle bir becerinin gelişimi için zamana ihtiyaç olmasındandır. Cotton (2001)'a göre empati kurabilmek için, kişi hem diğer insanın duygularını anlayabilecek duygusal olgunluğa, hem de söylediklerini anlayabilecek zihinsel olgunluğa sahip olması gereklidir (Akt. Özbek, 2002, 573). Bir diğer ifadeyle bu sonuç, projenin yürütülme sürecinde daha çok rehber olan yetişkinler ile öğrencilerin duygusal ve zihinsel olgunluk düzeylerinin ve olaylara bakış açılarının farklı olmasından kaynaklanmış olabilir.

Araştırma, öğretmen/yöneticilerin neredeyse tamamının, öğrencilerin de büyük çoğunluğunun sınıf ve okul temsilcisi seçiminin okulda farklılıklara saygıya dayalı kültürün oluşmasına katkı sağladığını; insan onuruna saygıya dayalı bir kültürün oluşması ile ilgili öğretmen/yönetici ve öğrencilerin algılarının ise daha olumlu olduğunu göstermiştir. Seçim sürecinde her öğrenciye aday olma hakkının tanındığını ifade eden öğretmen/yöneticiler sınıf ve okul ortamında insan onuruna saygı kültürünün gelişmeye başladığının göstergelerini; seçim sürecinde öğrencilerin diğerlerinin fikirlerine ve haklarına saygı duyma, haklarını arama/savunma ve empati kurarak birbirlerinin duygu ve düşüncelerini anlama yönündeki davranışları ile açıklarken, öğrenciler projenin okulda insan onuruna saygıya dayalı bir kültür oluşturulmasına yönelik işlevlerini herkesin birbirinin kişiliğine, duygu ve düşüncelerine saygılı davranmaya, dinlemeye ve güvenmeye başlaması olarak ifade etmişlerdir.

Rehber ve Atıcı (2009,34)'nın belirttiğine göre kişilerarası iletişim, insanın yaşamında oldukça önemli bir yere sahiptir. İnsan, hayatının her döneminde çevresindekilerle farklı şekillerde iletişim kurmaktadır. Bu iletişim bazen olumlu ve yapıcı olmakla birlikte bazen de çatışma ve problemleri içerebilir. Sosyal yaşamda kişiler arası çatışmalar kaçınılmazdır. Empati çoğu iletişim problemlerinin doğmasına engel olduğu gibi yaşanan çatışmaların da en az zarar verici biçimde çözümlenmesine de imkan sağlamaktadır (Dökmen,2004, Akt. Atıcı ve Rehber 2009). Sınıf ve okul ortamında da, öğretmenlerin kendi doğrularını tek doğru olarak görmeleri, öğrencilerin farklı fikir, değer ve tutumlarına karşı ön yargılı yaklaşımları olası çatışmalara neden olabilir. Her öğrencinin anlaşıldığını hissetmeye, motive edilmeye, düşüncelerini, kaygı, kork, endişe, üzüntü vb. duygularını ifade etmeye ihtiyacı vardır (Portner, 2000; Akt. Bacanlı, 2002,196). Öğretmenlerin kendilerini ve öğrencilerini geliştirebilmesi için açık fikirli, esnek ve uyarlayıcı olması gerekir. Bu özelliklere sahip öğretmenler kendi fikirlerinin, duygularının, algılarının başkalarından farklı olabileceğinin bilincinde olduklarından olaylara başkası açısından bakabilir (Erden,1998,40). Öğrencilerin, Atatürk'ün "fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür" olarak nitelediği cumhuriyet vatandaşları olarak yetiştirilebilmeleri için kişiliklerine, görüşlerine değer verildiğini hissetmeleri gerekir. Bu da ancak demokratik siyasal kültürün boyutlarını (Hoşgörü, Bireye güven, İşbirliği, Empati, Uzlaşma, Hak ve özgürlüklere sahip çıkma, İnsan onuruna saygı ve

Farklılıklara saygı) benimseyen demokratik uygulamaları kendine amaç edinen demokratik bir eğitim ortamı ile mümkündür.

Bu sonuç ilgili literatürde yapılan araştırmaların sonuçlarına benzer olmuş, Kıncal ve Uygun (2006) tarafından yapılan çalışmada da projenin, yönetici, öğretmen ve öğrenciler tarafından olumlu karşılandığı görülmüştür. Metin (2006)' in çalışmasında da okul yöneticileri ve öğretmenlerin DEOMP' ni; öğrencilerde insan haklarına saygı, hoşgörü, düşüncelerinden dolayı kimseyi yargılamama, fikirleri özgürce dile getirme yeteneği, ayrımcı olmama, toplumsal değerler ve hukuk kurallarına uyma gibi becerileri geliştirmesi açısından uygulama alanı olarak tanımlandığı görülmektedir. Benzer sonuçlara ulaşan bir diğer çalışmada öğretmen ve yöneticilerin projenin amaçlarına yönelik olumlu görüşlere sahip oldukları ve projenin amaçlarını benimsedikleri saptanırken (Doğan, 2008), Özdemir (2008)'in çalışmasında öğretmen ve yöneticilerin projenin geliştirilmesine olumlu baktıkları saptanmıştır

5.2.3. Öğretmen/Yönetici ve Öğrencilerin Görüşlerine Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okulda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmedeki Etkililiğinin Arttırılmasına Yönelik Önerileri İle İlgili Tartışma ve Yorum

Araştırmadan elde edilen bulgular, projenin okulda demokratik siyasal kültürü geliştirmede işlevinin arttırılmasına yönelik önerilerin projenin uygulama esaslarına ve öğrencinin katılımını arttırmaya odaklandığını göstermiştir. Öğretmen/yöneticiler projenin uygulama esaslarına yönelik olarak öğrenci temsilci grubu oluşturulması gibi çoğulcu katılımı vurgularken, daha planlı ve programlı çalışarak bilgilendirme çalışmalarının yapılmasını, projeye inanılması, yeterli zaman ayrılarak, mekân desteği sağlanmasını ve meclislerin aktif kılınmasını önermişlerdir. Öğrencilerin projenin uygulama esaslarına yönelik önerileri ise; seçim faaliyetlerinin zenginleştirilmesi, seçimlerin ayda bir yapılması, gerçek yaşamda olduğu gibi seçimlerde oy pusulalarının kullanılması, yaşça büyük ve örnek olabilecek öğrencilerin seçilmesi, öğretmenlerin de oy kullanması, temsilcilerin, öğrencilerinde fikirleri alınarak öğretmenler ve yöneticiler tarafından seçilmesi ve her sınıftan mutlaka bir adayın olması yönündedir.

Bu sonuçlar ilgili araştırmaların sonuçlarına paralel olmuş, Kutlu ve Car (2009)'ın çalışmasında, öğrencilerin okul gelişimine yön verecek kararlara katıldıkları

takdirde başarılarının artacağına, okul ortamının daha huzurlu olacağına ve okula daha istekle geleceklerine inandıkları ve sadece görüşlerinin alınmasını değil, alınan kararların uygulanması sırasında da içinde yer alacakları çalışmaların yapılmasını talep ettikleri görülmüştür. Doğan (2008)'in çalışmasında da katılımcıların projenin okul içinde ve okul dışında tanıtılması ve okul ve sınıf ortamının demokrasiyi yaşatacak yerler olması gerektiğini vurgulayarak, daha etkili öğretmen-öğrenci işbirliğini önerdikleri görülmektedir. Bu durumda DEOMP' nin amaçlarının gerçekleştirilmesi için yapılan uygulama çalışmalarının henüz istenilen olmadığı söylenebilir. Her ne kadar 2004 yılından bu yana uygulama da olsa da, bu ve benzer araştırmalarda etkili bilgilendirme çalışmalarının yapılması yönünde yoğunlaşan öneriler, projenin amacının ve kapsamının tam olarak bilinmediğini ve uygulamaların bazı noktalarda formaliteden öteye geçemediğini düşündürmektedir. Ayrıca ilgili araştırmalarda da görüldüğü gibi okul yöneticileri ve öğretmenlerin neden böyle bir projeye gereksinim duyulduğunu anlamamaları (Kıncal ve Uygun, 2006), işlerinin arttığını düşünmeleri, uygulamalara tam olarak inanmamaları (Metin, 2006) veya öğrencilerin okulda öğrendikleriyle çevrelerinde öğrendiklerinin tutarsız olduğunu düşünmeleri de (Biçer, 2007) bu sonucu doğurmuş olabilir.

5.3. Sınıf/okul Gözlemlerine Göre DEOMP' nin Okulda Yürütülme Süreci İle İlgili Tartışma ve Yorum

Bu araştırmanın okul ve sınıf gözlemlerinden elde edilen bulgular, genel olarak projenin okulda yürütülme sürecinin DEOMP yönergesi ile uyumlu olduğunu göstermiştir. Araştırmacı tarafından DEOMP' nin okulda uygulanma sürecini görmek amacıyla sınıf ve okul temsilci seçimi ile seçim propagandaları sırasında ders ve teneffüs saatlerinde, sandık ve okul seçim kurulunun oluşumu sırasında, sandık başlarında, koridorlarda ve okul konferans salonunda ise teneffüs saatlerinde gözlem yapılmıştır. DEOMP yönergesinde belirtilen ve okul seçim işlerini yürütmek amacıyla oluşturulan okul seçim ve sandık kurulu oluşumu, okul seçim ve sandık kurulların görev ve yetkilerinin belirtilmesi, ant içme metninin okunması ile ilgili yapılması önerilen çalışmaların, okul ve sandık kurulu oluşum sürecinde yapılan gözlemlerde gerçekleştirilmeye çalışıldığı görülmüştür. Ancak sandık başında oy kullanma işlemi başlamadan önce veya oy kullanma sırasında okul seçim kurulu ve sandık kuruluna dâhil üyelerden gelmeyen olursa yedek üyelerden bir veya birkaçının çağırılması yani

kurulda çoğunluğun sağlanması ile ilgili yönergede belirtilen açıklamalara gözlemler sırasında rastlanmamıştır. Kurulda çoğunluğun sağlanması ile ilgili görevli öğretmenin açıklama yapma gereği duymaması, asil üyelerin görevlerine duydukları hassasiyetten, temsilci seçimlerini önemsemelerinden, görevli öğretmenin üyelerin görevlerine bağlılıklarını belirten konuşma ve davranışlarına ayrıca asil üyelerin seçimlere katılımlarının tam olacağına duyduğu güvenden kaynaklanmış olabilir. Araştırmacı tarafından yapılan gözlemlerde yaşça daha büyük olan öğrencilerin meclis çalışmalarına katılmaya daha duyarlı olduğu görülmüştür. Yaşça büyük olan öğrencilerin meclis çalışmalarına daha duyarlı olması ile ilgili elde edilen bulgu Cotmore (2003)'un meclis çalışmalarını görmek amacıyla haftada bir gün, dersler başlamadan önce okul kütüphanesinde yaptığı gözlemlerden elde ettiği bulguyla tutarlık göstermektedir.

DEOMP yönergesinde, şubedeki her öğrencinin şube temsilciğine aday olabileceği ayrıca sınıf başkanlığı görevini de yürütebileceği, sınıf/şube öğretmenleri gözetiminde, sınıflarda öğrenciler arasından ve öğrencilerin gizli oylarıyla seçileceği, seçimin açık tasnif usulüne göre aynı gün gerçekleştirileceği, eşitlik durumunda kura çekileceği, sınıf temsilcilerinde boşalma olması durumunda ise en çok oyu alan ikinci adayın sınıf temsilci olarak görevlendirileceği, seçim takviminin ilanı takip eden ilk hafta içerisinde şube temsilci seçimlerinin seçilip ilan edileceği, seçim sonuçlarına itirazın seçim sonuçlarını takip eden ilk iş günü içerisinde yapılabileceği ifade edilmiştir. Gözlem yapılan sınıflarda, aday olmak için bazı niteliklerin(derslerde başarılı olma, çevresine duyarlı olma vb.) ön plana çıktığı görülmüştür. Elde edilen bu bulgu, Cox ve Pant (2005) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin projenin uygulanmaya konulduğu süreç içerisinde okula bazı katkılar yapabileceklerini hissettikleri, aday olmak için uygun niteliklerin (okuryazarlık, çevresi ile iletişim kurabilme,saygınlık ,güvenirlilik vb.) farkında oldukları ile ilgili elde edilen gözlem bulguları ile benzerlik göstermektedir.

DEOMP yönergesinde de belirtildiği gibi seçimlerin açık tasnif şeklinde yapılması ile ilgili olarak önerilen çalışmalar bire bir uygulanmıştır. Öğretmenler demokratik bir sınıf ortamı oluşturmak için öğrencilerin kendilerini ifade etmelerine fırsat vermişler, tutum ve davranışlarıyla da olumlu model olmuşlardır. Bu durumda, DEOMP' nin uygulanma sürecinin öğrencilerin seçme-seçilme, oy kullanma kültürü kazanma, katılımcı olma, iletişim kurabilme, demokratik liderliği benimseyebilme ve

kamuoyu oluşturabilme becerilerinin kazandırılmasına yönelik amaçlarıyla örtüştüğü söylenebilir. Bu durum Korol (2002) tarafından yapılan çalışmada gözlemlerden “okul meclisinin rahat ve iletişim açık oturumu sağlama, kaygılara ve sorunlara inandırıcı çözümler üretme ve çözümleri takip etme yeteneğinin önemini belirtilme” elde edilen bulguları ile tutarlılık göstermektedir.

Gözlem yapılan okulda, okul yönetimi, görevli öğretmen ve öğrenciler tarafından gerek okul temsilci adaylarının tanıtım süreci gerekse okul temsilci seçimi ile ilgili olarak ekim ayı içerisinde yapılan iş ve işlemlerin DEOMP yönergesinde belirtilen maddelerin büyük çoğunluğuna paralel olarak yürütüldüğü görülmüştür. Okul temsilci adaylarının tanıtım süreci ve okul temsilci seçimi ile ilgili olarak DEOMP yönergesine paralel gerçekleştiği gözlenen süreçte; okul temsilci adaylarının tanıtım süreci oy kullanma gününden beş gün önce başlayıp oy kullanma gününden önceki gün saat 17.00’de sona ermiştir. Okul gözlemlerinde adayların kendilerini tanıtımları amacıyla hazırladıkları insan haklarına saygılı, kişilik haklarını koruyan, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olduğunu gözetlen afiş, duvar ilanlarını vb. okul seçim kurulunca gösterilen yerlere asıldığı görülmüş, adaylar tanıtım döneminde kurallara uygun bir şekilde davranarak, hediye ve promosyon dağıtmışlardır. Okul temsilci seçimlerinde seçmenlere bir oy hakları olduğu, seçimlerin gizli, serbest, eşit, tek dereceli ve genel oy esaslarına göre yapılacağı hatırlatılmış, oy kullanma işlemi saat 09.00’da başlayıp, 16.00’ya kadar devam etmiştir. Oy kullanma yerlerinin seçmenin oyunu rahatlıkla ve özgürce kullanabilmesi için gözetlenmeyecek şekilde, kapalı oy kullanma yerleri şeklinde düzenlendiği, aday listelerinin kapalı oy kullanma yerine asıldığı görülmüş, seçim süresince yapılacak çalışmalara rehberlik eden ve denetim sürecini işleten okul yönetiminin mahalli imkanlarla sağlanan malzemeler seçim sandık olarak kullanılmıştır. Seçmenler oy kullanmadan önce sandık başkanına isimlerini ve sınıflarını söylemişler, sandık başkanının seçmen listesinden seçmenin adını bulup, kimlik kontrolünü yapmasından sonra, listede adı bulunan seçmene oy pusulası (veya sandık kurulunca mühürlenmiş boş kağıt) ve “evet” mührü verilmiştir. Sandık başkanı ve rehber öğretmen seçmenlere oylarını kapalı oy verme yerlerine giderek ve “evet” mührünü tercih ettikleri kişiye ait özel daire içine basarak (veya sandık kurulunca mühürlenmiş boş kağıda seçmek istediği kişinin adını yazarak) verecekleri konusunda hatırlatmada bulunmuşlardır. Oyların sayım, döküm ve tutanaklara bağlanmasının ise

açık olarak gerçekleştirdiği süreçte hem seçmenlerin hem de adayların genel olarak heyecanlı olduğu ve seçimlerin olumlu bir havada geçtiği görülmüştür.

Gözlem yapılan okulda, okul temsilci seçimlerinin DEOMP yönergesinde belirtilen maddelerin uygulanma basamaklarının birebir ve sırasıyla aynı olmaması, yönergedeki maddelerin okulda projenin yürütülmesi sürecinde görev alan yönetici-öğretmen ve öğrenciler tarafından tam olarak anlaşılmamasından, yönergede teorikte seçim süreci ile ilgili sunulan uygulama basamaklarının pratikteki uygulamasında karışıklığa neden olmasından kaynaklanmış olabilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, nitel ve nicel veri toplama araçlarıyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular ve yorumlara dayalı olarak ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlara yönelik önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuçlar

Araştırmanın alt amaçları doğrultusunda ayrı başlıklar halinde düzenlenen sonuçlar aşağıda yer almaktadır.

6.1.1. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okulda Demokratik Siyasal Kültür Oluşturma Yönündeki Katkı Düzeyi İle İlgili Sonuçlar

Bu bölümde öğretmen/ yönetici ve öğrencilere Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Ölçeği' nin uygulanmasıyla elde edilen bulgulara ve yorumlara dayalı sonuçlar yer almaktadır.

1. Öğretmen/ yöneticilerin algılarına göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin okulda demokratik ve siyasal kültür oluşturma yönündeki katkı düzeyi orta düzeyde ve olumludur.
2. Öğretmen/ yöneticilerin algılarına göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin okuldaki yetişkinlerde demokratik ve siyasal kültür oluşturma yönündeki katkı düzeyi daha yüksektir.
3. Eğitim Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi mezunu, mesleki kıdemi 0-10 yıl arasında olan, erkek sınıf öğretmenlerinin algıları daha olumlu olmakla birlikte öğretmen/yöneticilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin okulda demokratik siyasal kültürü geliştirmeye katkı düzeyine yönelik algılarında cinsiyet, mesleki kıdem, branş ve mezun olunan okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.
4. Öğrencilerin algılarına göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin okulda demokratik ve siyasal kültür oluşturma yönündeki katkı düzeyi ortanın altındadır.

5. Erkek öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin okullarda demokratik siyasal kültürü geliştirmeye katkı düzeyine yönelik algıları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmamakla birlikte kız öğrencilerden daha olumludur.
6. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin okuldaki yetişkinlerde, öğrencilerde ve okul genelinde demokratik ve siyasal kültür oluşturma bağlamında katkısını istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde en yüksek algılayan grup 13-14 yaş grubundaki yedi ve sekizinci sınıf öğrencileridir.
7. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin okuldaki yetişkinlerde ve okul genelinde demokratik ve siyasal kültür oluşturma bağlamında katkıları ile ilgili öğretmen/yönetici algıları öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha olumludur.

6.1.2. Öğretmen/Yönetici ve Öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Yürütülme Süreci, Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmedeki İşlevleri ve Etkililiğini Artırmaya Yönelik Görüşleri İle İlgili Sonuçlar

Bu bölümde öğretmen/ yönetici ve öğrencilerden Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'ni Demokratik Siyasal Kültür Bağlamında Değerlendirme Anketi ve görüşme yoluyla elde edilen bulgulara ve yorumlara dayalı sonuçlar yer almaktadır.

6.1.2.1. Öğretmen/Yönetici ve Öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Yürütülme Sürecine Yönelik Görüşleri İle İlgili Sonuçlar

1. Öğretmen/yöneticiler genel olarak Milli Eğitim Bakanlığı'nın ya da il ve/ya ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü' nün, öğretmenler okul idarecilerinin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi ile ilgili bilgilendirme ve rehberlik etkinliklerini yetersiz bulmaktadır.
2. Öğretmen/yöneticiler, Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin uygulanması sürecinde görev alan öğretmenlerin- yöneticilerin tutum, davranış ve uygulamalarını yetersiz bulmaktadır.
3. Öğretmen/yöneticilerin okulun fiziksel olanaklarının Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin uygulanması için uygunluğu ile ilgili görüşleri olumludur.

4. Öğretmen/yöneticiler, sınıf ve okul temsilci seçimlerindeki propaganda süreci ve uygulamaların demokrasi eğitimi açısından öğrencilere dinleme, karşılaştırma yapma, kendini ifade etme, seçme, seçilme, karar verme, oy kullanma vb. davranışlarını kazandırmada yararlı olduğunu düşünmektedir.
5. Öğretmen/yönetici görüşleri, Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin okullarında sorunsuz bir şekilde, herhangi bir baskı ve yönlendirme olmadan, demokratik bir süreç içinde uygulandığı yönündedir.
6. Sandık kurulunda görevli öğretmen ve öğrencilerin objektif, hiçbir öğrenciyi birbirinden ayırmadan eşit mesafede davrandıkları konusunda bütün öğretmen ve yöneticiler hem fikir olmuşlardır.
7. Öğrencilere göre, okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi hakkında yeterli bilgilendirme etkinlikleri yapılmamıştır.
8. Öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin hayata geçirilmesi sürecinde görev alan okul yönetici ve öğretmenlerin tutum, davranış ve uygulamaları ile ilgili algıları olumludur.
9. Öğrenciler, okulun fiziksel ve maddi olanaklarının seçim ortamının yaratılması ve temsilcilerin vaatlerini yerine getirebilmeleri açısından yeterli olduğunda hemfikir olmuşlardır.
10. Öğrenciler, çok fazla aday olmasının oyları böldüğü, seçim ortamı, propaganda süreci ve adayların tanıtılması ile ilgili uygulamaların demokrasi hakkında bilgilendirici olduğu ve öğrencilere kendini tanıtmaya, duygu ve düşüncelerini ve ifade etme olanağı sağladığı yönünde ortak görüşe sahiptir.
11. Okul temsilcisi seçimi ortamını çoğunlukla demokratik algılayan öğrenciler yardımlaşma ve diyalogun artması, her yaş grubundan adaya değer verilmesi, sandık kurulunda görevli öğretmen ve öğrencilerin tarafsız davranması ve oy verme sırasında herhangi baskı veya yönlendirme yapılmamasını seçim sürecinin olumlu tarafları olarak tanımlamışlardır.
12. Öğrenci görüşlerine göre; pankartların yırtılması, oy verme işine arkadaşlık ilişkilerinin karışması ve öğrencilerin kime oy vermeleri gerektiği konusunda birbirini yönlendirmeye çalışması, seçim sürecinde nadiren de olsa yaşanan olumsuz durumlardır.

13. Öğrencilerin seçim sürecinde hissettiklerini ifade ettikleri olumlu duygular heyecan, mutluluk, merak ve memnuniyet; olumsuz duygular ise üzüntü, hayal kırıklığı, memnuniyetsizlik, kararsızlık, güvensizlik, pişmanlık, şaşkınlık, şüphe, stres ve kızgınlık olmuştur.
14. Öğrenciler, seçme ve seçilme duygusunu küçük yaşta yaşama, desteklenen adayın seçimi kazanması, adayların seçilmek için gösterdiği çaba, kimin kazanacağı ve seçim sonrasında kazanan öğrencinin takınacağı tavrı genel olarak hissettikleri olumlu duyguların kaynağı olarak göstermişlerdir.
15. Daha önce böyle bir süreci yaşamamış olma, taraftarlar arasında yaşanan gerginlikler, adayların gerçekçi olmayan vaatlerde bulunması, adaylar hakkında yeterli bilgiye sahip olmama, desteklenen adayın seçimi kazanamaması, seçimi kazanan öğrenci/öğrencilerin verdikleri sözleri tutmaması, rastgele oy vermiş olma ve yaşı küçük olan öğrencilerin aday olması ise öğrenciler tarafından olumsuz duygularının altındaki nedenler olarak gösterilmiştir.

6.1.2.2. Öğretmen/Yönetici ve Öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin Okullarda Demokratik Siyasal Kültürü Geliştirmedeki İşlevine Yönelik Görüşleri İle İlgili Sonuçlar

1. Öğretmenler/yöneticilerin yarısı, DEOMP kapsamında okul temsilciliğine aday olan öğrencilerin diğer aday öğrencilerle iletişimlerinde hoşgörü kültürüne uygun davrandıklarını düşünmektedir.
2. Öğretmenler/yöneticiler uygulamanın okul ortamını birlikte paylaşan bireyler arasında (yönetici, öğretmen, öğrenci); birbirlerine karşı sabırlı davranma, başkalarının düşüncelerine saygı duyma, anlayışlı olma, empati kurma, duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışma vb. gibi hoşgörü kültürüne dayalı tutum ve davranışların oluşumuna olumlu katkı sağladığı konusunda hemfikir olmuşlardır.
3. Seçimler sırasında hoşgörü kültürüne uyulmadığını düşünen öğretmen ve yöneticilere göre bu durumun olası nedenleri seçim sürecinin doğasında olan rekabet, adayların kazanma hırsı ve seçilen sınıf ve okul temsilcilerinin gerektiği gibi görev almasına fırsat verilmemesidir.

4. Öğretmen ve yöneticilerin büyük çoğunluğu Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin öğrencilerin özgüven kazanmalarına ve okul genelinde bireye güvene dayalı bir kültür oluşmasına katkı sağladığını düşünmektedir.
5. Projenin okulda bireye güvene dayalı kültür oluşmasındaki işlevini yetersiz bulan öğretmen ve yöneticiler gerekçe olarak yeterince çalışma yapılmamasını, aday olan öğrencilerde kendilerini tanımama kaynaklı özgüven eksikliğini, adaylara kendilerini tanıtmaları için verilen sürenin kısıllığını ve bu yaş grubunda oyların tanındıklara verilmesini göstermişlerdir.
6. Öğretmenler/yöneticilerin çoğunluğunun görüşleri, sınıf ve okul temsilcisi seçimine dayalı olan projenin karşılıklı diyalogların kurulmasına, propaganda sürecinde fotokopi işlerinin hep birlikte yapılmasına ve karşılıklı güvene dayalı kültür oluşumuna zemin hazırlayarak, okulda işbirliğine dayalı bir kültürün gelişmesine olumlu katkı sağladığı yönündedir.
7. Öğretmen/yöneticilerin yarısından fazlası Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin okuldaki yönetici, öğretmen ve öğrenciler arasında empati duygusunun gelişmesine katkısının çok az ya da olmadığını düşünmektedir.
8. Projenin okulda empati duygusunu oluşturmadaki katkılarını yetersiz algılayan öğretmen /yöneticilere göre bu durum; öğrencilerin empatinin ne olduğunu bilmemesi, kendi sınıfı dışındaki öğrencileri tanımaması, öğrencilerin öğretmen ve yöneticilerle empati kurmasının yaşı itibarıyla zor olması, projenin tam anlamıyla uygulanamaması ve böyle bir becerinin gelişimi için zamana ihtiyaç olmasından kaynaklanmıştır.
9. Öğretmen/yöneticiler genel olarak seçimlerin uzlaşmaya dayalı bir kültür oluşturulmasına katkı sağladığını düşünmektedir.
10. Öğretmen ve yöneticilere göre seçim sürecinde öğrencilerin birbirlerinin fikirlerine ve icraatlarına hoşgörüle yaklaşması, saygı duyması, herkesin fikrini alarak orta yol bulmaya çalışmaları, sorunlarını kavgasız, gürültüsüz, konuşarak çözmeleri ve temsilcilerini seçmeleri uzlaşmanın göstergeleridir.
11. Projenin okulda uzlaşmaya dayalı bir kültür oluşturmadaki katkılarını yetersiz bulan öğretmen /yöneticilere göre bu durum; adayların propagandalarını genelde sınıflarda yapmak durumunda kalmaları, kısa

teneffüs aralarında tam olarak kendilerini ifade edememeleri, görevlerini tam olarak bilmemeleri ve projenin gerçek anlamda işlemesi için gereken özenin gösterilmemesinden kaynaklanmaktadır.

12. Öğretmen/ yöneticiler genel olarak sınıf ve okul temsilcisi seçiminin okulda hak ve özgürlüklere sahip çıkmaya dayalı bir kültür oluşturulmasına katkı sağladığı yönünde hemfikir olmuşlardır.
13. Öğretmen/yöneticiler göre projenin okulda hak ve özgürlüklere sahip çıkmaya dayalı bir kültür oluşturulmasına katkıları öğrencilerin birey olarak haklarının farkına varması, bilinçlenmesi ve aday olarak ya da oy vererek seçme-seçilme hakkını hayata geçirmesidir.
14. Öğretmen/yöneticilerin yarısından fazlası Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin okulda insan onuruna saygıya dayalı bir kültür oluşturulmasına olumlu katkı sağladığında hemfikirdir.
15. Öğretmen ve yöneticilere göre seçim sürecinde öğrencilerin diğerlerinin fikirlerine ve haklarına saygı duyması, haklarını arama/savunması ve empati kurarak onların duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışması okulda insan onuruna saygı kültürünün gelişmeye başladığının göstergeleridir.
16. Öğretmen/ yöneticilerin neredeyse tamamı sınıf ve okul temsilcisi seçiminin okulda farklılıklara saygıya dayalı kültürün oluşmasına katkı sağladığı yönünde hemfikir olmuşlardır.
17. Öğretmen ve yöneticiler seçim sürecinde her öğrenciye aday olma hakkının tanınmasının öğrencilere farklılıkların doğal olduğunu kabullenmeyi ve saygı duymayı öğrettiğine/öğreteceğine düşünmektedir.
18. Öğrencilerin büyük çoğunluğu DEOMP kapsamında okul temsilciliğine aday olan öğrencilerin diğer aday öğrencilerle iletişimlerinde hoşgörü kültürüne uygun davrandıklarını, uygulamanın okuldaki bireyler arasında birbirlerine karşı sabırlı davranma yönünde davranışların oluşumuna olumlu katkı sağladığını düşünmektedir.
19. Öğrenciler, genel olarak Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin özgüven ve başkalarına güven kazanmalarına katkı sağladığını düşünmektedir.
20. Öğrencilerin tamamı sınıf ve okul temsilcisi seçimi süresince afiş ve tanıtım metinlerinin hazırlanmasında ve propaganda sürecinde öğrencilerin işbirliği yaptığı görüşündedir.

21. Öğrencilerin büyük çoğunluğu Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nde öğretmenlerin öğrencilerle, öğrenci-öğrenci arasında empati duygusunun gelişmesine katkısının olduğunu düşünmektedir.
22. Öğrencilerin büyük çoğunluğu sınıf ve okul temsilcisi seçimlerinin uzlaşmaya dayalı bir kültür oluşturulmasına katkı sağladığını düşünmektedir.
23. Öğrencilere göre seçim sürecinde öğrencilerin empati kurmaya çalışması, birbirlerinin hoşgörüsüyle yaklaşması, düşüncelerin özgürce ifade edilmesi ve orta yol bulmaya çalışmaları, uzlaşmadır.
24. Öğrencilerin büyük çoğunluğu sınıf ve okul temsilcisi seçiminin okulda hak ve özgürlüklere sahip çıkmaya dayalı bir kültür oluşturulmasına katkı sağladığı yönünde hemfikir olmuşlardır.
25. Öğrencilere göre projenin okulda hak ve özgürlüklere sahip çıkmaya dayalı bir kültür oluşturulmasına katkıları öğrencilerin birey olarak haklarının farkına varması, diğerlerinin haklarını koruması, bilinçlenmesi ve aday olarak ya da oy vererek seçme-seçilme hakkını hayata geçirmesidir.
26. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin okulda insan onuruna saygıya dayalı bir kültür oluşturulmasına olumlu katkı sağladığında hemfikir olan öğrencilere göre bu katkı; herkesin birbirinin kişiliğine, duygu ve düşüncelerine saygılı davranması, dinlemesi ve güvenmesidir.
27. Öğrencilerin büyük çoğunluğu sınıf ve okul temsilcisi seçiminin okulda farklılıklara saygıya dayalı kültürün oluşmasına katkı sağladığı yönünde hemfikir olmuşlardır.

6.1.2.3. Öğretmen/Yönetici ve Öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin Demokratik Siyasal Kültür Oluşturma Yönündeki Etkililiğinin Arttırılmasına Yönelik Önerileri İle İlgili Sonuçlar

1. Öğretmen ve yöneticilere göre projenin demokratik siyasal kültür oluşturma yönündeki etkililiğinin arttırılması için; öğrenci temsilci grubu oluşturulmalı, işbirliği haline çalışılmalı (seçim kurulu, öğretmenler, aile), öğrenci çalışmaları ön plana çıkarılmalı, seçimlere yeterli zaman ayrılmalı ve ortam buna uygun düzenlenmeli, okul geneli bilgilendirilmeli, planlı ve programlı çalışılmalı, farklılıklar desteklenmeli, öğrenciler projede yer

almaya teşvik edilmeli, projenin bu yönde katkı sağlayacağına inanılmalı ve meclisler aktif kılınmalıdır.

2. Öğrenciler DEOMP' nin demokratik siyasal kültür oluşturma yönündeki etkililiğinin artırılması için; bireylerin daha demokratik davranmalarını, seçim faaliyetlerinin zenginleştirilmesini, seçimlerin ayda bir yapılmasını, gerçek yaşamda olduğu gibi seçimlerde oy pusulalarının kullanılmasını, seçimlerin gizli oyla yapılmasını, daha etkili öğretmen-öğrenci işbirliğini, yaşça büyük ve örnek olabilecek öğrencilerin seçilmesini, öğretmenlerin de oy kullanması, temsilcilerin öğrencilerin de fikirleri alınarak öğretmenler ve yöneticiler tarafından seçilmesi, seçim sandıklarının sınıfa gelmesi, seçimlerin ders dışı bir zamanda yapılması ve her sınıftan mutlaka bir adayın olmasını önermişlerdir.

6.1.3. Sınıf/Okul Gözlemlerine Göre Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin Okulda Yürütülme Sürecine İlişkin Sonuçlar

Bu bölümde DEOMP' nin okulda uygulanma sürecini görmek amacıyla sınıf ve okul temsilci seçimi ile seçim propagandaları sırasında ders ve teneffüs saatlerinde, sandık ve okul seçim kurulunun oluşumu sırasında, sandık başlarında, koridorlarda ve okul konferans salonunda teneffüs saatlerinde yapılan sınıf ve okul gözlemlerinden elde edilen bulgulara ve yorumlara dayalı sonuçlar yer almaktadır.

1. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi Yönergesi'ne bağlı kalınarak okul seçim kurulu ve sandık kurulu oluşumu, görevleri ve seçim takvimi ile ilgili rehber öğretmen tarafından okul toplantı salonunda genel bir bilgilendirme çalışması yapılmıştır.
2. Öğretmenler genel olarak öğrencilerin kendilerini tanıtmalarına ve seçtikleri takdirde yapmak istediklerini açıklamalarına uygun ortamlar hazırlamışlardır.
3. Bütün sınıflarda yapılan sınıf temsilci seçiminde sandık başkanı, yazman ve sekreterin sınıfın önünde seçim sandığının başında hazır olmuşlardır.
4. Sınıf temsilcisi seçim süreci öğretmenlerin öğrencileri selamlaması ve yapılacak çalışma hakkında bilgi vermesiyle başlamıştır.
5. Sınıf temsilcisi adaylarının isimleri genellikle tahtaya yazılmıştır.

6. Yönergede de belirtildiği gibi seçimlerin açık tasnif şeklinde yapılması ile ilgili olarak önerilen çalışmalar bire bir uygulanmıştır.
7. Okul yönetimi, görevli öğretmen ve öğrencilerin büyük çoğunluğu gerek okul temsilci adaylarının tanıtım gerekse okul temsilci seçim sürecinde DEOMP yönergesinde belirtilen maddelere paralel hareket etmişlerdir.
8. Okul temsilci adayları hazırladıkları afiş, duvar ilanlarını vb. kendilerini destekleyen öğrencilerle iş birliği içerisinde okul seçim kurulunca gösterilen yerlere asmışlar, kurallara uygun bir şekilde davranarak, hediye ve promosyon dağıtmışlar, kısa süreli de olsa ellerinde pankartlarla koridorlarda ve okul bahçesinde dolaşmışlardır.
9. Okul yönetiminin ders düzeninin bozulmaması yönündeki beklenti ve önerileri doğrultusunda propagandalar çoğunlukla sınıf ortamında gerçekleşmiştir.
10. Adayların kendilerini tanıtırken ve soruları cevaplarken rahat oldukları gözlenmiş güvenilirliklerini sorgulayan tutum ve davranışlar karşısında da sakinliklerini kaybetmedikleri görülmüştür.
11. Okul temsilci adaylarının tanıtım süreci oy kullanma gününden beş gün önce başlayıp oy kullanma gününden önceki gün saat 17.00'de sona ermiştir.
12. Okul temsilci seçimi rehber öğretmen başkanlığında oluşturulan "Okul Seçim Kurulu" ve seçim kurulunun okuldaki şube sayısını göz önünde bulundurularak oluşturduğu iki sandık kurulu gözetiminde gerçekleşmiştir.
13. Oylama işlemi DEOMP yönergesinde belirtilen uygulama basamaklarına göre başlatılıp bitirilmiştir.
14. Oy pusulalarının sayılması, dökümlerinin ve sonuçlarının tutanağa geçirilmesi, bunların seçim işlerine ait diğer evrak ile birlikte zamanında okul seçim kuruluna teslim edilmesi işlemleri rehber öğretmen ve görevli öğrenciler tarafından yapılmıştır.
15. Oy kullanma yerleri seçmenin oyunu rahatlıkla ve özgürce kullanabileceği şekilde düzenlenmiş, öğretmenler tutum ve davranışlarıyla olumlu model olmuşlardır.
16. Oy verme süreci birinci kademe öğrencilerinde daha yavaş ilerlemiş, seçim süreci genel olarak olumlu bir havada geçmiştir. Seri bir şekilde

gerçekleştiği gözlenen bu süreçte tüm seçmenler adaylarını gizli tutmuş, oyların kime verildiği ile ilgili herhangi bir kargaşa ve kulis yaşanmamıştır.

17. Okul temsilcisi seçilen öğrenci seçimin ertesi günü okul müdürü tarafından tüm okula açıklanmıştır.
18. Projeyle ilgili tanıtım, propaganda ve seçim sürecinde daha çok rehber öğretmenin aktif olduğu, diğer öğretmenlerin uygulamalara katılım ve ilgisinin çoğunlukla kendi sınıflarındaki öğrencilerle sınırlı kaldığı saptanmıştır.

6.2. Öneriler

Bu bölümde araştırmanın sonuçları doğrultusunda uygulamaya ve gelecekte yapılabilecek araştırmalara yönelik olarak geliştirilen öneriler yer almaktadır.

6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Yapılan araştırma sonucunda genel olarak öğretmen/yöneticiler Milli Eğitim Bakanlığı'nın ya da il ve/ya ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü' nün, öğretmenler okul idarecilerinin, öğrenciler okul idarecileri ve öğretmenlerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi ile ilgili bilgilendirme ve rehberlik etkinliklerini yetersiz bulduğu görülmüştür. Projenin daha etkili uygulanabilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı, il ve/ya ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü, okul idarecileri ve görevli öğretmenler tarafından daha sistemli bir şekilde yapılacak bilgilendirme çalışmalarının projenin daha iyi algılanması ve uygulamasında yararlı olacağı düşünülmektedir.
2. Araştırma sonucunda projeyle ilgili tanıtım, seçim ve propaganda sürecinde daha çok rehber öğretmenin aktif olduğu, diğer öğretmenlerin uygulamalara katılım ve ilgisinin çoğunlukla kendi sınıflarındaki öğrencilerle sınırlı kaldığı görülmüştür. Projeyle ilgili tanıtım, seçim ve propaganda sürecinde rehber öğretmen ile demokrasi, insan hakları, vatandaşlık bilgisi vb. konularının öğretimi ile ilgili öğrencilere ışık tutan sosyal bilgiler öğretmenlerinin işbirliği içerisinde çalışmalarının okulda projenin uygulanma sürecine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu anlamda, okul yöneticileri öncelikle sosyal bilgiler öğretmenleri olmak üzere okuldaki tüm

öğretmenleri projenin her aşamasında görev almaya teşvik etmeli, cesaretlendirmelidir.

3. Yapılan araştırma sonucunda öğretmen/yöneticilerin yarısından fazlasının Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin okuldaki yönetici, öğretmen ve öğrenciler arasında empati duygusunun gelişmesine katkısını düşük algıladığı görülmüştür. Okuldaki bireylerin birbirlerini tanımalarına yönelik olarak okulda üst sınıflardaki öğrencilerin diğer öğrencilerin çalışmalarına yardımcı olması amacıyla yapılan toplum hizmeti çalışmalarına ağırlık verilmesi, yönetici/öğretmenler ve öğrencilerin katılacakları okul toplantılarının, yemeklerin, dönem içerisinde yapılacak sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerin, turnuvaların, şenliklerin vb. öğretmen/yönetici ve öğrencilerin empatiye yönelik algılarını olumlu etkileyeceği düşünülmektedir.
4. Araştırma sonucunda katılımcıların projenin okulda demokratik siyasal oluşturma yönündeki işlevlerini olumlu algıladığı saptanmıştır. Projenin devamlılığı ve öğrencilerin alınan kararların uygulanmasında da aktif olmasına yönelik çalışmalar yapılabilir. Okul yönetimi tarafından okulun belirli yerlerine (bahçe, koridor vb.) öğrencilerin okulda demokrasi adına yapılmasını istedikleri çalışmalar veya önerilerini ifade edebilecekleri dilek/öneri kutuları konulabilir. Böylece öğrencilerin bir bakıma “bu okulda ben de varım” mesajı vermeleri sağlanabilir. Ayrıca okulun internet ortamında “meclis çalışmaları” linki oluşturularak, bütün öğrencilerin yapılan çalışmalar hakkında düzenli bilgi sahibi olmaları sağlanabilir. Benzer uygulamalar öğrenci velileri ve öğretmenler için de organize edilerek, sadece öğrencilerin değil, okul ortamını birlikte paylaşan tüm bireylerin meclis çalışmalarına aktif katılımları sağlanabilir.

6.2.2. Gelecekte Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırma Adana ili sınırları içerisinde bulunan Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin uygulandığı bir ilköğretim okulunda görev yapan yönetici, öğretmen ve öğrencilerle gerçekleştirilmiştir. Diğer illerde ve hatta Türkiye genelinde projenin uygulanması süreci ve projenin demokratik siyasal kültür bağlamındaki işlevleri araştırılabilir.

2. Araştırma bir devlet okulunda gerçekleştirilmiş, devlet okulları ile özel okulların projenin uygulanması süreci ve projenin demokratik siyasal kültür bağlamındaki işlevleri ile ilgili herhangi bir karşılaştırmaya gidilmemiştir. Her iki okul türünün projenin uygulanması süreci ve projenin demokratik siyasal kültür bağlamındaki işlevlerini karşılaştıran bir araştırma yapılabilir.
3. Bu araştırma Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin uygulandığı bir ilköğretim okulundaki yönetici, öğretmen ve öğrenciler ile yapılmış, veri toplama amacıyla öğrenci velilerine başvurulmamıştır. Yapılacak araştırmalarda öğrenci velilerinin projenin uygulanması süreci ve projenin demokratik siyasal kültür bağlamındaki işlevleri ile ilgili görüşleri incelenebilir.
4. Yapılan araştırma sonucunda DEOMP'nin daha etkili olabilmesi için uygulanmaya yönelik önerileri olduğu görülmüştür. DEOMP' nin daha etkili olabilmesi ile ilgili standartlar araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Ateş, T. (1994), *Demokrasi*, Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Akçay, A. (2003), “Okul Müdürleri Öğretmenlerini Etkileyebiliyor mu?”, *Milli Eğitim Dergisi*, 157, 75–88.
- Akdoğan, A. A. (2006), “Siyasal Kültür ve Sosyal Sermayenin Karşılaştırılması: Türkiye İçin Bazı Çıkarımlar”, *Akdeniz Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12, 162-187.
- Alderson, P.(2000), “School students’views on school councils and daily life at school”, *Children and Society Volume*, 14, 12-134.
- Atasoy, A. (1997), “İlköğretim İkinci Kademe Demokrasi Eğitimi ve İlköğretim İkinci Kademe Öğretmen ve Öğrencilerinin Demokratik Tutum ve Davranışlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Atıcı, M., Rehber, E.(2009), “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeylerine Göre Çatışma Çözme Davranışlarının İncelenmesi”, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(1), 323-342.
- Aydoğan, İ. ve Kukul, F. (2003), “Öğretmenler İle Öğretim Üyelerinin Demokratik Davranışlarının Analizi”, *Eğitim Araştırmaları*, 311, 23–32.
- Bacanlı, H. (2002), “Ana –Baba ile İlişkiler”, E. Karip (Ed.), *Sınıf Yönetimi*, Ankara: Pegem A Yayıncılık Tic. Ltd. Şti, ss. 191–200.
- Beetham, D. ve Boyle, K. (1998), *Demokrasinin temelleri 80 soru ve cevap* (V. Bıçak, Çev.), Ankara: Liberte Yayınları.
- Beane, A.J., Apple, W.M. (1995), “The case for democratic schools”, H.Daniels (editör), *Democratic Schools: Lessons in Powerful Education*, (s.1-29), Copyrighted: Material.
- Biçer, B. (2007), “Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi le Öğrencilerde Demokrasi Kültürü Kazanımlarının Ortaöğretim Öğretmenlerince Değerlendirilmesine Yönelik Bir Analiz (Kütahya Örneği)”, *Yüksek Lisans Tezi*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (Tarih yok), <http://www.kayapinar.gov.tr/dosyalar/8.doc> [21.03.2009]

- Burden, P. E. (1995), *Classroom Management and Discipline*, Methods to facilitate Cooperation and Instraction, USA: Longman Publishers.
- Büyükkaragöz, S. (1990), *Demokrasi Eğitimi*, Ankara: Türk Demokrasi Vakfı Yayınları.
- Büyükkaragöz, S.(1996), “Demokratik Eğitim Politikası”, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 20,9-16.
- Ceren, A.(2008), “İlköğretim Okulu Sınıf Öğretmenlerinin Derste Zamanı Etkili Kullanma Yeterlilikleri”, *Yüksek Lisans Tezi*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Ceylan, M., Şimşek, Y. (2004), “Okul Kültürünün Demokrasi Eğitimine Etkisi”, 20-21 Mayıs 2004, *I. Uluslararası Demokrasi Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* (s.255-259), Çanakkale: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Yayınları.
- Cohen, L., Manion, L., Morrison, K. (2001), *Research Methods in Education*, London: Routledgefalmer.
- Cotmore, R.(2004), “Organisational competence:the study of a school council in action”, *Children and Society*, 18, 53-65.
- Çeçen, A.(1995), *İnsan Hakları*, Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Çılga, İ. (2001), “Demokrasi İnsan Hakları Kültürü ve Çocuk Hakları”, *Milli Eğitim Dergisi*, 151,69-73.
- Çocuk Haklarına İlişkin Avrupa Sözleşmesi (Tarih Yok)
<http://www.ankarabarusu.org.tr/Merkezler> [21.03.2009]
- Cox, S., Pant, A. (2005), “Challenging perception of school councils in the primary school”, *Education*, 3-13, 33: 2, 14-19
- Çuhadar, A. (2006), “Üniversite Öğretim Elemanı ve Öğrencilerinin Demokrasi Anlayışlarının Siyasal Toplumsallaşma Bağlamında Cinsiyet, Bilim Alanı, Akademik Aşama ve Siyasal Katılımcılık Değişkenleri Açısından İncelenmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Dahl, R. (2001), *Demokrasi Üstüne* (B.Kadıoğlu, Çev.), Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Kitapçığı (2004), Ankara: TBMM Basımevi.
- Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi Amaçları (2004),
www.okulmeclisleri/meb.gov.tr [02.12.2007]

- Doğan, İ. (2001), *Modern Toplumda Vatandaşlık Demokrasi ve İnsan Hakları*, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Doğan, F.(2008), “Ankara İli İlköğretim Okulları Yönetici ve Öğretmenlerinin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’ne İlişkin Görüşleri”, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Doğanay, A., Sarı, M. (2004), “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerine Temel Demokratik Değerlerin Kazandırılma Düzeyi ve Bu Değerlerin Kazandırılması Sürecinde Açık ve Örtük Programın Etkilerinin Karşılaştırılması”, *Eğitim Yönetimi*, 10 (39), 356 – 383.
- Doğanay, A., Çuhadar, A., Sarı, M. (2007), “Siyaset Benim Neyime! Öğretmen Adaylarının Siyasal Katılımcılık Düzeylerine Çeşitli Etkilerin Etkisinin Demokratik Vatandaşlık Eğitimi Bağlamında İncelenmesi”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 13(50), 213-246.
- Edwards, C. H. (1993), *Classroom Discipline and Management*, Newyork: Macmillan Publishing Company.
- Elyıldırım, Ü.Y., Yanıklar, C. (2004), “Demokrasi Eğitimi ve Pratik Uygulamalar”, *Çocuk Çocuk Dergisi*, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Emir, S., Kaya, Z. (2004), “Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclislerine Yönelik Öğretmen Görüşleri”, *I. Uluslararası Demokrasi Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* (331–344), 20–21 Mayıs 2004, Çanakkale: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Yayınları.
- Erden, M.(1998), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, İstanbul: Alkım Yayınları.
- Erden. M., Akman, Y. (1995), *Eğitim Psikolojisi, Gelişim-Öğrenme-Öğretme*, Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Ertürk, S. (1998), *Eğitimde Program Geliştirme*, Ankara: Meteksan Matbaacılık.
- Esen, Y., Bağlı, M.T. (2002), “İlkokul Ders Kitaplarında Kadın ve Erkek Resimlerine İlişkin Bir İnceleme”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35 (1–2), 143–153.
- Gömleksiz, M. (1988), “Demokratik Bir Sınıf Ortamı Açısından Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Elemanları ve Öğrencilerinin Davranışlarının Değerlendirilmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Gözütok, F.D. (2004), *Öğretmenliğimi Geliştiriyorum (2.Baskı)*, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Gürşimşek , I., Göregenli, M. (2004), “Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerde Demokratik Tutumlar, Değerler ve Demokrasiye İlişkin İnançlar”, *I. Uluslararası Demokrasi Eğitimi Sempozyumu Bildirileri (77–85)*. 20–21 Mayıs 2004, Çanakkale: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Yayınları.
- Hotaman, D. (2009), “Demokratik Eğitim: Demokratik Bir Eğitim Programı”, Kıncal, R.(Editör), *International Symposium On Democracy and Democracy Education In Europe Proceedings*, (474–485), 11–12 June 2009, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Hotaman, D.(2010), “Demokratik Eğitim: Demokratik Bir Eğitim programı”, *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 3 (1), 29-42.
- Johnson, D.W., Johnson, R.T., Scott, L. (1978), “The effects of cooperative and individualized instruction on student attitudes”, *The Journal of Social Psychology*, 104, 207-216.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1990), *İnsan Aile Kültür (3. Baskı)*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kalaycıoğlu, E., Köker,L.. Özbudun, E. (1995), *Türkiye’de Demokratik Siyasal Kültür*, Ankara: Türk Demokrasi Vakfı Yayınları.
- Kara, E. (2002), “Öğretmen ve Öğrencilerin Sosyal Beceri, Algılarına Etki Eden Faktörler”, *Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Karadağ, A. (2006), “Sürdürülebilir Demokrasi”, *Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 7 (1), 75-101.
- Karadağ, A., Akbaş, Z.(2009), “Kurumsal Güvencelerin İşlevsizlik Kavşağındaki Demokrasi: Türkiye”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (11), 162–188.
- Karakuş, M. (2004), “İlköğretim Dördüncü Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Proje Yaklaşımlı Öğretimin Öğrencilerin Sorun Çözme Becerilerine Tutumlarına Akademik Başarılarına Ve Kalıcılığa Etkisi”, *Doktora Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Karaoğlu, İ. B. (1998), “Geleneksel Öğretim Yöntemleri İle İşbirlikçi Öğrenmenin Öğrenci Başarısı, Hatırda Tutma Ve Sınıf Yönetimi Üzerindeki Etkileri”, *Doktora Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- Karasar, N. (2006), *Bilimsel Araştırma Yöntemi (16. Baskı)*, Ankara, Nobel Yayıncılık.
- Kepenekçi, Y. (2003), “Demokratik Okul”, *Eğitim Araştırmaları*, 11, 44–53.
- Kıncal, R.Y. (2002), *Vatandaşlık Bilgisi*, Ankara: Mikro Yayınları.
- Kıncal, R.Y. (2009), “Önsöz”, Kıncal, R.(Editör), *International Symposium On Democracy and Democracy Education In Europe Proceedings*, (V-VI), 11–12 June 2009, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kıncal R.Y., Uygun S. (2006), “Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesinin Değerlendirilmesi”, *Milli Eğitim Dergisi*, 171, 31-41.
- Korol, S.(2002), “The Exploration Of Potential Educational Indicators That Measure School Council Effectiveness”, *Master Of Education*, Graduate Programme In Education York University North York, Ontario-Canada.
- Kutlu, Ö., Car, A.(2009), “Öğrencinin Okul Kararlarına Katılımı: Ankara Üniversitesi Özel Lisesi Öğrenci Meclisi Uygulaması”, Kıncal, R.(Editör), *International Symposium On Democracy and Democracy Education In Europe Proceedings*, (147–162), 11–12 June 2009, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Küçüköncü, Y.H. (2009), “Müzik Eğitiminin Demokrasi Eğitimine Etkileri”, Kıncal, R. (Editör), 11–12 June 2009, *International Symposium On Democracy Education In Europe Proceedings*, (363–373), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Robertson, P, J., Kwong, S.S. (1993), “The impact of membership diversity on school council decision making”, *Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational research Association*, Atlanta, GA, April, 12-16.
- Lara, M. A., Navarro, C. N., Acevedo, M., Berenzon, S., Mondragon, L., Rubi, N. A. (2004), “A psycho-educational intervention for depressed women, A qualitative analysis of the process, Psychology and Psychotherapy”, *Theory, Research and Practice*, 77, 429 – 447.
- Mentiş, A.(1997), “İlköğretim I. Aşama Sosyal Bilgiler Dersi Duyuşsal Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Merriam, S. B. (1988), *Case study research in education. A qualitative approach*, San Francisco: Jossey – Bass Publishers.

- Metin, T. (2006), “Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesine Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Katılım Düzeyi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Milli Eğitimin Temel İlkeleri, Demokrasi Bilincinin Geliştirilmesi <http://www.mebnet.net> [09.02.2009].
- Okutan, M (2009), “Türk Eğitim Sisteminde Demokrasi Eğitimi”, Kıncal, R.(Editör), *International Symposium On Democracy and Democracy Education In Europe Proceedings*, (196–202), 11–12 June 2009, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Öğrenci Meclisleri Seçimi Usulü ve Esasları, Öğrenci Meclisleri İç Tüzüğü, Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Yönergesi, www.okulmeclisleri/meb.gov.tr [02.12.2007]
- Özcan, T. (2002), “İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Programı Genel Amaçlarının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi “Kilis İlinde Bir Araştırma””, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Özdemir, H.(2009), “İlköğretim 8.Sınıf Öğrencilerine Demokrasi Kültürü Kazandırmada Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi’nin Katkısı (Kütahya İli Örneği)”, *Yüksek Lisans Tezi*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Özek, M.F.(2002), “İnsan İlişkilerinde Empatinin Yeri ve Önemi”, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Özpolat, A.(2004), “Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi”, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Bilim Dergisi*, 50, 11–13.
- Patton, M. Q. (1990), *How to Use Qualitative Methods in Evaluation (2. Edition)*, Newbury Park, CA: Sage Publications Ltd.
- Schostak, J. F. (2002), *Understanding, designing and conducting qualitative research in education*, Buckingham – Philadelphia: Open University Press.
- Sarı, M. (2007), “Demokratik Değerlerin Kazanımı Sürecinde Örtük Program: Düşük ve Yüksek “Okul Yaşam Kalitesine” Sahip İki İlköğretim Okulunda Nitel Bir Çalışma”, *Doktora Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Sarıbay, S.A. (2001), “Erken Yaşlarda Cinsiyet Rolü Kazanımı Üzerine Ebeveynlerin Etkisi”, *Psikoloji Denemeleri*, 2–3, 4–8.

- Sarıbay, A.Y. (2000), *Kamusal Alan ve Diyalojik Demokrasi Sivil İtiraz (1.Baskı)*, İstanbul: Alfa Yayın Dağıtım.
- Soydaş, S. ve Güven, B. (2009), “Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersinde Demokrasi Kavramı İle İlgili Oluşturdukları Metaforların İncelenmesi”, Kınçal, R.(Editör), *International Symposium On Democracy and Democracy Education In Europe Proceedings*, (64–80) 11–12 June 2009, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Şaylan, G.(1998), *Demokrasi ve Demokrasi Düşüncesinin Gelişmesi*, Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü İnsan Hakları Araştırma ve Derleme Merkezi.
- Şimşek, A. (2006), “Kavramların Öğretim”, A. Şimşek (Editör), *İçerik Türlerine Dayalı Öğretim (27 – 70)*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- T.C. Anayasası, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Tekelioğlu, M. (1999), “Kültür ve Demokrasi”, *Demokrasi ve İnsan Hakları Projesi Yayınları, İlk Uygulama Raporu*, B J. Mollaoğlu ve K. B. Raif (Ed.), (95 – 108) , Ankara: Türk Demokrasi Vakfı Yayınları.
- Tezcan, M. (1996), *Eğitim Sosyolojisi (11. Basım)*, Ankara: Feryal Matbaa.
- Tezgel, R. (2006), *Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri*, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları.
- Tezgel, R. (2008), *Yeni İlköğretim Programlarında İnsan Hakları Vatandaşlık ve Kentlilik Eğitimi*, Ankara: Araştırma Yayınları.
- Tümkaya, S. (1996), “Öğretmenlerdeki Tükenmişliğin Sosyo-Demografik Özellikler ve İş Ortamı İle İlişkisi”, *III. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Sözlü Bildiri*, Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Ulusavaş, M.(2000), *Demokrasi ve İnsan Hakları ve Eğitim Sistemiyle Etkileşimi*, İzmir: İz Yayın Dağıtım.
- Uygun, O. (1996), *Türkiye’de Demokrasi ve İnsan Hakları*, Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü İnsan Hakları ve Araştırma ve Derleme Merkezi.
- Varış, F. (1996), *Eğitimde Program Geliştirme Teoriler Teknikler (6. Baskı)*, Ankara, Alkım Kitapçılık Yayıncılık.
- Woolfolk, A.E. (1993), *Educational Psychology*, Boston: Allyn&Bacon.

- Yalın, H. İ., (2001), *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Yavuzer, H. (1992), *Çocuk ve Suç (6. Baskı)*, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yeşil, R. (2002), *Okulda ve Ailede İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yeşil, R.(2009), “İlköğretim II. Kademe Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerinin Demokratiklik Profilleri”, Kıncal, R.(Editör), *International Symposium On Democracy and Democracy Education In Europe Proceedings*, (106–121), 11–12 June 2009, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yıldırım, A., Şimşek, A. (2005), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (5. Baskı)*, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldırım, L. (1994), “İlköğretim Birinci Kademe Öğretmenlerinin Demokratik Tutum ve Davranışları İle Öğrencilerin Demokratik Davranışları Arasındaki İlişkilerin Saptanması”, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, A. (2000), *Modern Demokrasi Gelişimi ve Sorunları*, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Yörükoğlu, A. (2000), *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk (6. Basım)*, Ankara: Özgür Yayınları.

EKLER

EK 1. DEMOKRASİ EĞİTİMİ VE OKUL MECLİSLERİ PROJESİ'Nİ DEMOKRATİK SİYASAL KÜLTÜR BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Değerli yöneticiler, öğretmenler ve öğrenciler

Bu ölçek, okulunuzda uygulanan Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi' nin (Sınıf ve Okul Temsilcisi Seçimi) demokratik siyasal kültür oluşturma yönündeki katkı düzeyini değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Size her bir cümleyi dikkatle okuyarak, bu cümledeki fikre ne ölçüde katıldığınızı işaretlemeniz istenmektedir. Lütfen ölçeği eksiksiz olarak yanıtlamaya çalışınız. Ulaşılan sonuçlar sadece araştırma amacıyla kullanılacak, başka hiçbir kurum veya kişiyle paylaşılmayacaktır. Görüşleriniz araştırma açısından büyük önem taşımaktadır. İlgü ve yardımlarınız için teşekkür ederim.

Pınar SAYIN

Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eğitim Programları ve Öğretim A.B.D.

Yüksek Lisans Öğrencisi

Lütfen bu bölümdeki her ifadeyi <u>dikkatle</u> okuduktan sonra, (1) Kesinlikle katılıyorum (2) Katılıyorum, (3) Biraz katılıyorum, (4) Katılmıyorum, (5) Kesinlikle katılmıyorum, Seçeneklerinden size en uygun olanı (X) ile işaretleyiniz ve lütfen hiçbir soruyu cevapsız bırakmayınız.		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Okulumuzda yapılan sınıf ve okul temsilcisi seçimi;						
1.	Öğrencilerin hoşgörünün gerekliliğine inanmalarını sağlamaktadır.					
2.	Okulda öğrencilere duyulan güveni arttırmaktadır.					
3.	Öğrenciler arasındaki iş birliğinin gelişmesine katkı sağlamaktadır.					
4.	Öğrencilerin kendilerini arkadaşlarının yerine koyarak iletişim kurmalarına katkı sağlamaktadır.					
5.	Öğrencilerin arkadaşlarıyla yaşadıkları sorunları kavga etmeden çözebilmelerine katkı sağlamaktadır.					

6.	Öğrencilerin kendi hak ve özgürlüklerinin bilincinde olmasına katkı sağlamaktadır				
7.	Öğrencilerin okulda kendilerini değerli hissetmelerini sağlamaktadır.				
8.	Öğrencilerin farklı kültürlere sahip insanlara saygı duymalarına katkı sağlamaktadır.				
9.	Öğrencilerin kendilerine güven duymalarına katkı sağlamaktadır.				
10.	Öğrencilerin, arkadaşlarının duygularını önemsemelerine katkı sağlamaktadır.				
11.	Öğrencilerin insan haklarını öğrenmelerine yardımcı olmaktadır.				
12.	Öğrencilerin sorunlarını konuşarak çözmelerine katkı sağlamaktadır.				
13.	Öğrencilerin birbirlerine daha hoşgörülle yaklaşmalarını sağlamaktadır.				
14.	Öğrencilerin kendi hak ve özgürlüklerini savunmalarına katkı sağlamaktadır				
15.	Öğrencileri, başkalarıyla yaşadıkları sorunları konuşarak çözümler üretmeye özendirilmektedir.				
16.	Öğrencilerde, “kimseyle alay <u>edilmemesi</u> gerektiği” anlayışının oluşmasını sağlamaktadır.				
17.	Öğrencilerin başkalarının haklarına saygı duymalarını sağlamaktadır.				
18.	Okulda öğretmenlere duyulan güveni arttırmaktadır.				
19.	Öğretmenler arasındaki iş birliğinin gelişmesine katkı sağlamaktadır.				
20.	Öğretmenlerin insan haklarını daha çok önemsemelerini sağlamaktadır.				
21.	Öğretmenler arasında daha hoşgörülü ilişkiler kurulmasına yardımcı olmaktadır.				
22.	Öğretmenlerin, farklı özelliklere sahip olan öğrencilerine eşit davranmalarına katkı sağlamaktadır.				
23.	Öğretmenlerin, öğrencilerle yaşadıkları sorunları barışçıl bir şekilde (bağırıp çağırmadan ve ağır cezalar vermeden) çözmeye çalışmalarına katkıda bulunmaktadır.				

24.	Öğretmenlerin, öğrencileri küçük düşürecek davranışlardan <u>kaçınmasını</u> sağlamaktadır.					
25.	Öğretmenlerin, öğrencilerin duygularını önemsemelerine katkı sağlamaktadır.					
26.	Öğretmen-öğrenci iş birliğinin gelişmesine katkı sağlamaktadır.					
27.	Öğretmenlerin, öğrencilere karşı “farklılıklara saygı duyma” konusunda örnek olacak davranışlar sergilemelerini sağlamaktadır.					
28.	Öğretmenlerin, kendilerini öğrencilerin yerine koyarak iletişim kurmalarına katkı sağlamaktadır.					
29.	Öğretmenlerin, öğrencilere karşı daha hoşgörülü yaklaşımlarını sağlamaktadır.					
30.	Yöneticilerin, öğrencilere karşı daha hoşgörülü yaklaşımlarına katkı sağlamaktadır.					
31.	Yöneticilerin, okulda yaşanan sorunları barışçıl bir şekilde (bağırıp çağırmadan ve ağır cezalar vermeden) çözmeye çalışmalarına katkıda bulunmaktadır.					
32.	Yöneticilerin, kendilerini öğrencilerin yerine koyarak iletişim kurmasına katkı sağlamaktadır.					
33.	Yöneticilerin, öğrencileri küçük düşürecek davranışlardan <u>kaçınmalarını</u> sağlamaktadır.					
34.	Yöneticilerin, öğrencilerin duygularını önemsemelerine katkı sağlamaktadır.					

EK 2. DEMOKRASİ EĞİTİMİ VE OKUL MECLİSLERİ PROJESİ'Nİ DEMOKRATİK SİYASAL KÜLTÜR BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRME ANKETİ ÖĞRETMEN-YÖNETİCİ FORMU

Değerli yönetici ve öğretmenler,

Bu anket, okulunuzda uygulanan Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi (Sınıf ve Okul Temsilcisi Seçimi) ile ilgili görüşlerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. İki bölümden oluşan anketin birinci bölümünde kişisel bilgilerinizle ilgili sorular, ikinci bölümde ise bölümde ise bu proje hakkındaki görüşlerinizi yazabileceğiniz sorular yer almaktadır.

Lütfen her iki bölümü eksiksiz olarak yanıtlamaya çalışınız. Bu anketle ulaşılan sonuçlar sadece araştırma amacıyla kullanılacak, başka hiçbir kurum veya kişiyle paylaşılmayacaktır. Görüşleriniz araştırma açısından büyük önem taşımaktadır. İlgi ve yardımlarınız için teşekkür ederim.

Pınar SAYIN

Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Programları ve Öğretim A.B.D.
Yüksek Lisans Öğrencisi

BÖLÜM 1

Cinsiyet : () Kadın () Erkek

Kıdem : () 0 - 5 () 6 - 10 () 11 - 15 () 16 - 20 () 21 ve üstü

Branşınız: () Yönetici () Sınıf öğretmeni () Branş öğretmeni (Lütfen branşınızı belirtiniz).....

Mezun Olduğunuz Okul

- () Öğretmen Okulu
- () Eğitim Enstitüsü / Eğitim Yüksekokulu
- () Lisans Tamamlama
- () Eğitim Fakültesi
- () Fen - Edebiyat Fakültesi
- () Diğer Fakülte (lütfen belirtiniz).....

BÖLÜM 2

1. Sınıf ve okul temsilcisi seçiminin okulda hoşgörü kültürü (iletişimde hoşgörüye, uzlaşmacı tutumlara ve sabırlı olmaya dayalı kültür) oluşturulmasına katkılarıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

.....

2. Sınıf ve okul temsilcisi seçiminin okulda “bireye güven” duyulan bir kültürün oluşturulması yönündeki katkılarıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

.....

3. Sınıf ve okul temsilcisi seçiminin yönetici, öğretmen ve öğrenciler arasında iş birliğine dayalı bir kültürün oluşturulmasına katkılarıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

.....

4. Sınıf ve okul temsilcisi seçiminin okulda empatiye (kişinin iletişim sırasında kendisini karşısındakinin yerine koyarak, olaylara onun bakış açısıyla bakarak, duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlamaya çalışması ve duyarlı bir yaklaşım içinde olması) dayalı bir kültürün oluşturulmasına katkılarıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

.....

5. Sınıf ve okul temsilcisi seçiminin okulda uzlaşmaya (orta yol bulmaya) dayalı bir kültürün oluşturulmasına katkılarıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

.....

6. Sınıf ve okul temsilcisi seçiminin okulda hak ve özgürlüklere sahip çıkmaya dayalı bir kültürün oluşturulmasına katkılarıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

.....

7. Sınıf ve okul temsilcisi seçiminin okulda insan onuruna saygıya (okuldaki bireylerin, başkalarını küçük düşürecek her türlü davranıştan kaçınmasına) dayalı bir kültürün oluşturulmasına katkılarıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

.....
.....

8. Sınıf ve okul temsilcisi seçiminin okulda farklılıklara (yaş, cinsiyet, gelir grubu, düşünce vb. açılardan) saygıya dayalı bir kültürün oluşturulmasına katkılarıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

.....
.....

9. Okullarda demokrasiyi tam anlamıyla yaşatmak için sınıf ve okul temsilcisi seçimi sizce nasıl olmalıdır? Bu konudaki önerileriniz nelerdir?

.....
.....

EK 3. DEMOKRASİ EĞİTİMİ VE OKUL MECLİSLERİ PROJESİ'Nİ DEMOKRATİK SİYASAL KÜLTÜR BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRME ANKETİ ÖĞRENCİ FORMU

Değerli öğrenciler,

Bu anket, okulunuzda uygulanan Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi (Sınıf ve Okul Temsilcisi Seçimi) ile ilgili görüşlerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. İki bölümden oluşan anketin birinci bölümünde kişisel bilgilerinizle ilgili sorular, ikinci bölümde ise bölümde ise bu proje hakkındaki görüşlerinizi yazabileceğiniz sorular yer almaktadır.

Lütfen her iki bölümü eksiksiz olarak yanıtlamaya çalışınız. Bu anketle ulaşılan sonuçlar sadece araştırma amacıyla kullanılacak, başka hiçbir kurum veya kişiyle paylaşılmayacaktır. Görüşleriniz araştırma açısından büyük önem taşımaktadır. İlgi ve yardımlarınız için teşekkür ederim.

Pınar SAYIN

Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Programları ve Öğretim A.B.D.
Yüksek Lisans Öğrencisi

Bölüm I

Sınıf:

Yaş:.....

Cinsiyet: () Kız () Erkek

Bölüm II:

- Okulunuzdaki Sınıf ve Okul Temsilcisi Seçimi hakkındaki genel görüşleriniz nelerdir? (Seçimler boyunca yaşadıklarınız nelerdir? , neler hissettiniz? ,neler düşündünüz?) Lütfen buraya belirtiniz:
.....
.....

- Okullarda demokrasiyi tam anlamıyla yaşatmak için Sınıf ve Okul Temsilcisi Seçimi sizce nasıl olmalıdır? Bu konudaki önerileriniz nelerdir? Lütfen buraya belirtiniz:
.....
.....
.....

**EK 4. DEMOKRASİ EĞİTİMİ VE OKUL MECLİSLERİ PROJESİ'NİN
DEMOKRATİK SİYASAL KÜLTÜR BAĞLAMINDA
DEĞERLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN/YÖNETİCİ GÖRÜŞME
FORMU**

Merhabalar,

Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü'nde yüksek lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans çalışmamda, bir ilköğretim okulunda Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin demokratik siyasal kültür oluşturmadaki işlevleri konusu üzerinde çalışıyorum. Çalışmamın temel amacı "Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi"nin demokratik siyasal kültür oluşturma bağlamında değerlendirilmesidir. Bu bağlamda, okuldaki yaşamın şekillendirilmesinde önemli rolü olan ve aynı zamanda bu ortamda olup bitenleri yakından yaşayan sizinle yapacağımız görüşme, okulda uygulanan Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin ayrıntılı ve derinlemesine incelenmesinde çok yararlı olacaktır.

Başlamadan önce aramızdaki konuşmaların gizli kalacağını ve adınızın araştırmanın hiçbir yerinde açıklanmayacağını belirtmek istiyorum. Sizce bir sakıncası yoksa görüşmemizi ses kayıt cihazıyla kaydetmek istiyorum. Görüşmemiz yaklaşık 45 dakika sürecektir. Başlamadan önce herhangi bir sorunuz varsa yanıtlamaya hazırım. Vereceğiniz yanıtlar için şimdiden teşekkür ederim.

Pınar SAYIN

Görüşme Tarihi :

Görüşme Yeri :

Cinsiyetiniz : () Kadın () Erkek

Kıdeminiz :

Mezun olduğunuz okul :

Kaç yıldır bu okulda görev yaptığınız:

Branşınız :

Kaçıncı sınıfı okuttuğunuz :

Sınıf mevcudunuz : K: E:..... Toplam:

1. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ya da il ve/ya ilçe Milli Eğitim Müdürlüklerinin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi ile ilgili bilgilendirme etkinliklerini yeterli buluyor musunuz? Neden?
 - DEOMP ile ilgili yönerge hiç elinize geçti mi? Okudunuz mu?
2. Okul yöneticilerinizin- diğer idarecilerin- öğretmenlerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin hayata geçirilmesi bakımından tutum, davranış ve uygulamalarını yeterli buluyor musunuz? Neden?
 - DEOMP'nin daha sağlıklı yürütülmesi için öğretmenler bilgilendirme çalışması yaptınız mı? Evet.... Hayır /Neden?
3. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin hayata geçirilmesi sürecinde görev alan öğretmenlerin- yöneticilerin tutum, davranış ve uygulamalarını yeterli buluyor musunuz? Neden?
4. Okulunuzun fiziki koşullarını, maddi olanaklarını Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin hayata geçirilmesi konusunda yeterli buluyor musunuz? Neden?
5. Okul temsilci seçimlerindeki propaganda süreci ve adayların tanıtılması ile ilgili uygulamaları nasıl değerlendiriyorsunuz?
6.
 - Demokrasi açısından öğrencilere yararları neler oldu? Evet ise Neden yararlı olduğunu düşünüyorsunuz?
 - Okul temsilcisi seçimleri sürecinde karşılaşılan olumlu/olumsuz durumlar oldu mu?
 - Okul temsilcisi seçimi ortamını demokratik olarak nitelendirebilir misiniz? Evet ise... Neden böyle olduğunu düşünüyorsunuz, açıklayabilir misiniz?

7. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi uygulaması sürecindeki okul temsilcisi seçimi sırasında oluşturulan sandık kurullarının oy kullanma işlemleriyle ilgili çalışmalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Sandık kurulunda görevli öğretmenin- öğretmenlerin objektif davrandığına inanıyor musunuz?
- Sandık kurulunda görevli öğrencilerin objektif davrandığına inanıyor musunuz?

8. Okullarda demokratik bir kültür oluşturulması açısından Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi uygulaması konusundaki görüşleriniz nelerdir?

Okulda hoşgörü kültürünün oluşturulmasına katkılarıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

- Okul temsilciliğine aday olan öğrencilerin diğer aday öğrencilerle iletişimlerinde hoşgörü kültürüne ne ölçüde ve nasıl uydıklarını / uymadıklarını değerlendirebilir misiniz?
- Öğrencilerin birbirleriyle iletişimlerinde (aday olsun olmasın) hoşgörünün geliştirilmesine bir katkısı oldu mu? Nasıl?

Okulda bireye güvene dayalı bir kültürün oluşturulmasına katkılarıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

- Okulda yapılan Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisi çalışmalarının öğrencilerin kendilerine güven (özgüven) değerini kazanmaları bakımından ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?
- Bireylerin birbirine (başkalarına güven) : Yöneticinin öğretmene, Öğretmenin öğretmene, Öğretmenin öğrenciye, Yöneticinin öğrenciye, Öğrencinin öğrenciye karşı güven değerini kazanmaları bakımından ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?

Okulda işbirliğine dayalı bir kültürün oluşturmasına katkılarıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

- Yönetici- öğretmen, Öğretmen-öğretmen, Öğretmen-öğrenci, Yönetici- öğrenci, Öğrenci-öğrenci arasında işbirliği var mı? Proje kapsamında işbirliği yapılan çalışmalara örnek verebilir misiniz? Sizce bu çalışmaların ne gibi yararları oldu?

Okulda empatiye (bildiğiniz gibi kişinin iletişim sırasında kendisini karşısındakinin yerine koyarak olaylara onun bakış açısıyla bakarak duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlamaya çalışması ve duyarlı bir yaklaşım içinde olması) dayalı bir kültürün oluşturmasına katkılarıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

- Yönetici- öğretmen, Öğretmen-öğretmen, Öğretmen-öğrenci, Yönetici- öğrenci, Öğrenci-öğrenci arasındaki iletişimi nasıl buluyorsunuz? Sizce kişilerarası ilişkilerde empati kurmaya yeterince dikkat ediliyor mu? DEOMP' nin bu anlamda ne gibi katkıları olduğunu düşünüyorsunuz?

DEOMP' nin okulda uzlaşmaya dayalı bir kültürün oluşturmasına katkılarıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

- Örneğin okulda farklı fikirlere sahip kişiler arasında uzlaşmaya nasıl gidilebileceği konusunda katkıları oldu mu? Nasıl, biraz açıklayabilir misiniz?
- Öğrencilerin düşünce ve duygularını açıkça ifade etmelerine katkısı oldu mu? Neden böyle düşünüyorsunuz? Örnek verebilir misiniz, Nasıl?

Okulda Hak ve özgürlüklere sahip çıkmaya dayalı bir kültürün oluşturmasına katkılarıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

- Öğretmen ve öğrencilerin kendi hak ve özgürlüklerinin farkına varmalarında katkıları oldu mu? Neden/ Neden değil?
- DEOMP'nin öğretmen, öğrencilerin hak ve özgürlüklerinin bilincinde olmalarına katkı sağladığını düşünüyor musunuz? Neden? Biraz açıklayabilir misiniz?

Okulda insan onuruna saygıya dayalı bir kültürün oluşturmasına katkılarıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

- Yönetici- öğretmen, Öğretmen-öğretmen, Öğretmen-öğrenci, Yönetici- öğrenci, Öğrenci-öğrenci arasında insan onuruna saygılı ilişkiler geliştirilmesinde DEOMP' nin katkıları olduğunu düşünüyor musunuz? Neden, biraz açıkla mısınız?

Okulda farklılıklara saygıya dayalı bir kültürün oluşturmasına katkılarıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

- Yönetici- öğretmen, Öğretmen-öğretmen, Öğretmen-öğrenci, Yönetici- öğrenci, Öğrenci-öğrenci arasında farklı yaş, cinsiyet, gelir grubu, görüşlere, düşüncelere, tutum ve davranışlara karşı saygılı davranılıyor mu? Sizce DEOMP' nin bu açıdan katkısı var mı? Ne gibi katkılar, açıkla mısınız?

9. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi uygulaması konusundaki genel görüşleriniz nelerdir?

10. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin okullarda demokrasiye (yukarıda konuştuğumuz bütün boyutları düşünerek) dayalı bir kültür oluşturulmasındaki etkililiğinin artırılması için önerileriniz nelerdir?

- Okulda yerleşik bir demokrasi kültürünün, daha iyi bir okul ortamının gerçekleştirilebilmesi için önerileriniz nelerdir?

**EK 5. DEMOKRASİ EĞİTİMİ VE OKUL MECLİSLERİ PROJESİ'NİN
DEMOKRATİK SİYASAL KÜLTÜR BAĞLAMINDA
DEĞERLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞME FORMU**

Merhabalar,

Bu çalışmamın amacı, öğrencilerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi demokratik siyasal kültür oluşturmadaki işlevlerini incelemektir.

Sizlere Demokrasi Eğitimi ve Okul meclisleri projesi hakkında bazı sorular soracağım. Sizler okuldaki yaşamın önemli birer parçası olduğunuzdan soracağım sorular hakkındaki fikirleriniz benim için çok önemli. Bu ortamda olup bitenleri yakından yaşayan sizinle yapacağımız görüşme, çalışmanın amacına ulaşmasında çok yararlı olacaktır.

Başlamadan önce aramızdaki konuşmaların gizli kalacağını ve adınızın araştırmanın hiçbir yerinde açıklanmayacağını belirtmek istiyorum. Sizce bir sakıncası yoksa görüşmemizi ses kayıt cihazıyla kaydetmek istiyorum. Görüşmemiz yaklaşık 25 dakika sürecektir. Başlamadan önce herhangi bir sorunuz varsa yanıtlamaya hazırım.

Vereceğiniz yanıtlar için şimdiden teşekkür ederim.

Pınar SAYIN

Görüşme Tarihi :

Görüşme Yeri :

Okulu :

Sınıfı :

Cinsiyeti :

Yaşı :

1. Okul yöneticileriniz - öğretmenleriz Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi ile ilgili bilgilendirme çalışması yaptılar mı? Evet.... Hayır /Evet ise nasıl? Hayır ise sizce neden?

2. Okul yöneticilerinizin- diğer idarecilerin- öğretmenlerin Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin hayata geçirilmesi bakımından tutum, davranış ve uygulamalarını yeterli buluyor musunuz? Neden?
3. Okulunuzun fiziki koşullarını, maddi olanaklarını Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin hayata geçirilmesi (uygulanabilmesi) konusunda yeterli buluyor musunuz? Neden?
5. Okul temsilcisi seçimlerindeki propaganda süreci ve adayların tanıtılması ile ilgili uygulamaları nasıl değerlendiriyorsunuz?
6.
 - Sizce demokrasi açısından öğrencilere yararları oldu mu? Ne gibi yararları oldu? Neden yararlı olduğunu düşünüyorsunuz?
 - Okul temsilcisi seçimleri sürecinde karşılaşılan olumlu/olumsuz durumlar oldu mu? Ne gibi, açıklar mısınız?
 - Okul temsilcisi seçimi ortamını demokratik olarak nitelendirebilir misiniz? Evet ise... Neden böyle olduğunu düşünüyorsunuz, açıklayabilir misiniz?
5. Okul temsilcisi seçimi sırasında oluşturulan sandık kurullarının oy kullanma işlemleriyle ilgili çalışmalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?
 - Sandık kurulunda görevli öğretmenlerin objektif (tarafsız) davrandığına inanıyor musunuz?
 - Sandık kurulunda görevli öğrencilerin objektif (tarafsız) davrandığına inanıyor musunuz?
6. Okullarda demokratik bir kültür oluşturulması açısından Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi uygulaması konusundaki görüşleriniz nelerdir?

Okulda hoşgörü kültürünün oluşturmasına katkılarıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

- Okul temsilciliğine aday olan öğrencilerin diğer aday öğrencilerle iletişimlerinde hoşgörü (iletişimde tolerans, uzlaşmadan yana, cömert, sabır) kültürüne ne ölçüde ve nasıl uyduklarını / uymadıklarını değerlendirebilir misiniz?
- Öğrencilerin birbirleriyle iletişimlerinde (aday olsun olmasın) bu projenin hoşgörünün geliştirilmesine sizce bir katkısı oldu mu? Nasıl?

Okulda bireye güvene dayalı bir kültürün oluşturmasına katkılarıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

- Okulda yapılan Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisi çalışmalarının öğrencilerin kendilerine güven (özgüven) değerini kazanmaları bakımından ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?
- Bireylerin birbirine (başkalarına güven): Yöneticinin öğrenciye, Öğretmenin öğrenciye, Öğrencinin öğrenciye karşı güven değerini kazanmaları bakımından ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?

Okulda işbirliğine dayalı bir kültürün oluşturmasına katkılarıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

- Yönetici- öğrenci, Öğretmen-öğrenci, Öğrenci-öğrenci arasında işbirliği (çalışanlar arasında ekip ruhu) var mı? Proje kapsamında işbirliği yapılan çalışmalara örnek verebilir misiniz? Sizce bu çalışmaların ne gibi yararları oldu?

Okulda empatiye (bildiğiniz gibi kişinin iletişim sırasında kendisini karşısındakinin yerine koyarak olaylara onun bakış açısıyla bakarak duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlamaya çalışması ve duyarlı bir yaklaşım içinde olması) dayalı bir kültürün oluşturmasına katkılarıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

- Yönetici- öğrenci, Öğretmen-öğrenci, Öğrenci-öğrenci arasındaki iletişimi nasıl buluyorsunuz? Sizce kişilerarası ilişkilerde empati kurmaya yeterince dikkat ediliyor mu? DEOMP' nin bu anlamda ne gibi katkıları olduğunu düşünüyorsunuz?

DEOMP' nin okulda uzlaşmaya dayalı bir kültürün oluşturmasına katkılarıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

- Örneğin okulda farklı fikirlere sahip kişiler arasında uzlaşmaya (orta yol bulma) nasıl gidilebileceği konusunda katkıları oldu mu? Nasıl, biraz açıklayabilir misiniz?
- Öğrencilerin düşünce ve duygularını açıkça ifade etmelerine katkısı oldu mu? Neden böyle düşünüyorsunuz? Örnek verebilir misiniz, Nasıl?

Okulda Hak ve özgürlüklere sahip çıkmaya dayalı bir kültürün oluşturmasına katkılarıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

- Öğrencilerin kendi hak ve özgürlüklerinin farkına varmalarında katkıları oldu mu? Neden/ Neden değil?

Okulda insan onuruna saygıya dayalı bir kültürün oluşturmasına katkılarıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

- Yönetici- öğrenci, Öğretmen-öğrenci, Öğrenci-öğrenci arasında insan onuruna saygılı (kişiliğinize, kendinize, düşüncelerinize) ilişkiler geliştirilmesinde DEOMP' nin katkıları olduğunu düşünüyor musunuz? Neden, biraz açıkla mısınız?

Okulda farklılıklara saygıya dayalı bir kültürün oluşturmasına katkılarıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

- Yönetici- öğrenci, Öğretmen-öğrenci, Öğrenci-öğrenci arasında farklı yaş, cinsiyet, gelir grubu, görüşlere, düşüncelere, tutum ve davranışlara karşı saygılı davranılıyor mu? Sizce DEOMP' nin bu açıdan katkısı var mı? Ne gibi katkılar, açıkla mısınız?

7. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi uygulaması konusundaki genel görüşleriniz (ne yaşadın seçimler boyunca, neler hissettin, seçilemeyince üzülün mü, seçmen olarak ne düşündün, seçilen arkadaşına güveniyor musun, her şey seçimle mi kalıyor sence, sen seçilsen ne değişirdi, neler yapardın, ne bekliyorsun seçilen okul temsilcisinden) nelerdir?

8. Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin okullarda demokrasiye (yukarıda konuştuğumuz bütün boyutları düşünerek) dayalı bir kültür oluşturulmasındaki etkililiğinin artırılması için önerileriniz nelerdir?
- Okulda yerleşik bir demokrasi kültürünün (seçme-seçilme, okuldaki kararlara katılım, bireye güven, işbirliği, başkalarına saygı), daha iyi bir okul ortamının gerçekleştirilebilmesi için önerileriniz nelerdir?

EK 6. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DEMOKRASİ EĞİTİMİ VE OKUL MECLİSLERİ YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- Bu Yönergenin amacı, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı İlköğretim ve orta öğretim kurumlarında Okul Öğrenci Meclislerinin kuruluş ve işleyişine ilişkin usûl ve esasları belirlemektir.

Kapsam

Madde 2- Bu Yönerge, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî ve özel ilköğretim ve orta öğretim kurumlarında, okul, il ve Türkiye öğrenci meclisinin seçim usûl ve esaslarını, meclislerin iş ve işleyişleriyle ilgili işlemleri kapsar.

Dayanak

Madde- 3 Bu Yönerge, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, “BM Çocuk Hakları Sözleşmesi” ile “Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi” ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı arasında yapılan “Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi” protokolüne dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4- Bu Yönergede geçen;

- a) Bakanlık: Millî Eğitim Bakanlığını,
- b) Bakan: Millî Eğitim Bakanını,
- c) Okul/Kurum: Her tür ve derecedeki resmî ve özel öğretim kurumlarını,
- d) Meclis: Okul öğrenci meclisleri, il öğrenci meclisi ve Türkiye öğrenci

- meclisini,
- e) Başkan: Öğrenci Meclisi Başkanlarını,
 - f) Başkanlık Divanı: Öğrenci Meclisleri Başkanlık Divanını,
 - g) Öğretim Yılı: Ders yılının başladığı günden, bir sonraki ders yılının başladığı güne kadar geçen süreyi,
 - h) Genel Kurul: Öğrenci Meclisleri Genel Kurullarını,
 - ı) Komisyon: Öğrenci meclislerinin çalışmalarına yardımcı olmak üzere kurulmuş olan komisyonları,
 - j) Birleşim: Öğrenci meclisleri genel kurulunun belli bir günde yapılan toplantısını,
 - k) Oturum: Bir birleşimin ara ile bölümlenebilen kısımlarından her birini,
 - l) Salt Çoğunluk: Oylamada üye sayısının yarıdan fazlası ile sağlanan çoğunluğu,
 - m) Seçmen: İlköğretim 2-8. sınıflar ile orta öğretim kurumlarına devam eden her öğrenciyi,
 - n) Seçim Bölgesi: İlköğretim ve orta öğretim kurumlarındaki şubeler ile birleştirilmiş sınıfları,
 - o) Seçim Çevresi: Her tür ve derecedeki ilköğretim ve orta öğretim kurumlarını,
 - p) Şube Temsilcisi: Okul öğrenci meclisi için şubelerden seçilen temsilciyi,
 - r) Okul Öğrenci Meclisi: Şube temsilcilerinden oluşan öğrenci meclisini,
 - s) İlçe Temsilcisi: İlçedeki okul meclis başkanlarının kendi aralarında seçecekleri temsilcileri,
 - t) İl Öğrenci Meclisi: İldeki ilçe temsilcilerinden oluşan öğrenci meclisini,
 - u) Türkiye Öğrenci Meclisi: İl öğrenci meclisi başkanlarından oluşan öğrenci meclisini ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclislerinin Amacı ve İlkeleri

Projenin Amacı

Madde 5- Cumhuriyetimizin demokrasi ile güçlendirilmesi; öğrencilerimizde yerleşik bir demokrasi kültürünün oluşturulması, hoş görü ve çoğulculuk bilincinin geliştirilmesi, kendi kültürünü özümsemiş, millî ve manevî değerlere bağlı, evrensel değerleri benimseyen nesillerin yetiştirilmesi; öğrencilere seçme, seçilme ve oy kullanma kültürünün kazandırılması; katılımcı olma, iletişim kurabilme, demokratik liderliği benimseyebilme ve kamuoyu oluşturabilme becerilerinin kazandırılması amaçlanmaktadır.

Uygulama İlkeleri

Madde 6- Demokrasi ve Okul Meclisleri uygulamasında aşağıdaki ilkeler göz önünde bulundurulur:

- a) İnsan hak ve hürriyetlerinin vazgeçilmezliğini ve devredilemezliğini, ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü temel kabul etme,
- b) Bireysel, toplumsal, insanî değerlere önem verme,
- c) Başkalarının hak ve hürriyetlerine saygı duyma, insanlara eşit ve adil davranma,
- d) Bireysel farklılıkları ve ortak hukuk kurallarının gerekliliğini kabul etme,
- e) Toplumsal gelişmelere duyarlı olma, barış içerisinde çözümler üretme,
- f) Kendi kültürünü bilme, benimseme; farklı kültürleri tanıma ve onlara hoşgörü ile yaklaşma,
- g) Eşitlik ilkesine önem verme ve uygulama,
- h) Demokratik ilkeleri benimseme ve içerisinde bulunduğu ortamlarda uygulama,
- ı) Kişisel sorumluluğun önemine inanma, kişinin sürekli gelişimini ana ilke olarak kabul etme,
- j) Her türlü ön yargı ve ayrımcılıktan uzak bir anlayış geliştirme.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Seçim, Tanıtım Serbestliği ve Süresi

Sandık Kurulunun Oluşumu, Çalışmaları, Görev ve Yetkileri

Seçim

Madde 7- Seçimler, gizli, serbest, eşit, tek dereceli ve genel oy esaslarına göre yapılır. Oyların sayımı, dökümü ve tutanaklara bağlanması açık olarak gerçekleştirilir.

Bölge milletvekilleri yapılacak seçimlerde gözlemci olarak yer alabilirler.

Tanıtım Serbestliği ve Süresi

Madde 8- Tanıtım; oy kullanma gününden beş gün öncesinin sabahında başlar ve oy kullanma gününden önceki gün saat 17.00' de sona erer.

Okul Seçim Kurulları, adayların istekleri üzerine okulun ve halkın huzurunu bozmamak şartıyla düzenleyeceği programa göre tanıtım yapılmasına izin verebilir.

Okul yönetimi, seçim süresince yapılacak tanıtım çalışmalarına rehberlik eder ve denetim sürecini işletir.

Tanıtım amacıyla hazırlanan; afiş ve duvar ilânları, flamalar ve benzerleri, okul seçim kurullarınca gösterilen yerlere asılır.

Adaylar, el ilânı ve her türlü basılı malzemeyi dağıtabilirler. Ancak oy verme gününden bir gün önce saat 17.00' den sonra her türlü tanıtım faaliyeti yasaktır.

Tanıtım, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozucu, kişilik haklarını zedeleyici, insan haklarına aykırı olamaz.

Herhangi bir siyasî parti, sendika, dernek, vakıf veya siyasî faaliyet gösteren örgütün isim, bayrak, flama, afiş, amblem ve benzeri simgeleri kullanılamaz. Adaylar, tanıtım döneminde hediye ve promosyon dağıtamaz.

Tanıtım ile ilgili yasalara uymayanlar, iki kez uyarılmalarına rağmen uymamaya devam ederlerse Okul Seçim Kurulu tarafından seçilme haklarından mahrum bırakılır.

Okul Seçim Kurulunun Oluşumu

Madde 9- Her seçim çevresinde bir Okul Seçim Kurulu oluşturulur. Okul Seçim Kurulu; öğretmenler kurulunca seçilen bir öğretmenin başkanlığında öğrencilerden seçilen iki asıl, iki yedek üyeden oluşur. Bu kurul okuldaki seçim işlerini yürütür.

Sandık Kurulunun Oluşumu

Madde 10- Okul seçim kurulu, şube sayısını göz önünde bulundurarak birden fazla Sandık Kurulunun oluşturulmasına karar verebilir.

Sandık Kurulu veya Kurulları; öğretmenler kurulunca seçilen bir öğretmenin rehberliğinde, öğrenci kurulu veya okul onur genel kurulunda seçilen üç asıl, üç yedek öğrenciden oluşur. Bu öğrencilerden yaşça en büyük olanı sandık kurulu başkanı görevini yürütür. Okul öğrenci meclisi başkanlığına aday olan öğrencilerin gösterecekleri birer öğrenci, gözlemci olarak sandık başında bulunabilir.

Okul Seçim Kurulunun Görev ve Yetkileri

Madde 11- Okul Seçim Kurulunun başlıca görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Okul seçim çevresi içinde seçimin düzenli bir şekilde yürütülmesi için gereken tedbirleri almak ve seçim işlerini denetlemek.
- b) Oy sandıklarının kurmak ve diğer seçim araç gerecini sağlamak.
- c) Sandık Kurullarının oluşumuna, işlemlerine ve kararlarına karşı yapılan itirazları inceleyerek karara bağlamak.
- d) Sandık kurulu başkanlıklarınca, seçim işlerinin yürütülmesinde tereddüde düşülen konuları açıklığa kavuşturmak.
- e) Sandık kurullarından gelen tutanakları birleştirerek okul seçim bölgesi için bir tutanak düzenlemek.
- f) Seçim çevresindeki seçim takvimini belirlemek.
- g) Verilen diğer görevleri yapmak.

Sandık Kurulunun Görev ve Yetkileri

Madde 12- Sandık Kurullarının başlıca görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Sandık alanında, sandığın konulacağı yeri belirlemek.
- b) Sandık alanı içinde oy kullanma işleminin düzenli olması için gereken tedbirleri almak ve oy kullanma işlerini yürütmek.
- c) Oy kullanma işlemi hakkında ileri sürülecek itirazları incelemek, karara bağlamak ve tutanağa kaydetmek.
- d)Tutanaktaki kararlara karşı yapılan itirazları derhal okul seçim kuruluna göndermek.
- e)Sandığa atılmış olan oy pusulalarını saymak, dökümlerini ve sonuçlarını tutanağa geçirmek, bunları seçim işlerine ait diğer evrak ile birlikte zamanında okul seçim kuruluna teslim etmek.
- f)Verilen diğer görevleri yapmak.

Ant İçme

Madde 13- Seçim ve sandık kurulu başkanı ve üyeleri, görevlerine başlamadan önce kurul önünde birer birer aşağıdaki metni okuyarak ant içerler.

“Hiçbir tesir altında kalmaksızın, hiç kimseden korkmadan, insan haklarını korumanın en yüksek değer olduğuna inanarak, seçim sonuçlarının tam ve doğru olarak belirlenmesi için görevimi dosdoğru yapacağıma namusum ve şerefim üzerine ant içerim.”

Kurulda Çoğunluğun Sağlanması

Madde 14- Kurul asıl üyeleriyle toplanır. Sandık başında oy kullanma işlemi başlamadan önce veya oy kullanma sırasında Okul Seçim Kurulu veya Sandık Kuruluna dahil üyelerden biri veya birkaçı görevine gelmezse yedek üyeler çağrılır. Bunun mümkün olmaması hâlinde Okul Seçim Kurulu Başkanı boş kalan üyelikleri uygun gördüğü kişilerle doldurur.

Oy Kullanma Yeri

Madde 15- Kapalı oy kullanma yeri; gözetlenmeyecek ve seçmenin oyunu rahatlıkla kullanabileceği şekil ve nitelikte olmalıdır. Aday listeleri kapalı oy kullanma

yerinde asılı durur. Sandıklar seçmenin oyunu kolaylıkla, serbestçe ve gizli şekilde kullanabileceği mekânlara konur. Okul yönetimince mahallî imkânlarla sağlanan malzemeler sandık yerine kullanılabilir.

Sandığın Mühürlenmesi

Madde 16- Sandık Kurulu Başkanı, oy kullanma işlemine başlanmadan önce, sandığın boş olduğunu hazır bulunan üyelerin önünde tespit ederek sandığı kapatır, mühürler ve üyelerle birlikte yaptığı işlemleri tutanağa kaydeder. Bu işlem için okuldan sağlanan mühür kullanılabilir.

Oy Kullanma Hakkı ve Düzeni

Madde 17- Okula devam eden her öğrenci oy kullanma hakkına sahiptir. Seçmenler birden fazla oy kullanamazlar. Engelli öğrencilerin oy kullanması için okul yönetimi gerekli tedbirleri alır.

Hiçbir seçmene sandık başında müdahale, telkin veya tavsiyede bulunulamaz ve oyunu kullanan seçmen sandık başında kalamaz.

Kimlik Tespiti

Madde 18- Sandık seçmen listesinde yazılı seçmenin kimliği, nüfus cüzdanı veya öğrenci kimliği ile belirlenir.

Oy Kullanma Süresi

Madde 19- Oy kullanma işlemi, saat 09.00' dan 16.00' ya kadar olan zaman içerisinde yapılır. Ancak saat 16.00' ya geldiği hâlde sandık başında oylarını kullanmak üzere bekleyen seçmenler, Başkan tarafından sayıldıktan sonra sıra ile oylarını kullanırlar. İkili öğretim yapan okullarda şube temsilcileri seçimini her devre ayrı ayrı yapar.

Seçmenlerin tamamı oylarını kullanmışsa sürenin bitimi beklenmeden oyların

sayımı işlemine başlanabilir.

Oy Kullanmadan Önceki İşler

Madde 20- Sandık Kurulu önüne gelen seçmen, kimlik belgesini vererek kimliğini ispat eder. Başkan, seçmenin adını seçmen listesinde bulur ve kimlik kontrolünü yapar. Adayların isimlerinin bulunduğu birleşik oy pusulasını veya sandık kurulunca mühürlenmiş boş kağıtları vererek kapalı oy verme yerinde seçmenin oy kullanmasını sağlar.

Oyların Kullanılma Şekli

Madde 21- Seçmen, oy pusulası ile birlikte kendisine verilen “**Evet**” mührü ile kapalı oy kullanma yerine girer. Oyunu, “**Evet**” mührünü tercih ettiği kişiye ait özel daire içine basmak veya sandık kurulu başkanı tarafından kendisine verilen mühürlenmiş boş kâğıda, seçmek istediği adayın adını yazmak suretiyle kullanır.

Geçerli Oyların Belirlenmesi

Madde 22- Bir seçim bölgesinde seçime katılan adayların almış olduğu geçerli oyların toplamı, o seçim bölgesinin geçerli oylarıdır. Bir sandıkta mükerrer oy kullanıldığının tespiti hâlinde fazla kullanılan oylar tesadüfî yöntemle seçilerek iptal edilir.

Seçim bölgesinde geçerli oyların en fazlasını alan aday, şube temsilcisi olarak okul öğrenci meclisi üyeliğine seçilmiş olur. Oyların eşit olması durumunda, seçim kurulu tarafından kur’a çekimi yapılır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Okul, İl ve Türkiye Öğrenci Meclislerinin Oluşumu

Aday Olma ve Üyeliğın Düşmesi

Madde 23- Şubedeki her öğrenci “şube temsilciliğı” için aday olabilir. Disiplin cezası alan veya cezası okul disiplin kurulu kararı ile silinmemiş öğrenciler aday olamaz.

Seçim Zamanı ve Seçim Sonuçlarına İtiraz

Madde 24- Seçim takviminin ilânını takip eden ilk hafta içerisinde şube temsilcileri seçilir ve ilân edilir. Seçim sonuçlarına itirazlar, seçim sonuçlarının ilânını takip eden ilk iş günü içinde yapılır ve Okul Seçim Kurulu tarafından en geç üç gün içinde sonuçlandırılır, ilân edilir. Okul seçim kurulunun verdiği kararlar kesindir.

Şube Temsilcilerinin Seçimi

Madde 25- Şube temsilciliğı seçimleri sınıf/şube rehber öğretmeni gözetiminde şubelerde, öğrenciler arasından öğrencilerin oylarıyla seçilir. Seçim gizli oy açık tasnif usûlüne göre aynı gün gerçekleşir. Eşitlik durumunda kur’a çekilir. Şube temsilcilerinde boşalma olması durumunda, en çok oyu alan ikinci aday şube temsilcisi olarak görevlendirilir. Şube temsilcileri aynı zamanda sınıf başkanlığı görevini de yürütebilir.

Okul Öğrenci Meclisi’nin Oluşumu

Madde 26- Madde 26- Okul öğrenci meclisi, her şubenin kendi içinden seçeceği bir temsilcinin katılımından meydana gelir. Birleştirilmiş sınıflarda birinci sınıflar hariç bütün öğrenciler meclis üyesi olarak kabul edilir. Okul öğrenci meclisi başkanlık divanı seçimi, okuldaki seçmen öğrencilerin oylarıyla yapılır. Başkanlık divanına yalnız okul öğrenci meclisine seçilmiş sınıf temsilcileri aday olabilir. Seçimler, hazırlanacak listeler üzerinden bu Yönergenin 31’inci maddesine göre yapılır. Okullar, okul öğrenci meclisleriyle ilgili iş ve işlemleri ekim ayı içinde tamamlayacak şekilde planlar ve

uygularlar.

İl Öğrenci Meclisinin Oluşumu

Madde 27- İl Öğrenci Meclisi, ildeki ilçe temsilcilerinden oluşur.

Büyük şehir statüsündeki illerde her ilçe, en fazla oy alan üç; diğer illerde merkez ilçe dahil her ilçede en fazla oy alan beş okul meclisi başkanı ile temsil edilirler. İlçe temsilcileri seçiminin hangi yöntemle yapılacağına ilçe millî eğitim müdürü karar verir.

İlçelerde bulunan okul öğrenci meclisi başkanları kasım ayının birinci haftasında kendi aralarından il öğrenci meclisi üyelerini (ilçe temsilcilerini) seçerler.

İlçe temsilciliği adaylarına beşer dakika kendilerini tanıtmaları için konuşma hakkı verilir. Bu seçim, ilçe Millî Eğitim Müdürlüğünün belirleyeceği yerde ilçe Millî Eğitim Müdürü veya görevlendireceği şube müdürü gözetiminde yapılır.

Seçime yapılacak itirazları, geçici başkanlık görevini yürüten ilçe Millî Eğitim Müdürü veya görevlendireceği şube müdürü değerlendirir ve verdiği kararlar kesindir.

Seçim Sonuçlarının İlanı

Madde 28- Okul öğrenci meclisi ile il öğrenci meclisi üyelerinin isimleri okul müdürlüğü ve millî eğitim müdürlüğüne üç gün süreyle ilân edilir.

Türkiye öğrenci meclisi üyelerinin isimleri TBMM televizyonu tarafından duyurulur. Ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Millî Eğitim Bakanlığı internet sitelerinde yayımlanır.

Türkiye Öğrenci Meclisinin Oluşumu

Madde 29- Türkiye öğrenci meclisi, il öğrenci meclisi başkanlarından oluşur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Öğrenci Meclislerinin Çalışmaları ve Komisyonlar

İlk Toplantı ve Ant İçme

Madde 30- Okul öğrenci meclisi, il öğrenci meclisi ve Türkiye öğrenci meclisi üyeleri meclislerinin ilk birleşimlerinde aşağıdaki şekilde ant içerler:

“Meclis çalışmalarına etkin ve verimli bir şekilde katılacağıma, Meclis tarafından verilen görevleri en iyi şekilde yerine getireceğime, demokrasi kültürünü okulda ve toplumda yaşatacağıma, millî ve manevî değerler ile insan hak ve özgürlüklerine saygı duyacağıma, Atatürk’ün gösterdiği çağdaş ve demokratik hedeflere ulaşmak için azimle çalışacağıma ant içerim.”

Bu törenleri isteyen öğrenciler ile velileri de izleyebilir.

Başkanlık Divanının Oluşumu ve Görev Süresi

Madde 31- Seçimlerden önce okullarda okul müdürü, illerde Millî Eğitim Müdürü ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde TBMM Başkanı veya görevlendirecekleri bir Başkan Vekili başkanlığında üyeler arasından geçici divan oluşturulur. Bu divan seçim sonuçlarına yapılacak itirazları da değerlendirir ve karar verir.

Okul Öğrenci Meclisi başkanlık divanı ekim ayı içinde, il öğrenci meclisi başkanlık divanı kasım veya aralık ayı içinde, Türkiye öğrenci meclisi başkanlık divanı da ilk oturumlarında teşekkül ettirilir. Her öğretim yılı için bir başkanlık divanı seçimi yapılır. Başkanlık divanına seçilenler yenisi seçilene kadar görevlerini yürütürler.

Başkanlık Divanı; bir başkan, iki başkan vekili ile en az iki, en fazla dört kâtip üyeden oluşur.

Başkanlık Divanı seçiminde, her başkan adayı adaylığını, diğer Divan üyesi adaylarıyla birlikte liste hâlinde, toplantının açılmasından itibaren seçim aşamasına gelinip listelerin verilmesi süresinin dolduğunun ilân edileceği zamana kadar Başkanlığa bildirir. Bir listede herhangi bir görevle ilgili olarak adına yer verilen kimse, diğer bir aday listesinde yer alamaz. Seçim aşamasında öncelikle tüm aday listeleri okunur. Seçim, okunan bu listeler üzerinden gizli oy, açık tasnif usûlüyle yapılır. Üyeler

yalnızca bir liste için oy kullanabilir. Her liste için, listede ismi bulunan bir üyeye listesini tanıtmak üzere beş dakika süreyle söz verilir. Bu süre geçici başkanlık divanının kararıyla, bütün adaylar için eşit olmak şartıyla 15 dakikaya kadar çıkartılabilir. En fazla oyu alan listedeki isimler, Başkanlık Divanına seçilmiş sayılır. Oyların eşit olması durumunda kur'a çekilir.

Türkiye Öğrenci Meclisi Başkanlık Divanı seçimi geçici divanın önergesiyle, Genel Kurulca onaylanan usûlle yapılır.

Meclis Başkanı herhangi bir nedenle görevini temsil edemeyecek olursa başkan vekili başkanlığı yürütür.

Başkanlık Divanı, bir başkan, bir başkanvekili ve iki kâtip üyeden oluşur.

Toplantı ve Karar Yeter Sayısı

Madde 32- Okul öğrenci meclisi iki ayda bir, il öğrenci meclisi her yarıyılıda en az bir defa, Türkiye öğrenci meclisi Millî Egemenlik Haftasında toplanır. Bayram günleri ile belirli gün ve haftalara ilişkin konularda meclis özel gündemle toplanabilir.

Meclis, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar alınır.

Okul Öğrenci Meclisi; okul müdürünün, üyelerinin beşte birinin veya Başkanın isteği üzerine istek tarihinden itibaren en geç bir hafta içinde olağanüstü toplanır.

İl öğrenci meclisi, il millî eğitim müdürünün, üyelerinin beşte birinin veya Başkanın isteği üzerine istek tarihinden itibaren en geç 20 gün içinde olağanüstü toplanır.

Türkiye öğrenci meclisi de TBMM Başkanı veya Millî Eğitim Bakanının isteği ile olağanüstü toplanabilir.

Başkanın Görevleri

Madde 33- Başkanın görevleri şunlardır:

- a) Meclisi temsil etmek,
- b) Genel Kurulu yönetmek,
- c) Meclise duyurulmak üzere Başkanlığa ulaştırılmış bir belge veya bilgi varsa gündemde yazılı maddeler görüşülmeden önce Meclise sunmak,
- d) Meclis başkanlığına hitaben verilmiş dilekçeleri kabul etmek,.

- e) Başkanlık Divanına başkanlık etmek ve Başkanlık Divanının gündemini hazırlamak,
 - f) Meclis tarafından alınan tavsiye kararlarını yönetime bildirmek, uygulanmasını takip etmek,
 - g) Meclis ile yönetim arasındaki ilişkileri koordine etmek,
 - h) Olağanüstü durumlarda Meclisi toplantıya çağırarak,
 - ı) Meclis toplantısının zamanını ve gündemini belirlemek, üyelere duyurmak,
 - j) Eğitim ve öğrencileri ilgilendiren toplantı, komisyon çalışması vb. çalışmalara katılmak,
 - k) Diğer kurum ve kuruluşlarda eğitim öğretimle ilgili yapılacak toplantılara gözlemci olarak katılmak,
 - l) Gerekirse il genel meclisi ve belediye meclisi toplantılarına gözlemci olarak katılmaktır.
- Başkan gerekli hâllerde bu görevlerinden bazılarını yardımcılarına devredebilir.

Başkan Vekilleri ile Kâtip Üyelerin Görevleri

Madde 34- Başkan vekillerinin görevleri şunlardır:

- a) Başkanın görevlerini yerine getirmesine yardımcı olmak,
- b) Başkanın olmadığı oturumlarda Genel Kurul görüşmelerini yönetmek.

Kâtip üyelerin görevleri şunlardır:

- a) Genel Kurulda evrak okumak,
- b) Yoklama yapmak,
- c) Oyları saymak,
- d) Seçimlerin düzen ve dürüstlük içinde geçmesini denetlemek,
- e) Söz sırasını kaydetmek.

Başkan vekilleri ve kâtip üyelerin görev süresi, Başkanın görev süresi ile aynıdır.

Üyelik Görevinin Sona Ermesi

Madde 35- Okul, il ve Türkiye öğrenci meclislerine;

- a) Üyelerin toplantıya özürsüz olarak iki kez katılmaması,
- b) Sağlıkla ilgili bir sorununun olması,
- c) Seçilme şartlarını kaybetmesi hallerinde ve isteğe bağlı nedenlerle başkanlık ve üyelikleri sona erer.
- d) Üyeliği sona erenin yerini en fazla oy alan üye temsil eder.
Başkan vekillerinden yaşça büyük olan başkanlığı yürütür.

Meclislerin Görevleri ve Gündem

Madde 36- Bu bağlamda meclisler;

Meclis gündeminde öncelikli olarak öğrencilerin eğitim ve okul yaşantısını ilgilendiren, eğitimde başarı düzeyi, ulaşım sorunları, sağlıklı beslenme, barınma, zararlı alışkanlıklar, spor imkânları gibi konular görüşülür.,Ayrıca

- a) Komisyon raporlarını değerlendirir.
- b) Komisyonların faaliyet raporlarını inceler.
- c) Gündemde belirlenen konuları görüşüp karara bağlar.
- d) Konuyla ilgili eğitici kol/öğrenci kulübü üyeleriyle ortak çalışmalar yapar.
- e) Öğrencilerin problemleri ile ilgili konuları değerlendirir.

Meclis Komisyonları

Madde 37- Meclis, ilk oturumunda çalışmalarını düzenli ve etkin bir şekilde yapmak için çeşitli komisyonlar oluşturulabilir.

Okul Öğrenci Meclisi ile İl Öğrenci Meclislerinde eğitim, kültür, sosyal, sanat, bilim, spor ve benzeri konuları esas alan komisyonlar kurulabilir.

Meclis komisyonlarındaki çalışmalarda ilgili eğitici kol/öğrenci kulüplerinin çalışmaları da dikkate alınır. Gerektiğinde eğitici kol/öğrenci kulübünün yetkilileri de bu çalışmalara katılabilir.

Genel Kurul üye tam sayısının üçte iki çoğunluğunun kararı ile daimî komisyonlar kurabilir ve aynı usûl ile geçici komisyonlar da oluşturabilir.

Komisyon Üyelikleri

Madde 38- Komisyonların üye sayısı, Başkanlık Divanının teklifi üzerine Genel

Kurul tarafından belirlenir.

Üye seçimleri, Genel Kurul tarafından işaretle oylama suretiyle yapılır.

Okul öğrenci meclisince kurulan komisyonlara, Meclis üyeleri dışındaki öğrenciler arasından da üye alınabilir.

Yeterli sayıda üye olmaması hâlinde üyeler birden fazla komisyonda görev alabilir. Ancak Komisyon Başkanının meclis üyesi olması zorunludur.

Komisyon Çalışmaları

Madde 39- Komisyon, çalışmalarını yürütmek üzere kendi içinden bir Başkan, bir Başkan vekili ve bir Kâtip Üye seçer.

Toplantı, Başkanın çağrısı ile yapılır. Ayrıca komisyon üyelerinin üçte ikisinin isteği hâlinde Başkan en geç bir hafta içinde komisyonu toplantıya çağırır.

Okul öğrenci meclisi komisyonları, okul müdürünün görevlendireceği rehber öğretmenlerin gözetiminde her yarıyılıda en az iki kez, il öğrenci meclis komisyonları, İl millî eğitim müdürünün görevlendireceği yardımcısının gözetiminde her yarıyılıda en az bir kez uygun görülen yer ve zamanda toplanır, raporlarını meclisin takip eden ilk oturumunda sunarlar.

Komisyonlar, meclisin çalışma esas ve usûllerine göre toplanır ve karar alır.

Üyeler, Komisyon toplantılarına devam etmek zorundadırlar. Özürsüz iki defa toplantıya katılmayan üyenin üyeliği sona erer. Bu yolla boşalan üyelik, en kısa sürede aynı usûlle doldurulur.

Komisyon, Meclis tarafından havale edilen bir konuyu 20 gün içinde inceleyerek Meclis Başkanlığına bir rapor hâlinde sunar.

Bu süre, Komisyon Başkanının teklifi üzerine Başkanlık Divanı tarafından en fazla on gün daha uzatılabilir.

Genel Kurul Çalışmaları

Madde 40- Genel Kurul görüşmeleri herkese açıktır. Bu görüşmelerde okul yönetiminden ve millî eğitim müdürlüğünden en az bir temsilci hazır bulunur. Oylamada sadece üyeler oy kullanır. Meclis, gerektiğinde kapalı oturum da yapabilir.

Meclis kararları, yönetim açısından tavsiye niteliğindedir. Okul Öğrenci Meclisinin Genel Kurul kararları okulda, İl Öğrenci Meclislerinin Genel Kurul kararları

ise İl / İlçe Millî Eğitim Müdürlüklerinde ilân edilir.

Söz Alma ve Konuşma

Madde 41- Adını önceden kaydettirmeyen veya oturum sırasında Başkandan söz almayan üye konuşma yapamaz.

Konuşmalar, kayıt veya istek sırasına göre yapılır. Başkan, görüşme başlamadan önce söz sırasına göre söz alanların adlarını okutturur.

Konuşma, Başkanlığa ve Meclise hitap edilerek yapılır. Konuşma süresi Meclis tarafından aksi kararlaştırılmadığı sürece 10 dakikadır. İkinci konuşmalar bu sürenin yarısı kadardır.

Genel Kurulda söz kesmek, kişilik haklarına saldırmak ve çalışma düzenini bozmak gibi davranışlarda bulunulamaz. İki defa yapılan davete rağmen, uyarıyı dikkate almayan üyenin, aynı birleşimde aynı konu hakkında konuşmaktan men edilmesi, Başkan tarafından Genel Kurula teklif edilebilir. Genel Kurul, bu konuda görüşme yapmadan işaret oyu ile karar verir.

Kürsüdeki üyenin sözü, ancak Başkan tarafından kendisini yönergeye uymaya ve konudan ayrılmamaya davet etmek için kesilebilir.

Başkan, Genel Kurulda rencide edici sözler söyleyen veya davranış içinde bulunan üyeyi uyarır. Uyarıya rağmen aynı tutumda ısrarlı davranan üye, kürsüden ayrılmaya davet edilir. Başkan, gerekli görürse bu üyeyi, o birleşimde salondan çıkartabilir.

Başkan, görüşmeler sırasında gürültü veya kargaşa çıkar ve bu nedenle çalışma düzeni kurulamazsa oturuma en çok 15 dakika ara verir.

Oturumun yeniden açılmasında gürültü veya kargaşaya son verilmediyse Başkan birleşimi kapatır.

Başkanın Görüşme ve Oylamalara Katılmaması

Madde 42- Meclise başkanlık eden Başkan veya Başkan vekili, konu görüşülürken ve oylanırken hiçbir surette görüşünü açıklayamaz. Meclis Başkanı ve oturumu yöneten Başkan vekili oy kullanamaz.

Görüşmelere katılmak isteyen bir kâtip üye, Başkanlık kürsüsünde görevli ise yerini diğer kâtip üyeye bırakır.

Soru ve Değişiklik Önergeleri

Madde 43- Meclis üyeleri tarafından Meclis çalışmaları hakkında Başkana sözlü veya yazılı soru sorulabilir. Başkan, sözlü soruyu aynı ya da en geç bir sonraki birleşimde, yazılı soruyu ise en geç 15 gün içinde cevaplandırır.

Başkanlığa gelen yazı ve önergelerde rencide edici sözler varsa Başkan, gereken düzeltmelerin yapılması için söz konusu yazı veya önergeyi sahibine iade eder.

Komisyonlar tarafından kabul edilen bir konu, genel kurulda görüşülürken komisyonun kabul ettiği raporda veya metinde değişiklik yapılması için en az iki üyenin imzasıyla önerge verilebilir. Komisyon raporu, önergenin kabul edilmesinden sonra onaylanmış sayılır.

Meclis Çalışmaları ile İlgili Yapılan Oylama Şekilleri

Madde 44- Meclisteki oylama; işaretle, açık veya gizli oyla yapılır.

İşaretle oylama; üyelerin el kaldırması, tereddüt hâlinde ayağa kalkmaları, beş üyenin ayağa kalkarak teklif etmesi hâlinde de salonda olumlu ve olumsuz oy verenlerin ikiye bölünerek sayılmaları suretiyle yapılır.

Açık oylama, üzerinde üyelerin ad ve soyadlarıyla seçim bölgelerinin/çevrelerinin yazılı olduğu oy pusulalarının kutuya atılması veya ad cetvelinin okunması üzerine adı okunan üyenin ayağa kalkarak “kabul”, “çekimser” veya “ret” kelimelerinden birini yüksek sesle söylemesi ve böylece açıkladığı oyunun kâtip üyelerce kaydedilmesi suretiyle olur.

Oy pusulalarının toplanması, kürsüde bulunan bir kutuya oy pusulalarının atılması suretiyle olabileceği gibi, kutuların kâtip üyeler tarafından sıralar arasında dolaştırılması suretiyle de yapılabilir. Açık oylama şekillerinden birine başvurulması, Genel Kurulun kararına bağlıdır.

Gizli oylama, üzerinde hiçbir işaret bulunmayan pusulaların kürsüdeki kutuya atılması suretiyle yapılır.

Beyaz pusula olumlu, yeşil pusula çekimser ve kırmızı pusula olumsuz oy anlamına gelir.

Türkiye Öğrenci Meclisi Gündemi

Madde 45- Türkiye Öğrenci Meclisi gündemi, sabah oturumunda Başkanlık Divanı seçiminden sonra en az 10 üyenin imzasıyla verilecek gündem önermeleri ile belirlenir. Her gündem önermesi yalnızca bir konuyu içerir. Gündem konularının eğitim, kültür, sosyal, sanat, bilim, spor, çocuk ve gençlik konuları ile ilgili olması gereklidir. Gündem önermeleri, toplantının açılışında verilir ve okunur. Önergelerin tümü okunduktan sonra önerge sahiplerinden her biri için birer üye önermeleriyle ilgili Genel Kurul'u bilgilendirebilir ve gündem önermeleri sırayla oylanır. Gündem konuları önermelerin aldıkları oylara göre sıralanır. Hangi maddelerin gündeme alınacağına Başkanlık Divanının teklifi üzerine Genel Kurul karar verir.

Türkiye Öğrenci Meclisinin Toplanması ve Konuşmalar

Madde 46- Türkiye öğrenci meclisi, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda veya TBMM Başkanının göstereceği TBMM içerisindeki bir başka salonda toplanır.

Türkiye öğrenci meclisi Millî Egemenlik Haftası içinde olmak üzere en az bir kez TBMM Başkanı ve Millî Eğitim Bakanınca ortaklaşa kararlaştırılıp duyurulacak bir gün ve saatte toplanır.

Toplantılar, sabah ve öğleden sonra olmak üzere iki oturum hâlinde yapılır. Millî Egemenlik Haftası içerisinde yapılan toplantının sabah oturumunu TBMM Başkanı açar ve Öğrenci Meclisi Başkanlık Divanı üyeleri seçimi tamamlanıncaya kadar yönetir.

Birleşimin başında Cumhurbaşkanı, TBMM Başkanı, Başbakan ve Millî Eğitim Bakanı birer konuşma yapabilirler.

Öğleden sonraki oturumu Türkiye Öğrenci Meclisi Başkanı yönetir.

Gündeme geçmeden önce Başkan, en fazla üç üyeye beşer dakikayı geçmemek üzere gündem dışı söz verebilir.

Her gündem maddesi üzerinde en az iki üye konuşma yapabilir. Konuşma süreleri onar dakikadır. Her gündem maddesinin görüşmesi tamamlanınca oturuma ara verilebilir.

Toplantı, TBMM Televizyonundan canlı olarak yayımlanır.

Önergeler ve Tavsiye Kararları

Madde 47- Başkan, her gündem maddesinin görüşülmesine başlanırken konuyla ilgili en fazla beş önerge verilebileceğini belirtir. Önergeler, en az 10 üye tarafından imzalanır ve 500 kelimeyi geçemez. Görüşmenin bitiminde o konuyla ilgili olarak verilmiş olan önergeler okutulur ve sırayla oylanır. Salt çoğunlukla kabul edilen önergeler, tavsiye kararı olur. Bu kararlar, Türkiye Öğrenci Meclisi Başkanlık Divanınca imzalanır, TBMM ve Millî Eğitim Bakanlığı internet sitelerinde yayımlanır, valiliklere gönderilir.

Koordinasyon ve İş Birliği

Madde 48- Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi süresince Türkiye Öğrenci Meclisinin tüm faaliyetleri, TBMM Başkanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığınca iş birliği içerisinde yürütülür.

Albüm

Madde 49- Millî Eğitim Müdürlükleri il öğrenci meclisi başkanının vesikalık resmini, nüfus cüzdanı fotokopisini ve kısa öz geçmişini içeren bilgileri en geç aralık ayının üçüncü haftasının sonuna kadar Millî Eğitim Bakanlığına gönderir. Bakanlık tarafından da ocak ayının ilk haftasına kadar Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına gönderir. Türkiye öğrenci meclisi albümü hazırlanarak ilk toplantıda dağıtılır. Bu albüm TBMM ve Millî Eğitim Bakanlığı internet sitelerinde yayımlanır.

Evrakın Saklanması

Madde 50- Seçim ve çalışmalarla ilgili tüm doküman ilgili yönetimlerce bir yıl süreyle saklanır.

Tutanaklar

Madde 51- Türkiye öğrenci meclisi toplantılarının tutanakları ve özetleri,

TBMM Tutanak Müdürlüğünce tutulur ve Türkiye Öğrenci Meclisi Başkanlık Divanı Kâtip Üyelerince imzalanır. Bu tutanaklar ve özetleri, TBMM ve Millî Eğitim Bakanlığı internet sitelerinde yayımlanır.

Yürürlük

Madde 52- Bu Yönerge, onay tarihinde yürürlüğe girer.

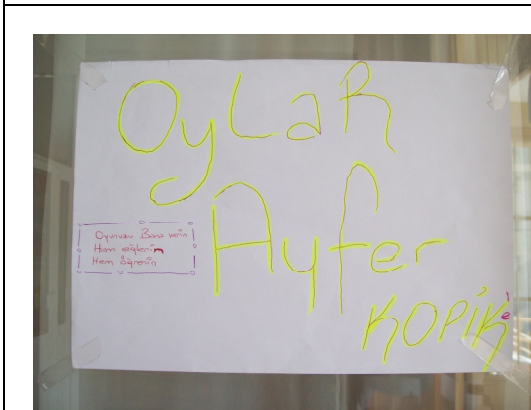
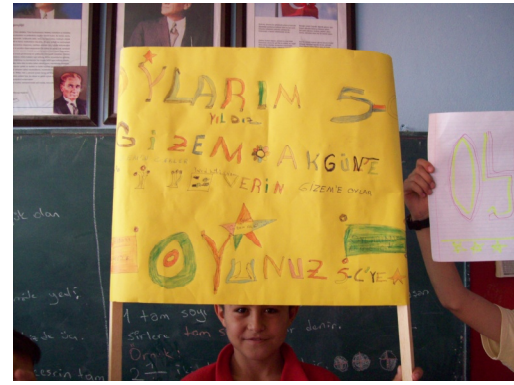
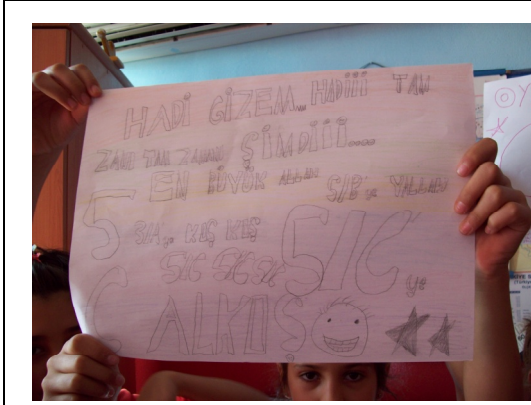
Yürütme

Madde 53- Bu Yönerge hükümlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ve Milli Eğitim Bakanı yürütür.

EK 7. DEMOKRASİ EĞİTİMİ VE OKUL MECLİSLERİ PROJESİ'NİN SINI VE UYGULAMA SÜRECİ İLE İLGİLİ FOTOĞRAFLAR









EK 8. İZİN YAZISI

T.C
ADANA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.04.MEM.4.01.00.05.040 50545
Konu : Tez Çalışması

27/10/2008

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
(Sosyal Bilimler Enstitüsü)

İlgi : 07.10.2008 tarih ve 3282 sayılı yazınız.

Çukurova Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Pınar DÜNDAR'ın danışmanı Öğr.Gör.Dr.Meliha SARI yönetiminde hazırlamakta olduğu "Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Projesi'nin Bir İlköğretim Okulunda Demokratik Siyasal Kültür Oluşturma Bağlamında Değerlendirilmesi: Bir Durum İncelemesi" konulu Tez Çalışmasını İlimiz Seyhan İlçesi Kenan Çetinel İlköğretim Okulunda yapmasının uygun görüldüğüne dair 27.10.2008 tarih ve 50315 sayılı valilik oluru örneği ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi'nin 5.maddesinin (o) bendine istinaden araştırmanın tamamlanmasından itibaren en geç iki hafta içerisinde araştırmanın iki örneğinin CD'ye kayıtlı olarak müdürlüğümüze (Ek-1) formu ile teslim edilmesini rica ederim.

Abdulgafur BÜYÜKFIRAT
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

- Eki :
- 1- Onay
 - 2- Mühürlü Çalışma Formları
 - 3- Ek-1 Formu (Boş)

İlgi'li Anabilim Dalına
yazılmış
30.10.2008
KCF

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
30.10.08
3 282 -08

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı, Soyadı : Pınar SAYIN
Doğum Yılı : 26.09.1984
Doğum Yeri : Adana
Yabancı Dil : İngilizce
e-mail : pinardundar_84@hotmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

2007–2010 : Yüksek Lisans- Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, ADANA.
2003–2007 : Lisans- Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği
Bölümü, ADANA.
1999 -2002 : Lise- Özel Çukurova Bilfen Okulları
1995–1999 : Ortaokul- Özel Çukurova Bilfen Okulları
1994–1995 : İlkokul- Özel Çukurova Bilfen Okulları
1990-1994 : Süreyya Nihat Oral İ.Ö.O

İŞ DENEYİMİ

2009 -2010 : Gaziantep Şehitkamil ilçesi, Nezihe Osman Atay İ.Ö.O.Sınıf
Öğretmeni.
2007–2009 : Özel Çukurova Bilfen Okulları, Sınıf Öğretmeni.